

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА імені ФЕДОРА ПОТУШНЯКА”
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

КАЛЕНДАР КРАЄЗНАВЧИХ ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2018 РІК

Рекомендаційний
бібліографічний посібник

УДК 015(059)(477.87)“2018”
К 17

Календар-щорічник є орієнтиром для громадськості краю у перебігу подій, ювілеїв та пам'ятних дат у 2018 році. Основу календаря складають ґрунтовні наукові розвідки про визначних діячів краю, підготовлені провідними карпатознавцями. Окремим розділом подано календар знаменних дат, які відзначатиме в 2018 році громадськість світу та України.

Представлені матеріали з успіхом можуть бути використані не лише в бібліотеках краю, але й у регіональній пресі, культосвітніх установах, навчальних закладах тощо.

Укладачі:

Л. О. Падяк, Г. М. Ростецька, М. Б. Бадида

за участі:

Є. Й. Слуцька, І. Р. Фофлак, О. В. Шмайда

Відповідальна за випуск *О. А. Канюка*

Випусковий редактор *Л. О. Падяк*

На обкладинці:

*лінорит Василя Петрецького
"Троїсті музики". 1967*

ВІД УКЛАДАЧІВ

Календар краєзнавчих пам'ятних дат видається Закарпатською обласною універсальною бібліотекою з 1977 року, в розширеному варіанті – з біографічними матеріалами – з 2003 року.

Видання покликане надати бібліотекарям та читачам довідковий матеріал про важливі події з історії області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, які життям і діяльністю пов'язані з Закарпаттям.

Цьогорічне видання відкривається переліком основних краєзнавчих знаменних та пам'ятних дат 2018 року. (Можливі неточності пояснюються тим, що друковані джерела, якими укладачі користувались при підготовці видання, не завжди розрізняють старий і новий стилі). Якщо у минулорічних випусках містилась довідка щодо цьогорічного ювіляра чи знаменної події, у переліку вміщено відповідне посилання ("Текстова довідка..."). Ювілейні статті вміщені в другій частині покажчика. Відбір літератури та документів закінчено в основному в червні 2017 р.

У підготовці рекомендаційного бібліографічного посібника брали участь:

Андрійцо Василь, кандидат мистецтвознавства, культуролог, театрознавець, лауреат премії у галузі театрального мистецтва ім. Євгена та Юрія-Августина Шерегіїв;

Басараб Михайло, заступник директора з науково-дослідної роботи та міжнародної діяльності Закарпатського інституту ППО, кандидат історичних наук;

Бойко Ярослав, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства економічного факультету УжНУ;

Вакула Наталія, провідний бібліотекар Закарпатського обласного медичного інформаційно-аналітичного центру;

Гаврош Олександр, журналіст, письменник, драматург, переможець конкурсу "Коронація слова", лауреат Всеукраїнського рейтингу "Книжка року" та премії у галузі літератури ім. Ф. Потошняка;

Густі Василь, голова Закарпатської обласної організації НСП України, заслужений працівник культури України;

Дума Любов, завідувач медичної бібліотеки Закарпатського обласного медичного інформаційно-аналітичного центру;

Дурунда Андрій, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України, лауреат міжнародної премії ім. Б. Лепкого та обласної премії у галузі літератури ім. Ф. Потошняка;

- Коприва Аттіла**, кандидат мистецтвознавства, живописець;
- Кузьма Оксана**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ "Ужгородський національний університет";
- Кушнір Борис**, заслужений працівник культури України, прозаїк, публіцист, головний редактор видавництва "Карпати";
- Левадська Емма**, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, член Спілки дизайнерів України;
- Мадяр-Новак Віра**, музикознавець, фольклорист, викладач Ужгородського музичного коледжу ім. Д. Є. Задора, методист ООМЦК, лауреат обласної премії у галузі музичного і виконавчого мистецтва ім. Д. Є. Задора;
- Офіцинський Роман**, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України ДВНЗ "Ужгородський національний університет";
- Панчук Надія**, член Національної спілки письменників України, лауреат обласної премії у галузі літератури ім. Ф. Потушняка;
- Сирохман Михайло**, мистецтвознавець, доцент Закарпатської академії мистецтв, заслужений працівник культури України, лауреат обласної премії у галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва ім. Й. Бокшя та А. Ерделі;
- Стадник Ольга**, провідний бібліограф Центральної міської бібліотеки ім. О. Духновича, кавалер Ордена княгині Ольги III ступеня;
- Турбаніст Тамара**, заступник генерального директора з науково-методичної роботи Національної бібліотеки України для дітей;
- Федака Сергій**, доктор історичних наук, професор кафедри історії України ДВНЗ "Ужгородський національний університет", член Національної спілки письменників України, лауреат премії у галузі літератури ім. Ф. Потушняка та Всеукраїнської премії ім. Зореслава;
- Фенич Володимир**, кандидат історичних наук, доцент кафедри нової і новітньої історії історичного факультету ДВНЗ "Ужгородський національний університет".

КАЛЕНДАР КРАЄЗНАВЧИХ ЗНАМЕННИХ ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2018 РОКУ

Січень

1 – 120-річчя від дня виходу першого номера культурно-просвітницької газети угорських русинів “Неділя” (Будапешт, 1898–1919)

1 – 95-річчя від дня народження Василя Васильовича Пагірі, письменника, літературознавця. Народився у с. Щербовець нині – Воловецького р-ну (1923–2016)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”

1 – 90-річчя від дня народження Василя Юрійовича Галли, кандидата хімічних наук. В. Ю. Галла є автором 70 наукових праць, монографії “Химия и химическая промышленность Венгерской Народной Республики”, 14 винаходів, один з яких запатентовано у 18 країнах світу. Народився у с. Горяни Ужгородського р-ну (1928–2012)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

1 – 85-річчя від дня народження Івана Михайловича Логая, офтальмохірурга, доктора медичних наук, професора, директора Інституту офтальмології ім. Філатова (до 2004), лауреата Державної премії України, заслуженого діяча науки і техніки, автора 4 монографій, 12 патентів і 358 наукових публікацій (65 із яких за кордоном). Зробив понад 7000 складних операцій. Вніс великий вклад у вивчення патогенезу вікової катаракти та реабілітації хворих з віковими катарактами, вперше в Україні запровадив і вдосконалив фако-емулсифікацію, імплантацію штучного кришталіка, ленсектомію і вітректомію. Народився у с. Горонда Мукачівського р-ну (1933)

- 1** – 80-річчя від дня народження Івана Юрійовича Бабича, доктора фізико-математичних наук, професора кафедри обчислювальної математики УжНУ. І. Ю. Бабич опублікував більше 100 наукових статей, є співавтором 8 монографій. У 1988 р. йому була присуджена Державна премія України в галузі науки і техніки. Народився у с. Золотарьово Хустського р-ну (1938)
- 1** – 80-річчя від дня народження Арпада Йосиповича Імре, доктора фізико-математичних наук. Народився в м. Берегово (1938)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 1** – 95-річчя від дня народження Василя Юрійовича Звонаря, журналіста, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України, був активним членом товариства "Просвіта", написав книгу спогадів "Днів незабутніх проміння". Народився в селі Підгірне Іршавського р-ну (1923–2013)
- 2** – 70-річчя від дня народження Василя Федоровича Тарчинця, літератора, військового журналіста, заслуженого журналіста України, полковника Збройних Сил України, генерал-майора Козацтва України (у відставці), ректора МАЛіЖу, заступника голови Правління Міжнародного Центру із впровадження програм ЮНЕСКО в Україні. Народився в с. Рекіти Міжгірського р-ну (1948)
- 3** – 65-річчя від дня народження Василя Івановича Сопільняка, скульптора. Народився в м. Іршава (1953–1997)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 4** – 120-річчя від дня народження Юрія Юрійовича Горліса-Горського (справжнє прізвище Городянин-Лісовський), письменника, громадського діяча. На Закарпатті побував у 1938–1939 рр., брав участь у "Карпатській Січі". Народився в м. Полтава (1898–1946)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 6** – 60-річчя від дня народження Олександра Громого, живописця. Живе і працює в Ужгороді. Народився у с. Краснопілля Миколаївської обл. (1958)
- 7** – 80-річчя від дня народження Івана Степановича Філоненка, кандидата філософських наук, педагога вищої школи. Народився у с. Шевченкове Малинського р-ну Житомирської обл. (1938)

- 7** – 55-річчя від дня народження Олени Василівни Гомонай, доктора фізико-математичних наук, професора НТУУ “КПІ”. Народилася в м. Ужгород (1963)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”
- 8** – 65-річчя від дня народження Юрія Юрійовича Балеги, доктора фізико-математичних наук. Народився у с. Кольчино Мукачівського р-ну (1953)
- 10** – 115-річчя від дня народження Ольги Іванівни Рішаві, поетеси. Народилася в м. Містек на Моравії (нині Остравська обл. Чехії) (1903–1993)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 11** – 125-річчя від дня народження Августина Емілійовича Штефана, педагога, культурно-громадського діяча. Народився у с. Порошково Перечинського р-ну (1893–1986)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 12** – 140-річчя від дня народження Василя Миколайовича Пачовського, поета, драматурга, науковця. Народився у с. Жуличі на Львівщині (1878–1942)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”
- 12** – 140-річчя від дня народження Іларіона Юрійовича Цуркановича, політичного емігранта з Буковини на Підкарпатській Русі, журналіста та політичного діяча. Народився у с. Давидівці, нині – Кіцманський р-н Чернівецької обл. (1878– 194?)
- 12** – 90-річчя від дня народження Андрія Андрійовича Галасі, кандидата фізико-математичних наук. А. А. Галасі займав посаду доцента кафедри диференціальних рівнянь та математичної фізики УжНУ. Народився у с. Клячаново Мукачівського р-ну (1928–1994)
- 13** – 100-річчя від дня народження Петра Кіндратовича Сміяна, доктора історичних наук, професора, педагога вищої школи, першого декана історичного факультету УЖДУ (тепер УжНУ). Народився в м. Борзна (тепер районний центр Чернігівської обл.) (1918–2011)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”
- 15** – 120-річчя від дня народження Павла Ференцовича Терека, громадсько-політичного діяча. Народився у с. Пояна (Словаччина) (1898–1936)
- 17** – 100-річчя від дня народження Михайла Михайловича Владимира, журналіста, заслуженого працівника культури України. Народився у с. Олешник Виноградівського р-ну (1918–2006)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

- 17** – 65-річчя від дня народження Михайла Васильовича Делегана, вченого-історика, архівіста, кандидата історичних наук. Народився у с. Загаття Іршавського р-ну (1953)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 19** – 85-річчя від дня народження Йосипа Йосиповича Гарчара, педагога, диригента, заслуженого артиста України. Народився у с. Зняцьово Мукачівського р-ну (1933–1989)
- 22** – 72-річчя від дня утворення Закарпатської області в складі України (1946)
- 22** – 70-річчя від дня народження Анатолія Феодосійовича Баранника, доктора фізико-математичних наук, професора Інституту математики Поморської педагогічної академії м. Слупська (Польща). Народився в м. Берегово (1948)
- 24** – 70-річчя від дня народження Ірини Василівни Козубовської, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри соціальної роботи УжНУ. Народилася в смт Великий Березний (1948)
- 25** – 85-річчя від дня народження Павла Михайловича Копинця, педагога, композитора. Народився у с. Імстичові Іршавського р-ну (1933)
- 25** – 55-річчя від дня народження Наталії Йосипівни Петій-Потапчук, музиканта, заслуженого працівника культури України. Народилася в с. Доманинці Ужгородського р-ну (нині мікрорайон м. Ужгорода) (1963)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 25** – 70-річчя від дня народження Василя Васильовича Туряниці, кандидата філологічних наук, доцента кафедри педагогіки і психології УжНУ. Народився в селі Підгірне Іршавського р-ну (1948)
- 26** – 50-річчя від дня народження Лесі Юріївни Приймич, живописця, члена Національної спілки художників України. Народилася в м. Ужгород (1968)
- 26** – 145-річчя від дня народження Івана Гендера-Суходольського, педагога, громадського і культурно-освітнього діяча Пряшівщини. Народився у с. Абауйсолнок (Угорщина) (1873–1952)
- 27** – 85-річчя від дня народження Василя Степановича Попа, вченого-літературознавця, педагога вищої школи, культурно-освітнього діяча. Народився у с. Рокосово Хустського р-ну (1933–2008)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 29** – 125-річчя від дня народження Петра Григоровича Богатирьова, російського літературознавця, перекладача, етнографа-карпатознавця. У 1920–1930-х рр. здійснив кілька етнографічних експеди-

цій по Закарпаттю, опублікував низку ґрунтовних праць з історії культури закарпатських русинів. Народився в м. Саратов (Росія) (1893–1971)

29 – 115-річчя від дня народження Антона Івановича Скиби, диригента Мукачівського чоловічого хору “Метеор”. Народився у с. Шелестово Мукачівського р-ну (1903–1978)

29 – 100-річчя від дня народження Юрія Шанти, магістра славістики, активного оборонця Карпатської України. Народився у с. Люта Великоберезнянського р-ну (1918)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

31 – 130-річчя від дня народження Пала Раца, вчителя, письменника, журналіста. Народився в м. Мункачі (нині м. Мукачево) (1888–1952)

у січні відзначається:

440-річчя першої письмової згадки про с. Розтоцька Пастіль Великоберезнянського р-ну (1578)

90-річчя виходу першого номеру літературно-краєзнавчого журналу “Карпатській Свѣтъ” (Ужгород, 1928–1933, 1938)

Лютий

1 – 95-річчя від дня виходу першого випуску газети “Русинь”, яка друкувалась з ініціативи віце-губернатора Підкарпатської Русі П. Еренфельда русинською мовою. Головним редактором газети був чеський літературознавець Ф. Тіхій (1923)

1 – 80-річчя від дня народження Василя Михайловича Гайдука, композитора. Народився у с. Доробратово Іршавського р-ну (1938)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”

3 – 200-річчя від дня народження Богуша Носака-Незабудова, словацького письменника і культурно-освітнього діяча. У своїй творчості часто звертався до закарпатської тематики, підтримував творчі зв’язки із закарпатськими будителями. Народився у с. Тисовець (Словачина) (1818–1877)

4 – 100-річчя від дня народження Василя Степановича Кучерявого, військового і громадського діяча. Народився у с. Тур’я-Поляна Перечинського р-ну (1918–1999)

4 – 95-річчя від дня народження Марії Корніївни Трухманової, бібліотекаря, заслуженого працівника культури України. У бібліотечній системі Закарпаття працювала з 1950 р. на посадах завідуючої пересувним фондом, завідуючої Мукачівської міської бібліотеки для

дорослих, з 1977 р. – директор Мукачівської міської централізованої бібліотечної системи. Народилася в с. Белово Алтайського краю (Росія) (1923–1995)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

4 – 80-річчя від дня народження Юліуса Олександровича Баб'яка, кандидата юридичних наук, доцента, педагога вищої школи. Народився у с. Нижнє Солотвино на Ужгородщині (1938–2002)

4 – 70-річчя від дня народження Василя Васильовича Химишинця, поета. Народився у с. Липецька Поляна Хустського р-ну (1948)

7 – 115-річчя від дня народження Віктора-Гейзи Дезидерійовича Барана, журналіста, громадсько-політичного діяча, державного службовця. Народився у с. Плоске на Свалявщині (1903–1943)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

9 – 85-річчя від дня народження Степана Степановича Поляка, математика, кандидата фізико-математичних наук, доцента, професора Закарпатського державного університету. Був удостоєний почесними знаками "Вища школа СРСР", "За відмінні успіхи в роботі" та "Відмінник освіти України". Народився в м. Іршава (1933)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

9 – 70-річчя від дня народження Василя Васильовича Сурана, доктора фізико-математичних наук. Народився в м. Мукачево (1948)

10 – 60-річчя від дня народження Валентини Дмитрівни Чіки (Єльнікової), директора Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва, заслуженого працівника культури України (нар. 1958)

11 – 110-річчя від дня народження Михайла Дмитровича Поповича, поета, публіциста, громадсько-політичного діяча. Народився у с. Великі Ком'яти на Виноградівщині (1908–1956)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

12 – 80-річчя від дня народження Василя Васильовича Дячука, отоларинголога, кандидата медичних наук, доцента Мукачівського державного університету, завідувача оториноларингологічного відділення обласної дитячої лікарні (1975–2005), позаштатного головного отоларинголога УОЗ Закарпатської області (1970–2005). Народився у с. Ясіня Рахівського р-ну (1938)

12 – 79-річчя обрання Союму Карпатської України (1939)

14 – 80-річчя від дня народження Алли Григорівни Кириченко, кандидата технічних наук, старшого наукового співробітника Лабораторії космічних досліджень УжНУ. Народилася в с. Велика Олександрівка Херсонської обл. (1938–2001)

- 15** – 105-річчя від дня народження Василя Тимка, поручика чехословацької армії, активного оборонця Карпатської України. В. Тимко був також секретарем Стрілецької Громади Канади. Народився у с. Кузьмино Мукачівського р-ну (1913–1995)
- 17** – 95-річчя від дня народження Юлія Юлійовича Сташка, художника-графіка. Народився в м. Ужгород (1923–1998)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 17** – 95-річчя від дня народження Юрія Бандусяка, політичного діяча. Народився в смт Ясіня Рахівського р-ну (1923–1994)
- 19** – 80-річчя від дня народження Ганни Михайлівни Василюхи, бібліотекаря, заслуженого працівника культури України. Народилася в с. Арданово Іршавського р-ну (1938–2012)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 20** – 75-річчя від дня народження Ігоря Керчі, поета, русинського культурного діяча. Народився у с. Горонда Мукачівського р-ну (1943)
- 20** – 70-річчя від дня народження Дюли Горвата, поета, угорського філолога. Народився у с. Четфалва Берегівського р-ну (1948)
- 21** – 135-річчя від дня смерті Іоана Дулішковича, вченого, історика, дослідника історичного минулого Закарпаття. Народився у с. Голятин Міжгірського р-ну (1815–1883)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 21** – 130-річчя від дня народження Івана Федоровича Куртяка, громадсько-політичного діяча. Народився в м. Хуст (1888–1933)
- 21** – 120-річчя від дня народження Ніни Царгородської, співачки Української капели Олександра Кошиця, однієї з фундаторок і актриси "Руського театру" товариства "Просвіта" в м. Ужгород (1898–?)
- 21** – 95-річчя від дня народження Петра Івановича Мадяра, релігійного діяча. Народився у с. Білки Іршавського р-ну (1923–1996)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 21** – 85-річчя від дня народження Омеляна Трохимовича Михайленка, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента АМН України, заступника директора з наукової роботи Інституту педіатрії, акушерства та гінекології (1980–1995). Створив власну школу акушерів-гінекологів, підготував 35 кандидатів та 7 докторів наук. Автор понад 600 наукових праць. Відомий своїми науковими досягненнями за межами України в галузі біохімії скоротливої активності матки, маткових кровотеч, організації невідкладної акушерсько-гінекологічної допомоги. Народився у с. Солочин Свалявського р-ну (1933–1995)

- 22** – 90-річчя від дня народження Павла Павловича Чучки, вченого-мозовознавця, доктора філологічних наук. Народився у с. Баранинці Ужгородського р-ну (1928–2016)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 22** – 75-річчя від дня народження Михайла Юрійовича Грицака, працівника митних установ України, члена президії Спілки ветеранів митної служби України. На відзначення 10-ї річниці митних органів України нагороджений пам'ятним нагрудним знаком "За сумлінну службу в митних органах України" та знаком "Почесний митник України". Народився у с. Яворове (нині с. Есень) Ужгородського р-ну (1943)
- 22** – 60-річчя від дня народження Бориса Івановича Кузьми, архітектора, графіка і живописця, народного художника України, академіка Національної академії мистецтв України. Народився у с. Нове Давидково Мукачівського р-ну (1958)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 23** – 70-річчя від дня народження Галини Меркуріївни Акулової, працівника культури. Народилася в с. Підкамінь Бродівського р-ну Львівської обл. (1948)
- 24** – 85-річчя від дня народження Василя Івановича Гомоная, доктора хімічних наук, завідувача кафедри фізичної та колоїдної хімії УжНУ. Був учасником багатьох міжнародних конференцій та симпозіумів з каталізу і природних сорбентів, нагороджений медаллю "Винахідник СРСР". Народився у с. Зубівка Мукачівського р-ну (1933)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 25** – 90-річчя від дня народження Івана Івановича Розгоні, доктора біологічних наук. Народився в м. Виноградів (1928)
- 25** – 55-річчя Василя Васильовича Кузана, поета. Народився в с. Довге Іршавського р-ну (1963)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 27** – 100-річчя від дня народження Андрія Михайловича Ігната, історика, педагога вищої школи. Народився у с. Оріховиця Ужгородського р-ну (1918–1977)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 27** – 70-річчя від дня народження Олени Василівни Приходько, мистецтвознавця. Народилася в м. Ужгород (1948)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 27** – 65-річчя від дня народження Йосипа Йосиповича Чернія, живописця. Народився в м. Ужгород (1953–2003)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 28** – 60-річчя від дня народження Сергія Юрійовича Поповича, доктора біологічних наук, професора, завідувача кафедри декоративного садівництва та фітодизайну Національного університету біоресурсів і природокористування України. Народився в с. Негровець Міжгірського р-ну (1958)
- 28** – 85-річчя від дня народження Володимира Васильовича Сагарди, доктора педагогічних наук, професора. Коло наукових інтересів стосується питань педагогіки вищої школи, соціальної педагогіки, дидактики фізики, освіти національних меншин. В. В. Сагарда – автор 330 наукових публікацій, в т. ч. монографій, навчальних посібників, методичних розробок. Отримав 2 авторських свідоцтва, 3 патенти та підтвердження на близько 20 раціональних пропозицій в галузі педагогічної науки і практики. Народився у с. Кулішівка Градизького р-ну на Полтавщині (1933–2006)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"*

у лютому відзначається:

- 640-річчя** першої письмової згадки про с. Черна Виноградівського р-ну (1378)
- 420-річчя** першої письмової згадки про с. Онок Виноградівського р-ну (1598)
- 95-річчя** виходу першого номера літературно-краєзнавчої газети-додатку "Недѣля Русина" (Ужгород, 1923)
- 95-річчя** виходу на лінію першого автобуса по м. Ужгороду (1923)
- 80-річчя** заснування в м. Мукачево "Драматичної студії ім. Ф. Корятовича" (1938)

Березень

- 2** – 70-річчя від дня народження Василя Михайловича Панкулича, історика-краєзнавця, музеєзнавця, педагога. Народився у с. Буковець Воловецького р-ну (1948)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"*
- 3** – 105-річчя від дня народження Адальберта Олександровича Мартона, художника. Тривалий час – з дитячих літ до 60-х рр. проживав і творив в м. Ужгород. Народився в м. Клертоні (США) (1913–2007)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"*
- 3** – 70-річчя від дня народження Віктора Михайловича Данка, педіатра, завідувача дитячого відділення № 2 Хустської ЦРЛ, директора Хустського медичного училища (1996–2001), згодом – Закарпат-

ського базового медичного коледжу (2001–2013). Народився у м. Мукачево (1948)

- 4** – 80-річчя від дня народження Івана Івановича Ілька, живописця, заслуженого художника України. Народився у с. Дулово Тячівського р-ну (1938)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

- 4** – 80-річчя від дня народження Юрія Андрійовича Василенка, доктора технічних наук, професора Закарпатського державного університету. Народився в м. Ромни Сумської області (1938)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 5** – 75-річчя від дня народження Пейтера Павловича Вереша, живописця, члена Національної спілки художників України. Народився в с. Попово (Поні) Берегівського р-ну (1943–2004)

- 7** – 95-річчя від дня народження Георгія Михайловича Лавера, спортивного діяча. Народився у с. Зняцьово Мукачівського р-ну (1923)

- 9** – 155-річчя від дня народження Арпада Філепа, угорського письменника, поета, композитора. Роки активної творчої діяльності (1892–1918) пов'язані з м. Ужгородом. Народився у Нярадсентбенедек, Румунія (1863–1953)

- 9** – 105-річчя від дня народження Ержебет Ошват, поетеси. Народилася в м. Берегово (1913–1991)

- 10** – 95-річчя від дня народження Андрія Івановича Пушкаша, відомого вченого-гунгаролога, доктора історичних наук, професора. Народився у с. Великі Ком'яти Виноградівського р-ну (1923–2008)

- 11** – 110-річчя від дня народження Гаврила Івановича Русина, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився у с. Руське Мукачівського р-ну (1908–1981)

- 11** – 90-річчя від дня народження Тамари Макарівни Чумак, вченого-літературознавця. Народилася в с. Жабче Коростенського р-ну Житомирської обл. (1928–2006)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"

- 12** – 90-річчя від дня заснування "Центрального Союзу Подкарпатських Студентів", верховної організації закарпатського студентства періоду першої Чехословацької Республіки (1928–1939)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 12** – 85-річчя від дня народження Юлія Васильовича Рошковича, вітамінолога, кандидата медичних наук, доцента кафедри факультетської терапії медичного факультету УжДУ. Вивчав роль вітамінів при захворюваннях внутрішніх органів, вплив бальнеологічних

- факторів на організм людини при різних захворюваннях. Опублікував 94 наукові праці. Народився у м. Ужгород (1933–2011)
- 15** – 180-річчя від дня народження Івана Антоновича Сільвая, письменника, поета, одного із будителів краю, відомий під псевдонімом Урііл Метеор. Народився у с. Сусково Свалявського р-ну (1838–1904)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"*
- 15** – 80-річчя від дня народження Марії Іванівни Шманько, кандидата хімічних наук, доцента кафедри квантової електроніки УжНУ. Народилася в с. Ромочевиця Мукачівського р-ну (1938)
- 15** – 79-річчя від дня проголошення Карпатської України (1939)
- 18** – 170-річчя від дня скасування кріпацтва у Закарпатті (1848)
- 18** – 60-річчя від дня народження Наталії Михайлівни Засухіної, заслуженої артистки України, члена Національної спілки театральних діячів України, лауреата обласної премії ім. братів Євгена та Юрія-Августина Шерегіїв. Народилася в м. Біла Церква Київської обл. (1958)
- 20** – 110-річчя від дня народження Матвія Григоровича Тевельова, прозаїка. Народився у с. Ілліно (нині Великолуцького р-ну Псковської обл., Росія) (1908–1962)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"*
- 21** – 80-річчя від дня народження Василя Михайловича Малети, поета. Народився у с. Колочава Міжгірського р-ну (1938)
- 21** – 80-річчя від дня народження Андрія Андрійовича Бокотей, художника скла і кераміки, народного художника України. А. А. Бокотей – лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка. Народився у с. Брід Іршавського р-ну (1938)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"*
- 22** – 115-річчя від дня народження Олекси Михайловича Улинця, поета, коломийкаря. Народився у с. Тишів Воловецького р-ну (1903–1978)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"*
- 22** – 90-річчя від дня народження Георгія Дулішковича, педагога, хорового диригента, композитора. Народився у с. Голубине Свалявського р-ну (1928–1998)
- 23** – 115-річчя від дня народження Степана Миколайовича Микуланця, лікаря-терапевта, інфекціоніста, кандидата медичних наук (1955), доцента кафедри соціальної гігієни та охорони здоров'я УжДУ, завідувача облздороввідділу Закарпатської області (1947–1958). Народився у с. Лінці Ужгородського р-ну (1903–1978)

- 23** – 120-річчя від дня народження Йосипа Кизака, теолога, драматурга, громадського і культурно-освітнього діяча Пряшівщини. Народився у с. Камйонка Старолюбовнянського округу (Словаччина) (1898–1966)
- 25** – 130-річчя від дня народження Марії Приємської-Дніпрової, актриси і режисера Руського театру товариства “Просвіта” в м. Ужгород (1921–1926), а згодом керівника аматорських театральних гуртків в м. Перечин, смт Великий Бичків та інших населених пунктах Закарпаття (1888–1960)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”
- 25** – 85-річчя від дня народження Юрія Семеновича Чорі, фольклориста, прозаїка, поета, драматурга. Народився у с. Фогораш (нині с. Зубівка) Мукачівського р-ну (1933)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 25** – 75-річчя від дня народження Йожефа Ласловича Руцака, живописця, лауреата обласної премії ім. Й. Бокшая та А. Ерделі. Народився в м. Хуст (1943–2016)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”
- 26** – 95-річчя від дня народження Михайла Теслевича, громадсько-політичного діяча, активного члена Братства Карпатська Січ. Народився у с. Келечин Міжгірського р-ну (1923)
- 27** – 60-річчя від дня народження Олени Євгенівни Кондратюк, художниці. З 1981 р. живе і працює в м. Ужгород. Народилася в м. Запоріжжя (1958)
- 27** – 55-річчя від дня народження Володимира Павловича Скоблика, кандидата історичних наук, доцента. Народився в смт Дашава Стрийського р-ну Львівської обл. (1963–2009)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”
- 31** – 75-річчя від дня народження Міклоша Йосиповича Ронто, доктора фізико-математичних наук. У 2003 р. М. Й. Ронто отримав звання Почесного доктора (Doctor Honoris Causa) УжНУ. Народився в м. Берегово (1943)

у березні відзначається:

- 370-річчя** першої письмової згадки про с. Тишів Воловецького р-ну (1648)
- 235-річчя** від дня народження Василя Довговича (справжнє прізвище – Довганич), відомого філософа і поета, першого закарпатського академіка. Народився у с. Золотарьово Хустського р-ну (1783–1849)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”

25-річчя заснування Карпатського екологічного клубу "Рутенія", який здійснює науково-суспільну діяльність у сфері охорони навколишнього середовища Карпатського регіону (1993)

Квітень

1 – 105-річчя від дня народження Федора Семеновича Лазорика, письменника. Народився у с. Бехерів Бардіївського р-ну (Словаччина) (1913–1969)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

1 – 90-річчя від дня народження Михайла Михайловича Комана, спортивного діяча, заслуженого тренера України. Народився в м. Люботин (Словаччина) (1928–2015)

1 – 85-річчя від дня народження Олекси Васильовича Мишанича, вченого-літературознавця. Народився у с. Ляховець (нині с. Лісковець) Міжгірського р-ну (1933–2004)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

1 – 80-річчя від дня народження Мирона Юрійовича Клевця, фізіолога, доктора біологічних наук, заслуженого професора Львівського національного університету ім. І. Я. Франка. Народився у с. Негровець Міжгірського р-ну (1938)

3 – 120-річчя від дня народження Миколи Шугая (Сугая), одного з останніх опришків Карпат, героя численних літературних творів, легенд, пісень. Народився у с. Колочава Міжгірського р-ну (1898–1921)

4 – 130-річчя від дня народження Дмитра Федоровича Вислоцького, публіциста, письменника, громадського, культурно-освітнього діяча Пряшівщини, Закарпаття та русинської діаспори у США. Народився у с. Лабова (Польща) (1888–1968)

4 – 65-річчя від дня народження Івана Івановича Матіко, художника декоративно-прикладного мистецтва. Народився у с. Дулово Тячівського р-ну (1953)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

5 – 120-річчя від дня народження Мирона Самуїловича Туркельтауба, терапевта, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб (1956–1975) медичного факультету УжДУ. Один із засновників курортології як науки в Закарпатській області, вивчав лікувальні властивості мінеральних вод краю. Наукові інтереси: кардіологія, ревматологія, дія кліматичних факторів та мінеральних вод Закарпаття на здоров'я людини. Народився у м. Пенза (Росія) (1898–1981)

- 6** – 125-річчя від дня народження Платоніди Іванівни Щуровської-Росиневич, другого диригента Української республіканської капели під диригентурою Олександра Кошиця, організатора музичного хорового товариства “Бандурист” в м. Ужгород та викладача співу в Ужгородській державній реальній гімназії (1893–1973)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 6** – 75-річчя від дня народження Василя Захаровича Нетяженка, доктора медичних наук, заслуженого діяча науки і техніки України. Народився в смт Ясіня Рахівського р-ну (1943)
- 8** – 105-річчя від дня народження Івана Вавринчика, письменника, педагога, громадського і культурно-освітнього діяча Пряшівщини. Народився у с. Страняни Старолюбовнянського округу (Словаччина) (1913–1993)
- 10** – 225-річчя від дня народження Йосифа Гаганця, культурно-релігійного діяча. Народився у Вишній Тварожець Бардіївського округу (Словаччина) (1793–1875)
- 10** – 125-річчя від дня народження Олександра Васильовича Попова, письменника, журналіста, культурного діяча. З 1919 р. проживав на Закарпатті, активно працював у галузі шкільництва та просвітництва. Народився у с. Рязське на Рязанщині (Росія) (1893–?)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 11** – 130-річчя від дня народження Євгенія Юліановича Перфецького, російського історика-карпатознавця. Опублікував низку ґрунтовних праць з історії Закарпаття. Народився у с. Вулка Носовска (Носов) (Польща) (1888–1947)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”
- 11** – 85-річчя від дня народження Івана Петровича Козара, поета, співака, композитора. Народився у с. Ільниця Іршавського р-ну (1933)
- 13** – 65-річчя від дня народження Василя Васильовича Ганчина, хірурга, завідувача хірургічного відділення № 1 Ужгородської ЦМКЛ (з 2000), головного хірурга м. Ужгорода. Народився у смт Великий Березний (1953)
- 14** – 55-річчя від дня народження Одарки Іванівни Долгош-Сопко, художниці-графіка, заслуженого діяча мистецтв України. Народилася в м. Ужгород (1963)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”
- 16** – 185-річчя від дня народження Карловскі Густавне (Іда Мітіцкі), угорської письменниці. Народилася в м. Мукачево (1833–1898)

- 16** – 155-річчя від дня народження Людвика Куби, чеського художника, фольклориста та карпатознавця. Досліджував народну культуру Закарпаття, створив цикл картин, присвячених закарпатській тематиці. Народився в м. Подебради (Чехія) (1863–1956)
- 16** – 80-річчя від дня народження Петра Олексійовича Мушака, кандидата біологічних наук. Опублікував понад 100 наукових праць. Народився у с. Загорб Великоберезнянського р-ну (1938)
- 16** – 25-річчя від дня заснування Закарпатського угорськомовного наукового товариства в м. Ужгород (1993)
- 17** – 90-річчя від дня народження Антона Олексійовича Шепи, живописця, заслуженого художника України. Народився у с. Підгоряни Мукачівського р-ну (1928–2014)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"*
- 17** – 65-річчя від дня народження Михайла Олександровича Вігули, диригента, композитора. Народився в м. Виноградово (1953)
- 17** – 60-річчя від дня народження Ігоря Васильовича Мазили, кандидата історичних наук, доцента, педагога вищої школи. Народився в м. Ужгород (1958)
- 17** – 30-річчя від дня заснування Гуртка угорської культури в м. Тячів (1988)
- 18** – 95-річчя від дня народження Івана Лявинця, екзарха Чехії. Народився в смт Воловець (1923)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"*
- 18** – 55-річчя від дня народження Наталії Іванівни Ценклер, кандидата економічних наук. Народилася в с. Вільшани Хустського р-ну (1963)
- 21** – 75-річчя від дня народження Володимира Юлійовича Сливки, фізика, педагога вищої школи, громадського і культурно-освітнього діяча. Народився у с. Котельниця Воловецького р-ну (1943–2004)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"*
- 22** – 110-річчя від дня народження Йозефа Фігули, письменника, журналіста, диригента. Народився в м. Пряшів (Словаччина) (1908–1963)
- 24** – 215-річчя від дня народження Олександра Васильовича Духновича, закарпатського будителя, видатного громадсько-політичного, культурно-релігійного діяча, літератора, педагога, філософа, фольклориста. Народився у с. Тополя Снинського округу (Східна Словаччина) (1803–1865)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"*

- 24** – 95-річчя від дня народження Віктора Вікторовича Желтвая, кандидата біологічних наук, науковця НПО “Реабілітація”, засновника Закарпатської школи клінічної імунології, який стояв біля витоків сучасної спелеотерапії та галоаерозольотерапії. Розробив оригінальні діагностичні і лікувальні методи в гастроентерології, пульмонології, імунології та алергології. Автор 10 патентів, 160 наукових публікацій, 13 метод. рекомендацій. Народився у м. Ужгород (1923–2012)
- 24** – 90-річчя від дня народження Миколи Миколайовича Бойка, доктора економічних наук, професора кафедри економіки, менеджменту та маркетингу економічного факультету УжНУ, заслуженого економіста України. М. М. Бойко – голова Асоціації економістів Закарпаття, член президії Спілки економістів України, член Світового конгресу професорів-угорців, зовнішній член Академії наук Угорщини. Опублікував 146 наукових праць, у т. ч. 4 монографії та 10 статей в зарубіжних виданнях. Народився у с. Руське Поле Тячівського р-ну (1928)
- 25** – 55-річчя від дня народження Мар’яни Ернестівни Сокач, завідувачки фортепіанним відділенням Ужгородського державного музичного училища ім. Д. Задора, заслуженого працівника культури України. Народилася в м. Ужгород (1963)
- 27** – 110-річчя від дня народження Степана Івановича Томашовського, делегата першого з’їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився у с. Рівне Мукачівського р-ну (1908–1982)
- 28** – 75-річчя від дня народження Миколи Костянтиновича Колесника, санітарного лікаря, головного санітарного лікаря м. Ужгорода (1978–1981), головного державного санітарного лікаря Закарпатської області (1983–1988), голови обкому профспілки медичних працівників Закарпаття (1988–2010). Народився у с. Казаче-Рудченськ Білгородської області (Росія) (1943)
- 28** – 75-річчя від дня народження Петра Петровича Матія, співака, композитора, народного артиста України. Народився у с. Сасово Виноградівського р-ну (1943)
- Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”*
- 30** – 25-річчя від дня заснування Товариства угорської інтелігенції Закарпаття в м. Ужгород (1993)

у квітні відзначається:

645-річчя першої письмової згадки про с. Брід Іршавського р-ну (1373)

- 640-річчя** першої письмової згадки про с. Доробратово Іршавського р-ну (1378)
- 570-річчя** першої письмової згадки про с. Арданово Іршавського р-ну (1448)
- 25-річчя** від дня заснування закарпатського угорського культурологічного журналу "Pánsíp"

Травень

- 3** – 75-річчя від дня народження Юрія Васильовича Шипа, поета. Народився у с. Мокра Перечинського р-ну (1943)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 3** – 65-річчя від дня народження Ольги Михайлівни Гвоздяк-Фрідманської, кандидата педагогічних наук, доцента, завідувачки кафедри німецької філології УжНУ, відмінника народної освіти України. Народилася в с. Худльово Ужгородського р-ну (1953)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 4** – 90-річчя від дня народження Зої Павлівни Лангазо, кандидата біологічних наук, доцента кафедри мікробіології та гістології УжНУ. Народилася в м. Кінгісепп Ленінградської обл. (Росія) (1928–2011)
- 5** – 80-річчя від дня народження Тібора Міклоша Поповича, директора Русинського дослідницького інституту в Угорщині, головного редактора журналу "Вседержавный Русинский Вісник" (Будапешт). Народився у с. Горінчово Хустського р-ну (1938)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 6** – 85-річчя від дня народження Юрія Железника, педагога, культурно-освітнього діяча Пряшівщини. Народився у с. Убля Снинського округу (Словаччина) (1933–1992)
- 9** – 75-річчя від дня народження Володимира Степановича Фединишина, письменника. Народився у с. Репинне Міжгірського р-ну (1943)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 10** – 90-річчя від дня народження Михайла Івановича Шевчука, кандидата медичних наук, доцента, завідувача кафедри анатомії людини (1969–1980), декана (1965–1971) медичного факультету УЖДУ. Народився у с. Коцюбинчики Чортківського р-ну Тернопільщини (1928–1989)
- 10** – 75-річчя від дня народження Михайла Михайловича Саніча, скульптора, члена Національної спілки художників України. Народився в с. Сторожниця Ужгородського р-ну (1943)

- 12** – 75-річчя від дня народження Фаїни Аристархівни Попович (дів. прізви. Захарова), кандидата медичних наук, доцента кафедри анатомії людини та гістології медичного факультету УжНУ. Народилася в Резекненському р-ні (Латвія) (1943)
- 13** – 75-річчя від дня народження Олега Михайловича Гораля, живописця. Народився у с. Завишень Сокальського р-ну Львівської обл. (1943–2010)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 16** – 65-річчя від дня народження Олени Василівни Пекар, поетеси. Народилася в с. Синевир Міжгірського р-ну (1953)
- 17** – 110-річчя від дня народження Михайла Юрійовича Броді, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України, вчителя. Народився в м. Виноградів (1908–1986)
- 17** – 100-річчя від дня народження Степана Лихваря, громадсько-політичного і культурно-освітнього діяча Пряшівщини. Народився у с. Камійонка Старолюбовнянського округу (Словаччина) (1918–1982)
- 18** – 70-річчя від дня народження Наталії Миронівни Рішко (дів. прізви. Кузьма), кандидата медичних наук, доцента кафедри госпітальної хірургії медичного факультету УжНУ. Народилася в м. Ужгород (1948)
- 19** – 110-річчя від дня народження Василя Івановича Крайняниці, педагога, громадського діяча. Народився у с. Руське Мукачівського р-ну (1913–1994)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 20** – 95-річчя від дня народження Олени Глібович, громадської діячки. Вона була активісткою громадських організацій "Просвіти" і "Пласту". Народилася в смт Великий Бичків Рахівського р-ну (1923–2001)
- 21** – 125-річчя від дня народження Івана Ілліча Мондока, журналіста, громадсько-політичного діяча. Народився у с. Руський Грабовець Собранецького округу (Словаччина) (1893–1937)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 21** – 115-річчя від дня народження Василя Карамана, громадсько-політичного діяча Закарпаття та Пряшівщини. Народився у с. Нягів Меджилабірського округу (Словаччина) (1903–1961)
- 21** – 70-річчя від дня народження Івана Васильовича Головачка, директора Мукачівського психоневрологічного інтернату. Народився у с. Грибівці Мукачівського р-ну (1948)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 21** – 60-річчя від дня народження Василя Васильовича Шкірі, письменника, лауреата обласної літературної премії ім. Ф. Потушняка. Народився у с. Загаття Іршавського р-ну (1958)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 22** – 80-річчя від дня народження Василя Михайловича Сабова, живописця. Народився у с. Свобода Берегівського р-ну (1938)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 24** – 85-річчя від дня народження Івана Петровича Усти, журналіста. Народився в с. Кольчино Мукачівського р-ну (1933)
- 25** – 100-річчя від дня народження Василя Павловича Поліщука, журналіста, письменника. З 1946 р. жив і працював в м. Ужгород. Народився у с. Михайлівське Черепанівського р-ну Новосибірської обл. (Росія) (1918–1979)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 26** – 85-річчя від дня народження Петра Васильовича Мартина, поета. Народився у с. Гребля Іршавського р-ну (1933–1978)
Текстова довідка: "Відзначення в бібліотеках області краєзнавчих та пам'ятних дат 1998 року"
- 26** – 80-річчя від дня народження Івана Івановича Попа, історика-славіста, перекладача, редактора, мистецтвознавця та громадського діяча. Народився у с. Страбичово Мукачівського р-ну (1938)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 26** – 70-річчя від дня народження Леоніда Михайловича Суслікова, доктора фізико-математичних наук, професора. Народився в м. Ужгород (1948)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 27** – 110-річчя від дня народження Степана Юрійовича Росохи, політичного та громадського діяча. Народився у с. Драгово Хустського р-ну (1908–1986)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 27** – 85-річчя від дня народження Маріона Йозефа Ілку, художника. Народився в м. Ужгород (1933–2003)
- 29** – 105-річчя від дня народження Івана Андрійовича Рогача, громадсько-політичного діяча, особистого секретаря А. Волошина періоду Карпатської України. Народився в смт Великий Березний (1913–1942)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 29** – 100-річчя від дня народження Івана Киртиці, члена Братства Карпатська Січ. Народився у с. Нова Стужиця Великоберезнянського р-ну (1918)

30 – 60-річчя від дня народження Павла Степановича Пеняка, вченого-археолога, педагога вищого школи, кандидата історичних наук. Народився у м. Ужгороді (1958)

у травні відзначається:

470-річчя першої письмової згадки про с. Вучкове Міжгірського р-ну (1548)

95-річчя виходу першого номеру журналу скаутського руху "Пластун-Junak-Cserkes" (Ужгород, 1923–1935)

Червень

1 – 85-річчя від дня народження Клари Андріївни Литвинової, кандидата педагогічних наук. З 1973 по 1996 рр. працювала асистентом, викладачем та доцентом кафедри педагогіки і психології УжНУ. З 1996 р. працювала доцентом УжДІІЕіП. Народилася в м. Благовещеньск Хабаровського краю (Росія) (1933)

3 – 85-річчя від дня народження Івана Андрійовича Чонки, лікаря, кандидата біологічних наук. Народився у с. Велика Копаня Виноградівського р-ну (1933)

3 – 25-річчя від дня відкриття Генерального консульства Угорської Республіки в м. Ужгород (1993)

4 – 65-річчя від дня народження Наталії Михайлівни Токар, кандидата економічних наук. З 2000 р. проживає в м. Бостон (США). Народилася в м. Ужгород (1953)

5 – 95-річчя від дня народження Йосипа Йосиповича Уйлакі, хірурга, головного лікаря Закарпатського обласного лікувально-санаторного управління (1955–1962), заступника головного лікаря обласної клінічної лікарні (1952–1955), завідувача хірургічного відділення ОКЛ (1955–?). Народився у с. Тур'я Ремета Перечинського р-ну (1923–2003)

5 – 90-річчя від дня народження Івана Юрійовича Коршинського, лікаря-хірурга, кандидата медичних наук, доцента, завідувача курсу дитячої хірургії (1975–1990) УжДУ, заслуженого лікаря України, народного депутата України другого скликання, заступника голови Закарпатської спілки лікарів-християн, заступника голови Закарпатської крайової організації Всеукраїнського товариства політ'язнів і репресованих. Народився у с. Буштино, Тячівського р-ну (1928)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"

- 7** – 95-річчя від дня народження Івана Юрійовича Чопея, педагога, поета. Народився у с. Ромочевця Мукачівського р-ну (1923–2008)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 8** – 100-річчя від дня народження Миколи Панасовича Лакизи, літературознавця. В м. Ужгород пройшов шлях від студента до професора УжДУ (тепер УжНУ). Народився у с. Салогубівка Роменського р-ну Сумської обл. (1918–1997)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 8** – 65-річчя від дня народження Ольги Олександрівни Тимофієвої (дів. прізви. Шандровська), поетеси, журналістки. Живе і працює в м. Ужгород. Народилася в с. Золотий Потік Тернопільської обл. (1953)
- 10** – 110-річчя від дня народження Ганни Іванівни Васько, казкарки. Народилася в с. Заріччя Іршавського р-ну (1908–1974)
- 10** – 80-річчя від дня народження Софії Степанівни Сороки, поетеси, автора творів для дітей. З 1970 р. живе і працює в м. Ужгород. Народилася в с. Стриганці Бережанського р-ну Тернопільської обл. (1938)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 10** – 80-річчя від дня народження Лідії Григорівни Голомб (Марченко), літературознавця, професора УжНУ, дослідниці літератури Закарпаття. Народилася в с. Дворічна на Харківщині (1938–2013)
- 10** – 80-річчя від дня народження Йосипа Георгійовича Фалеса, спортивного діяча, кандидата педагогічних наук. Народився в м. Свалява (1938)
- 11** – 65-річчя від дня народження Богдана Івановича Дубового, заслуженого журналіста України, члена Національної спілки журналістів України, лауреата обласної премії ім. М. Бабидорича. Народився в с. Тустоголови Тернопільської обл. (1953–2013)
- 11** – 90-річчя від дня народження Фелікса Давидовича Кривіна, письменника. Народився в м. Маріуполь на Донеччині (1928–2016)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 11** – 65-річчя від дня народження Ірини В'ячеславівни Чернишової, кандидата фізико-математичних наук. Народилася в м. Ашхабад (Туркменістан) (1953)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 12** – 65-річчя від дня народження Івана Ілліча Кураха, лікаря-хірурга, головного лікаря Ужгородської центральної клінічної лікарні

(з 1999), заслуженого лікаря України. Народився у с. Латірка Воловецького р-ну (1953)

- 13** – 95-річчя від дня народження Івана Івановича Грунянського, громадсько-політичного діяча, заслуженого працівника промисловості Української РСР. Народився у с. Кострино Великоберезнянського р-ну (1923–2010)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 13** – 75-річчя від дня народження Василя Васильовича Кобаля, композитора-пісняря. Народився у с. Арданово Іршавського р-ну (1943)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

- 17** – 55-річчя від дня народження Юрія Михайловича Фатули, хірурга, кандидата медичних наук, доцента кафедри хірургічних дисциплін ФПО УжНУ, автора двох книг з історії рідного краю. Народився у м. Хуст (1963)

- 18** – 80-річчя від дня народження Георгія Зіновійовича Левадського, художника, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Один із засновників Об'єднання професійних художників Закарпаття. Народився в м. Камешково (Росія) (1938–2009)

- 18** – 95-річчя від дня народження Георгія Васильовича Руцака, Героя Чехословаччини. Народився у с. Новобарово Тячівського р-ну (1923–1944)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 19** – 95-річчя від дня народження Михайла Васильовича Трояна, історика, педагога, громадського діяча, заслуженого працівника вищої школи. Народився у с. Верхні Ремети Берегівського р-ну (1923–1987)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"

- 19** – 70-річчя від дня народження Петра Михайловича Рака, композитора, заслуженого діяча мистецтв України. Народився у с. Вонігово Тячівського р-ну (1948)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"

- 20** – 170-річчя від дня народження Антала Веконя, письменника. Народився в м. Тисоуйлок (нині смт Вилок) Виноградівського р-ну (1848–1903)

- 20** – 140-річчя від дня народження Омеляна Невицького, публіциста, громадсько-політичного діяча Пряшівщини та карпатоукраїнської діаспори у США. Народився у с. Шеметківці Свидницького округу (Словаччина) (1878–1939)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

- 21** – 135-річчя від дня народження Олександра Костянтиновича Мицюка, економіста, історика, громадсько-політичного діяча. О. К. Мицюк – автор понад 60 наукових праць, в т. ч. і монографічних досліджень з історії, соціально-економічного розвитку України і Закарпаття. Народився у с. Новоолександрівка Катеринославської губернії (нині – Кіровоградська область) (1883–1943)
- 22** – 165-річчя від дня народження Костянтина Яковича Грота, російського історика-славіста, дослідника давньої історії Закарпаття. Народився в Царському Селі (Росія) (1853–1934)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 22** – 90-річчя від дня народження Йосипа Йосиповича Ділунга, кандидата хімічних наук, професора хімічного факультету УжНУ, заслуженого діяча науки і техніки України. Народився в м. Мукачево (1928–2003)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 26** – 105-річчя від дня народження Елли Оскарівни Пилюгіної, ветерана-медика, відомого стоматолога обласної клінічної лікарні, організатора Асоціації стоматологів Закарпаття. Народилася в м. Варшава (Польща) (1913–2006)
- 26** – 95-річчя від дня народження Івана Жеґуца, історика. Народився у с. Берлебаш (з 1946 р. – с. Костилівка) Рахівського р-ну (1923)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 29** – 135-річчя від дня народження Миколи Олександровича Бескида, історика, літературознавця, громадсько-політичного і культурно-релігійного діяча. Народився у с. Болдогкевараля (Угорщина) (1883–1947)
- 29** – 115-річчя від дня народження Івана Гавриловича Коломійця, історика, першого директора Державного історико-краєзнавчого музею (тепер – Закарпатський краєзнавчий музей) в м. Ужгород. Народився в м. Нікольськ-Уссурійський Приморського краю (Росія) (1903–1962)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 29** – 90-річчя від дня народження Федора Жигмондовича Коложварі, художника, заслуженого майстра народної творчості України. Народився у с. Гудя Виноградівського р-ну (1928)
- 29** – 85-річчя від дня народження Василя Федоровича Сможаника, культурно-громадського діяча. Народився в м. Берегово (1933)
- 29** – 85-річчя від дня народження Пала Фогела, доктора медичних наук, професора кафедри акушерства та гінекології факультету

удосконалення лікарів і провізорів Львівського медичного інституту. Народився у с. Нижній Коропець Мукачівського р-ну (1933)

29 – 73-річчя возз'єднання Закарпатської України з Україною (1945)

у червні відзначається:

540-річчя першої письмової згадки про с. Бабичі-Покуття Мукачівського р-ну (1478)

95-річчя виходу першого номеру дитячого журналу "Пчолка" (Ужгород, 1923–1933)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

80-річчя виходу першого номера закарпатської української громадсько-політичної газети "Нова Свобода" (Ужгород, 1938; Хуст, 1938–1939)

Липень

1 – 95-річчя від дня народження Михайла Наумовича Роскіна, художника-графіка. З 1960 р. проживав у м. Ужгород. Народився в м. Нікополь Дніпропетровської обл. (1923–1998)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

1 – 80-річчя від дня народження Омеляна Івановича Герзанича, доктора фізико-математичних наук. Народився у с. Дубриничі Перечинського р-ну (1938)

3 – 75-річчя від дня народження Василя Івановича Вароді, поета. Народився в смт Королево Виноградівського р-ну (1943–1998)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

5 – 165-річчя від дня народження угорського художника Тиводара Чонтварі (Костки), біографія якого пов'язана із Закарпаттям. Народився в м. Кішсебень (Угорщина) (1853–1919)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

6 – 425-річчя від дня народження Дьордя I Ракоці, трансільванського князя. У його володінні перебувала значна частина території сучасного Закарпаття. Народився в м. Серенч (Угорщина) (1593–1648)

6 – 95-річчя від дня народження Олени Дем'янівни Закривидороги, бібліографа. Понад сорок років працювала в Науковій бібліотеці УжНУ. Народилася в м. Мерефа Харківської обл. (1923–2012)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

6 – 85-річчя від дня народження Василя Васильовича Німчука, вченого-мовознавця. Народився у с. Довге Іршавського р-ну (1933–2017)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

6 – 75-річчя від дня народження Володимира Михайловича Мазура, доктора фізико-математичних наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, головного наукового співробітника відділу фотоядерних процесів ІЕФ НАН України. Народився в м. Мукачево (1943)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

7 – 95-річчя з дня народження Володимира Федоровича Панченка, поета. Народився у с. Василівка Вінницької обл. (1923–1972)

8 – 85-річчя від дня народження Василя Юрійовича Вовчка, поета, прозаїка, драматурга. Народився у с. Нижній Бистрий Хустського р-ну (1933–2002)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

10 – 55-річчя від дня народження Василя Михайловича Різака, доктора фізико-математичних наук, заслуженого діяча науки і техніки України, громадсько-політичного діяча. Народився у с. Бобовище Мукачівського р-ну (1963)

12 – 145-річчя від дня виходу першого номеру духовної, громадсько-політичної і літературної газети "Карпат" (Ужгород, 1873–1886)

12 – 70-річчя від дня народження Мирослави Михайлівни Ладченко, кандидата філологічних наук, доцента кафедри німецької філології УжНУ. Народилася в с. Синевир Міжгірського р-ну (1948)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

13 – 60-річчя від дня народження Володимира Івановича Галаса, кандидата історичних наук, доцента, педагога вищої школи. Народився у с. Крайня Мартинка Іршавського р-ну (1958)

14 – 80-річчя від дня народження Отто Бартоломійовича Шпенника, доктора фізико-математичних наук, директора Інституту електронної фізики Національної академії наук України. О. Б. Шпенник має понад 320 друкованих праць та 8 авторських свідоцтв на винаходи. Народився в м. Мукачево (1938)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"

15 – 50-річчя від дня народження Віктора Михайловича Плоскіни, головного диригента Національного академічного Великого театру опери і балету Республіки Білорусь, заслуженого артиста України, лауреата II Міжнародного конкурсу диригентів імені С. Турчака (Київ), активно підтримує Молодіжний форум оперного мистецтва країн СНД, Балтії, Грузії, спільно з композитором В. Теличком започаткував фестиваль "Музичне сузір'я Закарпаття". Народився в с. Неліпино Свалявського р-ну (1968)

- 16** – 75-річчя від дня народження Василя Васильовича Петрецького, живописця, графіка, члена Об'єднання професійних художників Закарпаття. Народився в м. Хуст (1943)
- 17** – 130-річчя від дня народження Петра Гойдича (чернече ім'я – Павло, ЧСВВ), культурно-релігійного діяча. Народився у с. Любовець-Пекляни Пряшівського округу (Словаччина) (1888–1960)
- 17** – 90-річчя від дня народження Клари Федорівни Балог, балетмейстера, хореографа-постановника, народної артистки України. Народилася в м. Ужгород (1928)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 18** – 10-річчя встановлення на г. Говерла скульптурної композиції "Триzub" у вигляді стели з мармуру, заввишки три метри, вагою 700 кг. Стелу встановлено на честь 18-річчя прийняття Декларації про державний суверенітет України (2008)
- 20** – 55-річчя від дня народження Світлани Степанівни Слави, кандидата економічних наук. Народилася в с. Золотарьово Хустського р-ну (1963)
- 22** – 80-річчя від дня народження Миколи Івановича Блецкана, доктора фізико-математичних наук. М. І. Блецкан опублікував понад 115 наукових статей в області фізики росту кристалів, написав 2 монографії і отримав 125 авторських свідоцтв СРСР та патентів Росії, а також 6 Міжнародних патентів. Народився у с. Голятин Міжгірського р-ну (1938)
- 23** – 80-річчя від дня народження Галини Миколаївни Ножової, кандидата економічних наук, доцента кафедри обліку та аудиту УжНУ. Народилася в с. Тинда Читинської обл. (Росія) (1938)
- 24** – 80-річчя від дня народження Єви Михайлівни Задорожної (дів. прізвище. Ердевдій), кандидата хімічних наук, доцента кафедри аналітичної хімії УжНУ. Народилася в с. Кальник Мукачівського р-ну (1938)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 25** – 115-річчя від дня народження Іллі Качура, історика, культурно-релігійного діяча Закарпаття та Пряшівщини. Народився у с. Нове Давидково Мукачівського р-ну (1903–1975)
- 26** – 100-річчя від дня заснування "Американской Народной Рады угро-русинов", яка звернулася до лідера чехословацької еміграції Т. Г. Масарика з пропозицією про приєднання Підкарпатської Русі до Чехословаччини (1918)
- 26** – 95-річчя від дня народження Михайла Васильовича Симулика, мовознавця, письменника, педагога вищої школи, громадського діяча. Народився у с. Іза Хустського р-ну (1923–1987)

- 29** – 75-річчя від дня народження Василя Слимака, мовознавця, педагога вищої школи. Народився у с. Хмельова Бардіївського округу (Словаччина) (1943–1999)
- 31** – 65-річчя від дня народження Віктора Івановича Мікли, доктора фізико-математичних наук, професора кафедри прикладної фізики УжНУ. Народився у с. Страбичово Мукачівського р-ну (1953)

у липні відзначається:

- 680-річчя** першої письмової згадки про с. Білки Іршавського р-ну (1338)
- 645-річчя** першої письмової згадки про с. Біла Церква Рахівського р-ну (1373)
- 80-річчя** виходу першого номеру молодіжного літературно-мистецького журналу “Зоря” (Ужгород-Прага, 1938)

Серпень

- 2** – 110-річчя від дня народження Івана Владики, вчителя-просвітянина. Народився у с. Йовра (нині с. Сторожниця) Ужгородського р-ну (1908–2005)
- 2** – 85-річчя від дня народження Анатолія Олексійовича Ковальова, рентгенолога, головного лікаря (1981–1988), організатора та завідувача діагностичного відділення (1993–2000) Закарпатської обласної клінічної лікарні. Народився у с. Ялтушков Вінницької обл. (1933)
- 2** – 70-річчя від дня народження Петра Петровича Гаврилка, історика, економіста. Його діяльність відзначена знаком “Відмінник народної освіти” (1985), почесним званням “Заслужений працівник народної освіти України” (1999), знаком “Почесний працівник туризму України”. Народився в смт Буштино Тячівського р-ну (1948)
- 3** – 115-річчя від дня народження Стефана Михайловича Бендаса, краєзнавця, теолога, письменника. Народився у с. Борголом (нині с. Бобовище) Мукачівського р-ну (1903–1991)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”
- 3** – 100-річчя від дня народження Федора Федоровича Чернявського, доктора історичних наук, професора. Народився у с. Давидів Брід (нині Великоолександрівського р-ну Херсонської обл.) (1918–1993)
- 4** – 95-річчя від дня народження Петра Ігнатка, члена українських військових організацій. Народився у с. Малий Березний Великоберезнянського р-ну (1923–1988)

- 4** – 70-річчя від дня народження Степана Петровича Пойди, літератора, фольклориста, громадсько-культурного діяча. Народився в м. Берегово (1948–2006)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 4** – 70-річчя від дня народження Віктора Андрійовича Шостака, етнографа, дослідника народної інструментальної музики. Народився у с. Драгово Хустського р-ну (1948)
- 5** – 75-річчя від дня народження Василя Івановича Попадинця, доктора фізико-математичних наук. Народився у с. Раково Перечинського р-ну (1943)
- 7** – 85-річчя від дня народження Ольги Іванівни Яцини, перекладача, фахівця класичної філології, викладача англійської та латинської мови в УжНУ. Народилася в м. Ужгород (1933)
- 10** – 185-річчя від дня народження Миколи Товта, культурно-релігійного діяча. Народився в м. Мукачево (1833–1882)
- 11** – 85-річчя від дня народження Елли Петрівни Чейпеш, кандидата історичних наук, доцента. Народилася в смт Королево Виноградівського р-ну (1933)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 11** – 65-річчя від дня народження Ольги Гаврилівни Воронич, кандидата хімічних наук, доцента кафедри аналітичної хімії УжНУ. Народилася в с. Тур'ї-Ремети Перечинського р-ну (1953)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 13** – 80-річчя від дня народження Василя Васильовича Гебеша, інфекціоніста, доктора медичних наук, професора, завідувача відділу інфекційних хвороб Київського НДІ інфекційних хвороб (1983), завідувача кафедри інфекційних хвороб Київської медичної академії післядипломної освіти (1988–2010). Народився у с. Стройне Свалявського р-ну (1938)
- 15** – 70-річчя від дня народження Олени Марущак, новелістки. Народилася в смт Великий Бичків Рахівського р-ну (1948)
- 16** – 120-річчя від дня народження Костянтина Михайловича Бескида, журналіста, громадсько-політичного діяча Закарпаття та Пряшівщини. Народився у с. Луків Бардіївського округу (Словачина) (1898–1953)
- 16** – 85-річчя від дня народження Михайла Миколайовича Романишина, живописця, народного художника України. Народився в смт Великий Березний (1933–1999)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"

- 17** – 155-річчя від дня народження Симеона Андрійовича Сабова, теолога, мецената, громадського і культурно-релігійного діяча. Народився у с. Великий Раковець Іршавського р-ну (1863–1929)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 17** – 135-річчя від дня народження Олександра Грабаря, художника, орнітолога, педагога, одного із засновників Закарпатського краєзнавчого музею. Народився в м. Будапешт (Угорщина) (1883–1959)
- 17** – 110-річчя від дня народження Михайла Даниловича Гаврильця, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився у с. Онок Виноградівського р-ну (1908–1987)
- 18** – 125-річчя від дня народження Степана Михайловича Панца, народного вчителя. Народився у с. Нижнє Селище Хустського р-ну (1893–1949)
- 21** – 70-річчя від дня народження Василя Михайловича Вайса, кандидата медичних наук, доцента, завідувача кафедри фармацевтичних дисциплін медичного факультету УжНУ (2006–), заступника декана медичного факультету з навчальної роботи, автора 67 наукових статей, 23 методичних вказівок, 5 навчальних посібників. Народився у м. Берегово (1948)
- 21** – 65-річчя від дня народження Дмитра Дмитровича Кременя, поета, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка. Народився у с. Суха Іршавського р-ну (1953)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 23** – 65-річчя від дня народження Калмана Моріца, закарпатського угорського журналіста. Народився у с. В. Добронь Ужгородського р-ну (1953)
- 24** – 120-річчя від дня народження Наума Ісаковича Межберга, вченого-історика, педагога вищої школи. Народився в м. Одеса (1898–1972)
- 24** – 115-річчя від дня народження Василя Короловича, казкаря. Народився у с. Страбичово Мукачівського р-ну (1903–1993)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 24** – 90-річчя від дня народження Василя Івановича Ілька, доктора історичних наук, професора УжНУ, адміністратора вищої школи. Народився в смт Тересва Тячівського р-ну (1928–2012)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 24** – 70-річчя від дня народження Василя Васильовича Химинця, доктора фізико-математичних наук, професора, заслуженого винахідника України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився в смт Кольчино Мукачівського р-ну (1948)

- 24** – 65-річчя від дня народження Михайла Васильовича Бичка, лікаря-кардіолога, доктора медичних наук, професора кафедри госпітальної терапії УжНУ, голови секції функціональної діагностики Закарпатського обласного товариства терапевтів, автора і співавтора 185 наукових робіт, серед яких 2 монографії, 2 посібники, 82 винаходи і патенти. Народився у с. Забродь Великоберезнянського р-ну (1953)
- 25** – 100-річчя від дня народження Людвіга Івановича Мідельського, кандидата історичних наук, доцента. Народився в м. Владивосток (нині центр Приморського краю) (Росія) (1918–2003)
- 26** – 80-річчя від дня народження Омеляна Антонійовича Гойди, доктора біологічних наук. О. А. Гойда – член Спілки народних митців при Спілці художників України, номінований титулом майстра народної творчості (1975) в галузі живопису та графіки. Народився у с. Брід Іршавського р-ну (1938–1996)
- 27** – 60-річчя від дня народження Івана Івановича Канюки, заступника начальника управління культури Закарпатської ОДА, заслуженого працівника культури України. Народився в с. Горінчево Хустського р-ну (1958)
- 27** – 80-річчя від дня народження Ольги Станіславівни Сидор, кандидата біологічних наук, доцента кафедри ботаніки біологічного факультету УжНУ. Народилася в м. Свалява (1938–2010)
- 28** – 180-річчя від дня народження Кирила Антоновича Сабова, педагога, публіциста, видавця, громадсько-політичного діяча Закарпаття та Пряшівщини. Народився у с. Ставному Великоберезнянського р-ну (1838–1914)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"*
- 28** – 85-річчя від дня народження Омеляна Омеляновича Семрада, кандидата хімічних наук. О. О. Семрад є відомим спеціалістом у галузі неорганічної хімії, кристалохімії, хімії твердого тіла, історії хімії. Народився у с. Горяни Ужгородського р-ну (1933)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"*
- у серпні відзначається:**
- 370-річчя** першої письмової згадки про с. Ганьковиця Свалявського р-ну (1648)

Вересень

- 1** – 55-річчя від дня відкриття кафедри угорської філології Ужгородського національного університету (1963)
- 4** – 80-річчя заснування напівмілітарної політичної організації “Українська Національна Оборона” – попередниці Карпатської Січі (1938)
- 6** – 60-річчя від дня народження Василя Васильовича Шиндри, живописця, графіка, заслуженого художника України, голови об’єднання спілки художників “Карпатські кольори”, члена Об’єднання професійних художників Закарпаття. Народився у с. Синевир Міжгірського р-ну (1958)
- 6** – 90-річчя від дня народження Марії Юріївни Шерегії, вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості України. Народилася в с. Оса (нині с. Ганьковиця) Свалявського р-ну (1928–1985)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”
- 7** – 90-річчя від дня народження Василя Михайловича Корсака, лікаря, організатора охорони здоров’я, заступника завідувача облздороввідділу (1972–1986), обласного профпатолога (1986–2010). Народився у с. Ганичі Тячівського р-ну (1928)
- 12** – 205-річчя від дня народження Пала Мункачі, закарпатського угорського актора. Народився в м. Мукачево (1913–1846)
- 12** – 100-річчя від дня народження Іллі Ілліча Бровдія, художника. Народився в селі Станово Мукачівського р-ну (1918)
- 12** – 75-річчя від дня народження Людмили Борисівни Кудрявської, поетеси. Народилася в м. Краснодар (Росія) (1943)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 12** – 70-річчя від дня народження Василя Михайловича Вайнагія, лікаря, головного лікаря обласного госпіталю інвалідів війни та учасників ліквідації аварії на ЧАЕС (2004–2014), начальника управління охорони здоров’я (1994–1999), заслуженого лікаря України. Народився у с. Данилово Хустського р-ну (1948–2014)
- 12** – 70-річчя від дня народження Габора Ердейї, закарпатського угорськомовного письменника, журналіста. Народився у с. Четфалва Берегівського р-ну (1948)
- 14** – 90-річчя від дня народження Людмили Матвіївни Бахматової, кандидата історичних наук, доцента. Народилася в м. Кременчуг (нині Полтавської обл.) (1928)
- 18** – 130-річчя від дня народження Надії Аркас, актриси “Руського театру товариства “Просвіта” в м. Ужгород та Хустського театру “Нова сцена” (1888–1955)

- 19** – 55-річчя від дня народження Густава Борто, закарпатського угорськомовного поета. Народився у с. Варі на Берегівщині (1963)
- 20** – 60-річчя від дня народження Тараса Степановича Усика, живописця. Народився у м. Ужгород (1958)
- 21** – 90-річчя від дня народження Івана Михайловича Григори, доктора біологічних наук, професора кафедри ботаніки Національного аграрного університету. І. М. Григора зробив вагомий внесок в геоботаніку і болотознавство. Народився у с. Вонігове Тячівського р-ну (1928–2006)
- 23** – 105-річчя від дня народження Емеріха Емеріховича Данка, дерматовенеролога, директора Ужгородської державної фельдшерсько-акушерської школи (1945–1948), завідувача дерматовенерологічного відділення ЗОКЛ (1948–1986), був головою Закарпатського товариства дерматовенерологів. Народився у с. Коритняни Ужгородського р-ну (1913–1999)
- 23** – 95-річчя від дня народження Павла Миколайовича Лісового, літературознавця, дослідника журналістики та літератури Закарпаття. Народився у с. Коржівка теперішнього Дерезнянського р-ну Хмельницької обл. (1923–1999)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"*
- 24** – 185-річчя від дня народження Миколи Юрійовича Гомічкова, журналіста, педагога, громадського і культурно-релігійного діяча. Народився у с. Чичаровце Михаловецького округу (Словаччина) (1833–1884)
- 28** – 95-річчя від дня народження Дмитра Васильовича Калинича, військового та спортивного діяча, педагога. Народився у с. Велятино Хустського р-ну (1923)
- 29** – 100-річчя від дня народження Андрія Семеновича Кочубайла, патологоанатома, кандидата медичних наук, доцента кафедри патологічної анатомії УжДУ, організатора патологоанатомічної служби Закарпаття (з 1950). Народився на хуторі Бондарьово Батуринського р-ну на Чернігівщині (1918–2002)
- 30** – 60-річчя від дня народження Івана Івановича Івановчика, живописця і архітектора, члена Національної спілки архітекторів України, головного архітектора м. Мукачево. Народився в смт Великий Безенний (1958)

у вересні відзначається:

- 80-річчя** від виходу першого номеру журналу закарпатського Пласту "Молоде життя" (Ужгород, 1938)

Жовтень

Перша неділя жовтня – святкування дня м. Ужгорода

1 – 160-річчя від дня народження Євменія Сабова, фольклориста, літературознавця. Народився у с. Верб'яз Воловецького р-ну (1858–1931)

1 – 95-річчя від дня народження Михайла Івановича Бабидорича, громадського діяча, заслуженого журналіста України. Народився у с. Тур'я-Поляна Перечинського р-ну (1923–1998)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

1 – 60-річчя від дня народження Володимира Петровича Марковича, гігієніста-епідеміолога, кандидата медичних наук, директора департаменту охорони здоров'я Закарпатської ОДА (з 2015). Народився у с. Рекіти Міжгірського р-ну (1958)

2 – 100-річчя від дня народження Михайла Дмитровича Габовди, громадсько-політичного діяча, члена Карпатської Січі та крайового проводу ОУН. Народився в м. Блек Лийк (США) (1918–1945)

5 – 130-річчя від дня народження Гліба Кінаха, історика, одного з галицьких реформаторів підкарпатських греко-католицьких монастирів. У друкарні ордена оо. Василіан в м. Ужгород з 1925 по 1938 рр. за його участі було надруковано 375 тисяч брошур, альманахів, молитовників та іншої літератури. Народився в м. Збараж (Галичина) (1888–1980)

5 – 65-річчя від дня народження Шандора Імре, закарпатського угорсь-комовного поета. Народився в м. Тячеві (1953)

6 – 135-річчя від дня народження Олексія Юліановича Геровського, публіциста, громадсько-політичного діяча русинської діаспори в США. Народився в м. Львів (1883–1972)

6 – 115-річчя від дня народження Івана Івановича Перевузника, посла (депутата) першого сойму Карпатської України, культурно-освітнього діяча. Народився у с. Середнє Ужгородського р-ну (1903–1967)

7 – 90-річчя від дня урочистого відкриття і посвячення Народного Дому товариства "Просвіта" в м. Ужгород (1928)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

7 – 85-річчя від дня народження Івана Васильовича Керецьмана, педагога, композитора-аматора. Народився у с. Зарічово Перечинського р-ну (1933)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

- 8** – 80-річчя від дня народження Маргарити Олександрівни Мазурок (дів. прізви. Морозова), кандидата філологічних наук, доцента кафедри російської мови УжНУ. Народилася в с. Силище Ічалківського р-ну (Мордовія) (1938–1996)
- 9** – 70-річчя від дня народження Володимира Васильовича Кучерука, педіатра, кандидата медичних наук, доцента кафедри дитячих хвороб медичного факультету УжНУ. Народився у м. Мінськ, Білорусь (1948)
- 10** – 70-річчя від дня народження Ганни Михайлівни Когутко, вишвальниці, члена Спілки майстрів народного мистецтва України. Народилася в с. Добрівняни Львівської обл. (1948)
- 10** – 70-річчя від дня народження Надії Василівни Кирилової, графіка, живописця. З середини 1970-х рр. її творче життя тісно пов'язане з м. Ужгородом. Народилася в м. Іскитим Новосибірської обл. (Росія) (1948)
- Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"*
- 11** – 80-річчя від дня створення урядом Чехословаччини автономного уряду Підкарпатської Русі на чолі з А. Бродієм (1938)
- 11** – 55-річчя від дня народження Дердя Чотарі, кандидата історичних наук, архіваріуса, педагога вищої школи. Народився у с. Заставне Берегівського р-ну (1963)
- 12** – 75-річчя від дня народження Федора Михайловича Бобонича, доктора хімічних наук, лауреата премії ім. Л. В. Писаржевського НАН України. Ф. М. Бобонич є автором 115 наукових праць та 8 винаходів. Народився у с. Вучкове Міжгірського р-ну (1943)
- 12** – 55-річчя від дня народження Мирослава Васильовича Шевери, кандидата біологічних наук. До кола наукових інтересів М. В. Шевери відносяться систематика, флористика, фітогеографія, гербарна справа, історія ботанічної науки. Народився в м. Ужгород (1963)
- 13** – 560-річчя від дня народження Іштвана Вербьоці, поміщика, юриста, угорського державного діяча. Народився у с. Вербовець на Виноградівщині (1458–1541)
- 13** – 100-річчя з дня народження Федора Павловича Безверхнева, художника, заслуженого майстра народної творчості України. Народився у с. Каверзіно Івановської обл. (Росія) (1918–2015)
- 14** – 135-річчя від дня народження Михайла Михайловича Бращайка, політичного і культурного діяча. Народився у с. Балажер на Берегівщині (1883–1969)

Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"

- 14** – 130-річчя від дня народження Федора Федоровича Арістова, літературознавця. Народився у с. Варнавіно Костромської губернії (нині смт у Нижньоновгородській обл. Росії) (1888–1932)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 14** – 110-річчя від дня народження Андрія Степановича Калина, казкаря. Народився у с. Горінчово Хустського р-ну (1908–1979)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 14** – 60-річчя від дня народження Марії Іванівни Кухти, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки та психології УжНУ. Народилася в с. Боронява Хустського р-ну (1958)
- 15** – 90-річчя від дня народження Тібора Боніславського, музиканта, музикознавця, одного із засновників музичного товариства ім. Д. Є. Задора. Народився в м. Кошіце (1928–2008)
- 16** – 80-річчя від дня народження Івана Олександровича Ковальчука, хірурга-уролога, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри госпітальної хірургії УжДУ (1987–1998). Протягом багатьох років був головою Асоціації урологів Закарпаття. Народився у с. Стужиця Люблінської обл. Польщі (1938–2003)
- 17** – 85-річчя від дня народження Степана Петровича Гавацка, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри фізичного виховання УжНУ. Народився у с. Коритняни Ужгородського р-ну (1933–1994)
- 18** – 185-річчя від дня народження Августина Єнковського, священника, винахідника, члена-кореспондента Паризької академії наук. Народився у с. Сачуров Вранівського округу (Словаччина) (1833–1923)
- 18** – 135-річчя від дня народження Миколи Павловича Кутки (Міклоша Куткафалві), юриста, публіциста, громадсько-політичного діяча. Народився у с. Вельки Русков (Східна Словаччина) (1883–1934)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 18** – 100-річчя від дня народження Володимира Павловича Головатого, кандидата економічних наук, доцента, педагога вищої школи. Народився в м. Нікополь Дніпропетровської обл. (1918–2014)
- 20** – 105-річчя від дня народження Дмитра Георгійовича Філіпа (митрополита Дорофея), культурно-релігійного діяча. Народився у с. Нанково Хустського р-ну (1913–1999)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 22** – 105-річчя від дня народження Василя Івановича Свиди, народного художника України, скульптора, різьбяря. Народився у с. Пацканьово Ужгородського р-ну (1913–1989)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"

- 22** – 60-річчя від дня народження Мирослави Омелянівни Росул, художниці-керамістки, заслуженого художника України. Народилася в м. Ужгород (1958)
- 23** – 80-річчя від дня виходу першого номера закарпатської української націоналістичної газети “Наступ” (Ужгород, 1938; Хуст, 1938–1939; Прага, 1939–1944)
- 24** – 85-річчя від дня народження Михайла Івановича Митрика, графіка, живописця. Народився у с. Арданово Іршавського р-ну (1933–1999)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”
- 26** – 75-річчя від дня народження Юрія Юрійовича Рубіша, кандидата фізико-математичних наук, доцента кафедри диференціальних рівнянь і математичної фізики математичного факультету УжНУ. Ю. Ю. Рубіш – спеціаліст в галузі механіки твердого деформованого тіла. Ним опубліковано більше 40 наукових праць. Народився у с. Великі Лучки Мукачівського р-ну (1943)
- 27** – 80-річчя від дня обрання прем’єром Підкарпатської Русі о. Августина Волошина (1938)
- 27** – 75-річчя від дня народження Йосипа Михайловича Терелі, письменника, громадського діяча. Народився у с. Келечин Міжгірського р-ну (1943)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2003 рік”
- 28** – 85-річчя від дня народження Івана Михайловича Шутєва, живописця, народного художника України. Народився в м. Ужгород (1933)
Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік”
- 28** – 85-річчя від дня народження Василя Васильовича Магдинця, доктора хімічних наук, професора Інституту хімії високомолекулярних сполук АН України (м. Київ), лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Теково Виноградівського р-ну (1933)
- 30** – 90-річчя від дня народження Михайла Федоровича Шуби, біофізика, доктора медичних наук, професора, академіка АН УРСР, завідувача кафедри біофізики (1984–1995) Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, завідувача відділу нервово-м’язової фізіології Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця, засновника і першого президента (1993–1998) Українського біофізичного товариства, двічі лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Сасово Виноградівського р-ну (1928–2007)

у жовтні відзначається:

1125-річчя першої письмової згадки про м. Ужгород (893)

680-річчя першої письмової згадки про с. Великі Геївці Ужгородського р-ну (1338)

100-річчя відновлення випуску газети “Наука” за активної участі А. Волошина, з першого січня 1922 р. виходить під назвою “Свобода” (1918)

100 років тому Національна Рада в Скрентоні прийняла рішення об’єднати угро-русинів під Карпатами на федеративній основі (1918)

95-річчя від виходу першого номеру літературно-краєзнавчого журналу “Карпатський край” (Мукачево, 1923–1924)

95-річчя від виходу першого номера карпатознавчого журналу “Підкарпатська Русь” (Ужгород, 1923–1936)

Листопад

1 – 90-річчя від дня народження Михайла Майора, народного поета-коломиїкаря, казкаря. Народився у с. Драгово Хустського р-ну (1928)

Текстова довідка: “Відзначення в бібліотеках області краєзнавчих та пам’ятних дат 1998 року”

1 – 85-річчя від дня народження Вікентія Юрійовича Третиника, доктора хімічних наук, професора. В. Ю. Третиник є автором і співавтором 265 наукових праць, у т. ч. 5 монографій, 6 науково-популярних брошур, навчально-методичного посібника, а також 35 винаходів. Народився у с. Дубрівка Ужгородського р-ну (1933)

2 – 95-річчя від дня народження Дмитра Венедиктовича Чепура, фізика, педагога вищої школи, громадського діяча. Народився у с. Городище Черняхівського р-ну Полтавської обл. (1923–1983)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

2 – 80-річчя від дня існування Муніципальної системи управління м. Ужгорода (1938)

3 – 90-річчя від дня народження Василя Васильовича Сопка, доктора економічних наук, педагога вищої школи. Народився у с. Суха Бронька Іршавського р-ну (1928–2017)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

5 – 120-річчя від дня народження Гната Гнатовича Ігнатовича (справж. прізви. Балінський), режисера. Народився в м. Немирів Вінницької обл. (1898–1978)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

- 5 – 90-річчя від дня народження Імре Зеканя, мовознавця, кандидата філологічних наук. Народився в смт Великий Бичків Рахівського р-ну (1928–1991)
- 5 – 90-річчя від дня народження Федора Федоровича Теличка, лікаря-рентгенолога, доктора медичних наук, професора, заслуженого винахідника СРСР. Розробив та впровадив у практику охорони здоров'я 56 раціоналізаторських пропозицій та винаходів. Результатом його наукової роботи стали 150 статей, 5 монографій, 2 заявки на наукові відкриття. Започаткував багато нових науково-практичних напрямків розвитку медичної радіології, які затверджені авторськими свідоцтвами та патентами. Народився у с. Ізки Міжгірського р-ну (1928–2003)
- 6 – 75-річчя від дня народження Ірини Михайлівни Балог, кандидата хімічних наук, доцента кафедри органічної хімії УжНУ. Народилася в с. Великі Лучки Мукачівського р-ну (1943)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 7 – 110-річчя від дня народження Євгена Васильовича Карабелеша, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України, освітянина. Народився у с. Тибава Свалявського р-ну (1908–1997)
- 7 – 70-річчя від дня народження Наталії Йосипівни Дзендзелівської, кандидата філологічних наук, доцента кафедри словацької філології УжНУ. Народилася в м. Одеса (1948)
- 7 – 70-річчя від дня утворення Закарпатського обласного художнього музею ім. І. Бокшая (1948)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 8 – 100-річчя від дня прийняття рішення Любовнянської Ради про возз'єднання Закарпаття з Україною (1918)
- 8 – 100 років тому мешканці с. Ясіня і навколишніх гуцульських сіл прийняли рішення про возз'єднання Гуцульщини з Україною (1918)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 9 – 85-річчя від дня народження Міхала Данілака, відомого словацького історика, педагога вищої школи, професора. Народився у с. Войнатіна Собранецького округу (Словаччина) (1933)
- 9 – 80-річчя від дня утворення Організації Народної Оборони "Карпатська Січ" (ОНОКС) в м. Хусті (1938)
- 11 – 120-річчя від дня народження Нестора Івановича Бута, доктора медичних наук, професора, одного з організаторів та завідувача кафедри анатомії людини (1948–1969) медичного факультету УжДУ. Народився на Дніпропетровщині (1898–1978)

- 11** – 90-річчя від дня народження Ференца Кішша, літературознавця, професора, члена Спілки письменників Угорщини, лауреата премії ім. Аттіли Йожефа. Народився у с. Петрово Виноградівського р-ну (1928)
- 11** – 80-річчя від дня народження Михайла Миколайовича Болдижара, історика, педагога вищої школи. Народився у с. Бобовище Мукачівського р-ну (1938–2011)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 11** – 60-річчя від дня народження Тараса Михайловича Ганича, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри факультетської терапії медичного факультету УжНУ (з 2001), автора 212 публікацій, у тому числі 182 наукових, 3 монографій, 8 навчальних посібників, 30 навчально-методичних розробок. Народився у м. Ужгород (1958)
- 12** – 90-річчя від дня народження Юрія Васильовича Шкробинця, поета, перекладача. Народився в м. Хуст (1928–2001)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 13** – 75-річчя від дня народження Юлії Петрівни Зейкан, журналіста, прозаїка. Народилася в с. Білки Іршавського р-ну (1943–2012)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 14** – 80-річчя від дня заснування "Центральной русской народной рады" в м. Хуст, яка очолювалася В. Караманом, П. Совою та П. Федором (1938)
- 15** – 80-річчя від дня народження Галини Андріївни Вощепинець, кандидата біологічних наук. Народилася в м. Хабаровськ (Росія) (1938)
- 16** – 80-річчя від дня народження Петра Федоровича Шеремета, хірурга, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри факультетської хірургії УЖДУ (1990–2010), заслуженого лікаря України. Народився у с. Глинськ Калиновського району Вінницької обл. (1938)
- 17** – 140-річчя від дня народження Йосипа Вікторовича Камінського, журналіста, художника, громадсько-політичного і культурно-освітнього діяча. Народився у с. Раковець над Ондавою (Словаччина) (1878–1944)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 17** – 130-річчя від дня народження Яромира Нечаса, чеського політичного і державного діяча. В 1920-х рр. працював у Підкарпатській Русі. Народився у с. Нове Место над Матуї (Чехія) (1888–1945)

- 17** – 70-річчя від дня народження Володимира Григоровича Дробнича, доктора фізико-математичних наук. В. Г. Дробнич має 140 наукових праць та 5 авторських свідоцтв на винаходи. Народився в м. Ужгород (1948)
- 18** – 235-річчя від дня народження барона Жігмонда Перені, угорського політичного діяча. Народився у с. Берегсасвегардо (нині м. Берегово) (1783–1849)
- 19** – 170-річчя від дня народження Еміла Абоні, письменника, юриста. Народився в м. Нодьселеш (нині м. Виноградів) (1848–?)
- 19** – 90-річчя від дня народження Геннадія Івановича Пономарьова, науковця, літературного критика, письменника. Народився в м. Нижній Новгород (Росія) (1928–2006)
- 20** – 85-річчя від дня народження Одоті Василівни Опаленик (дів. прізви. Семенюк), кандидата педагогічних наук, доцента кафедри гуманітарних дисциплін ЗакДУ. Народилася в с. Верхня Апша (нині с. Верхнє Водяне) Рахівського р-ну (1933–2015)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 21** – 90-річчя від дня народження Віктора Григоровича Пашкевича, вченого-історика, письменника, кандидата історичних наук. Народився у с. Красна Слобода (нині Дубровенського р-ну Вітебської обл.) (Білорусія) (1928–2004)
- 23** – 70-річчя від дня народження Костянтина Андрійовича Шабак, історика, карпаторуського активіста. К. А. Шабак – президент Карпаторуського етнологічного науково-дослідницького Центру. Народився в м. Нью-Кастл штату Пенсільванія (США) (1948)
- 24** – 120-річчя від дня народження Миколи Кричевського, художника "Руського театру товариства "Просвіта" в м. Ужгород (1898–?)
- 24** – 95-річчя від дня народження Іштвана Ференцовича Мартона, композитора, педагога, громадського діяча та заслуженого діяча мистецтв України. Народився у с. Софія Мукачівського р-ну (1923–1996)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 26** – 80-річчя від дня відкриття театру "Нова сцена" в м. Хуст (1938)
- 26** – 74-річчя прийняття Першим з'їздом Народних комітетів Закарпатської України Маніфесту про возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною (1944)
- 27** – 145-річчя від дня народження Юліана Андрійовича Яворського, історика, літературознавця, фольклориста. Народився у с. Більче Львівської обл. (1873–1937)

- 28** – 200-річчя від дня народження Іштвана Кішпешта, закарпатського угорського журналіста, вчителя. Народився в м. Ужгород (1818–?)
- 28** – 85-річчя від дня народження Василя Івановича Томчани, кандидата технічних наук. До кола наукових інтересів В. І. Томчани відноситься вивчення історії Нобелівського руху і лауреатів Нобелівської премії. Народився у с. Циганівці Ужгородського р-ну (1933)
- 28** – 75-річчя від дня народження Ірени Юхимівни Манто (дів. прізвище Степанова), кандидата медичних наук, доцента кафедр терапії та фізіології медичного факультету УжНУ. Народилася в с. Інзер Білорецького р-ну (Башкирія) (1943)
- 28** – 20-річчя від дня відкриття історико-краєзнавчого музею Воловецької центральної районної бібліотеки (тепер – Воловецька районна бібліотека для дорослих) (1998)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 29** – 85-річчя від дня заснування Товариства закарпатських православної студентів "Пролом" (Прага, 1933–1939)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2013 рік"
- 29** – 60-річчя від дня народження Володимира Михайловича Білака, лікаря-педіатра, доцента кафедри дитячих хвороб медичного факультету УжНУ, автора понад 50 публікацій, одного винаходу та двох патентів на корисну модель, 42 раціоналізаторських пропозицій з діагностики та лікування різних захворювань дітей. Народився у м. Ужгород (1958)
- 30** – 120-річчя від дня народження Андрія Міня, учителя, громадсько-культурного діяча. Народився в м. Міхаловці на території сучасної Східної Словаччини (1898–1975)
- 30** – 100-річчя від дня народження о. Миколи Логойди, церковного діяча. Народився у с. Руське Мукачівського р-ну (1918–2006)

у листопаді відзначається:

- 350-річчя** першої письмової згадки про с. Нижній Бистрий Хустського р-ну (1668)
- 640-річчя** першої письмової згадки про с. Крива Хустського р-ну (1378)

Грудень

- 1** – 85-річчя від дня народження Михайла Михайловича Яцканича, лікаря, кандидата біологічних наук, доцента Львівської академії ветеринарної медицини. Народився в м. Виноградів (1933)

- 3** – 175-річчя від дня смерті Михайла Лучкая, історика, вченого-мовознавця, фольклориста, культурно-освітнього діяча. Народився у с. Великі Лучки Мукачівського р-ну (1789–1843)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2004 рік"
- 3** – 95-річчя від дня народження Олександра Юхимовича Пащенко, біохіміка, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри біохімії та фармакології (1963–1990) медичного факультету УЖДУ, засновника біохімічної школи на Закарпатті. Народився у с. Пащенівка Коломацького р-ну Харківської обл. (1923–2000)
- 5** – 115-річчя від дня смерті Євгена Андрійовича Фенцика, письменника, культурного і громадсько-політичного діяча. Народився у с. Мартинка (нині с. Мала Мартинка) Свалявського р-ну (1844–1903)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 5** – 110-річчя від дня народження Миколи Васильовича Цуперяка, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився в смт Ясіня Рахівського р-ну (1908–1999)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 7** – 75-річчя від дня народження Любові-Анни Йосипівни Дворциної, кандидата медичних наук, доцента кафедри дитячих хвороб медичного факультету УжНУ. Народилася в с. Волове (нині – смт Міжгір'я) (1943–2000)
- 8** – 70-річчя від дня народження Дюли Балли, поета, літературознавця. Народився у с. Есень Ужгородського р-ну (1948–2000)
- 8** – 95-річчя від дня народження Івана Угриня (Бурлак), поета. Народився у с. Невицьке Ужгородського р-ну (1923–1947)
- 8** – 80-річчя від дня народження Василя Станіславовича Цигака, заслуженого працівника культури України. Народився у с. Сухий Великоберезнянського р-ну (1938)
- 10** – 50-річчя від дня народження Вікторії Андріївни Андрусів, письменниці, члена Національної спілки письменників України. Народилася в м. Дрогобич Львівської обл. (1968)
- 11** – 75-річчя від дня народження Людвіга Івановича Філіпа, культурно-громадського діяча, краєзнавця і публіциста. Народився в м. Ужгород (1943)
- 13** – 120-річчя від дня народження Пала Броді, драматурга, режисера. Народився в м. Унгвар (нині м. Ужгород) (1898–?)
- 14** – 100-річчя від дня народження Миколи Сокача (псевдонім М. Кухарев), поета, антифашиста-підпільника. Народився в м. Хуст (1918–1944)

- 16** – 120-річчя від дня народження Миколи Черничка, політичного діяча. Народився в м. Мукачево (1898–1970)
- 17** – 190-річчя від дня народження Гаврила Чопея, культурно-релігійного діяча. Народився у с. Макарьово Мукачівського р-ну (1828–1902)
- 18** – 110-річчя від дня народження Миколи Степановича Гомечка, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився у с. Кошельово Хустського р-ну (1908–2001)
- 18** – 110-річчя від дня народження Миколи Андрійовича Грицака, лексикографа, поета, прозаїка, фольклориста. Народився у с. Росішка Рахівського р-ну (1908–1979)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 18** – 100-річчя від дня утворення Марамороської Руської Народної Ради (нині м. Сігет, Румунія), яка виступила за возз'єднання Закарпаття з Україною (1918)
- 21** – 280-річчя від дня народження Йозефа Телекі, поета, культурного діяча. Народився в м. Хуст (1738–1796)
- 21** – 100-річчя від дня ухвалення Закону Угорської Народної Республіки № X "Про національну автономію русинів (рутенців), які проживають в Угорщині" (1918)
- 22** – 90-річчя від дня народження Юрія Івановича Балєги, критика, літературознавця. Народився у с. Богаревиця Іршавського р-ну (1928–2016)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік"
- 24** – 60-річчя від дня народження Єви Мадяр, закарпатської угорської поетеси. Народилася в м. Ужгород (1958)
- 26** – 140-річчя від дня народження Едена (Едмунда) Самовольського, скульптора. Народився в смт Великий Березний (1878–1914)
- 27** – 100-річчя від дня народження Петра Бунганича, мовознавця, педагога, журналіста, громадського діяча Пряшівщини. Народився у с. Шапинець Свидницького округу (Словаччина) (1918–1996)
- 28** – 50-річчя від дня народження Єлизавети Юріївни Міравчик-Ракович, художниці декоративно-прикладного мистецтва, члена Національної спілки художників України. Народилася в м. Ужгород (1968)
- 28** – 160-річчя від дня смерті Костянтина Матезонського, композитора, що започаткував на Закарпатті традицію багатоголосого хорового співу (1794–1858)
Текстова довідка: "Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2008 рік"
- 28** – 90-річчя від дня народження Євгенії Леонідівни Жукової, кандидата фізико-математичних наук. Народилася в м. Самарканд (Узбекистан) (1928–1999)

28 – 75-річчя від дня народження Василя Михайловича Івашковича, прозаїка. Народився у с. Верховина-Бистра Великоберезнянського р-ну (1943–1993)

у грудні відзначається:

100-річчя від виходу першого номера громадсько-політичної газети “Карпато-Руській Вістник” (Ужгород, 1918–1919)

85-річчя від виходу першого номера закарпатського молодіжного громадсько-політичного, літературно-мистецького журналу “Пробоем” (Прага, 1933–1943)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

80-річчя від створення Севлюшської учительської семінарії, яка складалась із студентів Ужгородської та Мукачівської учительських семінарій (1938–1939)

У 2018 році відзначається:

375-річчя від дня народження Ілони Зріні, легендарної захисниці Мукачівського замку. Походила з хорватського феодалного роду Зріні. Народилася в м. Озальї (Хорватія) (1643–1703)

Текстова довідка: “Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2013 рік”

205-річчя від дня народження Ференца Валли, лікаря, доктора медицини, завідувача пологового відділення лікарні у м. Пешт (Угорщина), викладача акушерства у Пештському медичному університеті. Народився у м. Мукачево (1813–1970)

160-річчя від дня народження Самуїла Нейметі, головного лікаря Угочанської жупи. Він досліджував спалахи кишкових інфекцій, тифу, малярії, прокази, сибірки на Закарпатті; популяризував протиепідеміологічні заходи, тим самим підвищуючи санітарно-гігієнічну освіту населення. Народився у 1858 р.

105-річчя від дня народження Тиберія Євменовича Дулішковича, терапевта, першого завідувача Свалявського окружного відділу охорони здоров’я, першого головного лікаря Свалявської окружної лікарні, завідувача терапевтичного відділення Свалявської ЦРЛ (1947–1974), районного терапевта (1959–1974). Народився у с. Голубине Свалявського р-ну (1913–1980)

105-річчя від дня народження Ерне Гартмана, педіатра, головного лікаря Берегівського округу, почесного громадянина м. Берегова (1913–1973)

ЦЕ ЦІКАВО ЗНАТИ – 2018 рік

- 1115**-річчя із часу першої письмової згадки про Ужгородську фортецю (903)
- 770**-річчя розбудови Ужгорода (Унгвара) в сучасному мікрорайоні Горяни за наказом угорського короля Бейли IV (1248)
- 770** років від першої письмової згадки про с. Зняцьово Мукачівського р-ну (1248)
- 770** років від першої письмової згадки про с. Велика Добронь Ужгородського р-ну (1248)
- 770** років від першої письмової згадки про с. Есень (Яворове) Ужгородського р-ну (1248)
- 755** років утворення Березького комітату (первісна назва – комітат Боршова) (1263)
- 755**-річчя від першої письмової згадки про м. Свалява (1263)
- 755** років від першої письмової згадки у грамоті Іштвана V про с. Чинадійово Мукачівського р-ну (1263)
- 755** років від першої письмової згадки про с. Ратівці Ужгородського р-ну (1263)
- 745** років від першої письмової згадки про с. Велятино Хустського р-ну (1273)
- 745** років від першої письмової згадки про с. Галоч Ужгородського р-ну (1273)
- 740** років від першої письмової згадки про с. Бистриця (Ряпідь) Мукачівського р-ну (1278)
- 730** років від першої письмової згадки про с. Сторожниця Ужгородського р-ну (1288)
- 715**-річчя утворення Марамороського комітату (1303)
- 710** років тому за підтримки Ватикану та німецького імператора до влади в Угорщині прийшла династія Анжу. Проти її представни-

ка, короля Карла Роберта, створюється широка опозиція, до якої приєднався палатин Амадей. Спалахнули міжособні війни, під час яких було зруйновано багато сіл, міст і містечок Закарпаття та Східної Словаччини. Зруйновано Ужгородський замок (1308)

700 років тому м. Ужгород одержав нових господарів – італійських графів Другетів, які володіли ним 360 років (1318)

695 років від першої письмової згадки про с. Балажер Берегівського р-ну (1323)

680-річчя від першої письмової згадки про с. Білки Іршавського р-ну (1338)

675 років від першої письмової згадки про с. Велика Бийгань Берегівського р-ну (1333)

675-річчя від першої письмової згадки про с. Іванівці Мукачівського р-ну (1333)

675-річчя від першої письмової згадки про с. Косино Мукачівського р-ну (1333)

675-річчя від першої письмової згадки про с. Ракошино Мукачівського р-ну (1333)

670 років згадки про ярмарок у м. Мукачеві (1348)

655 років від першої письмової згадки про с. Радванка (нині мікрорайон Ужгорода) (1363)

655 років від першої письмової згадки про с. Велика Бакта Берегівського р-ну (1363)

655 років від першої письмової згадки про с. Осій Іршавського р-ну (1363)

650 років від першої письмової згадки про с. Широке (Вишній Шард) Виноградівського р-ну (1368)

645 років від першої письмової згадки про с. Криве Тячівського р-ну (1373)

640-річчя від першої письмової згадки про с. Лалово Мукачівського р-ну (1378)

640 років тому королева Єлизавета видала грамоту, якою заборонила коменданту Мукачівського замку вершити суд над кріпаками (1378)

625-річчя від початку перебування подільського князя Федора Корятовича на Закарпатті (1393–1414)

590-річчя від першої письмової згадки про с. Барбово Мукачівського р-ну (1428)

- 590**-річчя від першої письмової згадки про с. Пістрялово Мукачівського р-ну (1428)
- 585**-річчя від першої письмової згадки про селище Воловець (1433)
- 570**-річчя від першої письмової згадки про с. Жнятино Мукачівського р-ну (1448)
- 565**-річчя від першої письмової згадки про с. Ірлява Ужгородського р-ну (1453)
- 560**-річчя від згадки про першого ігумена Мукачівського монастиря Луку (1458)
- 555**-річчя від першої письмової згадки про с. Колочава Міжгірського р-ну (1463)
- 555**-річчя від першої письмової згадки про с. Пилипець Міжгірського р-ну (1463)
- 555**-річчя від першої письмової згадки про с. Негровець Міжгірського р-ну (1463)
- 555**-річчя від першої письмової згадки про мінеральні води Закарпаття – Свалявське джерело – у звіті Dolhai A. для угорського короля Матяша (1463)
- 495**-річчя від першої письмової згадки про с. Синяк Мукачівського р-ну (1523)
- 495**-річчя від першої письмової згадки про с. Коноплівці (Кендерешів) Мукачівського р-ну (1523)
- 475**-річчя від дня народження Іштвана Другета (Гомонайський), поета, воєводи, мецената (1543–1598)
- 470** років від першої письмової згадки про с. Червеньово Мукачівського р-ну (1548)
- 470** років від першої письмової згадки про с. Анталовці Ужгородського р-ну (1548)
- 460**-річчя від першої письмової згадки про мінеральні води Закарпаття. Посли московського царя Івана IV Грозного, повертаючись із Константинополя, відвідали Угольський (Углянський) монастир і в своїх описах, змальовуючи природні багатства монастиря, серед іншого згадали мінеральні та термальні джерела (1558)
- 460**-річчя від першої письмової згадки про с. Гукливий Воловецького р-ну (1558)
- 450** років від першої письмової згадки про с. Обава Мукачівського р-ну (1568)

- 440**-річчя с. Розтоцька Пастіль Великоберезнянського р-ну (1578)
- 410**-річчя заснування с. Ільківці Мукачівського р-ну (1608)
- 380**-річчя першої письмової згадки про с. Лопухів (Брустури) Тячівського р-ну (1638)
- 370**-річчя діяльності опришків отамана Ф. Фокаса (1648)
- 370**-річчя с. Кваси Рахівського р-ну (1648)
- 365**-річчя с. Липецька Поляна Хустського р-ну (1653)
- 360**-річчя с. Чорна Тиса Рахівського р-ну (1658)
- 345** років тому православний єпископ Іоанікій Зейкан заснував монастир в Імстичові (1673)
- 340** років тому розпочалося повстання під проводом Імре Текелі (1678–1685)
- 320**-річчя з часу виходу першої друкованої книги для русинів “Катехисисъ для науки оугрорускимъ людемъ зложеній”, автором якої являється єпископ Йосиф де Камеліс (1698)
- 305**-річчя с. Монастирець Хустського р-ну (1713)
- 290** років тому Мукачівсько-Чинадіївська домінія перейшла дорук графів Шенборнів (всього перейшло 152 села, 15 присілків, 14 тис. людей). Саме з цією феодальною родиною пов’язана нова хвиля колонізації (1728)
- 270** років тому архітектор Балтазар Нейман перебудував “Білий дім” в Мукачеві (1748)
- 245**-річчя с. Ключарки Мукачівського р-ну (1773)
- 240** років тому в стінах Ужгородського замку відкривається духовна семінарія (1778)
- 235**-річчя від дня народження Івана (Яноша) Карловича Сейкі, військового хірурга (перебував на службі в армії М. І. Кутузова), члена Французького медичного товариства, кавалера Ордену Почесного Легіону. Народився у м. Севлюш (нині Виноградів) (1783–1815)
- 235**-річчя відкриття Солотвинського солерудника (1783)
- 225** років тому відкрилася Ужгородська вчительська семінарія (1793)
- 210**-річчя від дня народження Степана Жіро (Широ), акушера-хірурга (ветеринара), доктора медицини, хірурга, головного лікаря Ужанської жупи (з 1839), організатора відкриття першої благодійної лікарні-притулку в м. Ужгороді (1851), фундатора кваліфікованої акушерської допомоги на Закарпатті в середині ХІХ ст. Проводив просвітницьку, профілактичну роботу серед населення. Вивчав

природні багатства та кліматичні особливості Закарпаття, за що обраний почесним членом Угорського товариства лікарів і природодослідників (1871), створив Ужанську філію цього товариства (1872). Народився у с. Оріховиця комітату Унг' (нині Ужгородсько-го р-ну) (1808–1875)

205-річчя від дня народження Йосифа Дердя (Дьордя), лікаря, доктора медицини, головного лікаря Марамороської жупи (з 1839), активного поборника покращення медико-санітарного забезпечення населення краю, організатора охорони здоров'я в Марамороському комітаті. Зібрав і систематизував унікальну колекцію флори комітату, вивчав мінеральні джерела, хімічний склад мінеральних вод. Член Угорського товариства натуралістів й організатор його філіалу в м. Хуст (1872). Уся лікарська діяльність пов'язана із м. Хуст (1936–1862). Народився в Угорщині (1813–1862)

200-річчя від дня заснування у с. Вишково нині Хустського району однієї з найстаріших та найвідоміших купалень Марамороської жупи "Замкова купіль" на базі вуглекислих гідрокарбонатних залізистих мінеральних вод, згодом тут спорудили будинок відпочинку. У 1957 році тут відкрито санаторій "Шаян" (1818).

195-річчя від дня народження Андраша Шоссела, скульптора. Народився у с. Верхні Ремети Берегівського р-ну (1823–1874)

185 років тому створено перший на Закарпатті багатоголосий хор "Гармонія". Керівник Костянтин Матезонський (1833)

160 років з часу відвідин єпископом І. Гаґанцем і О. Духновичем Мукачівського монастиря (1858)

155-річчя відкриття першої у нашому краї друкарні з кириличним шрифтом (1863)

150-річчя від дня заснування у с. Поляна теперішнього Свалявського району оздоровниці "Полянська купіль", яка у 1935 р. стала вже відомим курортом. Новітня історія оздоровниці (радянський період) починається з 1946 року. На основі Постанови Міністерства охорони здоров'я УРСР від 1 січня 1959 р. санаторій був віднесений до курорту республіканського значення гастроентерологічного профілю (1868)

150 років тому у м. Мукачеві відкрили першу ощадну касу і телеграф (1868)

- 140**-річчя від дня народження Ірєнея Кондратовича, історика, церковного діяча, віце-президента Підкарпатського общества наук. Народився у с. Дубриничі Перечинського р-ну (1878–1957)
- 135**-річчя від дня народження Іллі Михайловича Сірка, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився у м. Хуст (1883–1975)
- 135** років тому міністерством землеробства Угорщини в Ужгороді була започаткована керамічна школа з метою професійної підготовки майстрів гончарної справи з використанням місцевої сировини (1883–1890)
- 130**-річчя від дня народження Петра Васильовича Лемєша, делегата першого з'їзду народних комітетів Закарпатської України. Народився у с. Нанково Хустського р-ну (1888–1966)
- 130**-річчя с. Мала Мартинка Свалявського р-ну (1888)
- 125**-річчя від дня заснування Перечинського лісохімізаводу (1893)
- 120**-річчя відкриття керамічного училища (школи глиняного посуду) у м. Ужгород (1898)
- 120**-річчя відкриття у м. Мукачево при публічній лікарні другого на території Закарпаття пологового відділення на 5 ліжок (1898)
- 110**-річчя укладення Августином Волошином "Читанки для руської молодежи" (Унгвар, 1908)
- 95**-річчя від дня народження Йосипа Йосиповича Густі, митця та ентузіаста народної творчості. Народився у с. Дідово Берегівського р-ну (1923)
- 95** років з часу заснування в Ужгороді товариства О. Духновича. Головою було обрано архідиякона Євменія Сабова, автора знаменитої "Хрестоматии", секретарем – Степана Фенцика (1923)
- 95** років тому почав щомісячно виходити "Наш рідний край. Новинка для молодежи Подкарпатской Руси". Редактор – О. Маркуш (1923–1939)
- 95** років тому почав щомісяця виходити літературно-історичний журнал "Карпатський край", видавець – "Русское Косино в Мукачеве", редактор О. Попов (1923)
- 90**-річчя від дня народження Пала Цікайла, композитора і піаніста. Народився у м. Берегово (1928–1998)
- 90** років тому в Ужгороді насаджена липова алея, що огорнула правий берег Ужа, і нині вона – найдовша в Європі (1928)

- 85** років тому споруджено Народний дім ім. Духновича в м. Ужгород (1933)
- 70** років створення Закарпатської організації товариства "Знання" (1948)
- 70** тому була створена Гірсько-карпатська сільськогосподарська дослідна станція (1948)
- 65** років тому у м. Берегово було відкрито обласну психіатричну лікарню на 50 ліжок (1953)
- 65** років тому почав виходити літературно-мистецький і публіцистичний журнал українців Словаччини "Дукля", де дуже часто друкуються закарпатські літератори (1953)
- 60** років з часу виходу літературного альманаха "Карпати" (1958–1959)
- 55** років тому почав роботу Закарпатський телетранслятор (1963)
- 50** років із часу створення Карпатського біосферного заповідника (1968)
- 50** років тому в м. Ужгород відкрито підземний ресторан "Скала" (1968)
- 35**-річчя завершення будівництва інтерконтинентального газопроводу "Уренгой–Помари–Ужгород" довжиною 4451 км (1983)
- 25**-річчя заснування культурно-освітнього товариства ромів "Романі Яг" (1993)
- 25**-річчя заснування обласної культурно-освітницької організації "Матица Словенска" (1993)
- 25** років тому створено інтеррегіональну асоціацію "Карпатський Євроорегіон", членом якої стала Закарпатська область (1993)
- 20** років тому відбувся перший фестиваль "Музичне сузір'я Закарпаття" (1998)
- 20**-річчя відкриття районного історичного музею у місті Свалява. В його експозиції представлено 520 експонатів (1998)
- 15**-річчя виходу культурологічно-мистецького журналу "Культурологічні джерела" (2003)
- 10** років тому шляхом злиття Мукачівського технологічного інституту і Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту створено Мукачівський державний університет (2008)

КРАЄЗНАВЧІ ЗНАМЕННІ ДАТИ

Січень: 2

ВАСИЛЬ ФЕДОРОВИЧ ТАРЧИНЕЦЬ

70-річчя від дня народження військового журналіста,
полковника ЗСУ, заслуженого журналіста України (нар. 1938)

2 січня 2018 р. виповнюється 70 літ знаному в Україні представнику верховинського сузір'я, уродженцю села Рекіти, що на Міжгірщині, Василю Тарчинцю – головному редактору суспільно-громадської, науково-правничої газети "Акцент", заслуженому журналісту України, письменнику, ректору Малої академії літератури і журналістики, яка перереєстрована у Міжнародну і стала вже асоційованим членом Міжнародного Центру ЮНЕСКО, полковнику Українського війська у відставці, генерал-лейтенанту українського козацького війська, учаснику бойових дій, члену Міжнародної асоціації письменників.

...Мовби в обіймах семи вітрів у високості, на самій Кичері – смерекова хатина Тарчинців. Звідси всеньке село – ніби на долоні. Мовби вартова цього піднебесного сільця, що не налічує і ста осель, розкиданих по стрімких пляях, мов орлині гнізда.

Багатодітна, працююча, як і всі у горах, бо лінивий тут не проживе, сім'я Тарчинців. Мати була колгоспницею, батько – лісником. Багато літ оберігав ліс. Недарма й сільську назву дали люди йому: Лісник.

Старші Василеві брати Михайло та Федір стали військовими, сестра Марія – домогосподарка, молодша, Калина, українську філологію обрала, брати Іван та Юрій – колгоспники. На жаль, нині ряст топчуть лише Юрій та Калина, а інші переступили поріг Вічності.

Що могло чекати Василя у майбутньому? Багато що, бо доля людська завжди непередбачувана пані. Як кажуть у наших Рекітах, будеш жити, вадь умреш, а від долі не втечеш. Та чи варто втікати?

У Василя Тарчинця вийшло так, що його благодатною і світлою долею стало його величність Слово, художньо-публіцистичне слово. Бо з ним він у дружбі, мирі й злагоді йде усеньке життя.

Змалечку пробував перо. Першу замітку в газеті опублікував, коли вчився ще лише в третьому класі місцевої початкової школи! А потім був запрошений у загальновідомий піонерський табір “Молода гвардія”, що на березі Чорного моря в м. Одесі, як один з кращих юнкорів – юний кореспондент – не району чи Закарпаття, а всієї України!

До призову на строкову військову службу працював інструктором-екскурсоводом західного регіону України на Міжгірській туристичній базі “Карпати”, водночас на громадських засадах – диктором районного радіомовлення.

У жовтні 1968 року його призвали в армію. Тут спочатку навчався в школі молодших авіаційних спеціалістів, де здобув фах механіка з озброєння літаків-винищувачів “Міг-17”, “Міг-19” та “Міг-21”. Згодом служив за Полярним колом, у Карелії (місто Кемі), де за радянських часів пройшов пілотський вишкіл перший космонавт України Павло Попович. Василь довідався про це значно пізніше, коли вже навчався на факультеті журналістики у Львівському вищому військово-політичному училищі (ЛВВПУ). Після зимової сесії (на другому курсі) поїхав до Узина, що на Київщині, до батьків космонавта. Багато цікавого розповіли вони про свого сина, про себе. Невдовзі Василь опублікував нарис про родину, яка вирядила у світ космонавта Павла Поповича.

Я був школярем, а Василя вже друкували районна та обласна газети. Хоч і дописував у різні періодичні друковані видання свої заміточки, віршики і всілякі образки-етюди – ніхто мої “шедеври” не оприлюднював. Тому на Василя, коли він приїжджав у село, я дивився, мов на живого класика. Він для мене був чимось занадто високим, недосяжним, захмарно-славним. Коли ж у формі курсанта крокував сільською вулицею – всі дівчата Рекіт просто мліли: красень, стрункий, молодий!

До слова, і нині Василь такий же по-військовому підтягнутий, обов’язковий, готовий до виконання будь-якого завдання. Що скажеш, армійський вишкіл. Плюс верховинська наполегливість, працьовитість, відповідальність і працездатність. З цими рисами він і йде по життю.

У 1975 році, закінчивши ЛВВПУ, військовий журналіст одержав скерування до дивізійної газети групи військ у Польщі. Потім працю-

вав у груповій газеті, майже два роки знаходився, як тоді говорили, на передовій. Було за велику честь служити у Залізній дивізії, слава якої поширювалась у військах. Потім було Забайкалля, редакція окружної газети, відтак Німеччина. У званні майора повернувся до рідного Прикарпаття – у редакцію окружної газети.

У перші дні створення Збройних Сил України трудився старшим офіцером прес-центру Прикарпатського військового округу, згодом і начальником прес-центру, водночас – прес-секретарем командувача військами ПрикВО, потім Західного оперативного командування. У складі робочої групи, яку очолював перший міністр оборони України генерал-полковник Костянтин Морозов, брав участь у створенні проектів нових статутів Збройних Сил України. Водночас був членом комісії з впровадження форменого одягу військовослужбовців та геральдики.

Василь Тарчинець багато зробив для впорядкування інформаційного простору Міністерства оборони України. Він був першим начальником прес-центру Прикарпатського військового округу. Його особисто знали і високо цінували міністри оборони України Костянтин Морозов, Віталій Радецький, а також генерали – начальники Генерального штабу Збройних Сил України Анатолій Лопата, Олександр Затинайко, командувачі Прикарпатського військового округу – потім Західного оперативного командування – генерали Валерій Степанов, Василь Собков, Петро Шуляк та інші.

Сьогодні Василь Федорович – автор чотирнадцяти художніх, публіцистичних і документальних книг: "Вартові незалежності" (1997), "Місія миру" (1997), "Село у підніжжі Кичери", (2003), "Кредо життя" (2002), "Нас кличе Україна" (2002), "Стерня Кашицького" (2003), "Полковник із Ясіня", (2003), "Кепа" (2005), "Державна служба охорони Львівщини" (2003), "Одна у всіх нас Україна" (2004), "Дарувати людям радість" (2007), "Архітектор зі Звенигородщини" (2008), "Зірка Героя" (2012), "Академік Лідія Шевело" (2017). Він також є співавтором двосерійного художньо-документального відеофільму "Ти поклич нас тільки, Україно" (1997). Деякі з книг Василя Тарчинця знаходяться у парламентській бібліотеці Сполучених Штатів Америки.

Наприкінці дев'яностих років відбувалася презентація двотомного видання "Історія війська України". На ній прозвучали гарні слова і про його книги "Вартові незалежності" та "Місія миру". Їх назвали третім томом славетної історії наших сучасних Збройних Сил.

Полковник Василь Тарчинець – чи не єдиний український журналіст, який наприкінці 90-х років пройшов маршрутом російських колег – телевізійних журналістів на чолі з Курінним, які не повернулися з Балканської війни. Про все побачене і пережите там він розповів у кількох теле- і радіопрограмах, у нарисах-репортажах.

Тепер він пише книгу "Біль серця мого", у якій розповідає про трагічні події на Балканах, про повені на Закарпатті та буревій на Волині, а також подає маловідомі сторінки перших днів формування молодого українського війська. Головний наголос у цьому творі автор робить на тому, що доля України цілком залежить від влади як у столиці України, так і на місцях. Тут йдеться і про рідне село Василя Федоровича – Рекіти. На превеликий жаль, коштів на видання бракує.

Важливе місце у житті письменника займає його миротворча діяльність. У 1996 році на двосторонніх комп'ютерних навчаннях "Щит миру II", що проводились за програмою "Партнерство заради миру" у Сполучених Штатах Америки (штат Канзас), Василь Тарчинець одержав сертифікат керівника інформаційної служби об'єднаних міжнародних структур.

За серію підготовлених матеріалів та книг з героїко-патріотичної тематики (2002 р.) відзначений Всеукраїнською літературною премією "Гілка Золотого Каштана".

З його ініціативи засновано Малу академію літератури й журналістики, і на громадських засадах він є її постійним ректором. Щоліта проводяться фестивалі творчої молоді "Рекітське сузір'я", які набули широкого резонансу не тільки в області, а й за кордоном. Бо їх учасниками є представники не лише з різних регіонів України, а й зарубіжжя, в тому числі США та навіть Африки.

Кожний з фестивалів цікавий по-своєму, неординарний, свіжий, мов подих полонинського вітру.

Розповідь про один з них, про п'ятий Міжнародний фестиваль юних поетів, прозаїків, митців художнього фото, малюнка та авторської пісні "Рекітське сузір'я-2008". Він нічим особливим не вирізнявся з-між інших. Типовий. І пам'ятний для всіх тих, які чекали від цього празника дива, краси, тепла й високого духу творчості серед піднебесної літньої краси. І він дав їм це, як і всі попередні та наступні фестивалі. Останні з них, до слова, через різні причини проводяться уже в Міжгірському лицейі.

Село розташоване на межі трьох областей: Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської. Тому не дарма кажуть, що Рекіти – серед світу.

Я додав би: серед безміру прекрасного верховинського диво-світу. Бо все тут дихає високою таїнною красою... Може, саме тому тут народилося і немало митців. У сусідньому Лісківці побачили світ лауреат Шевченківської премії, видатний учений літературознавець Олекса Мишанич, знаний скульптор, медальєр і різьбяр Михайло Белень, народний коломийкар Ілько Гурдзан, за горою в Студеному – поет Олекса Янчик, через дві гори – у Репинному письменник Володимир Фединишинець. Мені теж випало щастя народитися в Рекітах, які так високо піднялися в гори, що тут ясними липневими ночами можна почути, про що шепочуться зорі...

Між іншим, це маленьке сільце дало світові чотирьох старших офіцерів: полковники Попович Іван, Василь Тарчинець та його старший рідний брат Михайло – підполковник, їхній сусід теж полковник Іван Маркович, а також трьох кандидатів наук: Іван Хрипта, Володимир Маркович і Іван Маркович...

Казково-чудесної літньої пори в Рекіти щороку з'їжджаються юні обдарування, аби засвідчити свої таланти у співі, іскристому танці, в малюнку, художній фотографії, прозі, журналістиці, поезії...

На фестиваль у різні роки приїжджали уродженець Міжгір'я Шевченківський лауреат Петро Скунець, Василь Кохан – нині, на жаль, вони, може, лише з немислимих далей спостерігають за празником творчих душ.

У святі юного мистецтва взяли участь члени Національної спілки письменників України 87-річний Володимир Ковалик – двомовний поет, уродженець міста Чикаго (США), який є почесним Президентом Міжнародного фестивалю "Рекітське сузір'я", на честь якого назвали поле, бо він теж був творчим натхненником цього задуму і написав для МАЛіЖ Гімн, тодішній голова Закарпатської обласної письменницької організації Петро Ходанич, Василь Густі, доктор історичних наук, професор і письменник Сергій Федака, Василь Кузан, Володимир Фединишинець...

Серед почесних гостей – народні депутати Станіслав Аржевітін, який теж народився на Міжгірщині і теж належить до української письменницької родини, а також Микола Кульчицький із Полтави. Два дні, мов заворожені, вслухалися у схвильовані дитячі голоси, які лунали над зеленими вершинами. Два дні члени журі мали відповідальну роботу, аби назвати найкращих.

Подією свята було відкриття Моста дружби МАЛіЖ "Україна одна. Захід і Схід – єдині".

На мальовничій вершині, де вирувало свято, військові розбили наметове містечко. Тож учасники фестивалю і гості мали можливість скуштувати не лише бринзу – свіжий овечий сир, який пропах димом гірської ватри, національні страви верховинської кухні.

Вчена рада та ректорат Малої Академії літератури і журналістики в ці дні своєю постановою присвоїла звання почесного професора МАЛіЖ наставнику обдарованих дітей України, поету, народному депутату, ініціатору проведення у Полтаві Всеукраїнського фестивалю “Мазепа-Фест” Миколі Кульчицькому. До слова, завдяки Миколі Георгійовичу обдаровані діти Закарпаття здійснили літературно-краєзнавчу подорож до Полтави, а члени МАЛіЖ із села Сонячна Долина Судацького району Автономної Республіки Крим взяли участь у спільній різдвяній програмі на Міжгірщині, гостювали у сім'ях села Голятин.

Керівникові Міжнародної громадської організації “Мала академія літератури і журналістики” Василю Тарчинцю – головному двигуну цього заходу, його душі й рушійній силі – рішенням Вченої ради МАЛіЖ було присвоєно високе звання почесного академіка. Автор цих рядків, як проректор МАЛіЖ, урочисто і з великим задоволенням під оплески присутніх вручив Василю Федоровичу відповідний диплом.

Сюрпризом для маленьких гостей Верховини стали автобусні екскурсії по Міжгірщині, на Синевирське озеро, до мінерального джерела у селі Келечин, де народився Президент Карпатської України Августин Волошин.

Особливу турботу проявляє Василь Федорович до дітей-сиріт та напівсиріт, які є слухачами цього дитячого навчального громадського закладу. Завдяки залученим спонсорам, у газеті “Акцент” окремим додатком виходить газета “Мала Академія”, у подальшому “Сузір'я”, а також колективні збірки молодих літераторів з прозовими та поетичними творами.

Ювіляр щасливий, що поруч з ним – його вірна супутниця життя Валентина Здіславівна. Обоє раді за сина Мар'яна – кандидата медичних наук, його дружину лікаря-фармацевта Олю, їхнього 4-річного внучка Владика.

Оповідючи про свого односельця Василя Тарчинця, багато що згадує. Зокрема, рік 1988-й. У тодішній столиці величезно-неосяжного Радянського Союзу – Москві – проходить черговий з'їзд журналістів СРСР. Із Закарпаття нас двоє делегатів: голова облорганізації Дмитро Воробець і я – відповідальний секретар. Ми обоє родом з Міжгірщини. І яким же було наше здивування, коли на цьому найви-

щому журналістському форумі Союзу ми стрічаємо третього верховинця – майора, військового журналіста Василя Тарчинця. Він тоді ніс службу в Німецькій Демократичній Республіці, де й створив журналістську організацію зі статусом обласної, до якої входили первинні організації усіх груп військ. Він, як керманіч цієї потужної журналістської організації, що діяла за кордоном, був запрошений на з'їзд у столицю. До того часу ми з ним не бачилися багато років. Отож прямо в залі засідань я підходжу до нього і... Він теж аж завмер від такої несподіванки.

Після закінчення держуніверситету я два роки служив у армії командиром мотострілкового взводу, а друкувався у окружній газеті "Слава Родины". Нерідко матеріали двох рекітчан розташовувалися поруч: старший лейтенант Василь Тарчинець і старший лейтенант Андрій Дурунда.

Але я після своєї строкової служби не захотів стати військовим журналістом, хоч думки такі і навіть наміри були. Я завжди, як будь-який волелюбний верховинець, який виріс у горах-просторах, де вільнії вітри і високі далечині, боявся примусу, своєрідної муштри, тому поринув у вир не такого матеріально забезпеченого, як в армії, цивільного життя, а Василь продовжував тягнути військово-журналістського воза. Доріс аж до начальника прес-центру Прикарпатського військового округу! Полковника!

Я завжди радію за нього, як і за будь-якого верховинця, який чогось досягнув у цьому світі, де так нелегко людині з високих гір, без усяких блатів та протекцій.

...Де б він не був – з усіх далей-доріг його зове-кличе і жде рідне сільце Рекіти, священна дерев'яна хатка на маківці гори, яка ніби виростає з іншої вершини. У цій золотостінній смерековій світлиці живе молодший брат Юрій із сім'єю. Тут, на батьківському обійсті посправжньому відпочиває натруджена душа завжди невтримного Василя Тарчинця, набирається того ні з чим незрівнянного живлющого духу, без якого не можна творчій натурі...

З піднебесної Кичери у життя велике повела його стежинка, і до цієї воістину святої височини з усіх світів ведуть шляхи. Ясними серпневими ночами саме над цією горою сузір'я зірок так близько, що, здається, простягни руку – і своєї зорі-долі торкнешся.

А коли їх багато, цих зірок, сяючих таких і прекрасних, як і саме життя, то виходить вже й сузір'я. В тому числі й "Рекітське сузір'я"...

Андрій Дурунда

Джерельні приписи:

1. Тарчинець, В. Дарувати людям радість. Мистецьке кредо хореографа Володимира Саболти : [худож.-публіцист. докум. розповідь] / В. Тарчинець. – Л. : [б. в.], 2007. – 200 с. : фот.

2. Тарчинець, В. Державна служба охорони Львівщини : минуле і сучасне / В. Тарчинець. – Л. : Камула, 2003. – 223 с. : фот.

3. Тарчинець, В. Зірка Героя Володимира Ковалика : [до 90-річчя від дня народж. Володимира Михайловича Ковалика] / В. Тарчинець. – Л. ; Чикаго : [б. в.], 2011. – 35, [8] с. : фот. – (Життя знаменитостей).

4. Тарчинець, В. Кепа : оповідання для дітей / В. Тарчинець. – Л. : Край, 2005. – 15 с. : іл. – (Бібліотечка Малої Академії літератури і журналістики).

5. Тарчинець, В. Місія миру / В. Тарчинець. – Л. : [б. в.], 1997. – 188 с. : іл.

6. Тарчинець, В. Нас кличе Україна : повість-есе / В. Тарчинець. – Л. : Плай, 2002. – 301 с. : фот.

7. Тарчинець, В. Скарби науки і творчості Лідії Шевело (Хуdash Л. С.) і Михайла Хуdashа : [монографія] / Міжнар. Центр впровадж. Програм ЮНЕСКО, Мала акад. літ. і журналістики, асоц. член ЮНЕСКО ; [упоряд. В. Ф. Тарчинець]. – Л. : БОНА, 2014. – 167 с. : фот.

8. Тарчинець, В. Стерня Кашицького / В. Тарчинець. – Л. : Камула, 2003. – 40 с.

9. Рекітське сузір'я : колект. зб. вибраних творів юних поетів і прозаїків, слухачів Малої акад. літ. і журналістики. Кн. 1 / голов. ред., упоряд., передм. В. Тарчинець ; ред. : І. М. Ковальчук [та ін.] ; худож. оформ. Н. Е. Кульчиківської. – Л. : МАЛІЖ, 2006. – 308 с. : фот. – (Бібліотечка Малої академії літератури і журналістики).

10. Рекітське сузір'я : колект. зб. вибр. творів слухачів Малої акад. літ. і журналістики : [поезії, проза, малюнки, журналістика, худож. фот.]. – [Л.] : Кобзар, [2015]. – (Бібліотечка Малої Академії літератури і журналістики).

Кн. 2 / [голов. ред. та упоряд. В. Тарчинець]. – 2015. – 216 с. : іл.

***

11. Дурунда, Андрій. Яскравий світоч верховинського сузір'я : [з нагоди 65-річчя засл. журналіста України, письменника, члена Міжнар. асоц. письменників, почес. жителя с. Рекіти Міжгір. р-ну – В. Тарчинця] / А. Дурунда // Фест. – 2013. – 11-17 січ. – С. 12 : фот.

Лютий: 10

ВАЛЕНТИНА ДМИТРІВНА ЧІКА (ЄЛЬНИКОВА)

60-річчя від дня народження директора
Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва,
заслуженого працівника культури України (нар. 1958)

Народилася 10 лютого 1958 р. у с. Ілек Курської обл. (Росія). У 1975 р. закінчила Ільківську середню школу. З 1976 до 1980 р. навчалась у Харківському державному інституті культури, здобувши спеціальність бібліотекаря-бібліографа вищої кваліфікації. У цьому ж році отримала направлення в Закарпатську обласну бібліотеку для дітей ім. Д. Вакарова, що розташована у історичній частині мальовничого Ужгорода, де вона працювала на посадах старшого методиста та завідувача науково-методичного відділу. У 1984 році була переведена на посаду завідувача відділу комплектування та обробки літератури Закарпатської обласної бібліотеки для юнацтва ім. С. Вайди. У 1995 р. призначена заступником директора з наукової роботи, а у 1997 р. – директором. У 2002 р. в мережі бібліотек пройшли зміни і рішенням третьої сесії IV скликання Закарпатської обласної ради від 25 вересня 2002 р. за № 58, реорганізовано шляхом злиття Закарпатських обласних: бібліотеки для дітей ім. Д. Вакарова та бібліотеки для юнацтва ім. С. Вайди в одну – Закарпатську обласну бібліотеку для дітей та юнацтва, яку Валентина Дмитрівна і очолила.

Очолюваний нею колектив працює динамічно, творчо, втілюючи у практику роботи новачії, зберігаючи при цьому традиції бібліотеки. Повага, авторитет серед користувачів, батьків, учителів, викладачів; тісна, ефективна співпраця із громадськістю та органами влади – усе це дає підстави для ствердження, що колектив бібліотеки – команда однодумців, відданих своїй справі, оскільки власну завзятість, відповідальне ставлення до роботи директор передає всьому колективу.

Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва – головна бібліотека для дітей та юнацтва області, інформаційний, культурно-освітній заклад, що забезпечує реалізацію права дітей, підлітків та молоді на доступ до інформації, освіти, розширення самоосвіти; місце, де вони спілкуються як між собою, так і з цікавими людьми, а також розвиваються творчо. Комфортні, естетичні умови для користувачів, разом із новими книжками та інформаційними технологіями відіграють не останню роль у привабливості і затребуваності бібліо-

теки. Саме завдяки директору для них створено такі умови: зроблено сучасний ремонт, автономне опалення у двох приміщеннях придбані нові, сучасні меблі; забезпечено доступ до мережі Інтернет, продовжується автоматизація бібліотечних процесів, відкрито мультимедійний сектор, започатковано власний веб-сайт бібліотеки з власними електронними продуктами та багато іншого. І хто скаже, що директор бібліотеки це лише професійний, креативний бібліотекар?

Залюблена у книжку, читання, глибоко знаючи інтереси та проблеми дитинства (бо ж і сама мама і бабуся), Валентина Дмитрівна, разом з колегами, завжди у пошуку нових форм, методів, заходів, завдяки яким молоде покоління закарпатців долучається до мудрості і пам'яті віків, культури, науки, до вічного, невмирущого Слова. З метою прищеплення любові до книги з дитинства та для підвищення іміджу бібліотеки нею започатковано ряд обласних творчих конкурсів: "Легенди рідного краю", "Лицар книги видавництва "Карпати", "Розкажу Миколаю, про що я читаю", "Барви українського слова". Всебічно В. Д. Чіка підтримує проведення багаторічної програми Літніх читань "Влітку книги я читав – переможцем класу став" та проекту "Перша українська дейзі-бібліотека", метою якого є створення бази аудіокниг для осіб з вадами зору.

Чимало зусиль докладає вона до справи організації проведення у бібліотеці змістовної дозвілєвої роботи, залучаючи спонсорів та доводячи громадськості, що бібліотека для дітей та юнацтва – це джерело інформації, середовище збереження національної культури, духовного виховання і зростання молодого покоління. Ляльковий міні-театр "Теремок", туристично-краєзнавча агенція "Мандруємо разом", літературно-мистецька вітальня "Словоспів", інформаційний центр "Батьківська абетка" сприяють підвищенню ролі читання серед молодого покоління, розвитку інтересу до сучасної української книги, їх творчих здібностей та креативного мислення, прищеплення любові до малої Батьківщини.

Щоб зробити читання привабливим, а коло шанувальників книги – ширшим, бібліотека в постійному пошуку нестандартних та цікавих форм роботи. Серед традиційних, але улюблених – Всеукраїнський тиждень дитячого читання, бажаними гостями і учасниками якого є письменники, художники, видавці, артисти. Діти-читачі залюбки зустрічаються з ними, спілкуються і бібліотекарі завжди готуються до таких заходів відповідально, але з присмаком творчості, незвіданості подій, фактів, новизни, бо розуміють, що душі дитячі чекають на

добре, тепле, чисте і чесне Слово, думку, як і на добру Книгу. Тому і намагається В. Д. Чіка зі своїми колегами кожен захід перетворити на казкове дійство з відчуттям і вкрапленням реального життя.

У березні 2017 р. свято урочистого відкриття Всеукраїнського тижня дитячого читання пройшло на базі Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва. Театралізоване дійство "Нам книжки відкривають всі світи" було феєричним, яскравим і водночас повчально-змістовним для дітей щодо ролі книги і читання у їхньому житті і становленні громадянина рідної держави.

На високому організаційному і творчому рівні проходять в бібліотеці обласні тури Всеукраїнських конкурсів.

З 2012 р. за ініціативи В. Д. Чіки започатковано цільовий проект соціально-психологічної та правової допомоги підліткам та юнацтву "Діалог" та "Молодіжний інформаційний центр" з питань працевлаштування, профорієнтації й молодіжного законодавства.

Діяльність бібліотеки як організаційно-методичного центру спрямована на підтримку і розвиток бібліотек, що здійснюють бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей та юнацтва області, вивчення різних аспектів їхньої діяльності: проведення соціологічних досліджень, організація безперервної освіти бібліотечних працівників, надання консультативно-методичної та практичної допомоги.

Обласні семінари-тренінги, конференції, круглі столи, міжобласні науково-практичні семінари – різноманітні форми роботи бібліотеки з підвищення кваліфікації колег. Директор бібліотеки бере активну участь у роботі таких заходів, ділячись досвідом як вітчизняних, так і зарубіжних бібліотекарів. А "родзинками" професіоналізму фахівців обласних та бібліотек області діляться із керівниками обласних бібліотек на Всеукраїнських науково-практичних конференціях директорів обласних бібліотек для дітей.

Закарпатську обласну бібліотеку для дітей та юнацтва у 2007 р. було вибрано базою проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції директорів обласних бібліотек України для дітей "Культура. Бібліотека. Діти: формування і збереження культурної спадщини в інформаційному суспільстві".

Та найголовнішим у щоденній, насиченій протирічними миттєвостями діяльності директора Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва В. Д. Чіка є розуміння і підтримка з боку її колег. Адже ініціативи, ідеї, новації потребують ефективного і успішного втілення у практику: діяльність Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва – яскравий тому приклад.

За високі організаційні здібності та професіоналізм Валентина Дмитрівна Чіка неодноразово відзначалась Почесними грамотами обласної ради та обласної державної адміністрації, була нагороджена Грамотою Президента "Української асоціації працівників бібліотек для дітей" та Грамотою Національної бібліотеки для дітей України, а у 2009 р. їй присвоєно почесне звання "Заслужений працівник культури України".

Тамара Турбаніст

Джерельні приписи:

1. Чіка, В. Бібліобогині на закарпатській землі : [Всеукр. наук.-практ. конф. "Культура. Бібліотека. Діти: формування і збереження культур. спадщини в інформ. сусп-ві"] / В. Чіка // Культурологічні джерела. – 2007. – № 3. – С. 20-22 : фот.

2. Чіка, В. Проблема захисту дітей від небажаної інформації у глобальній мережі / В. Чіка // Світ дитячих бібліотек. – 2009. – (Спец. вип.). – С. 36-37 : портр.

3. Чіка, В. Тиждень дитячого читання розпочався презентацією книжки Дмитра Кешелі : [презентація кн. "Сяйвооке звірятко" в ЗОБДЮ] / В. Чіка // Ужгород. – 2011. – 26 берез. – С. 14 : фот.

4. Чіка, В. Читання, навчання, дозвілля: грані оптимального співвідношення : [про роботу ЗОБДЮ] / В. Чіка // Світ дитячих бібліотек. – 2010. – № 4-5. – С. 24-26 : фот.

5. Чіка, В. Роль і місце обласної бібліотеки у формуванні національної свідомості дітей і підлітків та збереження культурної спадщини краю / В. Чіка // Світ дитячих бібліотек. – 2007. – № 4 (26 ; спец. вип.). – С. 11-13.

6. Чіка, В. Виховуємо юних патріотів України разом / В. Чіка // Бібліотеки Закарпаття: здобутки та нові напрями діяльності : матеріали "круглого столу", присвяч. 70-річчю Закарпат. ОУНБ ім. Ф. Потушняка / Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняка ; уклад. Л. З. Григаш ; відп. за вип. О. А. Канюка. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2015. – С. 33-37.

7. Чіка, В. Організація управління змінами в публічних бібліотеках, що обслуговують дітей / В. Чіка // Організація управління бібліотеками: інноваційні напрями : матеріали обл. шк. керівника 4-5 лип. 2011 р. ; уклад. В. Г. Лехцер ; відп. за вип. Л. З. Григаш. – Ужгород, 2011. – С. 22-31 : фот. кольор.

8. Чіка, В. Бібліотека для юнацтва в системі бібліотечного обслуговування молоді / В. Чіка // Бібліотечне Закарпаття: Сторінки історії та сучасності / уклад. Н. М. Панчук – Ужгород : Патент, Вид-во В. Падяка, 2000. – С. 63-68.

9. Чіка, В. Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва – центр інформації, освіти та дозвілля / В. Чіка // Бібліотечна орбіта інформаційного суспільства : до 60-річчя заснування Закарпат. обл. універс. наук. б-ки /

Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; уклад. Н. М. Панчук ; відп. за вип. Л. З. Григаш. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2005. – С. 155-162 : портр., фот. кольор.

***

10. В моїм серці – Україна : інструкт.-метод. лист до відзначення 15-ї річниці Незалежності України / Закарпат. обл. б-ка для дітей та юнацтва ; відп. за вип. В. Д. Чіка. – Ужгород, 2006. – 24 с.

11. Письменники Закарпаття – дітям : біобібліогр. рек. покажч. – Вип. 2 / уклад. : Т. М. Вудмаска, Н. І. Кавунець ; відп. за вип. В. Д. Чіка. – Ужгород, 2008. – 52 с. : кольор. іл.

12. Письменники Закарпаття – дітям : біобібліогр. рек. покажч. – Вип. 3 / Закарпат. обл. б-ка для дітей та юнацтва ; уклад. : Т. М. Вудмаска, Н. І. Кавунець ; відп. за вип. В. Д. Чіка. – Ужгород, 2010. – 84 с. : іл.

13. Хланта, Іван Васильович. Іван Чопей : біобібліогр. покажч. / І. В. Хланта ; Закарпат. обл. б-ка для дітей та юнацтва ; відп. за вип. В. Д. Чіка. – Ужгород : Патент, 1998. – 124 с. : іл.

14. Шляхом випробування і безсмертя : до 90-річчя від дня народж. Д. О. Вакарова : метод.-бібліогр. матеріал / Закарпат. обл. б-ка для дітей та юнацтва ; уклад. : О. М. Горкій, В. М. Чащина ; відп. за вип. В. Д. Чіка. – Ужгород, 2010. – 28 с. : іл.

Березень : 5

ПЕЙТЕР ПАВЛОВИЧ ВЕРЕШ

75-річчя від дня народження живописця,
члена Національної спілки художників України (1943–2004)

Середовище угорської інтелігенції Закарпаття протягом багатьох століть формувалося у гущі історико-культурних реалій, центром яких був колишній Березький комітат, зараз в основному Берегівщина і Мукачівщина. Чимало відомих діячів культури дав нам цей регіон. Згадаймо відомих артистів Угорської Національної опери та театру Шару Федак, Юлія Чортоша або кращу Чіо-чіо сан світу Гізеллу Ціполу.

Подібно і в образотворчому мистецтві – якщо Мукачево дало світу геніального Мігая Мункачі, то Берегівщина виростила відомого портретиста англійської королівської родини Юдіту Касаб. Серед педагогів та митців початку ХХ ст., які вплинули на розвиток мистецтва Берегівщини, були художники-педагоги Янош Загораї, Ференц та Елеонора Габа, Кароль Ізаї та Гейза Буцко. Завдяки цьому в часи

радянської відлиги на мистецькому просторі Закарпаття з'явилися імена, творчість яких різко відрізнялася від принципів радянської ідеологічної кон'юнктури – це учень Й. Бокшая Йозеф Гарані та художники Янош Варга, Павло Янович, Дьордь Бенкев, Катерина Кадош, Анна Горват, Жужанна Ортутай, а також Пейтер Вереш.

Пейтер Вереш народився в 1943 р. у с. Попово, що на Берегівщині. У дитинстві властива йому жвавість та допитливість нерідко призводила до різних ситуацій, про які згодом з посмішкою згадували односельчани. Так, одного разу хлопець у кінці города підпалив сіно та із безпечного місця спостерігав, як півсела його шукало і вболівало за життя малюка. Але крім дитячих пустощів, юнака приваблювало й малювання, любов до якого йому прищепила мати Ірина, яка і сама частенько малювала взірці орнаментів для вишивок. Його першим живописним твором у дитинстві був портрет молодшого брата Бейли на пелюшці. Це було першим знайомством Пейтера з фарбами.

У загальноосвітній школі мистецькі здібності Пейтера помітила вчителька малювання Єва Керекеш. Саме вона з 1960 р. займалася готуванням Петра до вступу в Ужгородське училище прикладного мистецтва. Хлопця постійно турбували сумніви щодо достатності рівня знань для вступу. Скрупульозно вивчаючи закономірності предметного світу натюрмортів та малюючи пейзаж з природи, він увібрав у себе всі основи образотворчої грамоти. У 1962 р. успішно склавши іспити, вступає на перший курс училища та вчиться на відділенні кераміки. Його улюбленими викладачами стали Павло Балла, Аттила Дунчак, Едіта Медвецька, Шандор Петкі. Саме вони дали величезний поштовх Пейтеру Верешу до малярства та допомогли відкрити для нього світ закарпатської живописної школи. З 1963 р. він перериває навчання у зв'язку із призовом у армію. Службу проходить на берегах р. Волги у м. Куйбишев до 1965 р., де малює численні етюди портретів військових побратимів.

Після служби завершує навчання та повертається на Берегівщину. Згодом влаштовується на роботу художником-оформлювачем у промисловий комбінат міста Берегова. Далі працює проектувальником у відділі архітектури, а згодом художником на Берегівському керамічному заводі.

У часи радянської відлиги Пейтер Вереш неодноразово з успіхом презентує свої керамічні вироби та акварелі на республіканських виставках у Києві. Але творчі роботи, особливо на угорську тематику, котрою жив митець, тодішне журі не схвалювало. Тому ці полотна

іноді експонувалися на міських виставках Берегова, а для більш широкого загалу – тільки після розпаду СРСР.

Тому, незважаючи на ідеологічну кон'юнктуру того часу, Вереш часто заглиблюється у рідні йому теми, пов'язані із народними традиціями угорців, про що свідчать авторські серії монументальних панно "Народні костюми" та "Варіння повидла". Також його монументальні тематичні твори та акварелі з історії Берегівщини і донині оздоблюють стіни колишнього готелю "Дружба" (нині гуртожиток Угорського педагогічного інституту ім. Ракоці Ф. II) та Берегівської ЗОШ № 6.

Любов до угорського фольклору, традицій та міфології Пейтеру прищепив батько, який знав багато народних пісень, балад, історій та звичаїв рідного народу. В одному зі своїх інтерв'ю "А все ж дракони існують" він зізнається, що його кумиром насправді був і є батько.

У 90-х роках Пейтер Вереш працює ілюстратором угорськомовної газети *Natodik sír*. Найвідоміші серії його ілюстрацій до творів угорського письменника Яноша Араня та угорської легенди про "Чудо-олень". Вільне графічне трактування складних композицій на міфологічні теми вирізняються легкістю та образністю. Саме у цей період також народжується його відома графічна серія "Балада про дракона".

Дев'яності роки, як і для кожного митця того часу, почалися із одного боку свободою мислення, а з іншого – тотальним безробіттям та хаосом. Складнощі ментального перезавантаження митців з радянського у демократичне проходили не так швидко та безболісно. Багатьох художників поглинула комерційна хвиля, а декого, як приміром Вереша, глибока депресія та небажання малювати. Дочка художника Агота Вереш розповідає, як її батькові все ж вдалося вийти із цього стану: "Батько в цей час щось робив на городі, поправляв виноградні гілки, рвав листочки кольрабі для курей, збирав гусениць, толочив овес, займався всім, тільки щоб не малювати. Іринка (жінка) мовчки зайшла з букетом у майстерню і поставила його у вазу зі свинцевого кришталю, ще зі свого приданого, й одразу пішла по своїх справах. Через деякий час підійшов батько, теж мовчки, тільки взяв із собою трілітрову банку, в якій зазвичай консервували огірки, й помчався у майстерню. Відкинув у бік рідкісну кристалу вазу, а букет енергійно перекинув у банку". Нарешті залишилася позаду творча криза художника й почалася творча екстравагантність, з'явилася серія реалістичних натюрмортів, що милували очі, для яких квіти й спокійну атмосферу завжди створювала жінка.

У 1990 р. Пейтер став одним із ініціаторів заснування товариства угорських художників Закарпаття ім. І. Ревеса, а згодом і членом НСХУ, із якої пізніше прийняв рішення вийти.

З колегами по пензлю, переважно членами новоствореного товариства, часто відвідував відомі пленери угорських міст Фот, Гатван, а пізніше, з 1995 р., був постійним учасником відомого тритижневого пленеру міста Мако.

Його фантастичні композиції того періоду позначені експресивністю та вільним трактуванням форми, де колір інколи відкритий, а інколи змішаний у складні відтінки, формує ніжні градації та гармонійну цілісність. Сюрреалістична сторона більше мотивована сюжетом, який відштовхується від міфології, історичних подій та проблем сьогодення. Твори Пейтера Вереша мали великий успіх на персональних виставках, зокрема у галереї "Аркада" (Будапешт) та багатьох групових виставках країн Європи та України. За творчий доробок Пейтера Вереша відзначено в Угорщині преміями та нагородами:

- бронзова нагорода біенале м. Гатван "Угорські пейзажі (1994);
- премія Ласло Токеша (1994);
- премія Аттіли Йожефа (1996);
- премія міста Мако (2002).

У 2002 р. автору публікації особисто пощастило двічі працювати пліч-о-пліч і спостерігати за творчою роботою Пейтера Вереша. Спочатку на пленері у селі Ізки (Міжгірського р-ну), а пізніше в околицях санаторію "Карпати", які, крім цього, є ще й улюбленим місцем для весільних прогулянок та фотозйомок. Саме тут і народився один із його відомих останніх творів "Танок молодих", який вражає легкістю звучання та прозорістю кольорів, де молодята танцюють, немов піднесені в повітря ейфорією кохання.

Помер відомий художник 26 липня 2004 року. Його твори зберігаються у багатьох музейних і приватних збірках Закарпаття та Угорщини. А навесні 2017 р. донька та дружина художника передали колекцію з тридцяти чотирьох живописних робіт на постійне зберігання Закарпатському угорському інституту ім. Ференца II Ракоці. Аудиторія візуального виховання інституту та щорічний мистецький табір для дітей, що проводиться за сприяння фонду "Геніус", носять ім'я Пейтера Вереша і нині.

Аттіла Коприва

Джерельні приписи:

1. Вереш Пийтер Павлович : (живописець) // Художники Закарпаття : [альб.-кат.] / упоряд., відп. за вип., ідея проекту Б. І. Кузьма. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2011. – С. 34 : портр., фот. кольор. – Текст укр. та англ. мовами.

***

2. Зубач, Василь. На Закарпатті успішно діє товариство угорських письменників : [у т.ч. про П. Вереша] / В. Зубач // Трибуна. – 2015. – 12 трав.

3. Badó, Zsolt. Veres Péter-emlékkiállítás / Zs. Badó // Kárpátalja. – 2017. – ápr. 5. – Текст угор. мовою.

4. Veres, Péter. Sárkányok márpedig vannak / P. Veres ; interjút lejegyezte Z.M. Nagy // Hatodik Síp. – 1991. – № 1. – О. 25-27 : ill. – Текст угор. мовою.

Березень: 18

НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА ЗАСУХІНА

60-річчя від дня народження
заслуженої артистки України (нар. 1958)

Наталія Засухіна народилася 18 березня 1958 р. в м. Біла Церква Київської області, де батько – Михайло Цегледій – служив офіцером у ракетних військах. Згодом родина переїхала в Червоноград Львівської обл., де Наталя провела шкільні роки. Оскільки батьки були родом із Закарпаття (батько – із селища Вилон Виноградівського р-ну, а мати – Олена Товт, вчителька української мови, із с. Затисівка), то після школи Наталя вирішила шукати своє щастя вдома.

Вступила до Хустського культосвітнього училища на спеціальність режисера масових заходів. Історію театру, за збігом обставин, викладала її двоюрідна тітка Наталія Андріївна Гармаш. (Це була донька відомого у свій час українського літератора Андрія Ворона, що був рідним братом бабусі Наталі. Ще одна сестра бабусі була дружиною відомого поета Юлія Боршоша-Кум'ятського).

Навчання в Хусті тоді тривало два з половиною роки. Юну дівчину захопили театральні перспективи. Викладачі училища на чолі із режисером Сергієм Гержицом повністю віддавалися роботі зі студентами. Їх активно залучали до постановок у Хустському народному театрі під керівництвом Всеволода Майданного. Тож коли на диплом-

ну виставу випускників приїхав директор Закарпатського обласного українського музично-драматичного театру Василь Руснак, він запросив на роботу чотирьох студентів. Серед них – і Наталю Цегледій, яка грала головну роль у виставі О. Арбузова “Таня”.

І хоча дівчину кликали продовжувати навчання у Рівненський інститут культури, вона вибрала театр. Батьки не схвалювали її вибору, вважаючи акторство несерйозною професією. Але Наталю театр захопив на все життя. А вищу освіту вона таки здобула у Рівненському інституті культури – на заочному відділенні.

Сорок років своєї театральної долі вона умовно ділить на три періоди. Перший – початковий – тривав із 1978 до 1993 р., поки не народилося двоє дітей і настала вимушена декретна відпустка. У цей період молода артистка пізнавала тонкощі ремесла. Закарпатський муздрамтеатр вів тоді надзвичайно насичену діяльність. Грала по шість днів на тиждень, гастролі за межами області тривали місяцями, за сезон здавали по вісім прем’єр. І хоча Наталі не давали великих ролей, адже в театрі була ціла плеяда талановитих актрис, її задіявали в казках, у другому плані, в масовках. Зіграла вона і головну героїню у “Весіллі в Малинівці”.

У цей час вона активно навчається у старших колег. Любить спостерігати за кулісами за грою Марії Харченко, Галини Ушенко, Віктора Костюкова, Василя Арендаша, Стефана Мострянського. Бурхливе театральне життя захоплює її своєю непередбачуваністю, активністю.

У театрі молода акторка знайшла і сімейне щастя, одружившись із Ігорем Засухіним, якого як випускника Одеського театрального училища прислали до новозбудованого приміщення театру на посаду машиніста сцени. У 35 років Наталя народила доньку Марію, а в 36 – сина Максима.

Другий театральний період почався після виходу з декретної відпустки. Переломною в її кар’єрі стала роль Нусі в опереті братів Шерегіїв “Танго для тебе”. Тут довелося чимало співати, танцювати. І хоча актриса не дуже підходила по віку на роль юнки, але зіграла так, що отримала обласну театральну премію імені братів Шерегіїв. З того часу Наталію Засухіну ставлять на головні ролі, хоча частенько у другому складі. Серед зіграних ролей їй запам’яталися Люцифер у віршованій драмі “Его” Юрія Чорі, матір у “Мати-наймиці” за Тарасом Шевченком, Проня Прокопівна у “Банкроті” за Михайлом Старицьким, Ханума в однойменній виставі А. Цагарелі...

З вдячністю згадує колег, які допомагали їй у становленні – Олександрю Копитіну, Марину Єніну, Тетяну Шершун та інших.

Третій театральний період збігся із опануванням нової посади – завідувача театральною трупю. Ця робота вимагає дотримання чіткої організації праці, тож нерідко призводить до конфліктів із порушниками дисципліни. “Це гірше, ніж Цербер”, – жартує Наталя Михайлівна.

Попри адміністративну роботу, її активно задіюють режисери у виставах. Тепер Наталію Засухіну запрошують в основний склад. Вона створює складні драматичні характери, які запам’ятовуються надовго. Серед знакових ролей – баба Фіскарюшка в “Дорозі до раю” за Дмитром Кешелею, мати – в “Майне лібе Віра” Олександра Гавроша, королева Гертруда – в “Гамлеті” Шекспіра, сваха – в “Одруженні” Гоголя, баронеса – в опереті “Шаріка” Ярослава Барнича.

Велику увагу актриса приділяє внутрішній роботі над образом. Вона створює цілісний характер усіма виразними засобами – мімікою, поставою, жестами, навіть паузами. Звання заслуженої артистки України, отримане наприкінці 2016 р., стало закономірним підсумком сорокарічної праці в головному театрі Закарпаття.

І хоча театр заповнює майже все її свідоме життя, там є місце і для інших проявів. В Ужгороді чудово знають їхній спільний “ромський” дует з акторкою Кларою Берец. Імпровізовані мініатюри двох циганок – старшої Моргіти та молодшої Анджели – давно вже стали однією з комедійних “візитівок” міста.

Серед нереалізованих мрій – незіграна роль матінки Кураж в однойменній п’єсі Бертольда Брехта. Адже актриса дуже гостро відчула цей складний образ. Однак виставу у постановці Михайла Мільмейстера зіграли в Закарпатському академічному обласному українському музично-драматичному театрі імені братів Шерегіїв лише декілька разів, тож Наталію Засухіну в образі матінки Кураж глядач так і не побачив. Будемо вірити, що лише – поки що. Адже попереду ще чимало здобутків і висот.

Олександр Гаврош

Джерельні приписи:

1. Засухіна, Н. Обласний музично-драматичний театр удостоєний почесним званням : [присвоєння імені братів Шерегіїв ; розмова із акторами театру / вела Т. Павлик] / Н. Засухіна, Я. Мелець // Срібна Земля. – 2011. – 21 жовт. – С. 6 : фот.

2. Засухіна, Н. “Чоловік на 10 років молодший за мене, готує їсти і я не боюсь про це говорити” : [розмова з ужгород. актрисою / вела М. Алдон] / Н. Засухіна // Неділя. – 2017. – 4-10 серп. – С. 5 : фот. кольор.

***

3. До державного свята закарпатці отримали заслужені нагороди : [в т. ч. звання “Заслужений артист України” – Н. Засухіна] // Новини Закарпаття. – 2016. – 23 серп. – С. 1.

4. Кобаль, В. Триумф і загадка Наталії Засухіної на закарпатській сцені : [до 55-річчя від дня народж. провід. майстра сцени, зав. театр. трупи, голови місцев. ком. профспілки, активістки Закарпат. осередку Нац. спілки театр. діячів України] / В. Кобаль // Новини Закарпаття. – 2013. – 19 берез. – С. 7, 8 : фот.

5. Наталія Засухіна : [майстер сцени] // Закарпатський обласний державний український музично-драматичний театр / авт., упоряд. О. Д. Зайцев. – Ужгород : Шарк, 2010. – С. 16.

6. Наталія Засухіна : [майстер сцени] // Закарпатський обласний державний український музично-драматичний театр / відп. за вип. А. Рошко. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2007. – С. 30.

Березень: 23

СТЕПАН МИКОЛАЙОВИЧ МИКУЛАНИНЕЦЬ

115-річчя від дня народження
організатора охорони здоров'я на Закарпатті (1903–1978)

Історія медицини Закарпаття зберігає багато яскравих сторінок і славних імен лікарів та науковців, які стояли на сторожі здоров'я своїх громадян: Якоб Вендрінський, Степан Жіро, Андрій Новак, Бартолон Ліннер, Олександр Фединець... Їх постаті оцінюються тими справами, які вони творили. До таких постатей належить і Степан Миколайович Микуланинець, лікарська діяльність якого розпочалася в далекі 30-ті роки ХХ століття, коли Закарпаття під назвою Підкарпатська Русь входило до складу Чехословаччини.

Степан Миколайович Микуланинець народився 23 березня 1903 р. в с. Лінці Ужгородського району в сім'ї місцевого священика. Початкову народну школу закінчив у рідному селі. Продовжував навчання в ужгородській гімназії. Восени 1921 р. поступає на навчання до Празького університету. Обрав медичний факультет. Це була заповітна мрія талановитого юнака, пам'ять якого добре закарбувала епідемії висипного тифу та інших небезпечних інфекційних хвороб у рід-

ному селі. Смертність від тифу була величезною – дня не було без поховань. Тому всі сили юнака були направлені на те, щоб оволодіти мистецтвом лікування. Вчився на відмінно.

У 1927 р., одержавши диплом доктора медичних наук, Степан Микуланинець пройшов інтернатуру в Першій клініці Праги. Здобув спеціалізацію по внутрішніх хворобах. Восени 1930 р. розпочалися перші його кроки у якості практикуючого лікаря: став працювати фаховим терапевтом в страхкасі приватних службовців у Празі. Пропрацював до листопада 1933 року. Потім для удосконалення спеціалізації був направлений на два тижні в клініку м. Брна (Чехословаччина) і на тиждень в м. Варшаву (Польща). Після цього Міністерством здороворони Чехословаччини молодий і здібний лікар був переведений в Ужгород, щоб очолити роботу Народного Дому Здоров'я, будівництво якого щойно було завершено (нині це будівля міської дитячої поліклініки на вул. Боженка). Силами земського уряду й участі всієї громадськості Підкарпатської Русі, добровільних пожертв була зроблена дуже важлива справа – створення першого медичного закладу, доступного для всіх жителів Підкарпатської Русі. Медична допомога в ньому надавалася безкоштовно.

Велика ділянка роботи була охоплена діяльністю Народного Дому, головним лікарем якого став Степан Миколайович Микуланинець. В цей час рівень захворюваності туберкульозом, венеричними хворобами, ендемічним зобом та різноманітними інфекційними недугами на Підкарпатській Русі був високим. Тому найголовнішим і першочерговим завданням закладу стала рішуча боротьба з інфекціями. Для організації роботи по боротьбі з хворобами під керівництвом С. Микуланинца організуються такі підрозділи: епідеміологічний, баклабораторія з відповідним до того часу обладнанням, три амбулаторії по боротьбі з туберкульозом, венеричними і дитячими хворобами, а також добровільна (санпросвітна) частина із числа добровольців.

Добровільна частина Будинку Народного Здоров'я, до складу якої входили медичні працівники, патронажні сестри і соціальні працівники, систематично проводила санітарно-виховну роботу серед населення Підкарпатської Русі – проводили бесіди, читали лекції, демонстрували фільми. Як приклад, лікар С. Микуланинець пише і виступає з своїми науковими працями: "Алкоголізм на Верховині", "Популяційна проблема Закарпаття" тощо. Читає чимало лекцій, доповідей серед робітників і селян про причини різних тяжких захво-

рювань та як вести боротьбу з ними. Одним із дієвих методів пропаганди гігієнічних знань серед населення була організована ним виставка плакатів на теми гігієни, яка була реалізована місцевими художниками і експонована в Ужгороді, а згодом – в усіх важливих центрах Підкарпатської Русі.

За архівними даними подібні результативні заходи у 1926–1929 рр. були проведені і Червоним Хрестом. Населенню краю тоді було продемонстровано навчальні фільми: “Туберкулезь”, “Хвороты заразливі”, “Алкогол”, “Уходь за детьми”, “Первая помощь”, “Біологія”, “Гігієна”, “Общее здравоохранение”, показ яких супроводжувався коментарями медичного працівника. Такі заходи особливо запам’ятовувались і були популярними серед населення краю [ЗОДА: оп. 3, спр. 911, арк. 220].

Перші успіхи роботи медичного закладу були відчутними уже за рік. Люди повірили народному лікареві, який дбав про їх здоров’я. Про успішну роботу Дому Народного Здоров’я красномовно розповідає опублікована статистика в газеті “Свобода”: “...У 1934 році поітило протитуберкульозну порадию 3 656 осіб, “Нашим дітям” – 4 530 дітей, противенеричну – 2 141 хворих, а кромі того був обстежений здоровельний стан 2 271 шкільних дітей. Разом 12 598 осіб. Проведено рентгенобстеження легенів у 2 212 осіб. Ці числа вказують, яку благородну роботу виконує “Дім Народного Здоров’я”, ведучим лікарем якого є русин – д-р Степан Микуланинець”.

Однак, треба зауважити, робота Народного Дому Здоров’я в повному обсязі була налагоджена лише в Ужгородському окрузі. Верховинські села потребували медичної допомоги більше: тут лютували найбільші соціальні негаразди і найвища смертність. Лікар С. Микуланинець не сидів, склавши руки. Узавши рюкзак з інструментами і ліками, він почав обходити села Верховини, надаючи медичну допомогу усім, хто її потребував. Звістка про лікаря, який по гірських стежках пробирається у віддалені села і безкорисливо лікує народ, швидко поширилася по всій Верховині. Його очікували в кожному селі, хуторі. Його вказівки і поради охоче виконувались, а інколи, при великій віддаленості від лікарні, відсутності амбулаторії і медичного персоналу, він був єдиною надією і порятунком хворого. Таким чином С. Микуланинець зумів привабити до себе населення краю і успішно лікував селян. Але покращити надання медичної допомоги селянам самотужки, звичайно, він не міг. Побачені ним убоге життя селян і жахливі умови побуту, проведені обстеження стану здоров’я

населення, змусили С. Микуланинця шукати нові методи боротьби з туберкульозом, інфекційними захворюваннями, зобною хворобою, проводити соціальні й наукові дослідження. Він був переконаний в тому, що населення верховинських сіл можна забезпечити від жорстокої зобної хвороби. Він підтримував фахові зв'язки з дільничними лікарями, які також проводили свої обстеження (Ю. Ясинецький, М. Літов, А. Одарченко, Я. Стухлик, Б. Альберт), їх висновки тільки підтвердили правильність розрахунків С. Микуланинця у тому, що додаванням мікроскопічних доз йодистих сполук до звичайної солі можна побороти страшну хворобу верховинських сіл. Не чекаючи урядового розпорядження, С. Микуланинець і названі лікарі-ентузіасти з власної ініціативи розпочали профілактику зобної хвороби в гірських районах краю. А загальні висновки про причини захворюваності тодішнього населення висвітлені ним у праці: "Здравоохоронення и соціально-санитарныя отношенія на Подкарпатской Русі", опублікованій в збірнику "Подкарпатская Русь. За годы 1919–1936". Степан Микуланинець називає такі основні причини захворювань: низький рівень життя, велика віддаленість лікарень, погані засоби пересування до медичного закладу і висока плата за медичну допомогу в стаціонарах (від 22 до 70 крон при середньому заробітку 8-14 крон). Але такими були реалії життя закарпатців в 30-х роках ХХ століття. Бідний селянин не міг вчасно звернутися по медичну допомогу і, більше того, не міг собі цього дозволити.

Цілком офіційно на 1937 рік у державному бюджеті Чехословаччини на охорону здоров'я було виділено 160 млн. крон, а з цього для Підкарпаття виділено тільки 5 млн. 523 тисячі: "...Коли відрахувати 2 237 500 крон, які лікарні мають в цьому році повернути державі зі своїх прибутків, то для Підкарпаття далось тільки 2,25 відсотків вседержавної суми" [Г-та "Свобода". – 1936. – 30 липня].

У кінці 30-х років С. Микуланинець підтримував визвольні змагання в краї. Як лікар-інтелігент жертвував щирі пожертви на "Прогресу", "Союз Підкарпатських Руських Студентів" у Празі (на безкоштовні обіди для бідних студентів) [ЗОДА: оп. 3, спр. 911, арк. 238]. Після Віденського арбітражу (2 листопада 1938 р.), коли Чехословаччина, за рішенням арбітражних країн Німеччини та Італії, передала значні частини території Словаччини і Підкарпатської Русі Угорщині, включаючи міста Ужгород, Мукачево, Берегово разом з прилеглими до них селами, Степан Микуланинець з Ужгорода переїздить на територію Карпатської України, в Севлюш (нині м. Виноградів). Серед

його однодумців були хірург Олександр Васильович Фединець, який на той час очолював Комору хірургів Закарпаття, директор ужгородської акушерської школи Велемір Немец та інші лікарі.

1 березня 1939 р. його призначають повіреним керівником лікарні, яка була евакуйована з Мукачева до замку Берегвар, у с. Чинадієво Мукачівського р-ну. У другій половині березня того ж року угорські війська повністю окупували територію Закарпаття. Цю подію С. Микуланинець сприйняв негативно, але жити треба було – і він працює. Добивається переведення в окружну лікарню м. Севлюш, де одержав місце лікаря-ординатора. Про цей період життя публікації минулих років розповідають, що за С. Микуланинцем був встановлений нагляд, який здійснював доцент Донгофер, спеціально викликаний із Будапешта слідкувати за лікарем-українцем. Той два місяці безвиїзно сидів у його кабінеті. Лікареві довелося мовчки виконувати свою роботу. Чимало образ зазнав і від фашистського ставленика, директора Севлюшської лікарні – Ошдані. Однак висока кваліфікація лікаря, любов до професії, до людей допомогли вистояти і винести мрію про краще майбутнє. Через кілька років у спогадах лікаря В. Мадяра нотується: "Доля бідних людей завжди знаходила відгуки в його серці, а особливо ... в тяжкі часи мадярсько-німецького панування. За таку прихильність до народу і заслужив переслідування з боку фашистських властей".

У ці тяжкі роки випробувань для закарпатців Степан Миколайович чимало зусиль доклав для проведення медичного обслуговування населення за місцем проживання. Народ знав і шанував свого лікаря, свого першого помічника в нещасті. Селяни його знали особисто. Не раз збиралися послухати його популярні бесіди на оздоровчу тематику, слухали його доповіді про причини різних тяжких недуг. Неодноразово він виступав перед робітниками Солотвинських солекопалень, Мукачівської тютюнової фабрики та інших підприємств краю.

А незабаром прилинула радісна звістка: Червона Армія крок за кроком почала визволяти закарпатську землю. Незавидну спадщину лишив Ошдані Виноградівській лікарні – втікаючи, він вивіз майже всю білизну і найцінніші інструменти та препарати, і навіть не погребував взяти операційний стіл.

Після визволення Закарпаття від німецько-фашистських загарбників лікаря С. М. Микуланинця було призначено директором державної окружної лікарні в м. Севлюш і завідувачем терапевтичного відді-

лення. З великим ентузіазмом взявся Степан Миколайович за відновлення лікарні, пограбованої окупантами. Нелегко було у перші дні виволонення та післявоєнних труднощів по крупинках відновити її господарство: підготувати корпуси, зібрати необхідне медичне обладнання, більше того, відкрити нові відділення, родильне та інфекційне, яких не було раніше, прийняти на роботу лікарів і налагодити роботу лікувального закладу, організувати достатній догляд за хворими. І це Степану Миколайовичу Микуланинцю, треба сказати, вдалося – окружна лікарня м. Севлюша за короткий час перетворюється в одну з кращих у краї.

Його активну організаторську, професійну працю помітило керівництво області. 9 лютого 1947 р. С. М. Микуланинця обирають депутатом до Верховної Ради Української РСР від Виноградівського округу, а в липні 1947 р. – переводять в Ужгород на посаду завідувача обласним відділом охорони здоров'я, який він очолював до 1958 року. Як депутат вищого законодавчого органу України, він багато зробив для розвитку охорони здоров'я в області. Перебуваючи на цій посаді, С. М. Микуланинець зміг втілити в життя налагодження роботи протитуберкульозних, санітарно-епідеміологічних, дитячих та інших медико-соціальних служб, започаткованих ним ще в 30-х роках і зайнятися питаннями розвитку охорони здоров'я на державному рівні, виконувати ті завдання, які були поставлені урядом перед охороною здоров'я радянського періоду, а саме: розширити мережу лікувальних закладів села і міста, зміцнити і збільшити кількість відділень в них. В тому числі створити спеціалізовані заклади для боротьби з туберкульозом, зобом, онкологічними та іншими захворюваннями, а також збільшити кількість сільських і міських лікарських дільниць, посилити якість дільничного обслуговування населення, провести заходи по зниженню інфекційних захворювань та забезпечити нову систему охорони здоров'я необхідними кваліфікованими спеціалістами, лікарями, обладнанням.

У реалізації цих завдань було чимало труднощів: ні достатнього досвіду в організації охорони здоров'я, ні медичних кадрів. Міністерство охорони здоров'я УРСР надіслало кваліфікованих працівників, випускників вузів, які в першу чергу повинні були надати медичну допомогу сільському населенню, де рівень захворюваності після війни був високим. У віддалених пунктах створювались сільські дільничні лікарні та фельдшерсько-акушерські пункти, здоровпункти на промислових підприємствах. У районних центрах організовувались лі-

карні для більш кваліфікованої медичної та хірургічної допомоги, які укомплектовувались необхідним обладнанням та інструментарієм. В області налагоджувалась робота профілактичних закладів – диспансерів для лікування туберкульозу, ендемічного зобу, злоякісних пухлин, під їх керівництвом формувалася відповідна служба.

Дуже важливою галуззю стала організація в містах і райцентрах області санітарно-епідеміологічної служби, яка керує боротьбою проти інфекційних захворювань, контролює санітарний стан міст і сіл, пунктів громадського харчування, стежить за тим, щоб у будівництві громадських закладів і житлових будинків дотримувалися гігієнічних норм.

Починаючи з 1947 року в області було створено 18 міських лікарень і 81 сільська лікарняна ділянка, з яких при 27 були терапевтичні ліжка. В сільських лікарнях в цей час надається переважно терапевтична допомога, а із збільшенням кількості ліжок розпочалося надання кваліфікованої спеціалізованої допомоги. Уже 1948 р. в області було 190 туберкульозних ліжок у містах і 55 – на селі, 48 онкологічних ліжок, 30 травматологічних, 20 урологічних, 55 неврологічних, 95 очних, 230 шкірно-венерологічних, 50 отоларингологічних, організовано 14 протитуберкульозних диспансерів і 27 фізіотерапевтичних кабінетів.

1947 р. в масштабах країни Міністерством здоровохорони було затверджено план заходів по боротьбі з ендемією зобу в ряді областей Західної України. За даними вибіркового обстеження експедиції Міністерства, що була направлена в область у 1946 р. під керівництвом професора Е. Панкратьєва, була виявлена ураженість зобом населення Закарпаття від 3 до 40 відсотків. Враховуючи те, що поширення зобної хвороби пов'язано переважно з недостатністю йоду в джерелах водопостачання, ґрунті, в продуктах харчування, а також з незадовільними санітарними умовами, державні органи охорони здоров'я затвердили програму по ліквідації ендемічного зобу в країні. Поряд з профілактичними заходами була розгорнута і лікувальна робота, в яку були залучені не тільки практичні лікувальні заклади, але й наукові установи, які вивчали етіологію і клініку зобної хвороби, займалися розробкою нових методів і засобів лікування.

У зв'язку з цим і з метою покращення терапевтичної спеціалізованої ендокринологічної допомоги акцентується увага на роботі відкритого в 1946 році обласного ендокринологічного диспансеру. Відділ охорони здоров'я на чолі з Степаном Микуланинцем відповідно

до державної програми керує протизобною профілактикою для населення, тим самим оголосивши зобу нещадний бій. В містах розпочали роботу ендокринологічні кабінети, а в районних центрах були виділені лікарі, відповідальні за ендокринологічний напрямок роботи. Під їх контролем назначались протизобні таблетки – антиструмін, з вмістом від 0,1 до 0,25 мг йоду. В школах, дитячих яслах та інших закладах йодні таблетки відпускалися безкоштовно. Для населення продавалася виключно йодована сіль (20-10 г на тонну солі). З цією метою в Солотвинському солеруднику було налагоджено виробництво йодованої солі. В особливо уражені райони завозились морепродукти. Були прийняті заходи по покращенню санітарного стану вододжерел, комунальних підприємств, а також запланована значна роз'яснювальна робота серед населення. Проблеми зобу стали темою наукових досліджень працівників терапевтичних кафедр Ужгородського державного університету, які під керівництвом обласного відділу охорони здоров'я здійснювали періодичні експедиції в місця ураження ендемічним зобом. Велику роль у ліквідації зобної хвороби відіграли і хірургічні відділення міських лікарень, де успішно оперували хворих зобом і готували молодих спеціалістів для роботи на периферії. Така всебічна організація боротьби із зобною ендемією, покращення санітарно-побутових умов, ріст культури і достатку населення дали хороші наслідки. Якщо у 1946 р. ураження зобом населення Закарпаття становило в середньому 3%, то у 1957р. – 1,1%, у 1964 р. – 0,26%.

З кожним роком в області удосконалювалась спеціалізована медична допомога: онкологічна, урологічна, нейрохірургічна, рентгенологічна, отоларингологічна, травматологічна, фтизіатрична, ендокринологічна, кардіологічна тощо. Збільшувалась мережа спеціалізованих ліжок і кількість лікарів визначеного профілю. В медичних закладах велись спеціалізовані лікарські прийоми, відкриваються також спеціалізовані кабінети у складі амбулаторно-поліклінічних установ. Запроваджується досвід диспансеризації хворих на серцево-судинні захворювання і захворювання шлунково-кишкового тракту завдяки чому своєчасно надається кваліфіковане лікування. Для покращення діагностики терапевтичних захворювань при всіх міських та сільських лікарнях працюють клініко-діагностичні лабораторії. В містах та районних лікарнях проводяться біохімічні та електро-кардіографічні дослідження.

Великою допомогою у наданні висококваліфікованої медичної допомоги населенню стало залучення до прийому хворих спеціалістів обласної клінічної лікарні і працівників терапевтичних кафедр медичного факультету Ужгородського державного університету. Кожен день в поліклініці обласної клінічної лікарні за графіком почали консультувати співробітники терапевтичних клінік. При необхідності професори, доценти і асистенти виїжджали в міські, районні і сільські лікарні. На службу медицині була поставлена і санавіація. Для підвищення кваліфікації спеціалістів було сплановано проводити семінари та короткотривалі курси.

Так обласний відділ охорони здоров'я на чолі з С. М. Микуланинцем забезпечив надання кваліфікованої медичної допомоги населенню всіх районів Закарпаття, що з року в рік зростала і проходила з урахуванням досягнень радянської медицини в області діагностики, лікування та профілактики.

Протягом усього життєвого шляху Степан Миколайович не приває з наукою. Він періодично виступає з лекціями і публікаціями у пресі, бере участь у наукових конференціях, високих медичних форумах (Республіканський з'їзд терапевтів УРСР, 1957 р.). З-під його пера виходять статті про санітарно-епідеміологічну ситуацію в області, про розвиток диспансерного обслуговування терапевтичних хворих, про організацію спеціалізованої медичної допомоги. У 1955 р. Степан Миколайович захистив кандидатську дисертацію на тему: "Розвиток охорони здоров'я в Закарпатській області". З 1963 р. працював доцентом на кафедрі соціальної гігієни та організації охорони здоров'я в Ужгородському державному університеті.

У 1958–1963 рр. Степан Миколайович працював обласним терапевтом охорони здоров'я Закарпатської області, а з кінця 60-х – завідувачем обласними курсами підвищення кваліфікації лікарів. За досягнуті успіхи в організації охорони здоров'я області був нагороджений орденом "Знак Пошани", значком "Відмінник охорони здоров'я", медаллю "За доблестный труд".

Помер С. М. Микуланинець на 75-му році життя. Похований на ужгородському кладовищі "Кальварія". Пам'ять про лікаря, який до останку віддавав себе людям, не згасає, а його ім'я займає достойне місце серед визначних постатей медицини Закарпаття.

Наталія Вакула

Джерельні приписи:

1. Вакула, Н. С. Микуланинець Степан Миколайович : біобібліогр. покажч. / авт.-уклад. Н. С. Вакула ; ЗОМІАЦ, Мед. б-ка. – Ужгород, 2012. – 38 с. – (Серія “Визначні постаті медицини Закарпаття”).

***

2. Микуланинець, С. Здравоохранение и социально-санитарные отношения на Подкарпатской Руси / С. Микуланинець // Подкарпатская Русь. За годы 1919–1936 / [под пред. Е. С. Бачинского]. – Ужгородъ : Школьная мощь, 1936. – С. 71-74.

3. Микуланинець, С. Из истории здравоохранения Закарпатъ : (К 10-летию воссоединения Украин. ССР) / С. Н. Микуланинець // Врачебное дело. – 1955. – № 6. – С. 353-356. – Текст рос. мовою.

4. Микуланинець, С. Из історії охорони здоров'я в Закарпатті / С. М. Микуланинець // Матеріали до історії розвитку охорони здоров'я на Україні. 1917–1957, присвяч. 40-м роковинам Великої Жовтневої соціалістичної революції / під ред. К. Ф. Дупленка ; МОЗ УРСР. – К. : Держ. мед. вид-во УРСР, 1957. – С. 350-383.

5. Микуланинець, С. Краткая история областной клинической больницы / С. Микуланинець // Сборник научных работ : (К 40-летию Великой Октябр. соц. революции). Т. 1. / под ред. А. А. Ольшанецкого. – Ужгород, 1957. – С. 12-17. – Текст рос. мовою.

6. Микуланинець, С. На варті здоров'я трудящих Закарпаття / С. Микуланинець. – Ужгород : Закарпат. обл. вид-во, 1959. – 40 с.

7. Микуланинець, С. Н. Развитие народного здравоохранения в Советском Закарпатье / С. Н. Микуланинець // К истории медицины на Украине : (на материалах запад. обл. УССР, Закарпатъ и Буковины) : сб. науч. трудов / МЗ УССР, Львов. гос. мед. ин-т ; ответ. ред. И. Я. Шапиро. – Львов, 1961. – С. 69-77. – Текст рос. мовою.

8. Микуланинець, С. Розвиток народної охорони здоров'я в радянському Закарпатті / С. Микуланинець // Наукова історико-медична конференція, присвячена ХХ-річчю возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР, 26-28 листопада 1959 р. : тези доп. / МОЗ УРСР, респ. та Львів. іст.-мед. наук. т-ва ; відп. ред. І. Я. Шапіро. – Львів, 1959. – С. 19-21.

9. Микуланинець, С. Розвиток терапевтичної допомоги в Закарпатській області : (Після возз'єднання з Україн. РСР) / С. Микуланинець // Між-обласна наукова історико-медична конференція, присвячена ХХV-річчю возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР, 16-18 листопада 1964 р. : тези доп. – Львів, 1964. – С. 65-66.

10. Микуланинець, С. Про диспансерне обслуговування терапевтичних хворих Закарпатської області / С. Микуланинець, В. Севастьянова // Тези доповідей до ХХ наукової конференції професорсько-викладацького складу. (Секція мед. наук), берез. 1966 р. / МВ та ССО УРСР, Ужгород. держ. ун-т, Мед. фак. ; відп. ред. Г. Є. Марантіді. – Ужгород, 1966. – С. 3-5.

11. Палфій, М. Ю. Організація спеціалізованої медичної допомоги в Закарпатській області за роки Радянської влади і шляхи її подальшого розвитку / М. Ю. Палфій, С. М. Микуланинець // Тези доповідей до наукової конференції професорсько-викладацького складу, присвяч. 20-річчю заснування Ужгородського державного університету, жовтень 1965 р. / МВ та ССО УРСР, Ужгород. держ. ун-т ; відп. ред. Г. Є. Марантіди. – Ужгород, 1965. – С. 15-17.

***

12. Бойко, Є. П. Охорона здоров'я в Закарпатті [у т.ч. про С. Микуланинця] / Є. П. Бойко ; під ред. К. Ф. Дупленка. – К. : Держ. мед. вид-во УРСР, 1950. – 48 с.

13. Вакула, Н. Лікар, що віддав себе людям : до 105-ї річниці з дня народ. Степана Микуланинця / Н. Вакула // Ужгород. – 2008. – 29 берез. – С. 10 ; Мед. вісник. – 2008. – берез. – С. 6.

14. Вакула, Н. С. Лікар Степан Микуланинець (1903–1978): Невідомі сторінки життя : (до 110-річчя з дня народж.) / Н. С. Вакула // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Медицина. – Вип. 3 (48). – Ужгород, 2013. – С. 279-282.

15. Обранці народу // Брік, Я. Нариси про сільських лікарів / Я. Брік. – К. : Держ. мед. вид-во УРСР, 1948. – 63 с.

Зі змісту: [про С. Микуланинця]. – С. 62-63.

16. Орос, І. До 110-річчя з дня народження Степана Микуланинця / І. Орос // Вісті Ужгородщини. – 2013. – 12 квіт. – С. 3.

17. Орос, І. Життєвий і творчий шлях лікаря С. Микуланинця / І. Орос // Науковий збірник Товариства "Просвіта" в Ужгороді : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 60-річчю Карпат. України (11-12 берез. 1999 р.). – Річник IV (XVIII) : Карпатська Україна: національне відродження, політичний розвиток, персоналії / упоряд. : П. Федака, М. Вегеш. – Ужгород, 2000. – С. 300-302.

18. Орос, І. Із рюкзаком за плечима, із серцем, повним любов'ю... : до 100-річчя із дня народж. Степана Микуланинця / І. Орос // Новини Закарпаття. – 2003. – 15 квіт. – С. 6.

19. Рішко, В. Йому личила шапка Мономаха : [про С. Микуланинця] / В. Рішко, О. Хланта // Новини Закарпаття. – 1998. – 24 берез. – С. 6.

20. Сентипітер, Т. Він достойний нашого довір'я : [про С. Микуланинця] / Т. Сентипітер // Закарпат. правда. – 1947. – 19 січ. – С. 2.

Березень: 27

ОЛЕНА ЄВГЕНІВНА КОНДРАТЮК

60-річчя від дня народження художниці (нар. 1958)

Олена Кондратюк поряд з іншими художниками-жінками, що свого часу утворили мистецьке об'єднання "Нова форма" і час від часу проводять спільні виставки, належить до найцікавіших живописців закарпатського осередку Спілки художників України і її живописної секції. Полотна Кондратюк цікаві завжди – й тоді, коли художниця демонструє чергові варіанти вже виставково випробуваних, досконало вибудуваних кольорово й композиційно сюжетів з жіночими силуетами чи камерні пейзажні версії або казково-міфологічні сценки, і тоді, коли вона намагається вийти за межі звичної тематики, знайти нові вирішення й засоби для втілення.

Кожній роботі художниці властива своя інтонація, нове відчуття, несподівана знахідка. Це можна відчутти в поєднанні кольорів, у новій гамі, грі контрастів, світла й тіні. Це часто нове прочитання, нове змістове наповнення традиційних для художниці тем, вони повертаються, і упізнавані, тішать новими втіленнями. Перед глядачем розгортається вічна легенда жіночого світу в різних тональностях: різнокольорові фігури, різні ракурси, різні рівні лірики, еротики, поетичної задуми, ностальгії. Кожна кольорова партія як окрема мелодія: синім передано вільну розкуту жіночність на тлі безмежжя синьо-чорного моря, жовтогарячим – пломенючу плоть. Сецесійний силует виник у блакитно-рожевій гамі, бронзову матеріальність тіла вгамовано великим масивом білого. Ідеалістична жовта серія – це жіночі постаті, зіткані зі світла, тут панує легкість "Морського бризу", ескізна незавершеність "Спокуси", радісна "Сонячна" врівноваженість, щасливий світлопис, невимушений політ пензля. Чуттєвість розлита в "Таємниці чарівного лісу", нею пронизано "Серпневу ніч". Кількафігурні композиції завжди мрійливо поетичні, їх персонажі – подружки, сестри, закохані, лісові духи-звабники, герої легенд, витвори уяви.

Очі Олени Кондратюк спостерігають за цим нескінченним дієством. Мелодії життя розквітають фарбами на її полотнах, огортаються кольоровою аурою, пов'язуються гармонійним звучанням небесного й земного, фантастичного й реалістичного. До цих живописних досягнень йшлося довгим і непростим шляхом. Довелося

здолати немало перепон, вирватись із тенет зневіри, виробити впевненість у власних силах.

Протиріччя почалися з дитинства. Олена народилася у Запоріжжі в українській родині й цього вистачило, щоб почалися митарства: до єдиної на той час української школи на околиці міста потрібно було добиратися дві години. Нічим не тішило місто пролетаріату, один з опорних пунктів радянської індустріалізації й мегаломанії, що заковтував людей щелепами численних заводів. Без міри витягнуте, воно влітку потерпало від степової спеки, а взимку продувалося вітрами – характер міста найкраще передав запорізький письменник Павло Вольвач. Однак відбулися щасливі зустрічі з людьми: у кімнаті сусіда, самодіяльного художника, Олена п'ятирічною вперше побачила палітру зі свіжовичавленими фарбами – це надзвичайно сильне враження визначило її життя. Вона записалася в образотворчу студію, де уважний і людяний керівник Микола Андрійович Троценко забезпечив гуртківців етюдниками і всі разом ходили на пленери. Олена зробила два важливі висновки зі шкільного життя – вона не залишиться у місті пролетаріату і вона ніколи не буде працювати в якійсь установі день у день з ранку до 18.00.

Вона знайшла малу батьківщину у батьковому Рівному, а у Львівському художньому інституті, де Кондратюк навчалася з 1974 до 1981 р. на факультеті моделювання одягу, відбулося відкриття всього необхідного для становлення художника. Львів вразив архітектурою, середовищем, людьми і зеленню (адже влітку на Запоріжжі все вигорало). Інститут визначив параметри становлення. Незабутній Володимир Овсійчук дав знання світового мистецтва і розуміння мистецьких течій ХХ століття. Там почалося захоплення Гогеном, Матіссом, Пікассо, Модільяні. Тоді відбувся ментальний, світоглядний переворот. Тоді ж відбулося знайомство з майбутнім чоловіком-художником Ігорем Панейком.

Очі Олени Кондратюк бачили випалену сонцем до білого “страшну красу степів” і темні вологі рівненські рівнини. А потім очі Олени відкрили Львів і через нього культуру світу. Коли ж постало питання про власне місце для життя і творчості, то Кондратюк і Панейко відкинули великі міста й обрали Ужгород, де знайшли врівноваження сонця і води, жовтого й блакиті. В Ужгороді з'явилися два цікаві художники, а місто сприяло їх творчості. Знову довелося долати труднощі побутового і сімейного плану, виконати кодекс жіночих обов'язків, і, здолавши все, 1985 р. активно взятися за живопис.

У 1990 р. Олена Кондратюк стала членом Національної спілки художників України.

В Ужгороді пристрасть до кольору знайшла своє середовище, своє підґрунтя і виправдання. Тут у рівновазі спокою невеликого міста і водночас у активному мистецькому середовищі став можливим пошук своєї гармонії кольорових плям, гри планів, ліній і деталей, поєднання "сяючого" спокою досконало закомпонованих живописних сцен з несподіваним витонченим "еротичним" підтекстом. Тут заснувався шлях до своїх тем і сюжетів і сформувалася палітра живих, проникаючих у душу щемливих кольорів.

Спочатку Олена надавала перевагу сюжетним творам, працювала над фігуративними роботами (тема Арлекіна, цикл Богородиць), натюрмортами. Не відчувала себе художником пленеру, найважливішим поштовхом до творчості були принесені в майстерню враження від побаченого, а не саме побачене. В Ужгороді прийшло розуміння пейзажу. Вразили яскраві кольори закарпатських художників, різноманітність творчих манер: багряно-гаряча гама Йосипа Бокшая, чуттєвість Ерделі, вміння Ернеста Кондратовича перетворити на малярський шедевр кілька квадратних метрів трави, композиційна цілісність Василя Габди.

Очі Олени побачили землю свого кольору. Вона розкрилася в камерних пейзажах, де домінують відтінки сонця і води, і безліч градацій зеленого, і плетиво пронизливо-синіх тіней. Гори вкрилися плямами заманливих галявинок – смарагдових килимчиків ("Пейзажні рефлексії", 2007). Дахи хаток виклалися різнобарвною мозаїкою легко покладених кольорів ("Весняний Пікуй", 2006). А поруч стрілчасті арки копиць ("Дрібний дощик", 2008) і склепіння оборогів. А ще різнобарвні трави й дерева, як на Івана Купала, і загадкове світіння містерій "Місячної ночі" й "Зимового сонця" (2007). Запанував настрій елегійний, піднесений, проникнутий одночасно гострим відчуттям святості храму природи і її поганської чистоти. Такою уявляється давня краса землі, де все цнотливе й еротичне.

На початку 2010-х рр. Олена Кондратюк експериментує з формою, пробує модифікувати живописну мову. Виставляє незвичні для її манери твори ("Брама в минуле", "Чорний поступ", "Лінія Арпада", "Берізки" та інші) переважно у сучасному виставковому просторі "Галереї Ілько". На виставці 2017 р. в мистецькому центрі "Совине гніздо" глядачі знову побачили знайому Кондратюк – нові варіації "жіночої" серії (перша "Оголена" з'явилася у 2002 р.) – завжди ціка-

ві й сподівано несподівані, декоративне квіткове багатство, затишні камерні сценки.

Виставкова й пленерна активність Кондратюк розпочалася 1984 р. й з тих пір не спадає. Численні пленери й виставки відбулися у багатьох місцевостях України, в Словаччині й Угорщині. У творчій біографії художниці близько десяти персональних виставок і десятки групових. Вона тішиться мистецькими знахідками, в яких таяться незліченні варіативні можливості, і випробовує нові шляхи. Вона працює постійно – це її спосіб бути собою.

Михайло Сирохман

Джерельні приписи:

1. Густі, Василь. Калина в інеї : поезії / В. Густі ; худож. О. Кондратюк. – Ужгород : Госпрозрахунк. РВВ Закарпат. обл. упр. по пресі, 1991. – 80 с. : фот.

2. Підгірянка, Марійка. Зіллюся з серцем народу : вірші та поеми / М. Підгірянка ; худож. оформ. О. Кондратюк. – Ужгород : Госпрозрахунк. РВВ Закарпат. обл. упр. по пресі, 1992. – 146 с. : іл.

3. Софілканич, Роза. При світлі дня : поезії / Р. Софілканич ; іл. О. Кондратюк. – Ужгород : Мист. Лінія, 2004. – 92 с. : іл.

4. Чарівні пута : живопис, віршована рецепція / ідея проекту та дизайн О. Кондратюк ; тексти В. Коврей ; передм. Д. Стус. – Ужгород : Гражда, 2008. – 22 с. : кольор. іл.

***

5. Кондратюк, О. "Люблю живопис, а також Ужгород та Карпати" : [розмова з ужгород. художницею] / О. Кондратюк // Старий Унгар. – 2016. – № 2. – С. 2.

6. Кондратюк, О. "Творчість приносить мені відчуття щастя і повноти життя" : [розмова з чл. Молодіж. об-ня Закарпат. обл. орг. Нац. спілки худож. України / вів М. Мишанич] / О. Кондратюк // Культуролог. джерела. – 2008. – № 4. – С. 21-23 : портр. ; Ужгород. – 2009. – 28 берез. – С. 12 : портр.

***

7. В Ужгороді представили "Чотири виміри" від закарпатських художниць : [вист. робіт О. Долгош, О. Кондратюк, Л. Корж-Радько та Н. Пономаренко] // Срібна Земля. – 2017. – 11 трав. – С. 5 : фот.

8. Висіцька, Таміла. Кондратюк Олена Євгенівна : (н. 27.03.1958) ; художник / Т. Висіцька // Висіцька, Таміла. Жіночі постаті в історії Закарпаття : біобібліогр. довід. Кн. 1 : наука, культура, мистецтво / Т. Висіцька ; бібліогр. ред. Л. Ільченко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2004. – С. 152 : портр.

9. Гаврош, Оксана. "Коли у сіно осінь упаде..." : [творчість ужгород. художниці О. Кондратюк] / О. Гаврош // Артанія. – 2013. – № 3-4. – С. 84-89.

10. Гаврош, Оксана. Мальовані сні Олени Кондратюк : [закарпат. художниця] / О. Гаврош // Культуролог. джерела. – 2013. – № 3-4. – С. 41-42.

11. За сприяння Сергія Мошака на Перечинщині відбувся пленер “Слідами Гаврила Глюка” : [у пленері з нагоди 100-річчя від дня народж. художника брали участь: О. Долгош, О. Кондратюк, Н. Дідик та ін.] // РІО. – 2013. – 25 трав. – С. 2.

12. Зайцев, О. Олена Кондратюк : (1958 р. н.) : [укр. художниця] / О. Зайцев // Зайцев, О. Майстри закарпатської сценографії ХХ сторіччя / О. Зайцев. – Ужгород : Шарк, 2007. – С. 45-48 : портр., фот.

13. Кондратюк Олена Євгенівна : (живописець) // Художники Закарпаття : [альб.-кат.] / упоряд., відп. за вип., ідея проекту : Б. І. Кузьма. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2011. – С. 75 : портр., фот. кольор. – Текст укр. та англ. мовами.

14. Кондратюк Олена Євгенівна : (живописець : лауреат обл. премії ім. Й. Бокшая та А. Ерделі 2011 р. за кращий традиц. реаліст. твір “Брама в минуле”) // Магія відданості рідній землі і світу : лауреати обл. мист. премії ім. Й. Бокшая та А. Ерделі 1995–2015 рр. / Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. орг. Нац. спілки художників України ; упоряд., післяслово Б. І. Кузьма ; вступ. ст. В. С. Габорець. – Ужгород : Карпати, 2016. – С. 44-45 : портр., фот. кольор.

15. Кондратюк Олена Євгенівна : [укр. художниця] // Художники Закарпаття : до 55-річчя Закарпат. орг. Нац. спілки художників України / упоряд. : Б. І. Кузьма, К. Є. Стельмах. – Ужгород : Карпати, 2001. – С. 120-121 : портр., фот. – Текст укр. та англ. мовами.

16. Мишанич, Володимир. “Карпатські сни” Олени Кондратюк : [ювіл. вист. в галереї “Ужгород”] / В. Мишанич // Культуролог. джерела. – 2013. – № 3-4. – С. 8.

17. Мишанич, Володимир. Розширюємо коло друзів : [відкриття вист. митців Закарпаття – Н. Грабар, Я. Борецького, О. Кондратюк та ін. у галереї “Прімус”, м. Львів] / В. Мишанич // Ужгород. – 2013. – 25 трав. – С. 5.

18. Поезоживопис Кондратюк – Віка – Коврея – Олени : [презентація у Закарпат. ОУНБ кн. В. Коврея “Чарівні пута”] // Фест. – 2008. – 25-31 груд. – С. 14.

19. Попович, Вікторія. Сонячна вистава Олени Кондратюк : [ювіл. вист. художниці в галереї “Ужгород”] / В. Попович // Новини Закарпаття. – 2008. – 25 листоп. – С. 7.

20. Художниця Олена Кондратюк презентувала свої роботи : [персон. вист. до 50-річчя художниці в галереї “Ужгород”] // Чиста політика. – 2008. – 18 груд. – С. 7.

21. Штефаньо, Оксана. “Чотири виміри” від чотирьох мисткинь : [відкриття одноймен. вист. відомих художниць – Л. Корж-Радько, О. Кондратюк, О. Долгош та Н. Пономаренко в культур.-іст. центрі “Совине гніздо”] / О. Штефаньо // Новини Закарпаття. – 2017. – 13 трав. – С. 3 : фот. кольор. ; Ужгород. – 2017. – 6 трав. – С. 3.

22. Янчук, Неля. Червоні “Карпатські сни” Олени Кондратюк : [вист. живопису закарпат. художниці у галереї “Ужгород”] / Н. Янчук // Новини Закарпаття. – 2013. – 23 лип. – С. 8.

Квітень: 10

ЙОСИФ ГАГАНЕЦЬ

225-річчя від дня народження

єпископа Пряшівської греко-католицької єпархії (1793–1875)

Йосиф Гаганець народився 10 квітня 1793 р. у Вишньому Тварожці біля Бардієва в родині митника другою дитиною із десяти дітей. Його батько був кантором у місцевій церкві. Початкову освіту Йосиф отримав у Бардієві 1801–1804 рр. Гімназійні студії спочатку здобував у Шаторальяуйгелі (1804–1809), а закінчив їх у Левочі (1809–1810). Філософські студії отримав у Великому Вараді (сьогодні Oradea Mare в Румунії) (1810–1812). Теологічні студії здобув у Трнаві 1812–1816 рр.

Перед висвяченням у священника Йосиф одружився на дочці греко-католицького пароха Андрія Коваліцького Анні із с. Каня Чергатського деканату. Дияконські та священницькі свячення Й. Гаганець прийняв у Великому Вараді 5.03 та відповідно 8.03.1817 р. з рук великоварадського румунського греко-католицького єп. Самуїла Вулкана.

Його першою парафією було с. Руські Пекляни (1817–1820). Від 1820 до 1828 р. він парохував у с. Вісло Боршодського деканату. У 1823 р. був призначений помічником декана (віце-деканом), а 1827 р. деканом цього ж деканату. Від 1828 до 1835 р. парохував у с. Гейо-Керестур. У 1835 р. овдовів, зоставшись із дочкою Анною. Невдовзі вона одружилася з Михайлом Бігарієм, який по закінченні Трнавської теологічної семінарії допомагав Й. Гаганцю на парафії в Гейо-Керестурі. Після висвячення М. Бігарі був призначений на парафію в Золча-Фелшо Боршодського деканату.

У 1835 р. пряшівський єп. Григорій Таркович (1816–1841) призначає Й. Гаганця членом (*assessor*) єпископської консисторії, чим розпочалася його довгорічна служба в єпископській курії. Вже 3.12.1835 р. цісар Фердинанд I призначає Й. Гаганця каноніком Пряшівського капітулу. 7.02.1839 р. єп. Г. Таркович номінує Й. Гаганця каноніком-кантором Пряшівського капітулу. У 1837 р. після призначення Василя Поповича мукачівським єпископом (1837–1864), Й. Гаганець стає помічником старого Г. Тарковича. Після його смерті (16.01.1841) тогочасний генеральний вікарій Й. Гаганець стає пряшівським єпископом. Відповідні розпорядження (цісаря Фердинанда V та папи Григорія XVI) з'явилися 13.07.1842 та 30.01.1843 року.

Станом на 1841 р., за даними видатного угорського географа Елека Фейнеші, Пряшівська греко-католицька єпархія (ПГКЄ) налічувала 167 026 вірників. Юрисдикція владики поширювалася на територію п'яти комітатів (жуп): Абауй, Боршод, Спіш, Шаріш і Земплин (греко-католики цього комітату також належали юрисдикції мукачівського єпископа). Отож всіх жителів на цій території налічувалося 1 181 066 осіб, з яких 484 561 були римо-католиками, а 219 179 греко-католиками.

Наприкінці 1842 р. новопризначений єп. Й. Гаганець прибув до Відня для висвячення. Висвячення на єпископа відбулося 25.06.1843 р. в цісарській каплиці за участі королеви Кароліни Августини Баварської (1792–1873), вдови цісаря Франциска І. Головним святителем Й. Гаганця був мукачівський єп. В. Попович, а співсвятителями – титулярний архієп. з Кесарії Кападокійської Арістацес Азаріан та титулярний єп. з Діоклетіанополісу в Палестині Іоанн Михайло Леонгард.

ПГКЄ у першій половині ХІХ ст. спіткало велике лихо: у 1816–1819, 1830, 1831–1832 та в 1836–1837 рр. різні епідемічні захворювання, а найбільше холера, призвели до катастрофічних наслідків. Згідно з пастирським листом від 28.08.1843 р. було засновано єпархіальний фонд, куди кожний священик мав 1% свого річного прибутку переслати на допомогу найбільш постраждалим парафіям. У 1845–1846 рр. єп. Гаганець домігся від цісаря Фердинанда І переглянути виплату священикам державної допомоги (т. зв. конгруа), яку від 1806 р. ніхто не змінював. В результаті релігійний фонд ПГКЄ зріс від 7 611 фл. і 49,5 кр. до 28 170 фл. і 27,5 кр. Від 1.11.1845 р. всі 167 священиків отримували конгруа.

Епідемія холери у 1846–1847 рр. призвела до смерті 18 тис. жителів та неврожаю в комітатах Гемер, Спіш, Шаріш і Земплин. Взагалі на Словаччині померло бл. 30 тис. чол., більшість з яких були греко-католиками. До 1851 р. ПГКЄ покинуло понад 25 тис. вірників, які оселилися в південних комітатах Угорщини (південний Земплин, Саболч, Банат і Трансільванія). Майже безлюдні Пряшівський, Врановський і Бардієвський деканати єп. Гаганець у 1852 р. тимчасово об'єднав в одне адміністрування.

15.06.1848 р. в Пряшеві відбувся єпархіальний синод духовенства цілої єпархії. Окрім членів капітули та консисторії п'ять деканатів єпархії представляли 23 священики. Синод прийняв рішення із 26 пунктів, направлених всенародному синоду католицьких єпископів, який мав відбутися в Будапешті. Незважаючи на те, що більшість греко-католицького духовенства до революції 1848 р. мали про-

угорські симпатії, клір Маковицького деканату влада звинуватила в симпатіях до російського православ'я та спробах відокремитися від католицької церкви. Проблема, однак, полягала в тому, що угорці в той час русинів (угро-русів), як і всіх руських, називали одним терміном *Руський* (*Orosz*). З цього автоматично випливали проросійські симпатії. Інша причина звинувачень русинів зводилася до того, що секретар пряшівського єпископа Віктор Добрянський, маючи чітко виражену русинську ідентичність, у центральній будапештській газеті 27.06.1848 р. звинуватив весь греко-католицький клір у проугорській орієнтації.

На відміну від тогочасного мукачівського єп. В. Поповича, котрий угорську революцію підтримав, пряшівський владика Й. Гаґанець підтримував позицію Віктора та Адольфа Добрянських, чітко викладених у *"Пам'ятнику Русинів"* від 19.10.1848 р. цісареві Францу Йосифу I. Щодо греко-католицької церкви, то документ передбачав її автономний статус в Угорщині. Від 1848 до червня 1849 р. в єпископській резиденції Гаґанця в Пряшеві розташовувався штаб угорських революціонерів генерала Артура Ґьорґея, поки в місто не вступила російська армія. Крім того, що угорська армія нанесла резиденції шкоди на суму 2,5 тис. злотих, єпископ мав неприємності. Імперський міністр внутрішніх справ Александр Бах вимагав від угорського примаса покарати пряшівського єпископа за його неблагонадійність. У Відні навіть розпочали проти Й. Гаґанця судовий процес, який так і не закінчився. Угорський примас вимагав від пряшівського владика список всіх священників його єпархії, які стали на бік Кошутової революційної влади. Тиск на Й. Гаґанця стих лише після того, як у серпні 1852 р. Пряшів відвідав цісар Франц Йосиф I. Крім інших осіб, його привітав і пряшівський греко-католицький єпископ, після чого цісар відвідав Кафедральний храм св. Іоанна Хрестителя та переночував в єпископській резиденції.

На той момент, внаслідок епідемії холери та революції, ПГКЄ істотно втратила своїх вірників. Так, станом на 1853 р. у п'яти комітатах налічувалося 147 712 вірників, які проживали у 187 парафіях. Не кращою була ситуація і через десять років: тоді (1863) чисельність греко-католицьких вірників становила ще менше – 143 339 осіб.

Пастирським листом від 30.05.1857 р. єп. Й. Гаґанець заборонив своїм священникам виконувати церковні обряди без реверенди. Того ж року він запровадив у цілій єпархії єдиний церковний порядок щодо проведення утрени, св. літургії та вечірні. Щодо тих кандида-

тів у священики, які планували одружитися, єпископ наказав зібрати інформацію про їх майбутніх дружин. Віддавна в єпархії існував неписаний старий звичай, за яким дружина кандидата у священики мала бути дочкою священика. 9.04.1873 р. єп. Й. Гаганець видав розпорядження, за яким клірик, який не бажає одружитися на дочці греко-католицького священика, мусить до єпископського фонду священицьким вдовам сплатити 800 золотих флоринів. Якщо ще в часи славного мукачівського єп. Андрея Бачинського (1773–1809) священиків за неносіння бороди карали (навіть відстороняли від парафій), то першим єпископом, який не мав бороди, був мукачівський владика В. Попович. 16.09.1862 р. пряшівський єп. Й. Гаганець забороняє священикам своєї єпархії носити бороди, щоб їх не ототожнювали з православним духовенством.

Великий вплив на духовний та культурно-освітній розвиток ПГКЕ справив прихід з Ужгорода до Пряшева “будителя” карпатських русинів Александра Духновича: 11.04.1843 р. він був призначений каноніком-схоластиком, 7.05.1846 р. – каноніком-кустосом, а 24.07.1850 р. – каноніком-лектором. Автор багатьох книг, серед яких великий вплив на підняття рівня неосвічених вірників справила книжка “Хліб душі”, став вірним помічником єп. Й. Гаганця, котрий, у свою чергу, у всьому підтримував “будителя”. Спільно з А. Духновичем єпископ у 1850 р. заснував перше літературне товариство “*Литературное заведение Пряшевское*” (до 1853). 11.11.1862 р. при ньому було засновано інтернат (т. зв. *Alumnium*). Від 1864–1865 і до 1875 р. кількість вихованців зросла з 20 до 41. У 1863 р. Й. Гаганець став співзасновником *Матици словенської*. Того ж року, у співпраці з А. Духновичем та іншим греко-католицьким священиком Александром Павловичем, владика засновує культурне “*Товариство св. Іонна Хрестителя в Пряшеві*”. Підтримував єп. Гаганець і політичні домагання русинських лідерів у Будапешті Адольфа Добрянського та Антона Рубія. Станом на 1874 р. на території ПГКЕ функціонували 247 руських шкіл з русинською мовою навчання. Істотно збільшилася до цього часу і чисельність вірників ПГКЕ: станом на 1873 р. їх налічувалося 159 220 осіб.

На 1840–1860-ті рр. припадає завершення будівництва сучасного вигляду Кафедрального храму св. Іоанна Хрестителя та єпископської резиденції. У 1846 р. було підписано договір з віденськими майстрами, скульптором Юрієм Романом та художником Альбертом Тікосом. За 5 290 злотих вони виготовили іконостас та єпископський стілець.

У 1858 р. на виконання розпорядження Естергомського архієпископа та угорського примаса Яноша Керестелі – кардинала Сцітов-

ського, пряшівський єп. Й. Гаґанець, у супроводі каноніка пряшівської капітули А. Духновича, здійснив візитацію всіх монастирів Чину св. Василя Великого (ЧСВВ) Карпато-русинської провінції, розташованих в Мукачівській та Пряшівській єпархіях.

За 33 роки своєї архієрейської служби єп. Й. Гаґанець висвятив: двох мукачівських греко-католицьких єпископів (Стефана Панковича та Яноша Ковача де Пастелія), двох кошицьких римо-католицьких єпископів та 237 священників, з яких 190 для Пряшівської єпархії, 22 – Мукачівської єпархії, 12 – для ЧСВВ та 13 – для інших єпархій (12 – Холмської єпархії в російській Польщі і 1 – Лугошської єпархії в Румунії).

У 1853 р. Африканський інститут у Парижі призначає єп. Й. Гаґанця своїм дійсним членом. У 1854 р. вл. Й. Гаґанець стає радником Франца Йосифа I, а в 1868 р. стає таємним цісарським радником. 18.11.1868 р. папа Пій IX призначає Й. Гаґанця римським прелатом та *“асистентом папського трону” Solii Pontificii et Comitem Romanum*. У 1872 р. від Св. Столиці пряшівський єпископ отримав наперсний хрест та корону.

Від травня 1852 р. єп. Й. Гаґанець хворів (мав черевну грижу). Помер великий єпископ 22.12.1875 р. у віці 82 роки близько 16-ї год. пополудню. Заупокійну літургію разом з близько 70 священниками ПГКЄ відслужив мукачівський єп. Я. Ковач де Пастелій. Поховали Й. Гаґанця на місцевому кладовищі між своїми вірниками.

Володимир Фенич

Джерельні приписи:

1. Баран, Олександр. Нариси історії Пряшівщини / О. Баран. – Вінніпег, 1990. – 149 с.

2. Бескид, Микола. Пряшівська єпархія / М. Бескид // Бескид Микола на благо русинів / уклад. Г. Бескид ; пер. на русин. мову та мовне упорядкув. М. Мальцовської. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2005. – С. 105-112. – Текст русин. мовою.

3. Духнович, Олександр. О народах крайнянских, или карпатороссах угорских, под Бескидом в Земплинской, Унгской, и Шариской столицы живущих / О. Духнович ; публ. О. Рудловчак // Науковий збірник Музею української культури в Свиднику. – Вип. 9. Кн. друга : Матеріали з комплексного дослідження Старинської долини на Снинщині в 1975–1978 рр. / за ред. І. Русинка. – Свидник : Музей укр. культури; Братислав. словац. пед. вид-во, від. укр. л-ри в Пряшеві, 1979. – С. 37-57. – Текст старорус. мовою.

4. Збірка-щоденник Олександра Духновича від 1861 року – важлива пам'ятка мемуарної закарпатоукраїнської літератури другої половини

XIX століття / упоряд. С. Гостиняк // Науковий збірник Музею українсько-руської культури у Свиднику. – Вип. 20. – Пряшів, 1995. – С. 526-642.

5. Збірки-щоденники Олександра Духновича 1858 та 1863 років – важливі пам'ятки мемуарної закарпатоукраїнської літератури другої половини XIX століття / упоряд. С. Гостиняк // Науковий збірник Музею українсько-руської культури у Свиднику. – Вип. 21. – Пряшів, 1998. – С. 309-422.

6. Маґочій, Павло Роберт. Русини на Словенську : історичний перегляд / П. Р. Маґочій. – Пряшів : Русинська оброда, 1994. – 214 с. – Текст русин. мовою. Зі змісту: [про Й. Гаґанця]. – С. 22-26.

7. Пекар, Атанасій. Пряшівський єпископ Йосиф Гаганець, візитатор оо. Василян / А. Пекар // *Analecta Ordinis S. Basilii Magni. – Series II. – Sectio II. – Vol. X. 1-4. – Rome, 1971. – P. 379-393.*

8. Пекар, Атанасій В., ЧСВВ. Нариси історії Церкви Закарпаття / А.В. Пекар, ЧСВВ. – Рим ; Львів ; Ужгород, 1997–2014.

Т. I : Єрархічне оформлення. – Вид. друге. – Рим ; Львів : Вид-во Отців Василян “Місіонер”, 1997. – 232 с.

Зі змісту: [про Й. Гаґанця]. – С. 85, 87, 195.

Т. II : Внутрішня історія. – Рим ; Львів : Вид-во Отців Василян “Місіонер”, 1997. – 492 с.

Зі змісту: [про Й. Гаґанця]. – Див. імен. покажч. : С. 480.

Т. III : Монаше життя. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2014. – 224 с.

9. Пекар, Атанасій. Духнович і василяни / А. Пекар // Науковий збірник Музею українсько-руської культури у Свиднику. – Вип. 23 : Олександр Духнович і наша сучасність : матеріали міжнар. наук. конф. (Пряшів, 20-21 черв. 2003 р.) / А. Пекар ; голов. ред. М. Сополіга ; упоряд. : М. Мушинка та М. Сополіга. – Братислава : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2005. – С. 73-84.

10. Поп, Іван. Гаґанець Йосиф / І. Поп // *Енциклопедія історії та культури карпатських русинів / уклад. : П. Р. Маґочій, І. Поп ; заг. ред. П. Р. Маґочія ; пер. з англ. Н. Кушко ; ред. укр. вид. В. Падяк ; вип. ред. Л. Ільченко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2010. – С. 157-158.*

11. Рудловчак, Олена. Йосиф Гаганець і чотири товариства закарпатських українців / О. Рудловчак // *Дукля. – 1996. – № 2. – С. 41-51; – № 3. – С. 40-50; – № 4. – С. 40-46; № 5. – С. 43-52; – № 6. – С. 47-55.*

12. Фенич, Володимир. Національно-політичні орієнтації духовенства Мукачівської єпархії в період революції 1848–1849 рр. / В. Фенич // *Ужгородській унії – 350 років : матеріали міжнар. наук. конф. (Ужгород, квіт. 1996 р.) / редкол., відп. за вип. І. М. Гранчак. – Ужгород : Патент, 1997. – С. 131-138.*

13. Фенич, Володимир. Конфесійна і національна ідентичність Василя Довговича / В. Фенич // *Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Історія. – Вип. 8 / редкол. : Мандрик І. О. [та ін.]. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2003. – С. 134-145.*

14. Cirkvi a národy strednej Európy (1800–1950) / zostavili : P. Švorc, L. Harbulová, K. Šwarz. – Prešov ; Wien : UNIVERSUM, 2008. – 357 s. – Текст словац. мовою.

15. Coranič, Jaroslav. Z dejín Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku / J. Coranič. – České Budějovice, 2014. – 526 s. – Текст словац. мовою.

Зі змісту: [про Й. Гаґанця]. – С. 123-143.

16. Duchnovič, Alexander. The history of the eparchy of Prjašev / A. Duchnovič ; Translated and supplemented with notes by Athanasius B. Pekar, OSBM. – Rome : PP. Basiliani, 1971. – 102 p. – Текст англ. мовою.

17. Haraksim, L'udovit. K sociálnym a kultúrnym dejinám Ukrajincov na Slovensku do roku 1867 / L. Haraksim. – Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. – 201 s. – Текст словац. мовою.

18. Konečný, Stanislav. Biskup J. Gaganec a P.P. Gojdič historické paralely a diferencie / S. Konečný // Gréckokatolícka cirkev na Slovensku vo svetle výročí III. / ed. Jaroslav Coranič. – Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. – С. 311-324. – Текст словац. мовою.

19. Pirigyí, István. A Magyarországi görög katolikusok története. II. kötet / I. Pirigyí. – Nyiregzháza : Görög katolikus hittudományi főiskola, 1990. – 248 o. – Текст угор. мовою.

Зі змісту: [про Й. Гаґанця]. – О. 77-78.

20. Pop, Ivan. Gaganets', Josyf / I. Pop // Encyclopedia of Rusyn History and Culture. – Revised and Expanded Edition / editors : P. R. Magocsi, I. Pop. – Toronto ; Buffalo ; London : University of Toronto Press, 2005. – P. 127. – Текст англ. мовою.

Квітень: 24

МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ БОЙКО

90-річчя від дня народження доктора економічних наук,
професора, заслуженого економіста України,
іноземного академіка Угорської академії наук (1928–2009)

Народився Микола Миколайович 24 квітня 1928 р. у с. Руське Поле Марамороського комітату Чехословацької республіки (нині с. Руське Поле Тячівського р-ну). Його батько Міклош Бойко був муляром і за свій вік звів не один будинок, в тому числі й церкву в с. Руське Поле. Мати Марія Бойко (Шовак) в ті скрутні часи не покладаючи рук забезпечувала сімейний добробут та займалась вихованням дітей. Микола був другим сином у сім'ї. До окупації нашого краю у 1939 р. угорською армією та початку репресій, злиднів, голоду вся сім'я вимушена переїхати на роботу до бельгійських шахт у м. Льеж.

Проте після 1941 р. розпочалися репресії фашистських окупантів на території Бельгії, і вся родина покинула м. Льєж та повернулася додому на Закарпаття. У 1948 р. М. Бойко закінчив Тячівську середню школу, а у 1954 р. – лісоінженерний факультет Львівського лісотехнічного інституту.

31 грудня 1953 р., будучи студентом, одружився зі своєю єдиною і коханою дружиною – Тетяною, з якою прожив усе своє щасливе та прекрасне життя. У цьому шлюбі народилося двоє синів – Ігор та Ярослав.

Микола Бойко розпочав свою трудову діяльність у 1954 р. у с. Ясіня Закарпатської області на посаді технічного керівника Тисянського лісокомбінату. Впродовж 1954–1971 рр. працював на різних посадах у лісовій промисловості Закарпатської області. При цьому значну допомогу надавав в організації комплексного використання деревини та розвитку побічного лісокористування. Під його безпосереднім керівництвом для використання тонкомірної деревини та відходів лісокористування були побудовані два цехи по виробництву деревостружкових плит потужністю 100 тис. м³ за рік, створені майже в кожному районі області деревообробні та меблеві підприємства. Він надавав значну допомогу в проведенні заліснення лісових площ рубок післявоєнних років цінними породами деревини. З науковцями області сприяв переходу на рубки лісу в межах розрахункової лісосіки, а також впровадженню нової техніки для розвитку меблевого виробництва. Значна увага приділялась ним розвитку соціальної сфери.

Свою першу монографію “Ліс і меблі” Микола Миколайович видав у 1964 році. У ній чи не вперше розглянуто розвиток меблевої промисловості Закарпаття, подано її характеристику після структурного об’єднання з лісовою промисловістю. Це була початкова спроба наукового дослідження, яка спонукала його захистити кандидатську дисертацію на тему “Економічна ефективність комплексного використання деревини” (1969).

М. Бойко проводив активну науково-практичну роботу по формуванню та ефективній діяльності лісопромислових комплексів регіону Карпат. Розробив рекомендації по ефективному використанню лісових ресурсів з врахуванням економічних та соціальних факторів на створених комплексних лісових підприємствах – лісокомбінатах, а також пропозиції по розвитку інтеграції між лісовими комплексними підприємствами, деревообробними, меблевими та лісохімічними

ми комбінатами на основі спеціалізації й кооперування, що сприяло розвитку меблевого, лісохімічного та плитного виробництва. Він мав значні напрацювання з питань охорони та відтворення букових лісів Карпат.

У 1971 р., після довгих розміркувань, М. Бойко направив усю свою енергію та діяльність на наукову ниву, і був прийнятий на роботу в Ужгородський державний університет на кафедру економіки, планування та обліку економічного факультету.

З 1974 до 1985 р. Микола Миколайович працював деканом загальнотехнічного факультету Ужгородського університету. У його доробку – близько 20 методичних порад з різних дисциплін, він опублікував понад 165 наукових праць у різних виданнях Закарпаття, України та за кордоном. Серед них – чотири монографії, присвячені відтворенню, збереженню та ефективному використанню лісових ресурсів: “Ліс і меблі”, “Ефективність використання букової деревини”, “Лісовий виробничий комплекс Українських Карпат”, “Лісові ресурси: ефективність їх використання й відтворення”.

У 1991 р. наукова діяльність Миколи Миколайовича втілилася у захисті докторської дисертації на тему “Організаційно-економічний механізм розвитку територіальних лісовиробничих комплексів”.

У 1994 р. він розробив концепцію діяльності лісового комплексу в ринкових умовах, що була прийнята та затверджена Закарпатською обласною радою та Кабінетом Міністрів України.

У 1997 р. з його ініціативи створена Асоціація економістів Закарпаття, головою якої він і був обраний. Метою її діяльності є сприяння стабілізації та розвитку економіки області в умовах формування ринкових відносин і надання практичної допомоги органам виконавчої влади області в розвитку економіки, соціальної сфери та в залученні інвестицій для ефективних напрямків використання природних ресурсів з врахуванням екологічних, економічних та соціальних факторів.

М. М. Бойко брав участь у розробці та формуванні спеціальної економічної зони “Закарпаття”, яка була створена в 1999 р., а також програм соціально-економічного розвитку Закарпаття та програми виходу області з економічної кризи. Підготував розділ “Лісопромисловий комплекс” до концепції “Сталого розвитку Закарпаття на 2002–2020 роки”, брав активну участь у вивченні причин паводків у 1998 і 2001 рр. та в розробці пропозицій по запобіганню катастрофічних наслідків від них.

Микола Бойко надавав практичну допомогу в розробці Програми розвитку лісового господарства Закарпатської області на 2005–2015 рр. Брав участь у розробці регіональної комплексної програми “Закарпаття–2004”, “Стратегії економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року”.

Він співпрацював із вченими економічних факультетів Мішкольського університету, Будапештського університету оборони, Шопронського Західного університету Угорщини, Болонського університету Франції і Тісайдського університету Великобританії.

У 2004 р. за визначний вклад у розвиток та збереження лісових ресурсів Карпат був обраний іноземним академіком Угорської академії наук. Брав участь у розробці Угорською академією наук програми співпраці в науці та вищій освіті Угорщини з Карпатським регіоном.

До останнього подиху Микола Миколайович працював над проблемними питаннями розвитку лісової галузі. 14 липня 2009 р. зупинилося творче серце одного з найкращих закарпатських науковців. Було йому 81 рік. Свій останній прихисток наш земляк знайшов на Доманинському цвинтарі Ужгорода.

Ярослав Бойко

Джерельні приписи:

1. Бойко, Н. Лесной комплекс Украинских Карпат / Н. Бойко. – Ужгород : Карпати, 1989. – 179 с. – Текст рос. мовою.

2. Бойко, М. Ліс і меблі / М. Бойко. – Ужгород : Карпати, 1964. – 136 с.

3. Бойко, М. Лісові ресурси: ефективність їх використання і відтворення / Н. Бойко, В. П. Мікловда. – Ужгород : Карпати, 1994. – 136 с.

4. Бойко, М. Недоліки та напрямки відтворення і розвитку лісового комплексу Закарпаття / Н. Бойко, М. А. Лендел // Матеріали регіональної науково-практичної конференції “Лісовий комплекс Закарпаття: сучасний стан, проблеми стабілізації та перспективи розвитку”. – Ужгород : Патент, 1998. – С. 16-27.

5. Бойко, М. Причини катастрофічних паводків у Закарпатті та перспективи їхнього уникнення у майбутньому / Н. Бойко, В. І. Ніколайчук, Ю. І. Крочко // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Біологія. – Вип. 9 : Міжнародна наукової практична школа для молодих вчених і спеціалістів. – Ужгород, 2001. – С. 5-20

6. Бойко, М. М. Стан та напрямки розвитку лісового комплексу Закарпаття / М. М. Бойко, М. Ю. Цицика // Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 30-річчю Карпат. біосфер. заповідника (13-15 жовт. 1998 р.). Т. 1. – Рахів, 1998. – С. 12-17.

7. Бойко, М. М. Сучасний маркетинговий підхід до комплексного використання лісових ресурсів : [про Закарпаття] / М. М. Бойко, Я. М. Бойко //

Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Економіка. Спецвип. 28 (Ч. I). – Ужгород : Говерла, 2009. – С. 29-36 : табл.

8. Бойко, Н. Экономическая эффективность комплексного использования древесины : автореф. дис. ... канд. эконом. наук / Н. Бойко. – К., 1969. – 28 с. – Текст рос. мовою.

9. Бойко, Н. Экономическая эффективность рационального использования отходов буковой древесины / Н. Бойко // Лесопроизводственные исследования и производственный опыт в Карпатах. – Ужгород : Карпаты, 1972. – С. 162-171. – Текст рос. мовою.

10. Бойко, Н. Эффективность использования буковой древесины / Н. Бойко. – Ужгород : Карпати, 1977. – 112 с. : рис., табл. – Текст рос. мовою.

***

11. Науковий вісник Закарпатського інституту ім. Августина Волошина. – Вип. 1 / Закарпат. ін-т ім. А. Волошина, Міжрегіон. акад. упр. персоналом ; відп. ред. О. В. Хланта ; редкол. М. М. Бойко [та ін.]. – Ужгород : Гражда, 2001. – 139 с.

12. Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Економіка. – Вип. 11 / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; голов. ред. В. П. Мікловда ; редкол. М. М. Бойко [та ін.]. – Ужгород : Ліра, 2002. – 216 с.

***

13. Бедь, Віктор. Бойко Микола Миколайович : [д-р економ. наук, професор] / В. Бедь // Енциклопедія Закарпаття: визначні особи ХХ століття / Закарпат. обл. осередок наук. т-ва ім. Т. Шевченка, Карпат. ун-т ім. А. Волошина ; редкол. В. В. Бедь [та ін.]. – Ужгород : Гражда, 2007. – С. 47 : портр.

14. Бойко Микола Миколайович : [д-р економ. наук, професор] // Наукова еліта Закарпаття : д-ри наук, професори Ужгород. нац. ун-ту / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; редкол. : М. М. Вегеш, Л. О. Белей [та ін.]. – Ужгород : Гражда, 2005. – С. 22-23 : портр.

Червень: 10

ЛІДІЯ ГРИГОРІВНА ГОЛОМБ

80-річчя з дня народження педагога,
вченого-літературознавця (1938–2013)

Лідія Григорівна Голомб належала до категорії людей, про яких упевнено можна сказати: справжній майстер своєї справи. Людина, яка знайшла свою “сродну працю” і зуміла “своїм життям до себе дорівнятися”. Про це свідчать її здобутки: доктор філологічних наук,

професор кафедри української літератури Ужгородського національного університету, заслужений працівник освіти і науки України, лауреат Всеукраїнської премії імені Зореслава...

Життєвий шлях майбутнього педагога вищої школи, авторитетного науковця розпочався 10 червня 1938 р. в селищі Дворічна на Харківщині. Згодом родина переїхала на Закарпаття. Подальше життя і діяльність Лідії Голомб будуть пов'язані з Ужгородом. Саме тут вона здобула освіту, закінчила українське відділення філологічного факультету Ужгородського державного університету, а потім – аспірантуру при кафедрі української літератури.

Лідії Григорівні пощастило на вчителів, адже вона навчалась у таких відомих літературознавців, як М. М. Плісецький, В. Л. Микитась, П. П. Пономарьов – фахівців високого рівня, що здобули освіту в київських закладах вищої освіти, були учнями академіка О. І. Білецького. Педагоги зуміли створити сприятливу атмосферу для професійного зростання студентів філологічного факультету.

Керівником кандидатської дисертації Л. Голомб був Петро Петрович Пономарьов. Написана на тему “Поетична творчість Івана Франка початку ХХ століття”, ця робота була успішно захищена в 1967 р. в Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка АН України. Інтерес до особистості І. Франка залишиться незгасним протягом усього життя вченої. І Франкові слова про поета як постійного учня у школі життя (“poeta semper tiro”) були суголосні її натурі, адже вона й сама стала прикладом невпинних пошуків у науковій і педагогічній діяльності, закликала до активної роботи над собою і своїх учнів.

Енергія шукань, прагнення пізнати неповторні творчі світи українських письменників зумовили й вибір теми докторської дисертації – “Проблема особи і суспільства в українській ліриці кінця ХІХ – початку ХХ ст.”, що також була захищена в Інституті літератури НАН України в 1990 році.

Лідія Голомб – автор понад двохсот праць, які вийшли друком у різних наукових виданнях. Найпомітніші – це монографії “Особа і суспільство в українській ліриці кінця ХІХ – початку ХХ ст.” (1988), “Василь Пачовський: Закарпатські сторінки життя і творчості поета” (1999), “Поетична творчість Федора Потушняка” (2001), “Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський” (2011). Л. Голомб упорядкувала й видала окремими книжками із власними передмовами твори П. Карманського (“Петро Карманський. Ой люлі, смутку...” (1996)) та

Ф. Потушняка ("Федір Потушняк. Хвилини вічності" (2000)). Численні статті дослідниці із різних літературознавчих проблем увійшли до авторських збірників "Із спостережень над українською поезією XIX – XX століть" (2005), "Новаторські тенденції в українській літературі кінця XIX – перших десятиліть XX ст." (2008).

Діапазон наукових інтересів Лідії Григорівни був дуже широким. Особливо її цікавили питання розвитку української літератури доби раннього українського модернізму. Ґрунтовно, із урахуванням досягнень сучасного літературознавства розкрила вона художній універсум І. Франка, Лесі Українки, О. Кобилянської, М. Вороного, О. Олеся, Б. Лепкого, А. Кримського, М. Чернявського, Г. Чупринки... Наукові розвідки вченої стали взірцем фахової літературознавчої аналітики. Залучаючи нові методологічні підходи до вивчення художніх текстів, Л. Голомб завжди спиралася на принципи об'єктивності, системності, концептуальності. Її праці вирізнялися доступним викладом матеріалу, бо вона добре усвідомлювала: сказане має бути зрозумілим не тільки для науковців, але й для всіх, хто цікавиться національним літературним процесом, прагне глибше пізнати творчість українських митців.

Слід відзначити дослідження вченої, присвячені закарпатським сторінкам української літератури. Лідія Григорівна здійснила новаторське прочитання творчості О. Духновича, В. Гренджі-Донського, Ю. Боршоша-Кум'ятського, Зореслава. Її беззаперечною заслугою є глибока інтерпретація художньої спадщини Ф. Потушняка. Лірику цього самобутнього автора дослідниця доказово вписала в контекст розвитку поезії символізму, наголосивши на тому, що це була творча особистість європейського масштабу із особливим філософським світовідчуванням.

Дослідження Л. Голомб, присвячені доробку українських письменників кінця XIX – початку XX століття, а також вивченню літературного процесу на Закарпатті, увійшли до відповідних розділів нового видання "Історії української літератури", яке готує Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

Наукова діяльність професора Л. Голомб включала й роботу у спеціалізованих учених радах із захисту дисертацій у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Херсонському державному університеті. У науковій спільноті Лідія Григорівна мала заслужену шану. До її думок прислухалися; виступи вченої на конференціях, симпозіумах, різних наукових зібраннях викликали

неабиякий інтерес. Беручи участь у дискусіях чи обговореннях, вона завжди толерантна, аргументовано доводила свою позицію.

Педагогічна робота Лідії Голомб на кафедрі української літератури Ужгородського університету розпочалася в 1965 році і тривала близько 47 років. Студенти запам'ятали її як цікавого лектора, принципового, вимогливого, але доброзичливого викладача, мудру наставницю. Лекції Лідії Григорівни захоплювали, адже вона, дотримуючись принципів побудови університетської лекції, вміла наголосити на головному, відкрити неповторні грані особистості митця, показати письменника на тлі його епохи. Аналіз текстів українських авторів поєднувався із розкриттям і їх людської іпостасі. На заняттях професора творилася особлива магія, в якій панувала стихія поетичного слова, осягалися таємниці творчої лабораторії письменника.

Ґрунтовністю характеризувалися і її праці навчально-методичного характеру: "Основні проблеми вивчення української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст.", "Методологія та методика студентських наукових досліджень із українського літературознавства", "Конкурсні тестові завдання для вступників: Українська література", що мали кілька оновлених перевидань.

7 січня 2013 року Лідії Голомб не стало. Земне життя скінчилося, але залишилися плоди цієї мудрої душі. Учні, які продовжили справу її життя. Вдячні студенти, що запам'ятали уроки одного із улюблених педагогів. Усі, кого осяяло світло розуму професора від Бога. Усі ті, які складають справжню ціну заслугам великої людини, бо, як влучно сказала Ліна Костенко,

При майстрах яюсь легше. Вони – як Атланти, держать небо на плечах. Тому і є висота.

Оксана Кузьма

Джерельні приписи:

1. Голомб, Л. Василь Пачовський : закарпат. сторінки життя і творчості поета / Л. Голомб. – Ужгород : Карпати ; Гражда, 1999. – 148 с.

2. Голомб, Л. Із спостережень над українською поезією ХІХ–ХХ століть : зб. ст. / Л. Голомб ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : Гражда, 2005. – 380 с. – Бібліогр. в кінці розділу.

3. Голомб, Л. Новаторські тенденції в українській літературі кінця ХІХ – перших десятиліть ХХ ст. / Л. Голомб. – Ужгород : Гражда, 2008. – 296 с. – Бібліогр. наприкінці ст.

4. Голомб, Л. Петро Карманський: життя і творчість : монографія / Л. Голомб. – Ужгород : Гражда, 2010. – 248 с. – Бібліогр. у підрядк. прим.

5. Голомб, Л. Поетична творчість Федора Потушняка / Л. Голомб. – Ужгород : Гражда, 2001. – 98 с.

6. Голомб, Л. Поэтическое творчество Ивана Франко начала XX в. : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Л. Голомб ; Акад. наук Укр ССР, Ин-т лит. им. Т. Г. Шевченко. – К., 1967. – 18 с. – Библиогр.: с. 18. – Текст рос. мовою.

7. Голомб, Л. Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський : монографія / Л. Голомб. – Ужгород : Поліграфцентр “Ліра”, 2011. – 184 с. – Бібліогр. наприкінці тем.

***

8. Голомб, Л. Архетипні джерела лірики Івана Ірлявського / Л. Голомб // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць. – Вип. 16 / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Держ. вищ. навч. закл. “Ужгород. нац. ун-т” ; відп. за вип. В. В. Барчан. – Ужгород : Говерла, 2011. – С. 74-79. – Бібліогр. наприкінці ст.

9. Голомб, Л. Василь Пачовський : 130-річчя від дня народж. поета, драматурга, науковця (1878–1942) / Л. Голомб // Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2008 рік : рек. бібліогр. посіб. / Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняк ; уклад. : М. І. Івашко, Г. В. Бобонич ; відп. за вип. Л. З. Григаш. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2007. – С. 30-36. – Бібліогр. наприкінці ст.

10. Голомб, Л. Іван Франко – знаний і незнаний / Л. Голомб // Ужгород. – 2006. – 26 серп. – С. 4. ; Просвіта. – 2006. – № 1 (серп.). – С. 1-2 ; Карпат. Україна. – 2006. – 16 верес. – С. 14.

11. Голомб, Л. Спиридон Черкасенко та його діяльність на Закарпатті : до 125-річчя від дня народж. письменника / Л. Голомб // Календар “Просвіти” на 2001 рік / уклад. П. М. Федака. – Ужгород : Закарпат. край. т-во “Просвіта”, 2001. – С. 228-230.

12. Голомб, Л. Федір Потушняк : [про поета-лірика, новеліста] / Л. Голомб // Письменники Срібної Землі : до 60-річчя Закарпат. орг. Нац. спілки письменників України / упоряд., передм. П. М. Ходанича. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2006. – С. 263-269 : портр.

13. Голомб, Л. “Я жив завжди у золотому сні...” : до 100-річчя Ф. Потушняк / Л. Голомб // Ужгород. – 2010. – 27 лют. – С. 12 : портр. ; Дзвін. – 2010. – № 5/6. – С. 124-129.

***

14. Актуальні проблеми журналістики : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; упоряд. Ю. М. Бідзіля ; редкол. : В. Й. Здоровага, Л. Г. Голомб [та ін.]. – Ужгород : Ліра, 2001. – 490 с.

***

15. Барчан, Валентина. Професор Лідія Голомб стала заслуженим працівником освіти України : [засл. проф. УжНУ] / В. Барчан // Ужгород. – 2010. – 5 лют. – С. 12.

16. Вегеш, Микола. Голомб Лідія Григорівна : [філолог, літературознавець, д-р філол. наук, професор] / М. Вегеш // Енциклопедія Сучасної

України. Т. 6 : Го – Гю / редкол. : І. М. Дзюба [та ін.]. – К., 2006. – С. 93 : портр. – Бібліогр. наприкінці ст.

17. Висицька, Таміла. Голомб Лідія Григорівна : (н. 10.06.1938) : літературознавець / Т. Висицька // Висицька, Таміла. Жіночі постаті в історії Закарпаття : біобібліограф. довід. Кн. 1 : наука, культура, мистецтво / Т. Висицька ; бібліогр. ред. Л. Ільченко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2004. – С. 87-95 : портр.

18. Голомб (Марченко) Лідія Григорівна : [укр. вчений, літературознавець] // Наукова еліта Закарпаття : д-ри наук, професори Ужгород. нац. ун-ту / М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т ; редкол. : М. М. Вегеш [та ін.]. – Ужгород : Гражда, 2005. – С. 40 : портр.

19. Пам'яті Лідії Голомб : [некролог ; проф. каф. укр. л-ри УжНУ, д-р філолог. наук] // Новини Закарпаття. – 2013. – 12 січ. – С. 15. ; Закарпат. правда. – 2013. – 12-18 січ. – С. 7. ; Слово і час. – 2013. – № 2. – С. 12 : фот.

20. Ходанич, Петро. Наприкінці 2010 року в Державному архіві... : [в т. ч. вручення Л. Голомб Всеукр. літ. премії ім. Зореслава] / П. Ходанич // Літ. Україна. – 2011. – 3 лют. – С. 5.

21. Чужа, Оксана. Літературну премію імені Зореслава вдруге вручили в Ужгороді : [в т. ч. Л. Голомб за кн. "Новаторські тенденції в українській літературі кінця ХІХ – перших десятиліть ХХ ст."] / О. Чужа // Фест. – 2010. – 25 листоп.-1 груд. – С. 3.

Червень: 18

ГЕОРГІЙ ЗІНОВІЙОВИЧ ЛЕВАДСЬКИЙ

80-річчя від дня народження
художника, графіка, дизайнера (1938–2009)

Канва біографії Георгія Левадського на диво невелика.

Народився 18 червня 1938 р. в м. Кам'єшково Володимирської області (Росія). Та справжньою батьківщиною стала Україна, а в ній три міста – Кам'янець-Подільський, куди у 1944 р. переїхала сім'я Левадських і де проклюнулись перші паростки художнього таланту (і музичного теж); Київ, де юнак не тільки успішно закінчив Київське училище прикладного мистецтва, але й пройшов процес становлення як людина і митець; Ужгород, куди разом з дружиною, у 1960 р. потрапивши за призначенням, емоційно і професійно вросли в неповторну атмосферу цього толерантного і завжди трохи святкового міста. Невдовзі Георгій знайшов тут для себе і дружнє побратимське коло. Але особливо довірливі стосунки склалися в нього з Гаврилом

Глюком, митцем старшого покоління, людиною складної долі, шанованою не тільки за самобутній талант, але й за людяність і природну скромність.

Мистецтвознавці вважають, що Георгій Левадський увійшов у історію образотворчого мистецтва Закарпаття перш за все як живописець та графік, виділяють, зокрема, ліричний струмінь у його роботах. А ми, його найближчі, пам'ятаємо і численні дизайнерські ідеї, втілені і не втілені в життя, і сповнені незлобивим гумором шаржі, і цілі концерти з баяном у руках, і ще багато іншого.

Георгій, окрім усього, часто бував генератором не тільки дизайнерських, але й організаційних ідей. Так, у 1982 р. разом з Петром Ходаничем, Іваном Манайлом, Василем Брендзовичем заснували об'єднання професійних художників Закарпаття, яке успішно діє дотепер, значно розширивши свої ряди та порадувавши шанувальників мистецтва численними колективними та персональними виставками.

А для мене за майже 50 років спільного життя Георгій був усім – і генератором творчості, і щирим другом та радником, і прискіпливим критиком. Людина, для якої головною цінністю була свобода, філософський погляд на щодення, вміння бачити непроминальне у вирі щоденного життя – все це не могло не вплинути і на творчі задуми, і на стиль наших стосунків.

Тепер можна тільки згадувати, подумки запитувати чи ділитися враженнями. І як не дивно, відповідь завжди знаходиться, а життєві колізії нерідко розв'язуються в тому варіанті, який сподобався б Георгію.

“Він міг бути птахом, але народився людиною з відчуттям крил”, – написав про Георгія Левадського журналіст Василь Зубач, справді вгадавши головне в особистості Георгія. Оце відчуття крил, напевно, деколи заважало самому художнику, спричиняючи вічне невдоволення зробленим, але в цілому скорше допомагало нам тягнути і сімейний, і творчий віз, бо коли бачиш обрій, рухатися легше. Я це пам'ятаю ще із студентських мандрів по київських кручах... А як розширювали наші обрії відвідини музеїв, Володимирського собору із розписами Врубеля, а пізніше, вже в Ужгороді – пленери, коли особливо відчуваєш наскільки широкий і непередбачуваний світ мистецтва. До речі, Георгій ніколи не привозив із пленерів готових робіт – тільки етюди, начерки, які дозрівали вже потім – ліричні пейзажі, жанрові сценки, як гарячі вуглики, вихоплені з самого життя. Але часто найповніше передавала внутрішній світ художника саме графі-

ка, снайперським рухом олівця зупинивши мить. Світ цих зупинених миттєвостей на диво живий, рухомий і повний радості відкриття.

Він любив усе, що мало на собі печать людського таланту і стремління уверх. Тому так любив гори, дерев'яні храми Закарпаття, шанував людей, які вміють підніматись над буденністю. Георгій не раз казав: "Я зробив те, що зробив"... Тепер, з відстані часу видно, що зробив немало, бо по дорозі життя намагався йти тільки його світовою стороною.

Емма Левадська

Джерельні приписи:

1. Каминский, Эдуард Иванович. Дом дружбы : путеводитель по Берег. ист.-краевед. музею / Э. И. Каминский ; ред. Т. В. Лисун ; худож. Г. З. Левадський. – Ужгород : Карпати, 1974. – 48 с. : ил. – Текст рос. та угор. мовами.

2. Левадський, Георгій. Георгій і Емма Левадські : каталог / Г. Левадський, Е. Р. Левадська ; [передм.] Л. Біксей. – Ужгород : Мист. Лінія, 2003. – 32 с. : кольор. іл.

3. Левадський, Георгій Зіновійович. Графіка, пленерні замальовки та етюди [Образотворчий матеріал] : [альбом] / Г. З. Левадський ; [передм.] Л. Біксей ; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Об-ня проф. художників Закарпаття. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2010. – 48 с. : іл.

4. Левадський, Георгій Зіновійович. Карпатська Кантілена : каталог ретроспект. вист. творів : живопис, графіка / Г. З. Левадський, Е. Р. Левадська. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2008. – 64 с. : мал.

***

5. Воробець, Дмитро. Продовжувач традицій Закарпатської школи живопису : [вихід альб. під егідою упр. культури ОДА та Об-ня проф. худож. Закарпаття "Георгій Левадський. Графіка, пленерні замальовки та етюди"] / Д. Воробець // Фест. – 2010. – 16-22 груд. – С. 14.

6. Зубач, Василь. Сином неба називали в Ужгороді художника Георгія Левадського / В. Зубач // Новини Закарпаття. – 2015. – 12 верес. – С. 14. ; Культуролог. джерела. – 2012. – № 2. – С. 71-72 : фот.

7. Левадський Георгій Зіновійович : [укр. художник] // Художники Закарпаття : [альб.-кат.] / Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Об-ня проф. художників Закарпаття ; передм., упоряд. В. М. Брензович, передм., текст. супровід Л. І. Біксей. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2015. – С. 114-115 : портр., фот. кольор.

8. Мишанич, Володимир. Понад століття в мистецтві... На двох Левадських : [про вист. худож. Георгія та Емми Левадських в залах Закарпат. музею нар. архіт. та побуту] / В. Мишанич // Культуролог. джерела. – 2008. – № 1. – С. 16 : портр., іл.

9. Олійник, Людмила. Картини, мальовані любов'ю. Подружжя художників Левадських разом майже 50 років / Л. Олійник // Новини Закарпаття. – 2008. – 5 квіт. – С. 20. ; Ужгород. – 2008. – 15 берез. – С. 7.

Червень: 22

ОЛЕКСАНДР КОРНІЙОВИЧ МИЦЮК

135-річчя від народження
юриста, економіста, соціолога,
історика і громадсько-політичного діяча (1883–1943)

Олександр Мицюк народився у самому серці України, в Золотоноському повіті Полтавської губернії (нині Черкащина). Його життя вмістило біографію людини драматичної долі, але життя плідне – встиг багато і як громадський діяч, і як учений.

По закінченні Полтавського кадетського корпусу він за організацію Селянської спілки 1905 р. висланий на заслання; після дострокового повернення 1906 р. у зв'язку з революційними подіями став одним із засновників Української партії соціалістів-революціонерів. 1915 р. став одним із організаторів Юнацької спілки – безпартійної молодіжної організації у підросійській Україні, яка виступала за автономію України. За Директорії УНР – міністр внутрішніх справ (з 26 грудня 1918 до 12 лютого 1919 р.). У січні 1919 р. – депутат Трудового Конгресу України. Після відставки уряду в лютому 1919 р. О. Мицюк прибув на Поділля і розпочав плідну організаційну роботу з питань кооперації. Швидко адаптувавшись до місцевих умов, він провів низку організаційних заходів, започаткував Вінницький і Кам'янецький "Господарсоюзи" (головою правління останнього працював до вимушеної еміграції наприкінці 1920 року). 1920 р. був заступником міністра народного господарства УНР Є. Архипенка.

Наприкінці 1920 р. емігрував до Чехословаччини. Відразу по тому включився в громадську роботу. З 1921 р. є дієвим членом Українського громадського комітету у Чехословаччині. Згодом займається науковою та просвітницькою роботою, стає професором Української господарської академії і Українського вільного університету, дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка, правничого факультету (Українського вільного університету в Празі), а 1938–1941 рр. – його ректором. Активно співпрацює з українськими виданнями за кордоном. 1929 р. у місячнику "Розбудова нації" виходить його стаття "Фашизм". У ній він підкреслює недоречність назви "фашизм", як охрестили український націоналізм його противники. Уже в цій першій статті, присвяченій аналізу фашизму як суспільно-політичної течії, автор доходить висновку про його подібність до більшовизму.

В еміграції написав понад 60 наукових праць, серед яких підручники для вищих навчальних закладів "Історія політичної економії" (Подебради, 1922–1923) та "Аграрна політика" (1925); а також праці "Селянство й економіка большевизму" (1930), "Аграрна політика, 1800–1925" (т. 1-2, 1925), "Євразійство" (1930), "Український економіст-громадівець С. Подолинський" (1933), "Нариси з соціально-господарської історії Підкарпатської Русі" (т. 1-2, 1936–1938). Залишив мемуари "Директорія УНР. Спогади і роздуми" (1931).

З його ініціативи був підготований проект перенесення цього університету на Закарпаття. Восени 1938 р. у Празі створено комісію Українського вільного університету, що підготувала "Проект реорганізації Українського університету на Підкарпатській Україні". Згідно з ним планувалося створити на базі українських вузів Праги і Подебрадів університет в Ужгороді (після Віденського арбітражу – в Хусті). Університет мав складатися з чотирьох факультетів: філософського (8 загальних кафедр, 16 гуманітарних і 15 природничих), правничого (17 кафедр), господарського (39 кафедр), медичного (22 кафедри). Цей проект розроблявся спільно з прем'єром Карпатської України А. Волошиним та її міністром культів і освіти А. Штефаном. Відповідна господарсько-будівнича комісія навіть намітила місце у Хусті, на північ від Замкової гори. Бюджетна комісія уряду Карпатської України передбачила на ці роботи 250 тис. крон фінансування від вересня до грудня 1939 р. Далі бюджет мав бути ухвалений Соймом. 12 березня 1939 р. А. Штефан запросив О. Мицюка прибути до Хуста на 25-31 березня для обговорення різних справ на місці та проведення організаційно-підготовчих акцій. "Але не встиг лист дійти на адресу, як тодішню Карпатську Україну стала мілітарно займати Мадярщина", – пишеться у "Науковому збірнику УВУ" за 1942 рік.

Підкарпатська Русь не могла не увійти в коло інтересів ученого-патріота. Окреслити історію соціальних та економічних процесів, що відбувалися тут здавна, було нелегко, та він взявся за цей тяжкий труд. Ерудиція, потужний фаховий рівень соціолога й економіста, котрий блискуче володів не тільки інструментарієм дослідника, але й знаннями з різних аспектів світової соціологічної й економічної думки, допомогли йому окреслити розвиток нашого краю в усіх конкретно-історичних виявах, а водночас і надати праці синтетично-узагальнюючого характеру. 1932 р. Мицюк вів семінар соціальної економіки Підкарпатської Русі, на якому прочитав шість доповідей, а 1935–1936 р. мав двосеместровий курс "Історія господарства Підкарпатської Русі" (по дві години на тиждень). Уперше в історії вузів-

ської освіти окрема галузь карпатознавства стала предметом університетського курсу.

Безпосередню роботу над “Нарисами з соціально-господарської історії колишньої Угорської нині Підкарпатської Русі” вчений почав на початку 30-х років. Опрацьовано величезний матеріал різними мовами – монографії, окремі розвідки, публікації першоджерел, архіви. Особисто та за допомогою своїх студентів-закарпатців вивчено за спеціально розробленими анкетами побут, звичаї, різні супутні явища. Тому й самі “Нариси” стали ґрунтовною працею, без якої надалі не обходився жоден серйозний дослідник нашої історії.

Перший том охоплює події до кінця першої чверті XVI ст., другий – до середини XIX ст. Сам О. Мицюк справедливо нарікав на величезні труднощі, що постали перед ним, перш за все у зв’язку зі скрутним станом джерельної бази. О. Мицюк відзначає, що сприйняв методику угорського історика селянства Ігнація Ачаді. Його класична монографія про залежне селянство Угорщини, що була перекладена і видана в СРСР 1956 р., поціновується і сучасними українськими істориками. І. Ачаді вказував: “Я пишу цю працю на основі дотеперішніх праць, чужих і своїх і архівних даних. Правда, що з останнього, архівного матеріалу лише мало я міг черпати; його опрацювання є в певній мірі обов’язком місцевих монографістів, бо на їх перепрацювання не однієї, але й сотні сил істориків було б мало”. О. Мицюк також пішов цим шляхом і цілком мав рацію. При цьому він відзначив, що в угорських монографіях про українські регіони королівства прослідковується в основному історія угорських дворянських родів, тому вони мало що дають українському історикові, якому доводиться починати практично з нуля.

Помер 30 грудня 1943 р. у Празі, де і похований.

Олександр Мицюк залишив помітний слід в українській науці, насамперед, як дослідник історії політичної економії, а також аграрної історії.

Сергій Федака

Джерельні приписи:

1. Мицюк, О. Аграризація жидівства України на тлі загальної економіки / О. Мицюк. – Прага, 1933.
2. Мицюк, О. Аграрна політика, 1800–1925. Т. 1–2 / О. Мицюк. – Подєбради, 1925.
3. Мицюк, О. Доба Директорії УНР. Спомини і роздуми / О. Мицюк. – Львів, 1939.

4. Мицюк, О. Земельні реформи на Україні / О. Мицюк. – Львів, 1921.

5. Мицюк, О. Історія політичної економії. Т. 1-2 / О. Мицюк. – Подєбради, 1922–1923.

6. Мицюк, О. = Mitzuk, A. Нариси з соціально-господарської історії б. Угорської нині Підкарпатської Русі = Essais sur l'histoire sociale et économique de la ruthénie ci-devant hongroise, actuellement Subcarpathique / О. Мицюк. – Факс. вид. – Ужгород : Закарпаття, 2003. – Кн. разом вкладені в футляр.

Т. 1 : До другої чверти XVI в. : з 13 мал. – Факс. вид. за : Ужгород : Новіна, 1936. – 246 с. : іл. + карти.

Т. 2 : Доба февдально-кріпацька (від другої чверти XVI в. до половини XIX) : з 18 мал. / післямова, пояснення топонімів, пояснення імен, слов. С. Д. Федаки. – Факс. вид. за : Прага : Друкарня Р. Грдлічки, 1938. – 390 с. : іл. + карти. – Бібліогр. у підрядк. прим.

7. Мицюк, О. Наукова діяльність політико-економіста М. І. Туган-Барановського / О. Мицюк. – Львів, 1931.

8. Мицюк, О. Про автономію України в федеративній Росії / О. Мицюк. – Лубни, 1917.

9. Мицюк, О. Про переселення на Далекий Схід / О. Мицюк. – Київ, 1913.

10. Мицюк, О. Український економіст-громадivecь С. Подолинський / О. Мицюк. – Львів, 1933.

11. Мицюк, О. Українські Хлопомани / О. Мицюк. – Чернівці : Меркур, 1933. – 80 с. – (Бібліотека “Самостійної думки” в Чернівцях, Ч. 2). – Назва паралел. чеш. та укр. мовами. – Бібліогр. в підрядк. приміт.

***

12. Павленко, Григорій. Мицюк Олександр : (1883–1943) ; [визнач. дослідник соц.-економ. історії Закарпаття] / Г. Павленко // Павленко, Г. Діячі історії, науки і культури Закарпаття : малий енцикл. слов. / Г. Павленко. – Ужгород : Патент, 1999. – С. 120-121 : портр.

13. Данилюк, Дмитро. Відомий і невідомий О. Мицюк / Д. Данилюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія : Історія. – Вип. 6. – Ужгород, 2002. – С. 86-90.

14. Данилюк, Д. Д. Мицюк Олександр / Д. Д. Данилюк // Енциклопедія історії України. У 10-ти т. Т. 6 / редкол. : В. А. Смолій [та ін.]. – К. : Наук. думка, 2009. – С. 693 : портр.

15. Поп, Иван. Мицюк Александр : [укр. економіст, професор, полит. діяч] / И. Поп // Поп, Иван. Энциклопедия Подкарпатской Руси / И. Поп ; Карпато-рус. этнолог. исследовател. центр США. – Ужгород : Изд-во В. Падяка, 2001. – С. 255 : портр. – Текст рос. мовою.

16. Поп, Иван. Мицюк Александр / И. Поп // Энциклопедія історії і культури карпатських русинів / уклад. : П. Р. Маґочій, І. Поп ; заг. ред. П. Р. Маґочія ; пер. з англ. мови Н. Кушко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2010. – С. 484 : портр.

17. Федака, Сергій. Визначний дослідник соціально-економічної історії Закарпаття : до 130-річчя народж. О. Мицюка / С. Федака // Календар "Просвіти" на 2013 рік / Закарпат. крайове культ.-освіт. т-во "Просвіта" ; уклад. : П. М. Федака, П. П. Федака. – Ужгород, 2013. – С. 78-80.

18. Федака, Сергій. Творець господарської історії Закарпаття : до 115-річчя від дня народж. О. Мицюка / С. Федака // Орбіта-логос. – 1998. – 9 лип. – С. 12.

Липень: 16

ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ ПЕТРЕЦЬКИЙ

75-річчя від дня народження

художника-графіка, ветерана художньої освіти (нар. 1943)

Василь Петрецький належить до художників, які розділили свій час на творчість і викладання. Чудовий графік, рисувальник, живописець рафінованого смаку, він більшу частину свого життя, своєї енергії і натхнення подарував студентам Ужгородського художнього училища (нині Коледж мистецтв ім. А. Ерделі). Багато поколінь колишніх студентів, а нині професійних художників у своїх анкетах чи резюме перелічують викладачів, що зіграли важливу роль у їхньому становленні, і завжди серед кількох імен – учитель фахових предметів Василь Петрецький. В цих скупих рядках – велика шана вчителеві, що вмів увести у світ мистецтва і показати як потрібно робити, міг навчити йти і знаходити свій шлях. Пан Василь – залишається однією з ключових фігур у художній освіті краю, адже працював викладачем майже півстоліття, з 1969 до 2017 року.

Василь Петрецький народився 16 липня 1943 р. в Хусті та з дитячих років і донині мешкає в Ужгороді. Походить він із закарпатської родини, що сформувалася як місцевий вищий клас завдяки власним інтелектуальним зусиллям і діловому талантові. Його дід по матері Василь Тегзе вчився у віденському університеті разом з майбутнім президентом Масариком, згодом став міністром в уряді новоствореної Чехословаччини. Хресним батьком мами Петрецького був сам Августин Волошин. До відомих родичів належать Іван Коссей, губернатор краю часів Австро-Угорщини, його брат підприємець Павло Коссей, що володів маєтністю на Хустщині і продавав яблука навіть у Відні, Степан Клочурак, військовий міністр Карпатської України.

Батько Петрецького, начальник адміністрації Хустської округи, адвокат, що навчався у Празі й Будапешті, з приходом радянської влади вирішив співати в Закарпатському хорі, а згодом став солістом Львівської опери.

Василь учився у відомій ужгородській школі № 1, а також упродовж трьох років відвідував художню студію Золтана Баконія. Після 7-го класу перейшов у Київську художню школу, де навчався з 1958 до 1961 року. Ще в школі навчився заробляти – невелика графіка для якогось із київських журналів приємно поповнювало учнівський бюджет. Продовжив художню освіту з 1961 до 1967 р. у Київському художньому інституті ім. Т. Г. Шевченка на відділі станкової графіки. Його викладачами були видатні митці Василь Касіян, Георгій Якутович, Селіванов, викладач історії мистецтва Денисов. Найближчі стосунки склалися з Василем Касіяном, головним вчителем Петрецького-графіка, – саме від нього йдуть основні засади Василевої графіки – стилістика реалізму й умовність графічної мови, висока культура опрацювання аркуша, розкішне лінійне компонування. На той час в мистецьких колах вже визрівало розуміння графіки як самостійного виду мистецтва. Василь Петрецький належав до тих митців 1970-х та початку 1980-х років, які вважали графіку самодостатнім мистецтвом, і доводив це своїми творами. Мінялося і розуміння книжкової графіки: оформлення книжок вже не обмежувалося суто ілюстративною функцією, художники намагалися створювати паралельний супровід літературного твору, діалог візуального і вербального. Василь Петрецький міг залишитися у Києві, однак, подібно до багатьох закарпатців повернувся на малу батьківщину. Засвоєні засади київської школи малярства він переніс в Ужгород, творчо сполучивши здобуте з місцевою традицією і викладанням. Він оволодів основними графічними техніками – офортом, літографією, техніками гравюри та здебільшого надавав перевагу ліногравюрі, що не вимагала особливих пристосувань і приваблювала дешевизною матеріалу.

Після інституту на рік потрапив до армії, де довелося до цілковитої відрази малювати радянську агітацію. Перше місце праці в Ужгороді – краєзнавчий музей під началом історика Степана Пеняка. Відразу взявся також за оформлення книжок у видавництві "Карпати", де художнім редактором був чудовий художник Василь Скакандій, що на два роки скоріше за Петрецького закінчив той самий факультет станкової графіки київського інституту. Найменше оформляв дві книги

на рік. З 1991 до 2001 р. десятки книг, присвячених закарпатському фольклору та етнографії, творів закарпатських письменників було видано з рисунками чи гравюрами Петрецького. Серед них – романи Юрія Мейгеша “Небезпечний вік” та Федора Потушняка “Повінь”, збірки казок “Таємниця скляної гори” (1975), “Зайчиків дзвіночок” (1997), пісенний збірник “Заспіваймо коломийку” (1995).

У 1969 р. Василь Петрецький почав викладати фахові предмети в Ужгородському училищі декоративно-прикладного мистецтва. Поряд з викладанням виконував замовлення установ та організацій на монументальні розписи, які добре оплачувалися в радянський час. Вистачало часу й сил і на власну художню творчість, що включала портрети, натюрморти, пейзажі, ліногравюри – нині доволі розпорошені по приватних збірках. До портретного жанру належать полотна “Портрет друга”, “Дівчина в квітах”, “Між соняшниками”. Усім творам притаманна вишукана композиція, арабескова гра ліній, високий смак в аранжуванні кольорів, доречна декоративність. Колір завжди елегантно стриманий, підпорядкований тональній партії. Інтимну комфортну красу випромінюють його натюрморти...

Ліногравюри Петрецького – це окрема сторінка у літописі закарпатської графіки, де сторінок не так вже й багато. 2013 р. у виставці під несподіваною назвою “Перша ретроспективна виставка графічних творів” після довгої перерви взяв участь і Василь Петрецький, виставивши давно виконані і давно небачені великі лінорити “Аркан” (75×79), “Трембіта” (75×79), “Троїсті музики” (62×85). Роботи вирізнялися високим художнім рівнем, захоплювали досконалим опрацюванням форми, витриманим ритмом, максимальною виразністю чорного й білого, динамікою, рухом, натхненням.

З давніших експозицій запам’яталася групова виставка викладачів училища прикладного мистецтва 1978 року. Тоді Іван Маснюк, Іван Манайло, Людмила Аверкієва та Василь Петрецький зібрали багато теплих і похвальних слів, а глядачі відкрили самотніх цікавих митців.

Василь Петрецький мав “погане” для радянської людини походження. Ще дідусь заклав йому розуміння радянської дійсності. Потурбувався також про релігійне виховання, яке довірив о. Юрію Сабову, який за Союзу працював доцентом економічного факультету Ужгородського університету. Таким чином виробилася позиція мовчазного спротиву режимові. Саме через це свого часу було обрано

станкову графіку, – на відділі плакату тиражували остогидлу ідеологічну продукцію, яка таки наздогнала його в армії. Навіть у радянський час Петрецький малював ікони, але не схильний говорити про ці занадто інтимні речі.

Про власну творчість він також говорить мало, і тут справа не у позірній скромності чи закритості. Це характер митця, який створив чудові речі і сам, очевидно, знає їм ціну, але також усвідомлює, що можна було зробити більше. Коли він чує похвалу на свою адресу, то переводить розмову у більш прагматичне русло, однак відчувається, що мистецтво для нього – важлива частина життя, глибоке внутрішнє переживання і мало хто має допуск у цю внутрішню сферу. Йому чужий будь-який піар, будь-яке ствердження себе через медіа чи просторікуванням на мистецькі теми. Він тримається в тіні, серед останніх, але це той останній, який насправді є серед перших, хоч ніколи не афішує своїх здобутків.

Михайло Сирохман

Джерельні приписи:

1. Балла, Ласло. Вибране : повість, оповідання, драма / Л. Балла ; ред. Т. В. Лісун ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1987. – 340 с. : портр., рис.

2. Вароді, Василь. Червневий сполох : героїч. поема / В. Вароді ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1974. – 77 с.

3. Вовчок, Василь. Вернигори : повість / В. Вовчок ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1971. – 133 с.

4. Зайчиків дзвіночок : угор. нар. казки про тварин / упоряд. та пер. з угор. І. Хланти, М. Хланти ; худож. В. Петрецький. – Ужгород : Патент, 1997. – 40 с.

5. Ілку, Пал. Бунтарі з восьмого : повість / П. Ілку ; пер. з угор. Ю. Шкробинця ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1971. – 176 с.

6. Мейгеш, Юрій. Небезпечний вік : роман / Ю. Мейгеш ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1983. – 280 с.

7. Потушняк, Федір. Повінь : роман / Ф. Потушняк ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1971. – 432 с. : портр.

8. Потушняк, Федір Михайлович. Честь роду : оповідання. Повість. Поезії у прозі / Ф. М. Потушняк ; підгот. текстів та ред. В. С. Басараб ; упоряд. та післямова В. С. Попа ; худож. В. В. Петрецький. – Ужгород : Карпати, 1973. – 248 с. : портр.

***

9. Будкевич, Андрій. Василь Петрецький – як "будівничий містків", землелюб, митець, педагог і дуже скромна людина / А. Будкевич // Культуролог. джерела. – 2016. – № 3. – С. 55-56 : фот.

10. Зубач, Василь. Графіка: перша обласна ретроспективна виставка : [С. Глущука, Л. Слободської, В. Поповича, В. Ганзела, В. Петрецького, М. Малеш, Е. Левадської, І. Фірцак] / В. Зубач // Срібна Земля. – 2013. – 1 берез. – С. 6 : фот.

11. Хланта, Іван. Василь Васильович Петрецький відкриває секрети мистецької праці : [про художника і старшого викл. Ужгород. коледжу мистецтв ім. А. Ерделі] / І. Хланта // Срібна Земля. – 2009. – 17 жовт. – С. 11. ; Трибуна. – 2009. – 24 жовт. – С. 12. ; Слово вчителя. – 2009. – 10 листоп. – С. 6 : фот. ; Культуролог. джерела. – 2009. – № 3-4. – С. 18-20 : фот.

Серпень: 4

ВІКТОР АНДРІЙОВИЧ ШОСТАК

70-річчя від дня народження

музикознавця, етнографа, етномузиколога, музейника,

художнього керівника народного

фольклорно-етнографічного ансамблю "Ужгород" (нар. 1948)

Його творча особистість – переплетіння багатьох іпостасей, котрі при всій, на перший погляд, розмаїтості вподобань, об'єднані, виплекані однією суттю, одним стрижнем, ім'я якому – Музика.

Офіційних титулів у Віктора Андрійовича Шостака – ціла низка: етнограф, етномузиколог, один із яскравих представників сучасної української органології, провідний вчений у галузі дослідження інструментальної музики Закарпаття, музейний організатор, художній керівник народного фольклорно-етнографічного ансамблю "Ужгород", нарешті – автор унікальних видань, які, знову ж таки, роблять честь не тільки автору, але і усій етнографічно-музикознавчій спільноті Закарпаття.

Можу засвідчити: високих слів про себе він не любить. Енциклопедичність знань? Так це не стільки мудрість, як піввіковий досвід практично щоденного, копіткого дослідження історії нашого, рідного музичного фольклору, що здатний передати суть усього неповторного, багатонаціонального народного життя Закарпаття в мажорі і мінорі. Зрештою, і весь світ – в мажорі і мінорі.

Успішне поєднання дослідницького процесу з практичним музичуванням, яке ґрунтується на традиційній народно-музичній культурі краю? Так це ж унікальна можливість познайомити сьогоднішній заклопотаний своїми негараздами європейський світ з музичним ба-

гатством землі під Карпатами, яка упродовж сторіч зберегла свою пісенну душу, бо такий у неї характер, такий стержень. А він – продовження душі людської. Тому й створив Віктор Шостакович ще у 1985 р. при Закарпатському краєзнавчому музеї інструментальний ансамбль народної музики Закарпаття. Нині він відомий далеко за межами України як народний фольклорно-етнографічний ансамбль “Ужгород”, що успішно гастролював з концертами в Україні, Росії, Словаччині, Угорщині, Румунії, Польщі, Австрії, Німеччині, Італії, Хорватії та інших балканських країнах.

Скупі рядки офіційної біографії. Народився 4 серпня 1948 р. в с. Драгово Хустського району. Закінчив Ужгородське державне музичне училище по класу скрипки (1969) та історичний факультет Ужгородського державного університету (1975).

Творчий шлях розпочав як артист Закарпатського народного хору (1969–1980), з 1980 р. – завідуючий відділом народного мистецтва та етнографії Закарпатського обласного краєзнавчого музею. У 80-х рр. багато уваги приділяв не тільки музичному мелосу і створенню колекції музичних інструментів для майбутньої виставки, але й збиранню експонатів народного одягу, ткацтва, килимарства, вишивки, різьби по дереву, гончарства. Зібрані артефакти склали цілісну мозаїку культурного життя краю.

За допомогою співробітників відділу організував ряд постійно діючих тематичних виставок: “Народні музичні інструменти Закарпаття” (1982), “Механічні музичні інструменти і апарати” (1984), “Народний одяг Закарпаття” (1985), “Народні вишивки Закарпаття” (1987), “Народна кераміка Закарпаття” (1988) та багато інших, матеріали яких були використані вітчизняними й зарубіжними науковцями. Окремі виставки з успіхом експонувалися в Угорщині, Румунії, Словаччині.

Нинішня експозиція народних музичних інструментів Закарпаття у стінах музею і сьогодні захоплює увагу відвідувачів. До слова, їхня кількість поступається в Європі хіба музейним фондам Музею популярних грецьких музичних інструментів (Афіни), всесвітньо відомого Музею Грассі (Лейпціг), Музею народної архітектури та побуту України (Київ). Віктор Андрійович підкреслює цей факт особливо. В Афінах у фондах налічується понад 1200 інструментів. Свідомо не акцентуємо уваги на експозиціях Музею народних інструментів у Феніксі (Арізона, США), які налічують майже 5000 мелодійних експонатів зі всього світу. До речі, наші трембіти, цимбали і сопілки гуцулів

Закарпаття там теж присутні! Для порівняння: Національний музей народної архітектури та побуту України (більш відомий як музей у Пирогово) у своїй колекції налічує 808 інструментів. Менші експозиції мають Державний музей театрального, музичного та кіномистецтва України й Національний центр народної культури “Музей Івана Гончара” (м. Київ).

Наша ж закарпатська колекція, зібрана руками Віктора Шостака і його колег, на сьогодні складається із 515 народних музичних інструментів, які готові зазвучати будь-якої миті, тільки б, як каже завідувачий відділом, знайшлася для них талановита, прониклива душа маестро та вдячний співрозмовник і зацікавлений слухач.

Вагомість експозиції народних музичних інструментів Закарпаття головним чином полягає у тому, що разом з науковими розробками авторів цієї презентації вона має неоціненне культурологічне і дидактичне значення, відіграючи значну роль у мистецькій та загальній освіті, при вивченні музичних дисциплін, а також у процесі пізнання історії краю загалом і етнографії та народознавства зокрема, сприяючи вихованню патріотичного ставлення молодого покоління до надбань національної культури. Це, зокрема, відзначив доктор музикознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, заслужений діяч мистецтв Польщі, член Міжнародної Ради традиційної музики ЮНЕСКО Ігор Мацієвський.

Дослідницька робота В. Шостака представлена низкою ґрунтовних наукових праць, домінуючою темою яких є вивчення закарпатських народних інструментів та інструментальної музики, а також каталогами, буклетами, журнально-газетними, енциклопедичними статтями про матеріальну і духовну культуру етнічних і етнографічних груп населення Закарпаття, що публікувалися в Україні, Росії, Словаччині, Польщі, США. Він – учасник всеукраїнських та міжнародних конференцій дослідників народної музики в Ужгороді, Львові (Україна), Санкт-Петербурзі, Москві (Росія), Кошицях, Братиславі (Словаччина), Кішварді, Ниредьгазі (Угорщина), Любліні (Польща), Резії (Італія).

Мені як редактору пощастило працювати над двома монографічними дослідженнями Віктора Шостака – “Цінності, що виходять за межі часу. Інструментальне музикування на Закарпатті” (“Карпати”, 2014) та “Тисячолітнє дерево. Народні музичні інструменти Закарпаття: музичні традиції і сучасність” (“Карпати”, 2016) (останнє – справедливо відзначене міською премією ім. П. Скунця, що вруча-

лася уперше, у номінації “Краєзнавство”). Мушу наголосити: автор уміє бути креативним оповідачем, уже із перших рядків посилаючи читачу меседж про необхідність нового прочитання сакрального твердження “Спочатку було слово”. Існує припущення, що раніше слів, тобто до того, як вербальна мова сформувалася з достатньою конкретністю, могла виникнути музика як засіб виявлення емоцій через звуки. Мова і музика могли виникнути і розвиватися з одного джерела.

І далі: маса надзвичайно цікавих, часто-густо унікальних фактів про музичні інструменти закарпатських гуцулів, угорців, румунів, про їхню магію і використання у традиційних обрядах, віруваннях, комунікації. З величезним пієтетом подаються десятки світлин про інструменти і тих, хто чарує нас своїми мелодіями. У тому числі і про автора – скрипаля Віктора Шостака із своїм ансамблем, без якого неможливо сьогодні уявити музичне фольклорне самобутнє багатство Закарпаття.

Борис Кушнір

Джерельні приписи:

1. Шостак, В. Музика незабутих предків [Ноти] : пісенні та інструм. твори / В. Шостак. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2016. – 80 с. : іл.

2. Шостак, В. Тисячолітнє дерево. Народні музичні інструменти Закарпаття: музичні традиції і сучасність / В. Шостак. – Ужгород : Карпати, 2016. – 208 с. : кольор. іл. – (Програма “Українська книга”). – Бібліогр. у підрядк. прим.

3. Шостак, В. Цінності, що виходять за межі часу. Інструментальне музичування на Закарпатті : монографія / В. Шостак ; вступ. ст. І. Мацієвський ; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. краєзнав. музей. – Ужгород : Карпати, 2014. – 162 с. : іл. : портр. – Бібліогр. у підрядк. прим.

***

4. Шостак, В. Архаїчні форми інструментального музичування на Закарпатті : (до постановки питання) / В. Шостак // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 2 / Закарпат. краєзнав. музей ; упоряд. і наук. ред. П. Федаки ; відп. за вип. В. Шеба. – Ужгород, 1996. – С. 167-173. – Бібліогр. наприкінці ст.

5. Шостак, В. “Музика, народна музика, культура народів – це світи, в яких я живу...” : (до 70-річчя від дня народж. І. Мацієвського) / В. Шостак, Н. Ганудельова // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 12 / Закарпат. краєзнав. музей ; редкол. : Й. В. Кобаль, В. Русин [та ін.]; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2012. – С. 284-288 : фот.

6. Шостака, В. Музичні інструменти пастушої традиції на Закарпатті: магія та демонологія / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 11 / Закарпат. краєзнав. музей; редкол. : Й. В. Кобаль, В. Русин [та ін.]; наук. ред. Й. В. Кобаль; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2011. – С. 208-216.

7. Шостака, В. Народні музичні інструменти Закарпаття у народних віруваннях / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 14-15 / Закарпат. краєзнав. музей; редкол. : Й. В. Кобаль, В. Русин [та ін.]; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2015. – С. 184-193.

8. Шостака, В. Народні музичні інструменти Закарпаття. Традиції і форми їх побутування / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 9-10 / Закарпат. краєзнав. музей; редкол. : Й. В. Кобаль, В. Русин [та ін.]; наук. ред. Й. В. Кобаль; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2010. – С. 342-355. – Бібліогр. наприкінці ст.

9. Шостака, В. Народні музичні інструменти населення Закарпаття / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 1 / Закарпат. краєзнав. музей; упоряд. і наук. ред. П. Федаки; відп. за вип. В. Шеба. – Ужгород : Карпати, 1995. – С. 151-178 : мал. – Бібліогр. наприкінці ст.

10. Шостака, В. Народні музичні інструменти румунів Закарпаття: морфологія культури / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 13 / Закарпат. краєзнав. музей; редкол. : Й. В. Кобаль, В. Русин [та ін.]; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2013. – С. 146-154. – Бібліогр. наприкінці ст.

11. Шостака, В. Народні музичні інструменти у традиційній культурі угорців Закарпаття : (до постановки питання) / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 7 / Закарпат. краєзнав. музей; упоряд. і наук. ред. П. М. Федаки; відп. за вип. В. Шеба. – Ужгород : Патент, 2005. – С. 132-145 : мал. – Бібліогр. наприкінці ст.

12. Шостака, В. "Повернути утрачені цінності" : [про від. експонатів "Народ. музич. мистецтва" на базі Закарпат. краєзнав. музею] / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 9-10 / Закарпат. краєзнав. музей; редкол. : Й. В. Кобаль, В. Русин [та ін.]; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2010. – С. 55-60.

13. Шостака, В. Роль музичного інструментарію в традиційних обрядах Закарпаття / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 4 / Закарпат. краєзнав. музей; упоряд. і наук. ред. П. М. Федаки; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : Патент, 2000. – С. 126-131. – Бібліогр. наприкінці ст.

14. Шостака, В. Типи народних інструментальних ансамблів Закарпаття : (постановка питання) / В. Шостака // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 3 / Закарпат. краєзнав. музей; упоряд. і наук. ред. П. М. Федаки; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : Патент, 1998. – С. 108-115. – Бібліогр. наприкінці ст.

***

15. Народний фольклорно-етнографічний ансамбль "Ужгород" [Образотворчий матеріал] : до 30-ліття створення фольклор.-етногр. ансамблю "Ужгород" : [альбом] / уклад., передм. В. Шостака ; фот. О. Попова. – Ужгород : Вид-во Олександрії Гаркуші, 2015. – 68 с. : кольор. іл.

16. Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 14-15 / Закарпат. краєзнав. музей ; редкол. : В. І. Шостак [та ін.] ; наук. ред. Й. В. Кобаль ; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2015. – 258 с. : іл. – Бібліогр. наприкінці ст.

***

17. Габорець, Василь. Вагомі творчі здобутки фольклориста : відбулася презентація 3-ох кн. В. Шостака : [в Закарпат. ОУНБ ім. Ф. Потушняка] / В. Габорець // Культуролог. джерела. – 2016. – № 1. – С. 16-18 : фот.

18. Габорець, Василь. Позачасові цінності творінь музеєзнавця : [про музикознавця, інструментознавця В. Шостака та вихід його наук. праці про різні нар. муз. інструменти "Цінності, що виходять за межі часу"] / В. Габорець // Культуролог. джерела. – 2014. – № 3-4. – С. 70-71 : фот. ; Новини Закарпаття. – 2014. – 29 лип. – С. 6 : фот.

19. Ганудельова, Надія. Віктор Шостак : (до 65-річчя від дня народж.) : [етномузикознавець, історик, скрипаль, керівник нар. фольклор.-етногр. ансамблю "Ужгород"] / Н. Ганудельова // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. – Вип. 13 / Закарпат. краєзнав. музей ; редкол. : Й. В. Кобаль [та ін.] ; відп. за вип. В. С. Шеба. – Ужгород : ІВА, 2013. – С. 221-223.

20. Мадяр-Новак, Віра. Шостак Віктор Андрійович : [музикознавець, інструментознавець] / В. Мадяр-Новак // Енциклопедія Закарпаття: визначні особи ХХ століття / Закарпат. обл. осередок наук. т-ва ім. Т. Шевченка, Карпат. ун-т ім. А. Волошина ; редкол. : В. В. Бедь [та ін.]. – Ужгород : Гражда, 2007. – С. 378-379 : портр.

21. У міській бібліотеці Ужгорода презентували унікальне видання : [презентація кн. відомого етнографа, етномузиколога В. Шостака "Тисячолітнє дерево. Народні музичні інструменти Закарпаття : музичні традиції і сучасність"] // Ужгород. – 2016. – 17 груд. – С. 8 : фот.

Серпень: 24

ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ ХИМИНЕЦЬ

70-річчя від дня народження
доктора фізико-математичних наук,
професора, лауреата Державної премії України
в галузі науки і техніки, винахідника СРСР,
заслуженого винахідника України (нар. 1948)

Василь Химинець народився 24 серпня 1948 р. в с. Кольчино Мукачівського району. У 1966 р. закінчив Мукачівську ЗОШ № 2 зі срібною медаллю. Вищу освіту здобув на фізичному факультеті Ужгородського державного університету, який закінчив у 1971 році. Навчався в аспірантурі при кафедрі фізики напівпровідників УжДУ і працював у галузі фізико-технологічних досліджень складних склоподібних напівпровідників.

Окрім викладацької роботи, інтенсивно займався науково-дослідною та науково-організаційною роботою в університеті. За роки наукової та викладацької діяльності в УжДУ В. В. Химинець пройшов шлях від лаборанта до професора, працював на посадах інженера, молодшого і старшого наукових співробітників, завідувача галузевої науково-дослідної лабораторії, начальника науково-дослідного сектора університету, завідувача кафедри фізичних основ мікроелектроніки фізичного факультету. Кандидатську дисертацію захистив у 1975 р., а докторську – у 1985 р. й став одним із наймолодших докторів наук університету.

Його зусиллями в університеті створено технологічну лабораторію склоподібних напівпровідників при кафедрі фізики напівпровідників (1978) і Галузеву науково-дослідну лабораторію “Фізико-технологічні дослідження склоподібних напівпровідників” Міністерства електронної промисловості СРСР (1980) при УжДУ. Ця лабораторія була єдиною в СРСР. Із тематики її досліджень ужгородськими вченими захищено 12 кандидатських і три докторські дисертації. У 1987 р. рішенням ВАК СРСР В. В. Химинцю присвоєно вчене звання професора.

Науково-дослідні роботи в галузі фізико-технологічних досліджень складних склоподібних напівпровідників професора В. В. Химинця високо оцінені державою. Вони відзначалися срібною (1984) і бронзовою (1978) медалями ВДНГ СРСР, Преміями і Дипломами Кабінету Міністрів СРСР (1989) і Кабінету Міністрів УРСР (1979, 1984).

За пріоритетні розробки в цій галузі, практичне використання отриманих результатів професору В. В. Химинцю в 1985 р. присвоєно звання "Винахідник СРСР", а в 1988 р. – "Заслужений винахідник України". У 1989 р. за розробки і впровадження в практику складних склоподібних халькогенідних напівпровідників у складі авторського колективу професор В.В. Химинець став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки.

У січні 1992 р. професора В. В. Химинця на конкурсній основі обирають завідувачем кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою Закарпатського ІППО.

У галузі педагогіки і методики викладання професор В. В. Химинець працює над розробкою актуальних питань післядипломної педагогічної освіти та вдосконалення навчально-виховного процесу в системі загальноосвітньої та вищої школи. У Закарпатському ІППО в 1995 р. ним відкрито аспірантуру, де підготовлено 12 кандидатів наук. На базі кафедри працює обласний науково-методичний семінар, роботою якого керує професор В. В. Химинець, і де постійно заслуховуються й обговорюються актуальні питання сучасної психолого-педагогічної шкільної освіти і науки. Ним зроблено вагомий внесок у створення і впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес, вирішення проблем еколого-економічного навчання і виховання, формування творчої особистості в сучасних умовах. З цієї тематики на базі інституту щорічно організовуються і проводяться міжнародні, всеукраїнські і обласні науково-методичні конференції і семінари для вчителів.

Професор В. В. Химинець активно працює з обдарованою творчою молоддю. Він – один із організаторів щорічного Всеукраїнського турніру юних винахідників та раціоналізаторів України (заступник голови) та член журі Всеукраїнських учнівських олімпіад з фізики (з 2008 р. експерт олімпіади). У 1998 р. зусиллями науковців інституту поновлено видання краєзнавчого журналу "Наш рідний край", з 2003 р. започатковано видання педагогічної газети "Слово вчителя", у 2005 р. – обласного науково-методичного журналу "Освіта Закарпаття".

За результатами наукових досліджень професор В. В. Химинець опублікував понад 500 наукових та науково-популярних праць. Його перу належать 34 окремих видання (у тому числі 10 монографій, 4 книги, 12 науково-методичних посібників), 12 редактованих ним збірників та колективних видань, 8 проспектів ВДНГ СРСР, 6 інфор-

маційних листків на впровадження результатів наукових розробок у практику. На пріоритетні розробки ним отримано 58 патентів на винаходи (у тому числі 8 за кордоном) і 38 із них упроваджено у виробництво. Наукові і науково-методичні розробки професора В. В. Химинця експонувалися на 6 Міжнародних, 4 Всесоюзних і 6 Всеукраїнських виставках досягнень народного господарства.

Під безпосереднім науковим керівництвом професора В. В. Химинця підготовлено 8 кандидатів і 3 докторів (2 в СФРЮ) наук.

Професор В. В. Химинець є членом редакційних рад Міжнародного журналу "Journal of Research in Physics", всеукраїнського науково-методичного журналу "Гірська школа Українських Карпат", краєзнавчого журналу "Наш рідний край", головним редактором науково-методичного журналу "Освіта Закарпаття" та газети "Слово вчителя", а в 1996–2002 рр. входив до складу редакційної ради газети "Карпатська правда". Він – член Спілки журналістів України.

Працюючи на наукових і педагогічних посадах, професор В. В. Химинець виконував і значну громадсько-політичну роботу. 1989 р. В. В. Химинець обирався депутатом Закарпатської обласної ради народних депутатів, із 2004 до 2009 р. – членом Ужгородського міськвиконкому, а з 1998 до 2004 р. на громадських засадах працював радником голів Закарпатської ОДА. Брав участь у розробці декількох концепцій, програм і планів соціально-економічного розвитку Закарпаття та Стратегії розвитку України на період до 2015 р. (під керівництвом академіка П. Семиноженка). За рішенням Закарпатської обласної ради з 1989 до 1993 р. очолював обласну, а в 1989–1990 рр. Постановою КМ СРСР призначався заступником голови Державної комісії з проблем Пістрялівської РЛС.

За досягнення в науково-дослідній роботі професор В. В. Химинець відзначався Дипломами та грошовими преміями Кабінету Міністрів УРСР (1979, 1984), Кабінету Міністрів СРСР (1989), бронзовою (1978) і срібною (1984) медалями ВДНГ СРСР. За значний внесок у науку, плідну роботу з обдарованою молоддю, розробку інноваційних освітніх проектів та за організаторську діяльність в інноваційному розвитку національної освіти професора В.В. Химинця у 2001, 2008, 2011–2016 рр. нагороджено Почесними грамотами і дипломами, в 2008 р. – нагрудним знаком "Петро Могила", а в 2016 р. – "Відмінник освіти" МОН України та НАПН України.

За особистий внесок у розвиток національної і регіональної освіти і науки професора В.В. Химинця в 1998 р. нагороджено почесною

відзнакою Ужгородської міської ради, а в 1998 і 2008 рр. – Почесними грамотами і нагрудним знаком “За розвиток регіону” Закарпатської обласної ради та Закарпатської обласної адміністрації.

Михайло Басараб

Джерельні приписи:

1. Кузьма, М. І. Основи психодіагностики пізнавального розвитку учнів молодших класів / М. І. Кузьма, М. І. Талапканич, В. В. Химинець. – Ужгород : Патент, 1985. – 136 с.

2. Свечников, С. В. Сложные некристаллические халькогениды и халькогалогениды и их применение в опто- и микроэлектронике / С. В. Свечников, В. В. Химинець, Н. И. Довгошей. – К. : Наук. думка, 1992. – 294 с. – Текст рос. мовою.

3. Сложные стеклообразные халькогалогениды / А. Н. Борець, В. В. Химинець, И. Д. Туряница, А. А. Кикинеши, Д. Г. Семак. – Л. : Вища школа, 1987. – 186 с. – Текст рос. мовою.

4. Химинець, В. В. Задачі та завдання з фізики для підготовчого відділення / В. В. Химинець, И. И. Мучичка. – Ужгород : Вид-во УжДУ, 1988. – 112 с.

5. Химинець, В. В. Программы специальных курсов и структурно-логические схемы их изучения по специализации “Физика твердого тела” / В. В. Химинець, И. Д. Довгошей, И. Д. Рубиш. – Ужгород : Изд. УжГУ, 1988. – 64 с. – Текст рос. мовою.

6. Химинець, В. В. Проблеми екологічного виховання в школі : (метод. посіб.) / О. В. Химинець, В. В. Химинець ; М-во освіти України, Закарпат. ін-т методики навчання і виховання, підвищ. кваліфікації пед. кадрів. – Ужгород, 1995. – 96 с. – Бібліогр. : с. 83-85.

7. Химинець, В. В. Кризь призму часу / В. В. Химинець. – Ужгород : Патент, 1998 – 220 с.

8. Химинець, В. В. Науково-дослідна робота в інститутах післядипломної педагогічної освіти / В. В. Химинець. – Ужгород : ЗІППО, 2005. – 148 с.

9. Химинець, В. В. Освіта і час / В. В. Химинець. – Ужгород : Карпати, Інформ.-видав. центр ЗІППО, 2012. – 304 с.

10. Химинець, В. В. Інновації в початковій школі / В. В. Химинець, М. Ю. Кірик. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 312 с. : іл. + табл. – Бібліогр. : с. 256-265.

11. Химинець, В. В. Інновації в сучасній школі / В. В. Химинець. – Ужгород : Інформ.-видавн. центр ЗІППО, 2004. – 168 с. + табл. – Бібліогр. : с. 160-165.

12. Химинець, В. В. Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – Ужгород : Інформ.-вид. центр ЗІППО, 2007. – 364 с. – Бібліогр. : с. 347-359.

13. Химинець, В. В. Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 360 с. : іл. – (Інновації в освіті). – Бібліогр. : с. 342-358.

14. Химинець, В. В. Науково-методичні основи підвищення кваліфікації вчителів : наук.-метод. посіб. / В. В. Химинець ; Упр. освіти і науки Закарпат. облдержадмін., Закарпат. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. – Ужгород, 2003. – 220 с. – Бібліогр. в кінці розд.

15. Химинець, В. В. Еколого-економічні засади сталого розвитку Закарпаття : монографія / В. В. Химинець ; УжНУ. – Ужгород : Карпат. вежа, 2004. – 212 с.

16. Химинець, В. В. Освіта Закарпаття : монографія / В. В. Химинець, П. П. Стрічик [та ін.]. – Ужгород : Карпати, 2009. – 464 с. : іл. – Бібліогр. : с. 458-460.

17. Химинець, В. В. Історія Ужгородської гімназії (1613–2013) : [монографія] / В. В. Химинець, М. М. Басараб. – Ужгород : Карпати : Інформ.-вид. центр ЗІППО, 2013. – 272 с. : іл. – Бібліогр. : с. 265-267.

18. Химинець, В. В. Фізика на Закарпатті / В. В. Химинець, І. І. Шманько ; Закарпат. ін-т післядиплом. пед. освіти. – Ужгород : Карпати ; Інформ.-вид. центр ЗІППО, 2012. – 340 с. : іл. – Бібліогр. : с. 331-339.

***

19. Проблеми післядипломної освіти педагогів : всеукр. наук.-метод. конф. 23-24 жовт. 1997 р. : матеріали доп. та повідомл. / М-во освіти України, Упр. освіти і науки Закарпат. облдержадмін., Закарпат. ін-т методики навчання і виховання, підвищ. кваліфікації пед. кадрів ; за ред. В. В. Химинця. – Ужгород : Патент, 1997. – 284 с. – Бібліогр. наприкінці ст.

Серпень: 27

ІВАН ІВАНОВИЧ КАНЮКА

60-річчя від дня народження

заслуженого працівника культури України (нар. 1958)

Хто з нас не зачаровувався унікальними святами “На Синевір трембіти кличуть”, “Гуцульська бринза”, “Селиська співанка”, “Мелодії солених озер”, в яких краса народних звичаїв, чарівність народних пісень Закарпаття, оптимізм і духовна наснага, що передаються у нашому краї з покоління в покоління, а гостей Срібної Землі проймають щирою повагою і любов’ю до нашого благословенного краю! Але ж ці незабутні яскраві події – результат наполегливої творчої праці багатьох справжніх патріотів, сумлінних трудівників на ниві культури. Один із них – Іван Іванович Канюка – заступник начальника управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації, заслужений працівник культури України. За його плечима 39 ро-

ків роботи у сфері культури, духовності. Досвід життєвий, високий фаховий рівень і, безумовно, талант – органічно поєдналися у ньому й вивели колись скромного, але цілеспрямованого юнака, родом із с. Горінчова Хустського району до досягнутих ним життєвих і творчих висот, визнання на обласному і всеукраїнському рівнях. Його поважають, з ним радяться, діляться творчими задумами визнані метри закарпатської культури, думка Івана Канюки важлива для багатьох діячів культури і мистецтва в Києві, інших містах України, діаспорі. Але до нього з такою ж довірою можуть підійти у творчих питаннях і початківці культурно-освітньої ниви, аматори сцени. Він порадить і розрадить, підкаже, як би реалізувати якийсь цікавий задум на рівні гірської глибинки і в обласному масштабі. Адже самотужки пройшов нелегкий шлях, як мовиться, від низин до вершин.

Спробуємо осягнути цей шлях.

Після закінчення середньої школи у рідному Горінчеві працював робітником у місцевому радгоспі. Типовий життєвий старт тогочасної молоді перед вибором подальшої дороги. Десь у старших класах мріяв бути військовим льотчиком. Але виявилось, що це не його. Була й інша мрія – манила сцена, до серця була робота з людьми, дарувати їм радість, добрий настрій, духовне піднесення. Тож зупинив свій вибір на Хустському культосвітньому училищі, де талановитого юнака прихильно зустріли і сприйняли досвідчені педагоги. З-поміж усіх Івану Канюці найбільше до душі припав Сергій Григорович Гержик. Він став для нього і улюбленим вчителем, і життєвим наставником. Згодом довелося студентську аудиторію змінити на солдатську казарму. Два роки дійсної служби у контингенті військ Радянської Армії в тодішній Німецькій Демократичній Республіці.

Після звільнення в запас визріло рішення продовжити навчання у Рівненському інституті культури. Яке ж було приємне здивування, коли, ставши студентом, він зустрівся із... Сергієм Григоровичем Гержицом, який на той час перейшов викладати у Рівне. Благодатний збіг! А ще благодатнішим став інший збіг обставин – у Рівненський інститут приїхала із Вінничини навчатись вродлива дівчина Оленка. Зустрілись. Позналились і пішли разом однією життєвою дорогою, якою щасливо ідуть і понині.

Отримавши у 1983 році диплом, Іван Іванович отримав направлення в рідне Закарпаття, точніше в Ужгород, де першим місцем його роботи став клуб мікрорайону Горяни на посаді його завідувача.

Молодого, здібного випускника помітили, оцінили і невдовзі він очолив Ужгородський міський Будинок культури. Активно поєдну-

ючи адміністративну і творчу роботу, бере участь у проведенні різноманітних культурно-масових заходів. Тоді і звернули увагу фахівці Закарпатської обласної Держтелерадіокомпанії на чудовий голос, представницьку, приємну зовнішність та й запропонували Івану Канюці спробувати себе на посаді диктора обласного телебачення, радіо. Дебют виявився напрочуд вдалим. Досвідчені диктори Марта Павленко, Михайло Якимчук, генеральний директор ОДТРК Дмитро Воробець, редактори, оператори надзвичайно високо оцінили його дикторські якості і можливості. Навіть такі поважні на той час диктори Всеукраїнського радіо як Петро Бойко, Анатолій Єчко відзначили неабиякі особливості його обдарування. Майже десять років закарпатці спілкувалися з Іваном Канюкою, дивлячись телепрограми, слухаючи радіопередачі. Але час, як відомо, вносить у людські долі свої корективи. У 1985 р. Іван Канюка повертається на терени рідної йому культури – спершу спеціалістом відділу культури Ужгородської міської ради. З лютого 1999 р. призначений начальником відділу культури Ужгородського міськвиконкому.

Доробок працівника культури важко оцінити. Він не вимірюється вагою, не перелічується поштучно. Він, як сонячна погода, добрий людський настрій, приємне душевне самопочуття. Адже саме таке призначення мають культурно-масові заходи, без яких не уявляються свята, пам'ятні, урочисті події. Вони відбудуться й відійдуть у минуле. Так і повинно бути. Головне, що в людей залишиться про них добра пам'ять, приємний спогад і вдячність тому, хто самовіддано працював, аби ті приємні, потрібні і малим, і дорослим, і літнім людям, культурні події збулися.

Івану Івановичу Канюці жителі Ужгорода, Закарпаття, численні гості нашого краю щиро вдячні за те, що завдяки і його ініціативі, таланту, праці, наполегливості й послідовності, високому фаховому рівню прижилися, стали невід'ємною частиною їх культурного і духовного життя обласні фестивалі угорської, румунської, словацької, ромської, німецької культур, етносів Закарпаття, що позивні свята "На Синевір трембіти кличуть" та багатьох інших знакових подій скликають наших друзів із країв близьких і далеких.

Достойно проявив він свої організаторські здібності і під час проведення творчого звіту майстрів митців та аматорської творчості області в Києві у 2004 р., підготовки фестивалю мистецтв "Дивоцвіти Срібної Землі" у 2009 році.

Доробок Івана Канюки суттєво збагатився, коли він, обіймаючи посаду директора обласного центру народної творчості, успішно налагодив співпрацю центру з творчими спілками, громадськими організаціями.

Його призначення у квітні 2005 року на посаду заступника начальника управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації засвідчило про високу оцінку його здобутків і про те, що йому посильні ще складніші, ще відповідальніші завдання. На цій посаді, спрямовуючи роботу відділу соціокультурного розвитку, мистецьких та навчальних закладів, збереження культурної спадщини він переконливо це підтвердив. У розмові про свої творчі здобутки за роки своєї праці на ниві вітчизняної культури, Іван Канюка з щирою повагою називає імена багатьох людей, з якими виростав, вчився, від яких переймав досвід роботи, яким довіряв свої творчі задуми, котрі ділилися з ним своїми задумами, долав труднощі, здобував успіхи. Мабуть, ця риса успадкована від батька Івана, якого громада села Горінчево не раз обирала своїм головою. Він був переконаний, що всі здобутки варті уваги лиш тоді, коли вони досягнуті разом з людьми і для людей. За цим принципом живе і трудиться Іван Іванович Канюка.

Василь Густі

Джерельні приписи:

1. Канюка, І. Із доповіді в. о. начальника управління культури облдержадміністрації І. Канюки про підсумки роботи установ культури і мистецтва за 2005 р. / І. Канюка // Культуролог. джерела. – 2006. – № 1. – С. 12-27 : портр.
2. Канюка, І. "Культура має працювати за соціальними замовленнями..." : [розмову із заст. нач. Упр. культури ОДА / вів В. Мишанич] / І. Канюка // Новини Закарпаття. – 2009. – 17 січ. – С. 20.
3. Канюка, І. "Народне мистецтво – це один із факторів, що визначають рівень розвитку нації" : [інтерв'ю із заст. нач. Упр. культури Закарпат. облдержадмін. / вів В. Мишанич] / І. Канюка // Культуролог. джерела. – 2008. – № 3. – С. 24-27 : портр., фот.

***

4. Культура і мистецтво Закарпаття у 2008 році : матеріали до підсумк. колегії за 2008 р. / Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; відп. за вип. Ю. Ф. Глеба ; упоряд. : І. І. Канюка, В. В. Марюхнич. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2009. – 82 с. : табл.

5. Культура і мистецтво Закарпаття у 2009 році : матеріали до підсумк. колегії / Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; упоряд. : Г. М. Акулова, М. А. Белоус [та ін.] ; відп. за вип. І. І. Канюка. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2010. – 64 с.

6. Культура і мистецтво Закарпаття у 2010 році : матеріали до підсумк. колегії / Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; упоряд. : Г. М. Акулова, М. А. Белоус [та ін.] ; відп. за вип. І. І. Канюка. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2011. – 94 с. : табл.

7. Культура і мистецтво Закарпаття у 2011 році : матеріали до підсумк. колегії / Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; упоряд. О. С. Дурунда ; відп. за вип. І. І. Канюка. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2012. – 120 с. : табл.

8. Культура і мистецтво Закарпаття у 2012 році : матеріали до підсумк. колегії / Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; упоряд. О. С. Дурунда ; відп. за вип. І. І. Канюка. – Ужгород : Ужгород. міська друк., 2013. – 112 с. : табл.

Вересень: 18

НАДІЯ АРКАС

130-річчя від дня народження

актриси “Руського театру Товариства “Просвіта”” в м. Ужгород
та театру “Нова сцена” у м. Хуст (1888–1955)

Надія Аркас – акторка українських театрів на Закарпатті впродовж дванадцяти років, дружина відомого українського актора, режисера, композитора, педагога Миколи Миколайовича Аркаса (1881–1938).

Надія Аркас народилася 18 вересня 1888 року. На Закарпаття сім'я Аркасів приїхала весною 1927 року. Їх акторський дебют відбувся 14 березня 1927 р. в “Руському театрі Товариства “Просвіта”” в Ужгороді (1921–1929) у прем'єрі німецького драматурга Людвіга Фульди “Дурень”. Газета “Свобода” писала: “Актори виконували свої ролі досить добре. Найкращими були Американка і Юстус, які грала сімейна пара Ніна та Микола Певні. Перший виступ Аркасових зробив на публіку добре враження”.

У жовтні 1929 р. відбулася прем'єра оперети на три дії С. Джонса “Гейша” (режисер вистави М. Аркас, диригент Ярослав Вільгельм), де Н. Аркас виконувала одну з провідних ролей оперети Леді Констанції. Газета “Новое время” на цю подію відгукнулася так: “Оперету відіграно дуже вдало, у присутності багаточисельної публіки”.

У грудні 1929 р., у зв'язку з відміною чеським урядом фінансової дотації “Руський театр” припинив свою діяльність.

На початку 30-х років минулого століття Микола Аркас намагався реставрувати український театр на Закарпатті. Йому було відомо, що

в 1926 р. було засновано “Товариство Руський театр” з відповідними юридичними документами на свою діяльність. Управа цього театру 1931 р. призначає Миколу Аркаса директором і режисером. Серед акторського складу була і Надія Аркас.

У театральному сезоні 1932/1933 рр. вона виступає в ролі Сали у виставі “Діти Агасфери” за драмою С. Білої. Виставу поставив режисер М. Аркас. У широкій рецензії на виставу в часописі “Українське слово” відмічався успіх постановки, зокрема за участю молодих акторів, дебютантів театру. І далі: “Про вже звісних наших артистів пані Аркасову, п. д-ра Кирчева і пані Черкасинову не будемо говорити, бо вони є на полі мистецтва майстрами високого класу”.

У наступній прем'єрі оперети-ревю “Неофастіяда” М. Черкасько-го Н. Аркас зіграла роль Господині. Та найбільш успішною була роль Сніжинки у виставі “Чорна пантера і білий ведмідь” за п'єсою В. Винниченка, поставленої М. Аркасом у стилі європейського модернізму. Проте фінансові негаразди припинили діяльність і цього українського театру.

Подальша акторська доля Н. Аркас пов'язана з театром Карпатської України “Нова Сцена”, – куди вона була запрошена на правах “гості”, тобто для виконання окремих ролей, – оскільки займалась пошиттям костюмів для вистав з класичного репертуару. У виставі “Запорозький скарб” К. Ванченка зіграла роль Вусті.

13 грудня 1938 р. раптово помер Микола Аркас, шеф-режисер “Нової Сцени”. Театр на цей час почав підготовку вистави “Гайдамаки” за Т. Шевченком. В обов'язках Н. Аркас була підготовка українських козацьких костюмів, з чим вона успішно справилася. Прем'єру, яка мала відбутися 14 березня 1939 р., замінили події на Красному полі. Трагедія Карпатської України стала і трагедією театру “Нова Сцена” – першого державного українського театру на теренах Срібної землі.

За таких обставин акторський склад театру роз'їхався по всьому світу. Надія Аркас опинилася в ЧСР. 20 жовтня 1955 р. її не стало. Похована в Ржевніцах (Чехія).

Василь Андрійцьо

Джерельні приписи:

1. Андрійцьо, В. “Нова сцена” – театр Карпатської України / В. Андрійцьо. – Ужгород : Гражда, 2006. – 128 с. : іл.

2. Андрійцьо, Василь. Руський театр Товариства “Просвіта” в Ужгороді (1921–1929) : перший укр. проф. театр на Закарпатті : [монографія] / В. Андрійцьо. – Ужгород : Гражда, 2012. – 232 с. : фот.

Зі змісту: [про Н. Аркас]. – С. 162, 167, 170, 180, 189.

3. Андрійцьо, В. Український театр Закарпаття у творчій спадщині Василя Гренджі-Донського : (до 75-ї річниці Карпат. України) : монографія / В. Андрійцьо. – Ужгород : Карпати, 2014. – 208 с. : іл.

Зі змісту: [про Н. Аркас]. – С. 96, 98, 102, 122, 125.

Вересень: 24

МИКОЛА ЮРІЙОВИЧ ГОМІЧКОВ

185-річчя від народження

громадського діяча, педагога і журналіста (1833–1886)

Микола Юрійович Гомічков народився 1833 р. у с. Чічаровце Ужанського комітату Австрійської імперії (нині Міхаловецький округ Кошицького краю Словаччини).

Закінчив 1855 р. духовну семінарію в Ужгороді. Викладав основи релігії в Ужгородській гімназії. З 1860 до 1871 р. був директором при тулку. 1863 р. написав підручник з Закону Божого для гімназистів. Уклав збірник молитов і духовних пісень для молоді. З 1873 р. очолив Товариство св. Василя Великого. З 1877 до 1882 р. був головним інспектором народних шкіл.

Паралельно М. Гомічков від 1873 до 1886 р. редагував газету “Карпат”, яка виходила щотижня на чотирьох (зрідка на двох) сторінках. Тижневик мав релігійно-просвітницький характер і певний час виходив як орган Товариства Василя Великого.

Активним помічником М. Гоміčkова по газеті був його старший брат Олександр (1830–1892), яскравий письменник, журналіст і культурно-освітній діяч, що під різними псевдонімами і криптонімами подав чимало науково-популярних статей і нарисів. Від № 30 (1 серпня 1874 р.) він став “головним соработником” газети. Через кілька років він відійшов від газети, але 1880 р. знову повернувся, а 1883 р. знову став “головним соработником”.

Газета регулярно висвітлювала церковне життя Закарпаття і Пряшівщини, 1874 р. мала окрему рубрику “Известия из Пряшевской епархии”, хоча після 1876 р. таких матеріалів стало значно менше. 1885 р. М. Гомічков збирався відродити цю традицію і навіть умістив читацьку пропозицію, щоб часопис був також органом Пряшівської єпархії, та реалізувати це так і не вдалося.

У газеті друкувалися А. Кралицький, Е. Меллеш, Ф. Злоцький, О. Кимак, Ю. Дрогобецький. Упродовж кількох років Є. Фенцик пуб-

лікував там свій трактат "Каков должен быть священник, чтоб он заслужил название священника по сердцу Иисуса Христа". Упродовж усього 1876 і на початку 1877 р. подавалися детальні оповіді О. Гомічкова про Святу Землю. Майже в усіх числах за 1880 р. уміщено його серію нарисів "Наши праздники и знаменитые дни в гражданском отношении". Поступало чимало дописів від сільських священників. Друкувалися художні твори І. Сільвая, О. Павловича, Ю. Ставровського-Попрадова, А. Федоровича, В. Матяцкова. Тут же подано записи місцевих казок. Здійснювалися передруки зі львівських, одеських, московських газет.

Офіційна інформація подавалася під рубрикою "Чиновственные сообщения". Звіти із засідань консисторії надсилали М. Гомічкову В. Гевей та І. Лавришин. Газета детально інформувала про єпархіальні і синодальні збори, відпусти тощо. Систематичною була рубрика "Мертвослов" – про померлих священників. Також тут подавалися протоколи загальних зборів Товариства Василя Великого, звіти з засідань його комітетів. Помітне місце відводилося й аналізу суспільних і соціальних проблем, міжнародних подій. Впродовж 1875–1877 рр. газета мала додаток.

Тут передруковано 1876 р. статтю М. Драгоманова "Изучение народной словесности в Великой и Малой Руси". Чимало писала газета 1877–1878 р. про воєнні події на Балканах. 1879 р. широко висвітлювався ювілей духовної семінарії. Газета виступила ініціатором заснування єпархіального Алумнеуму (гуртожитку для семінаристів). Також газета активно пропагувала "Русско-мадьярскій словарь" О. Митрака. 1882 р. у тижневику широко обговорювалася ситуація у Мукачівській єпархії (забезпеченість різних парафій кадрами, матеріальний стан єпархії тощо), для цього М. Гомічков розробив спеціальну анкету, на яку відповіли, зокрема, І. Раковський, А. Кралицький, Й. Галушкай.

Останній номер "Карпата" вийшов 25 квітня 1886 р., а через три дні, 28 квітня в Ужгороді помер М. Гомічков, після чого газета перестала існувати.

Сергій Федака

Джерельні приписи:

1. Гомічков, Н. Ю. Речь, говорена его высокопреподобием Николаем Ю. Гомичковым, председателем "Русской беседы", 18 [30] июля, приликою второго общего собрания "Русской беседы" / Н. Ю. Гомичков. – Свѣтъ. – 1867. – № 5. – С. 2-3 ; № 6. – С. 2-3. – Текст рос. мовою.

***

2. Бабота, Любиця. Закарпатська газета “Карпат” (1873–1886) / Л. Бабота // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. Т. 15. Ч. 1 / М. Сополіга та колектив. – Словац. пед. вид-во в Братиславі, Від. укр. л-ри в Пряшеві, 1988. – С. 69-84.

Зі змісту: [про М. Гомічкова]: С. 69-71, 73-78, 80, 82-84.

3. Бібліографія : [про вихід кн. “Малый Сборникъ или собраніе Моленій и Пѣсней для юношества” М. Гомічкова (Вид. друге. Ужгород, 1871)]. – Новый Свѣтъ. – № 7. – 1871. – С. 4.

4. Габор, Василь. Українські часописи Ужгорода (1867–1944 рр.) : іст.-бібліогр. дослідж. / В. Габор ; Нац. акад. наук України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка, наук.-дослід. центр періодики. – Львів, 2003. – (Серія : Періодичні видання міст України).

Зі змісту: [про М. Гомічкова]: див. імен. покажч.

5. Падяк, Валерій. Товариство св. Василя Великого в Ужгороді : 150-річчя від дня заснування (1866–1902) : [у т. ч. про М. Гомічкова, як одного з керівників “Товариства св. Василя Великого в Ужгороді”, кореспондента газ. “Свѣтъ”, редактора щотижневика “Карпатья”] / В. Падяк // Календар краєзнавчих пам’ятних дат на 2017 рік : рек. бібліогр. посіб. / Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняка, Від. краєзнав. л-ри ; уклад. : Л. О. Падяк, Г. М. Ростецька, М. Б. Бадида ; за участі : О. В. Шмайда, Є. Й. Слуцька, І. Р. Фофлак ; відп. за вип. О. А. Канюка ; вип. ред. Л. О. Падяк. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2016. – С. 287-295.

6. Падяк, Валерій. Ужгородський тижневик “Новый Свѣтъ” (1871–1872) : анот. бібліогр. матеріалів та іст. нарис / В. Падяк ; Закарпат. універс. наук. б-ка, Дослід. центр карпатознавства при Вид-ві В. Падяка ; бібліогр. ред. Л. Ільченко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2006.

Зі змісту: [про М. Гомічкова]: С. 14, 184, 186, 233, 365, 462.

7. Петрусова, Марія. Гомічков Микола / М. Петрусова // Енциклопедія історії і культури карпатських русинів / уклад. : П. Р. Маґочій, І. Поп ; заг. ред. П. Р. Маґочія ; пер. з англ. мови Н. Кушко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2010. – С. 139-140.

8. Поп, И. Гомичков Николай / И. Поп // Поп, Иван. Энциклопедия Подкарпатской Руси. – Ужгород : Изд-во В. Падяка, 2001. – С. 139. – Текст рос. мовою.

9. Федака, П. П. Історія етнографічного вивчення Закарпаття в крайовій українській періодиці другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст. / П. П. Федака. – Ужгород, 2008.

Зі змісту: [про М. Гомічкова]: С. 38.

Жовтень: 15

ТИБЕРІЙ ДЕЗИДЕРОВИЧ БОНІСЛАВСЬКИЙ

90-річчя від дня народження
скрипаля, ансамбіста, диригента,
педагога і музикознавця (1928–2008)

Тиберій (Тібор) Децидерович Боніславський – яскравий закарпатський музикант, творчий талант якого проявився в кількох сферах музичної діяльності. Сучасники запам'ятали його як соліста-скрипаля та виконавця партії першої скрипки в численних квартетах, як хорового і оркестрового диригента, як керівника ряду оркестрів та інструментальних ансамблів, як знаючого і авторитетного музиканта-педагога, як натхненного музикознавця, що захоплював слухачів цікавими лекціями про музичне мистецтво та написав понад 250 статей, рецензій, нарисів, спогадів-есе, а також декілька монографій на теми, пов'язані із розвитком музичної культури на Закарпатті.

Типовий представник місцевої музичної інтелігенції середини ХХ ст. – Т. Д. Боніславський володів багатьма мовами: українською, чеською, словацькою, угорською, латинською, німецькою та російською. Словак за національністю, Тиберій Децидерович навчався у Львівській консерваторії імені М. Лисенка, залишив чимало публікацій та спогадів-есе українською мовою. Він багато зробив для розвитку професійної музичної культури угорців Закарпаття: викладав у Берегівській дитячій музичній школі, кілька десятків років керував ансамблем "Угорські мелодії", вів угорськомовний музичний лекторій Закарпатської обласної філармонії, висвітлював основні події музичного життя краю на сторінках угорськомовної газети "Kárpáti Igaz Szó", очолював Музичне товариство угорців Закарпаття, угорською мовою опублікував перші монографії про Д. Є. Задора та І. Мартона. А вже як керівник оркестру Закарпатського народного хору та оркестру хореографічного ансамблю "Юність Закарпаття" яскраво демонстрував барвисту і багатонаціональну музичну культуру нашого краю.

Тиберій Децидерович Боніславський народився 15 жовтня 1928 р. в м. Кошице (нині територія Словаччини) у багатодітній родині. Його батько був відомим інженером-будівельником, ерудованою і високо інтелігентною людиною. Він дбав про різнобічне виховання та хорошу освіту дітей, усі вони закінчили вищі навчальні заклади. Старший

син Дезидерій, як і батько, обрав фах інженера (ним була спроектована перша кругова дорожня розв'язка в м. Ужгород, що знаходиться за транспортним мостом на площі Дружби народів). Середній син Тиберій став дипломованим музикантом-скрипалем, а молодший Габор – лінгвістом романо-германських мов. У дитинстві усі вони займалися спортом і досягли значних результатів у боксі.

У чехословацький період, коли Закарпаття активно розбудовувалося, а фахівці-будівельники були вкрай потрібні, родина Боніславських переїхала в Ужгород.

У 1939–1944 роках Тиберій навчався в Ужгородській гімназії (звідси бездоганне володіння угорською мовою!), де велика увага приділялася вивченню іноземних мов (в тому числі і латинської). Юнак самотужки освоїв гру на скрипці.

Після війни, у 1945 р., дізнавшись про заснування Ужгородської музичної школи та оголошення до неї набору, успішно здав вступні іспити, котрі (за спогадами Т. Боніславського) очолював Д. Є. Задор. У 1946 р. вісімнадцятилітнім юнаком увійшов до числа найперших студентів Ужгородського державного музичного училища. З 1945 до 1949 р. Тиберію пощастило навчатися у видатної скрипальки та співачки Віри Карлівни Ромішовської – яскравій представниці чеської та французької скрипкових шкіл, що на той час вважалися одними із кращих в Європі. В класі цього викладача молодий музикант досягає значних успіхів у освоєнні професійної гри на скрипці, а разом з тим активно залучається до ансамблевого музикування. Т. Боніславський виступав на першому звітному концерті музичного училища як соліст-скрипаль та ансамбліст (у дуеті з Л. Товтом та у скрипковому квартеті, до складу якого входили Тиберій Боніславський, Людвіг Товт, Іван Пацек та Сабов). Його ім'я часто з'являлося на концертних афішах. А з 1 січня 1949 р. Тиберія Боніславського, як одного із кращих старшокурсників-скрипалів Ужгородського музичного училища, за сумісництвом прийняли на роботу в симфонічний оркестр Закарпатської обласної філармонії, де він набував важливий досвід оркестрової гри.

Навчання в Ужгородському музичному училищі (1946–1950) склало яскравий період його життя. Т. Боніславський вчився у відомих музикантів з європейською освітою: у Володимира Гошовського, Віри Ромішовської, Дезидерія Задора, котрий на усіх курсах викладав теоретичні дисципліни. В закладі панувала атмосфера щирого захоплення музикою, вирувало концертне життя. Щотижня викла-

дачі музичного училища, що складала музичну еліту Закарпаття, давали недільні концерти-лекції, а студенти щомісячно виносили на сцену нові вивчені музичні твори. Постійними концертантами були два кращих скрипалі курсу: Т. Боніславський і Л. Товт. В цей же період зародився чудовий дует Т. Боніславський (скрипка) – М. Кобулей (фортепіано), який у подальшому перетворився на прекрасний творчий тандем двох музикантів-однодумців. Спільні музикування з Людвігом Товтом та Мілієм Кобулеєм зробили їх вірними друзями на усе життя.

Alma mater залишила в душі Т. Боніславського теплі спогади. Саме вони спонукали приїздити на відзначення ювілейних дат Ужгородського державного музичного училища, виступати на урочистостях (в якості скрипаля-соліста на святковому концерті до 10-річчя УжДМУ; з оглядом здобутків закладу на творчому вечорі до 20-літнього ювілею і т. д.). У подальшому Т. Боніславський завжди підтримував викладачів та студентів свого рідного музичного училища на різних мистецьких заходах та міжнародних конференціях. Як свідчать листування Т. Боніславського з автором цих рядків, він планував написати книгу про дорогий йому заклад, але, на жаль, не встиг.

По закінченню Ужгородського державного музичного училища у 1950 р. талановитий скрипаль продовжив навчання, поступивши на оркестровий факультет Львівської державної консерваторії ім. Лисенка. П'ять років (з 1950 до 1955 р.) спливали непомітно в постійному удосконаленні скрипкової майстерності, освоєнні основ диригування та набутті педагогічної практики. Як відомо з особової картки, що зберігається в архіві Закарпатської обласної філармонії, навчався він заочно і здобув дві кваліфікації: "викладач гри на скрипці" та "соліст оркестру".

Подальше життя Тиберія Боніславського розділилося на три періоди: 1) берегівський (1956–1959); ужгородський (1959–1999) та 3) будапештський (1999–2008).

У Берегово молодий спеціаліст приїхав за направленням: викладати в дитячій музичній школі і відпрацював обов'язкових три роки (кожен навчальний рік тривав з осені до весни). Це невелике містечко Закарпаття на той час мало вже багаті традиції скрипкового виконавства, а відтак скрипка була там одним із популярних інструментів. Сповнений творчих сил і енергії, Т. Боніславський фахово і з любов'ю навчав юних музикантів, створив у школі перший дитячий струнний оркестр, а паралельно – працював завідуючим учбової частини (за-

вучем). Приїзд випускника Львівської консерваторії позначився і на активізації музичного життя Берегова. У 1956–1959 рр. Тиберій Боніславський очолює районний учительський хор, котрий багато концертує і перетворюється на яскравий колектив області. Відбуваються зміни в його особистому житті. У Берегові Тиберій зустрів свою другу половинку, оженився і відсвяткував народження свого первістка Аттіли (в подальшому відомого скрипаля).

Після відпрацювання післядипломної практики у 1959 р. Тиберій Боніславський переїздить в обласний центр, де в цей час проживають його батьки і брати. У зв'язку з дефіцитом кадрів, музиканта із задоволенням приймають керівником оркестру Закарпатського державного народного хору Закарпатської обласної філармонії. Молодий музикант привносить в оркестр високий професіоналізм, працює грамотно, поповнює склад виконавців випускниками консерваторій. В його оркестрі грали відомий в Ужгороді флейтист Йозеф Ермін (батько відомого піаніста), Арпад Петкі та багато інших. В цей час Закарпатський народний хор, котрим керував Михайло Кречко, переживав період високого мистецького підйому. Це був найвідоміший колектив нашого краю. Разом із Закарпатським народним хором Т. Боніславський інтенсивно гастролює. Він виступав в різних куточках Радянського Союзу та за його межами, але з народженням меншого сина Чобо у 1963 р. переходить на роботу в Ужгородську дитячу музичну школу № 1 ім. П. Чайковського. Тиберій Дезидерович Боніславський викладав клас скрипки і очолив оркестрову секцію, котра тоді включала оркестрові струнно-смичкові, духові, ударні та народні інструменти (окремо струнно-смичкової секції в 1963 р. ще не було).

Дався взнаки досвід роботи у Берегівській ДМШ. Він легко знаходив спільну мову з учнями, оскільки усіх їх любив і вмів з ними працювати. Його вихованці платили взаємністю. Для них їх "Боні-бачі" був найкращим вчителем, для нього старанно виконувалися усі завдання та натхненно гралися на скрипці технічно складні твори. Як і в Берегові, керує дитячим струнним оркестром. Перелік його учнів був дуже великим. Серед вихованців по класу скрипки: Вікторія Потіш (за чоловіком Гойдош В. А. – методист управління культури Закарпатської ОДА), скрипаль Йовжі Петкі, Островська і т. д.; серед учнів-оркестрантів: Людвіг Потіш, Лоці Качало, Мікі Фолтин, Юра Мартин, Ігор Щербак, Ірина Поп, Володя Пукіш, Норіка Ріцков та багато-багато інших, значна частина яких пізніше увійде до складу камерного

оркестру Ужгородського державного університету під керуванням Т. Д. Боніславського.

Та все ж педагогічна робота не могла повністю вдовольнити його потребу в активному музикуванні та керуванні професійним оркестром. У 1965 р. музикант з радістю погодився на посаду керівника оркестру хореографічного ансамблю "Юність Закарпаття", суміщаючи цю роботу з викладанням у музичній школі.

Багатим на переміни в житті Т. Боніславського виявився 1975 рік. Він переходить працювати в Закарпатську обласну філармонію на посаду соліста-скрипаля та лектора-музикознавця і повністю поринає у концертне музикування. Це був час найвищого розквіту скрипкового дуету Т. Боніславський – М. Кобулей. Музиканти щомісяця давали до двадцяти концертів у різних містечках і селах Закарпаття. З цього приводу збереглися спогади Юрія Булки, опубліковані у збірці "Пам'яті Емілія Кобулея". Музикознавець зазначає, що програми дуету були настільки цікавими і музично яскравими, що "могли би стати окрасою будь-якого європейського міста". В репертуарі були численні твори Й. С. Баха, Р. Шумана, М. Римського-Корсакова, Р. Вагнера, С. Рахманінова, Д. Шостаковича та інших видатних композиторів.

Разом з тим у 1970-х рр. розпочинається активна робота в ансамблі "Угорські мелодії". З приходом Іштвана Мартона та Тиберія Боніславського цей колектив пережив період найвищого підйому. Зі спогадів С. П. Бунди, керівником ансамблю був І. Мартон, а концертмейстером і лектором Т. Боніславський. Як завжди, важлива увага приділялася професіоналізму виконавців. В "Угорських мелодіях" грали Михайло Медвідь, Олександр Янів, Іштван Ковач, Валерія Шато, Ланда Анкіко, Іван Чуда, Ференц Неметі. Кожен концерт "Угорських мелодій" перетворювався на справжнє свято музики. Яскраві виступи колективу завжди збирали повну залу. Адже його популярність була настільки високою, що, зазвичай, важко було дістати квитки. Багато концертів знаходило відображення в рецензіях Т. Боніславського на сторінках газети "Kárpáti Igaz Czó".

Паралельно з роботою у філармонії Тиберій Боніславський засновує і керує самодіяльним камерним оркестром викладачів і студентів Ужгородського державного університету "Дивертисменто". У складі виконавців було чимало його колишніх учнів, більшість склали медики (проф. С. Герзанич, В. Качало та інші). За тридцять років роботи колектив досяг високого виконавського рівня, гастролював не лише в Радянському Союзі, а й за кордоном. Особливо яскравими були концертні поїздки 1990 р. в Будапешті. "Дивертисменто" виступав у

Будинку угорсько-радянської дружби та в театрі "Йожеф-Аттіло Сингаз". Колектив був удостоєний звання "народного" (нині камерний оркестр "Дивертисменто" УжНУ відроджений Іштваном Ясницьким).

У 1987 р. зі створенням на Закарпатті Угорського культурного товариства Т. Боніславський входить до його складу і очолює музичну секцію (з 1995 р. керував Угорським музичним товариством імені Д. Є. Задора). З виходом на пенсію кілька років продовжував працювати у Закарпатській обласній філармонії.

В останні роки життя Т. Боніславський все більше уваги приділяє музикознавчій роботі. Він прагне закарбувати для історії яскраві моменти розвитку музичної культури Закарпаття та відтворити творчі портрети закарпатських корифеїв: Дезидерія Задора і Іштвана Мартона. За підтримки Угорського культурного товариства одна за одною виходять три монографії угорською мовою: "(Magyar) Zenei Élet Kárpátalján" ("(Угорське) музичне життя на Закарпатті") (1993), "Kárpáti Kantáta: Zádor Dezső és munkássága" ("Кантата "Карпати": Дезидерій Задор та його творчість") (1998), "...és a hegyek is hallották: Márton István (1923–1996)" ("І чули гори: Іштван Мартон (1923–1996)") (2000). Монографії засвідчили колосальну працездатність Т. Боніславського. Вони виявилися надзвичайно цікавими, включили маловідомі біографічні факти, огляд творчості, подали найповніший перелік творів, багату бібліографію, супроводжувалися фотоматеріалами. Паралельно закарпатський музикант писав спогади і українською мовою. Однією із останніх таких публікацій Т. Боніславського стала стаття про Володимира Гошовського "Особисті стосунки та листування з В. Л. Гошовським за 20 років (1964–1986 рр.)", видана у збірнику "Пам'яті Володимира Гошовського" (Львів, 2006).

У 1999 р. Т. Боніславський переїхав до сина в Будапешт. На цей час Аттіло став провідним скрипалем Національного симфонічного оркестру Угорщини. На новому місці, незважаючи на вік, Тиберій Дезидерович не припинив музичної діяльності. Він створив будапештський квартет імені Антонія Годинки і керував ним до останніх днів свого життя; прочитав десятки музичних лекцій та провів багато концертів у різних містах Угорщини. У 2002 р. приїздив до Львова на Міжнародну конференцію з нагоди 85-річчя В. Гошовського. У 2008 р. відзначив своє вісімдесятиліття.

Помер 17 грудня 2008 р. в Будапешті. За заповітом Т. Боніславського його тіло піддали кремації, і частину попелу перепоховали в Ужгороді у родинному склепі.

Посмертно у 2009 р. Тиберій Боніславський був удостоєний премії імені А. Годинки.

Численні друзі та сучасники запам'ятали його як яскравого музиканта, як ерудовану, комунікабельну, добру і життєрадісну людину. Т. Боніславський проніс через все своє життя захоплення скрипкою, ансамблевим та оркестровим музикуванням, дарував позитив і радість людям, жив в одну епоху з Дезидерієм Задором, Іштваном Мартоном та іншими корифеями Закарпаття, долучився до розбудови професійної музичної культури краю. Він залишив по собі яскравий слід та світлу пам'ять.

2018 рік стане подвійним ювілеєм Тиберія Дезидеровича Боніславського: дев'яносторіччя від народження та десятиріччя смерті.

Віра Мадяр-Новак

Джерельні приписи:

1. Боніславський, Т. Мій давній, вірний друг / Т. Боніславський // Пам'яті Емілія Кобулея : зб. спогадів та матеріалів / упоряд. : Елішка і Марія Кобулей. – Львів ; Ужгород : Вид-во Інтермікс, 2008. – С. 21-24.

2. Боніславський, Т. Особисті стосунки та листування з Гошовським В. Л. за 20 років (1964–1986 рр.) / Т. Боніславський // Пам'яті Володимира Гошовського. 1922–1996 : зб. ст. та матеріалів / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаніка ; упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2006. – С. 50-57.

3. Boniszlavszky Tibor. ...és a hegyek is hallották: Márton István (1923–1996). – Ungvár ; Budapest : Intermix Kiadó. – 2000. – 104 ol. – Текст угор. мовою.

4. Boniszlavszky Tibor. Kárpáti Kantáta: Zádor Dezső és munkássága. – Ungvár ; Budapest : Intermix Kiadó. – 1998. – 70 ol. – Текст угор. мовою.

5. Boniszlavszky Tibor. (Magyar) Zenei Élet Kárpátalján. – Ungvár ; Budapest : Intermix Kiadó. – 1993. – 88 ol. – Текст угор. мовою.

***

6. Булка, Юрій. Еміль Кобулей : життєвий і творчий шлях / Ю. Булка // Пам'яті Емілія Кобулея : зб. спогадів та матеріалів / упоряд. : Елішка і Марія Кобулей. – Львів ; Ужгород : Вид-во Інтермікс, 2008.

Зі змісту: [про Т. Боніславського]: С. 8-9.

7. Пасічник, Володимир. Тібор Боніславський / В. Пасічник // Пам'яті Володимира Гошовського. 1922–1996 : зб. статей та матеріалів / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаніка ; упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2006. – С. 196.

8. Романюк, Рената. Великаш музикального Пудкарпатя Іштван Мартон (1923–1996) : [про закарпат. композитора] / Р. Романюк, Тібор Боніславський // Русин. світ. – 2013. – Число 104. – С. 4 : портр. – Текст русин. мовою.

9. Тиберій Дезидерович Боніславський: Личная карточка № 72 // Архів Закарпатської обласної філармонії. – Ужгород, 1989.

Жовтень: 22

МИРОСЛАВА ОМЕЛЯНІВНА РОСУЛ

60-річчя від дня народження
художниці-керамістки,
заслуженого художника України (нар. 1958)

Мирослава Росул – одна з найбільш яскравих і творчо активних постатей сучасного керамічного мистецтва нашого краю.

Її творчість двічі відзначалася обласною премією Й. Бокшая та А. Ерделі (2003, 2016).

Двадцять п'ять років, віддані кераміці, пройшли у постійному вдосконаленні і пошуках свого стилю формотворення. На експозиційному рахунку художниці 8 персональних виставок, 18 групових, в тому числі 5 міжнародних, майже щорічна участь у національних та міжнародних керамічних симпозиумах.

З цього списку варто назвати бодай кілька найважливіших культурно-мистецьких акцій, як, до прикладу, виставка "Сучасне професійне декоративне мистецтво України. Трансформація образу" (Київ, 2003) та "Сучасне декоративне мистецтво України в Штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі у дні святкування 50-річчя вступу України в ЮНЕСКО".

Досконале знання можливостей улюбленого матеріалу, метафоричність керамічної пластики вирізняє твори Мирослави Росул, робить їх цікавими і для шанувальників прикладного мистецтва, і для професіоналів-мистецтвознавців.

Зокрема, у своїй передмові до альбому "Мирослава Росул" (2008) мистецький критик Олена Приходько зазначає: "Вища мистецька освіта допомогла вивести творчі уподобання авторки з потоку тимчасової кон'юнктури, несмаку, еkleктики і поверхового епігонства на обрії мистецтва серйозного, неперехідного, зануреного у вир особистісних потрактувань, емоційних почувань та роздумів. У мистецьких напрацюваннях мисткині присутня і культура народного образотворення з її своєрідною виразною пластикою, і міцний стрижень професійного вишколу. Художниця повсякчас демонструє високу обізнаність з творчим досвідом майстрів епох, що минули, а також стародавніх цивілізацій, свідомо запускаючи в обіг своїх креативних шукань артефакти світової пракультури".

Високо оцінює творчий доробок ужгородської керамістки і одна з найавторитетніших постатей сучасного мистецтвознавства, пре-

зидент української секції Міжнародної асоціації арт-критиків AICA, заслужений діяч мистецтв України Зоя Чегусова, наголошуючи: "Мирослава Росул є суто українською художницею, про що свідчить її постійне тяжіння в кераміці до витоків національної традиції і невпинне шукання зображального коду мистецтва наших предків. У її глибоко змістовних, образних, пластично опрацьованих творах, пов'язаних з генетичною пам'яттю нашого народу, віддзеркалюється власне поетично-міфологічне мислення майстрині."

Звідки все це у звичайної міської дитини (нар. в Ужгороді 22 жовтня 1958 р.), дорослішання якої припало на кінець 70-х років минулого століття, часів, до яких назавжди прилипло слово "застій".

І тут, вочевидь, таки справді діє генетика. Батько Мирослави Омелян Росул (1926–2004) – відомий і шанований у нашому краї громадсько-політичний діяч, просвітянин, з 1948 до 1957 р. політ'язень, автор книги спогадів "Дорогою долі", у юності мріяв стати художником, а крім того, змалку захоплювався легендами та історією свого рідного села – старовинного Невицького. Мабуть, нема в околицях Ужгорода іншої місцевості, такої багатой на історико-міфологічну ауру та активне громадське життя селян у першій половині минулого століття.

Все це не могло не вплинути на формування особистості і зацікавленень Мирослави, ставши підґрунтям для знань та навиків, набутих у Львівському державному інституті декоративного і прикладного мистецтва (нині Академія прикладного мистецтва). Напевно, від батька і заповзятливість, уміння не відступати перед труднощами, прагнення постійного розвитку на обраному шляху, а також здатність не лишатись у тіні іншого учасника сімейного керамічного дуету – досвідченого і технологічно озброєного В'ячеслава Вінковського.

Кераміка художниці мимоволі зупиняє погляд, видобуваючи з підсвідомості глядача глибоко заховані архетипи, долучаючи його до відчуття вічного колобігу життя. Напевно, свою роль тут грає і матеріал – глина, яка навіть у найпростіших виробих сільських гончарів вміє промовляти від імені давно минулого.

Між іншим, нещодавно у пресі з'явилась інформація про те, що сучасні технології, використовуючи доріжки від гончарного круга, можуть відтворити пісню, яку наспівував гончар.

Може, колись ще більш досконалі технології видобудуть із сучасних керамічних артефактів поки що не підвладні слову особливості світовідчуття нашого швидкоплинного часу.

І тоді роботи нашої землячки і сучасниці скажуть про нинішнє непередбачуване сьогоднішнє те, що зараз заглушує "цивілізаційний шум".

Надія Панчук

Джерельні приписи:

1. Декоративне мистецтво Закарпаття : виставка / відп. за вип. Б. Кузьма, М. Росул, В. Віньковський. – Ужгород, [2005]. – 20 с. : кольор. іл., портр.

2. Росул, Мирослава Омелянівна. Кераміка : альбом / М. О. Росул ; передм. О. Приходько ; Закарпат. орг. Нац. спілки худож. України, Упр. культури Закарпат. облдержадмін. – Ужгород : Гражда, 2008. – 32 с. : іл.

***

3. Росул, Мирослава. Дорога, якою йде закарпатське мистецтво : [розмова з майстринею кераміки / вела Т. Щеголеєва] / М. Росул // Унгвар. – 2014. – 30 квіт. – С. 7.

4. Росул, Мирослава. Нас завалила китайщина, а свої прикладники просто вмерли... : [розмова із худож.-керамістом / вела М. Нейметі] / М. Росул // Новини Закарпаття. – 2008. – 6 груд. – С. 20.

***

5. Висіцька, Таміла. Росул Мирослава Омелянівна : (н. 22.11.1958) : керамік / Т. Висіцька // Висіцька, Таміла. Жіночі постаті в історії Закарпаття : біобібліогр. довід. : Кн. 1 : наука, культура, мистецтво / Т. Висіцька ; бібліогр. ред. Л. Ільченко. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2004. – С. 274-275 : портр. – Бібліогр. наприкінці ст.

6. Мишанич, Володимир. Керамісти з Ужгорода на фестивалі у Японії : [свої роботи на фестивалі-конкурсі "Міно" представили В. Віньковський та М. Росул] / В. Мишанич // Ужгород. – 2011. – 19 листоп. – С. 12.

7. Мишанич, Володимир. Ужгородці в Малій Білозерці : [ювілей. V Міжн. пленер в с. Мала Білозерка Запоріз. обл. ; учасники від Закарпат. обл. М. Росул та В. Віньковський, які презентували декор.-приклад. мистец.] / В. Мишанич // Ужгород. – 2011. – 3 верес. – С. 12. : фот.

8. Приходько, Олена. "Архаїчно-сучасне формотворення" Мирослави Росул / О. Приходько // Образотворче мистецтво. – 2009. – № 3. – С. 108-109.

9. Росул Мирослава Омелянівна : [керамік] // Художники Закарпаття : до 55-річчя Закарпат. орг. Нац. спілки художників України / упоряд. : Б. І. Кузьма, К. Є. Стельмах. – Ужгород : Карпати, 2001. – С. 130-131 : портр., фот. – Текст укр. та англ. мовами.

10. Росул Мирослава Омелянівна : лауреат обл. премії ім. Й. Бокшая та А. Ерделі (2003) ; (художник декор.-приклад. мистецтва) // Художники Закарпаття : [альб.-кат.] / упоряд., відп. за вип., ідея проекту : Б. І. Кузьма. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2011. – С. 122 : портр., фот. кольор. – Текст укр. та англ. мовами.

11. Росул Мирослава Омелянівна : (художник декор.-приклад. мистецтва; лауреат обл. премії ім. Й. Бокшая та А. Ерделі 2003 р. за твори "Колесо долі", "Розпач") // Магія відданості рідній землі і світу : лауреати обл. мист. премії ім. Й. Бокшая та А. Ерделі 1995–2015 рр. / Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. орг. Нац. спілки художників України ; упоряд., післяслово Б. І. Кузьми ; вступ. ст. В. С. Габорця. – Ужгород : Карпати, 2016. – С. 124-125 : портр., фот. кольор.

12. Ще дев'ятьох наших земляків удостоєно нагрудного знака "За розвиток Закарпаття" : [в т. ч. нагруд. знаком "За розвиток Закарпаття" нагороджено М. Росул] // Новини Закарпаття. – 2015. – 29 серп. – С. 4.

Листопад: 3

ГУЦУЛЬСЬКА РЕСПУБЛІКА

100-річчя від утворення (1918)

Гуцульська Республіка – символічне українське державне утворення, що існувало в листопаді 1918 – червні 1919 рр. з центром у с. Ясіня, нині селище міського типу Рахівського району Закарпатської області. Виникла з народної ініціативи після розпаду Австро-Угорської держави в останні дні Першої світової війни одночасно з утворенням Західноукраїнської Народної Республіки, з якою була тісно пов'язана. Займає важливе місце в Українській національній революції 1917–1921 рр. як унікальна сторінка локального державотворення.

Вищим органом державної влади Гуцульської Республіки була Народна Рада – тимчасовий парламент у складі 42 членів, яких обирали на віче – загальних зборах усіх дорослих мешканців Ясіня та сусідніх сіл. Виконавча влада належала Головній Управі (12 осіб), котра призначалася Народною Радою та поділялася на комісії (секції). Військові та правоохоронні функції виконувала Народна Оборона чисельністю від 80 до 500 осіб. Повноваження судді покладалися на сільського старосту, діяв військовий суд. Дрібні правопорушення каралися примусовою працею від кількох годин до кількох діб на лісозаготівельних і сільськогосподарських роботах на користь сиріт і вдів.

Юрисдикція Гуцульської Республіки поширювалась на територію близько 1 тис. кв. км і населення 20 тис. осіб. Центр (столиця) – Ясіня, тоді важливе прикордонне село з густо населеними присілками, що нині мають статус окремих сіл – Лазещина, Стебний, Чорна Тиса. Офіційно використовувались українська національна символіка і

військові відзнаки. Українська мова була державною, нею навчали у школах і вели діловодство. Службові особи урочисто присягали на вірність громаді та безпосередньо відстоювали її інтереси перед повноважними представниками трьох держав – ЗУНР, Румунії, Угорщини.

В історії Гуцульської Республіки бачимо п'ять різночасових етапів: перший – установчий – від 3 листопада до 22 грудня 1918 р.; другий – угорський окупаційний – від 22 грудня 1918 р. до 7 січня 1919 р.; третій – відновлення та експансії – від 7 до 21 січня до 1919 р.; четвертий – мирного співіснування – від 21 січня до 16 квітня 1919 р.; п'ятий – румунський окупаційний – від 16 квітня до 11 червня 1919 р. Власне, назва “Гуцульська Республіка” утвердилася в мемуаристиці та публіцистиці, починаючи з 1920-х рр. У режимі реального часу міні-державна мала самоназву “Українська Народна Рада в Ясіню”. Для учасників подій точкою відліку Гуцульської Республіки слугували дати 3 і 8 листопада 1918 р., хоча в ряді праць побутує 8 січня 1919 р.

У Львові 1 листопада 1918 р. утворилася Західноукраїнська Народна Республіка. Під цим впливом 3 листопада в Ясіня в умовах політико-правової невизначеності з метою захисту населення від мародерів, забезпечення громадського порядку, збереження майна і коштів місцевої громади створено військово-правоохоронну структуру – Народну Оборону. Її очолив демобілізований офіцер австро-угорської армії – оберлейтенант (поручик) Степан Клочурак (1895–1980), який щойно повернувся додому. До 5 листопада Народна Оборона очистила Ясіня та околиці від угорських жандармів і поліцейських-прикордонників, яких роззброїли і відправили подалі, взяла під охорону три станції, п'ять складів, 368 голів худоби і 16 коней військового відомства. Звільнили нотаря, замість угорського старости села призначили гуцула-українця Дмитра Іванюка.

Нове самоврядне утворення започаткували в день святого Дмитра – 8 листопада 1918 р. – на віче у центрі Ясіня на площі Тридцятки. Трибуну прикрасили синьо-жовтими прапорами. У віче взяли участь понад 3 тис. дорослих, які ухвалили резолюцію про об'єднання з усією Україною. Примітно, що того ж дня подібний маніфест проголосила Любовнянська (Пряшівська) народна рада, хоча відстань між Ясіня і Старою Любовнею (нині Словаччина) понад 400 км шосе. Так само вирішила низка рад регіону.

На віче обрали “Українську Народну Раду в Ясіню”. До складу представницько-законодавчого органу увійшли 42 особи – 38 укра-

їнців, по 2 німці та євреї. Обранці присягнули на вірність громаді. Головою Ради став Степан Клочурак, секретарем Ради й одночасно нотарем – Михайло Сабадюк, старостою села – Дмитро Іванюк. Рада затвердила виконавчий орган – Головну Управу в складі 12 осіб, а також функції та склад Народної Самооборони (200 осіб). У Головній Управі сформували комісії: шкільну, лісову, лісових робіт, торговельну, харчову, адміністративну, військову. Створено фінансове відомство, функції скарбника сумлінно виконував Самуель Радг. Виділено значні кошти із сільської скарбниці на відбудову доріг, мостів і будинків, зруйнованих війною, демонтаж військових укріплень. Згадану худобу безоплатно роздали соціально вразливим родинам – воєнних вдів та інвалідів, з дітьми-сиротами, найбільш постраждалим від воєнних дій та реквізицій, а коней передали Народній Обороні. Налагодили стійкі контакти з урядом ЗУНР. У його структурі діяла секція пропаганди для угро-русинів з філіями у селах Лавочне та Ясіня, котра щедро постачала українську періодику, книжки, підручники.

У грудні 1918 р. до Народної Ради в Ясіня ввійшли по два представники найближчих сільських громад – Білина, Богдана, Квасів. Представники Ради взяли участь у роботі дорадчих з'їздів у Будапешті 10 грудня і Сиготі 18 грудня, де виступили проти намагань залишити край у складі Угорщини. 20 грудня в Ясіня прибув уповноважений угорського уряду Калман Фізешірі з Будапешта, де говорили про анархію в 21 селі округу. Урядовець переконався в безпідставності чуток: "У вас більший порядок, як у нашому Будапешті". Проте угорські високопосадовці 22 грудня ввели до Ясіня батальйон гонведів чисельністю 620 вояків-сейкелів, які роззброїли Народну Оборону і перебрали контроль над важливими об'єктами, складами, залізницею. Народна Рада втратила повноваження на користь угорської адміністрації (нотаря, жандармерії, прикордонної поліції), що, втім, проіснувала недовго.

У підпіллі виникли шість територіальних відділів, які очолили Василь Кувик (с. Лазещина), Василь Клочурак (с. Тиса), Іван Гундек (центр Ясіня), Юрій Гафіяк (с. Стебний), Іван Климпуш (присілок Лопушанка), Іван Дячук (куток Долішній Кінець). Кур'єрський зв'язок із Станіславовим (нині Івано-Франківськ), Коломиєю, Хустом надійно забезпечив Дмитро Німчук. Голова Марамароської русько-української ради в Сиготі Михайло Брацайко уповноважив Степана Клочурака представляти перед ЗУНР інтереси всіх угорських русинів-українців.

2 січня 1919 р. в Станіславові представники Ясіня Степан Клочурак, Євген Пуза, Іван Климпуш взяли участь в урочистому засіданні Національної Ради ЗУНР, де проголошено об'єднання УНР і ЗУНР. Степан Клочурак та Юлій Бращайко, тоді адвокат у Хусті, були обрані до складу Трудового Конгресу в Києві – парламенту Української Народної Республіки.

Гуцульська Республіка отримала військову допомогу від ЗУНР – загін добровольців Української Галицької Армії, що 6 січня 1919 р. відбули з Коломиї до Ясіня для відновлення української влади. Операція пройшла під прикриттям коляди в ніч на 7 січня. 23 вояки УГА та 86 озброєних членів Народної Оборони розділилися на чотири групи. Спочатку зайняли станцію Лазещина-Зимір й полонили 12 угорських охоронців. Група Д. Іванюка взяла станцію Ясіня-Костерівка, припинила сполучення з Раховим. Група М. Сабадюка полонила жандармів і прикордонників. Група В. Клочурака захопила пошту і сільський уряд. Група С. Клочурака роззброїла угорський гарнізон (620 солдатів на чолі з підполковником) у колишньому шпиталі та римо-католицькій школі. До третьої ранку противника нейтралізували без жертв, лише 11 угорських і 8 українських вояків отримали поранення. Полонених упродовж тижня відправили частинами в Угорщину. Останнім – начальника гарнізону під зобов'язання не брати участі в будь-яких акціях проти Ясіня.

8 січня 1919 р. на віче мешканців Ясіня та навколишніх сіл відновлено Народну Раду, що, по суті, проголосила Гуцульську Республіку. Постанови Ради мали силу закону. Степан Клочурак очолив законодавчу і виконавчу гілки влади, збройні сили, виконуючи, по суті, президентські функції. Республіка запровадила українські державні символи (мову, герб, гімн) і взаємодіяла із ЗУНР, приєднання до якої відклали через несприятливі міжнародні обставини. Чисельність Народної Оборони зросла до 500 осіб (командант Іван Гундек). 10 січня Народна Рада закликала краян до військово-політичної самоорганізації в єдності з українським народом від Тиси по Чорне море і гори Кавказ та Українською Республікою.

У середині січня 1919 р. військо Гуцульської Республіки складалося з чотирьох сотень чисельністю понад тисячу осіб. Їх основу склали півтисячі добровольців УГА, зокрема сотня поручика Миколи Саєвича з Косова. З метою утвердження української влади у краї 13 січня три сотні вирушили потягом і возами долиною р. Чорна Тиса – на м. Сигіт. Командував з'єднанням поручик Віктор Воробець, якого

замінив поручик Денис Маєр-Михальський. Спочатку зайняли села Кваси, Білин, Устеріки (нині присілок с. Розтоки). 14 січня взяли Рахів і Берлибаш (Костилівку), 15 січня – Требушани (Ділове), Луг, Великий Бичків та інші села, 16 січня – залізничний вузол Сигітська Комора, місто Сигіт. Підрозділи 12-го і 85-го угорських полків відступили на Тячів.

На Сигіт негайно висунула претензії сусідня Румунія, відправивши з м. Бая-Маре двотисячне угруповання. Військо Гуцульської Республіки було удвічі меншим і налічувало 1100 вояків, які мали на озброєнні 2 гармати, 5 кулеметів, 1 тис. рушниць. Після невдалих переговорів з неочікуваним противником поручик Маєр-Михальський наказав залишити місто. Адже військове керівництво ЗУНР (окружна команда в Коломиї) заборонило конфліктувати з румунами. Військо евакуювали двома частинами: одну – успішно, інша зазнала розгрому. Румуни розібрали колію й увечері 17 січня обстріляли потяг поблизу Сигітської Комори. Полягло 18 гуцульських вояків, 39 поранено, багатьох полонено. Втрати з румунського боку: 8 вбитих і 23 поранених. За дев'ять місяців, у жовтні 1919 р., 19 старшин і 320 стрільців повернулися з румунського полону в Україну.

Після відступу військові підрозділи Гуцульської Республіки зайняли оборону в с. Кваси. Містечко Рахів стало буферною зоною з угорсько-німецьким самоврядуванням. Окружна команда ЗУНР у Коломиї відкликала своїх вояків, побоюючись збройного конфлікту з Румунією та Угорщиною. Народна Рада продовжувала діяти. Республіка утрималась у тодішніх селах Ясіня, Кваси, Білин, Богдан, Устеріки, де проживало до 20 тис. осіб.

21 січня 1919 р. в Хусті відбулися Всенародні збори угорських русинів-українців, які ухвалили резолюцію про прилучення українців-русинів восьми північно-східних комітетів Угорщини до соборної України. У зборах взяли участь шестеро делегатів від Гуцульської Республіки. Наступного дня – 22 січня – на Софійському майдані в Києві проголошено знамениту Злуку всіх українських земель. Одночасно східну частину Закарпаття до м. Берегово окупували румунські війська, центральну включно з м. Мукачево контролювали угорці, а західну разом з м. Ужгородом зайняла Чехословаччина.

Гуцульська Республіка налагодила економічну співпрацю з УНР і ЗУНР. Так, у квітні 1919 р. внаслідок бартерного обміну лісоматеріалів на продовольство з м. Підволочиськ до с. Ясіня доправили чотири вагони кукурудзи (два роздали солдатським вдовам, сиротам,

родинам полонених), нафту, цукор, борошно на паску. До Станіслава й Коломиї щодня курсували поїзди. Працювали школи і лікарні. Народна Рада підтримувала постійний зв'язок з органами самоврядування в межах сучасного Закарпаття. Постійним представником ЗУНР в Ясіня був поручик Нестор Рогожинський, через якого надавалася значна продовольча та інша допомога.

У квітні 1919 р. Народна Рада Гуцульської Республіки закликала бойкотувати вибори до союму квазі-автономії Руська Країна, ініційовані Угорщиною, котру спіткав комуністичний переворот. Для його придушення, починаючи з 16 квітня Румунія окупувала переважну частину Закарпаття, зокрема Ясіня. В унісон польському наступу на ЗУНР румунські війська просувалися через Ясіня до Чернівців. В обмін на лояльність вони не перешкоджали українському самоврядуванню.

1 травня у Станіславові представницький з'їзд закарпатських українців звернувся про допомогу до всіх українських патріотів і державників для визволення Закарпатської України (вжито саме таку назву), а також вимагав допуску на Паризьку мирну конференцію двох представників закарпатських українців. 8 травня в Ужгороді представники Ужгородської, Пряшівської, Хустської рад схвалили приєднання краю до Чехословаччини. 11 червня це рішення підтримала і Народна Рада в Ясіня. Того ж дня Гуцульська Республіка припинила існування. Румунська спецслужба арештувала членів Ради. Їх звинуватили у військових злочинах, але звільнили через відсутність доказів. Натомість С. Клочураку за організацію походу на Сигіт, в якому він особисто участі не взяв, загибель румунських солдатів присудили півроку в'язниці у м. Брашов.

За Сен-Жерменським договором 10 вересня 1919 р. край відійшов Чехословаччині. Народна Рада в Ясіня діяла як орган самоврядування до 30 серпня 1920 р., коли чехословацька влада повністю опанувала регіоном. Старостою села залишився Д. Іванюк. Степана Клочурака достроково звільнили із в'язниці завдяки Українській дипломатичній місії в Бухаресті. Із полонених гуцулів під його проводом сформували сотню, що у жовтні-листопаді 1919 р. воювала проти білогвардійців і більшовиків на Поділлі в складі військ УНР і ЗУНР. Відтак С. Клочурак опинився у чеському місті Богумін, присягнув Чехословаччині та розпочав діяльність в Ужгороді.

Нині Ясіня образно звуть гірською столицею України. У його центрі збереглася будівля Народної Ради Гуцульської Республіки, тоді кінотеатр, а тепер готель "Едельвейс". Іменем Степана Клочурака в

Ясіня названі вулиця та історико-краєзнавчий музей, де на подвір'ї діячеві встановлено пам'ятник, а також загальноосвітня школа I-III ст. с. Чорна Тиса, де він народився. Ясінянською долиною прокладено туристичний маршрут до 10 км від станції Ясіня до місця у Чорній Тисі, де стояв дім Клочураків.

Роман Офіцинський

Джерельні приписи:

1. Гренджа-Донський, Василь. Назустріч волі : зб. оповідань з часів революції 1918/19 рр. / В. Гренджа-Донський. – Ужгород : Уніо, 1930. – 156 с.
2. Жегуц, Іван. Слідами Гуцульської Республіки / І. Жегуц // Гуцульщина. – [Торонто]. – 1992. – № 26. – С. 17-19.
3. Забачинський, Степан. Випад галицьких військ на Закарпаття / С. Забачинський // Літопис Червоної Калини. – [Львів]. – 1932. – Ч. 7-8. – С. 2-4.
4. Королько, Андрій. Гуцульська Республіка 1918–1919 рр. / А. Королько, Ярослав Павлючок // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Вип. 17. – [Івано-Франківськ]. – 2010. – С. 17-25.
5. Клочурак, Степан. До волі : спомини / С. Клочурак. – Нью-Йорк : Карпатський Союз, 1978. – 189 с.
6. Клочурак, Степан. До волі : спомини / С. Клочурак ; передм. М. Мушинки. – Ужгород : Ліра, 2009. – 184 с.
7. Кудей, Зденек. Гуцульська Республіка / З. Кудей ; авториз. укр. пер. Ю. Роїка. – Львів : Укр. б-ка, 1937. – Т. I. – 128 с.; Т. II. – 144 с.
8. Мушинка, Микола. Лицар волі : життя і політ.-громад. діяльність Степана Клочурака / М. Мушинка. – Вид. 2-е, змін. і доповн. – Ужгород : Гражда, 2011. – 440 с.
9. Самчук, Улас. Гори говорять! : роман / У. Самчук. – Чернівці : Самост. думка, 1934. – 164 с.
10. Тернистий шлях до України : зб. арх. док. і матеріалів. “Закарпаття в європейській політиці 1918–1919, 1938–1939, 1944–1946 рр.” / упоряд. і передм. : О. Довганич, О. Корсун. – Ужгород : Закарпаття, 2007. – 750 с.
11. Тимчук, Володимир. Військово-політичні аспекти діяльності Степана Клочурака у 1914–1919 роках : [у т. ч. про Гуцульську Республіку] / В. Тимчук, Наталія Тимчук, Роман Якимчук // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – [Л.]. – 2012. – Вип. 21. – С. 913-922.
12. Ясіня – жива легенда Карпат : кн.-фотоальб. / гол. ред. О. Головчук. – Вид. 2-е, доп. – Мукачево : ZORIANA ; Дрогобич : Коло, 2016. – 168 с.
13. Ясіня у гомоні століть : зб. матер. І-ї наук. конф. “Ясіня – столиця Гуцульської республіки... і не тільки” / упоряд. В. Тимчук. – Львів : Сполом, 2013. – 164 с.
14. Kudej, Zdeněk Matěj. Horalska Republika / Z. M. Kudej. – Praha : Sfinx, 1932. – 326 s. – Текст чес. мовою.

15. Macek, Jerzy. Republika Huculska / J. Macek // Płaj [Варшава]. – 1999. – Т. 19. – С. 122-135. – Текст чес. мовою.

16. Malý, Václav. Huculska republika / V. Malý // Pravo lidu. – [Прага]. – 1937. – 25.01 – 18.02. – Текст чес. мовою.

Листопад: 11

ТАРАС МИХАЙЛОВИЧ ГАНИЧ

60-річчя від дня народження
доктора медичних наук, професора,
завідувача кафедри факультетської терапії (нар. 1958)

Тарас Михайлович Ганич у лікарській династії Ганичів третій професор після матері – Оксани Миколаївни та батька – Михайла Михайловича. Отже, він продовжив починання та досягнення батьків як у лікарській, так і в науковій та викладацькій діяльності.

Народився він у місті Ужгороді 11 листопада 1958 року. Навчався в Ужгородській середній школі № 1 ім. Т. Г. Шевченка, яку закінчив із золотою медаллю у 1975 році. Цього ж року, після деяких вагань у виборі майбутньої професії: філологія чи медицина, розпочав навчання на медичному факультеті Ужгородського державного університету. Був старостою групи, закінчив університет з відзнакою у 1981 році.

Після успішного закінчення навчання поїхав за направленням і розпочав свою трудову діяльність у санаторії “Сонячне Закарпаття”, працював там протягом семи років на різних посадах, спочатку ординатором, завідувачем терапевтичного відділення, згодом – заступником головного лікаря з медичної частини. Під час роботи в санаторії одночасно з лікарською практикою займався науковою діяльністю, підготував та у 1988 році в Москві захистив кандидатську дисертацію на тему: “Скринінг-діагностика хронічного панкреатиту”.

У 1989 році повернувся в Ужгород, працював лікарем, завідувачем організаційно-методичного кабінету Закарпатського обласного гастроентерологічного диспансеру. Одночасно, з 1991 року розпочав роботу у рідній Альма матер на посаді асистента кафедри факультетської терапії, а з 1995 року – докторанта УЖДУ.

Наукове звання доцента отримав у 1998 році.

Докторську дисертацію “Клініко-фармакологічні аспекти корекції гомеостазу в осіб з радіонуклідним впливом” захистив достроково

наприкінці 1996 року в Київській медичній академії післядипломної освіти. Дисертація присвячена вивченню проблем обстеження та оздоровлення осіб, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС. Звання професора Т. М. Ганичу присвоєно у 2000 році.

У 2001 році на конкурсній основі очолив кафедру факультетської терапії, успішно керує кафедрою по теперішній час та читає для студентів лекції з терапії, фітотерапії, курортології, фізіотерапії. Цього ж року очолив як куратор факультетську терапевтичну клініку Ужгородського національного університету на базі Ужгородської центральної міської клінічної лікарні, яка складається з чотирьох відділень. Лікар вищої категорії з гастроентерології і терапії.

До 70-річчя УжНУ нагороджений грамотою Міністерства освіти і науки України (2015), з нагоди 30-річчя Чорнобильської катастрофи (2016) отримав подяку “Союзу Чорнобиль України” в Закарпатській області.

Кафедра під керівництвом Тараса Михайловича тісно співпрацює з Науково-дослідним інститутом фітотерапії Ужгородського університету, широко вивчає і застосовує в своїх дослідженнях розробки науковців даного інституту. Професор Т. М. Ганич є членом та співголовою оргкомітету численних міжнародних науково-практичних конференцій, які проводить НДІ фітотерапії, є редактором збірників праць цих конференцій.

Упродовж багатьох років (з 2004 р.) Т. М. Ганич очолює секцію гастроентерологів в обласному товаристві терапевтів та є керівником обласного відділення громадського об'єднання Української гастроентерологічної асоціації.

Тарас Михайлович бере активну участь у науковій роботі студентів-медиків, з 2000 р. він є куратором студентського наукового товариства медичного факультету УжНУ, сприяє організації щорічних міжнародних медичних студентських наукових конференцій, в яких беруть участь не тільки студенти та молоді вчені УжНУ, а й представники інших медичних навчальних закладів України та зарубіжжя.

Т. М. Ганич керує науковою роботою аспірантів, під його керівництвом підготовлено чотири кандидатські дисертації. Професор Т. М. Ганич є учасником та доповідачем численних міжнародних наукових зібрань. Володіючи декількома іноземними мовами та маючи значний науковий багаж та авторитет, він налагодив і підтримує наукові контакти зі вченими Словаччини та Угорщини, був експертом

ряду проектів спільно з Інститутом біорізноманіття Словацького аграрного університету в м. Нітра. Учасник міжнародної програми "Наслідки Чорнобильської катастрофи і здоров'я".

З 2014 року є членом спеціалізованої вченої ради при Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького за спеціальностями "Внутрішні хвороби", "Кардіологія", а з 2016 р. – член спеціалізованої вченої ради при ДВНЗ "УжНУ" за спеціальностями "Внутрішні хвороби", "Сімейна медицина", з 2017 р. – заступник голови цієї спецради.

Основними напрямками наукових досліджень Т. М. Ганича є поєднана патологія органів травлення, оздоровлення людей, що постраждали внаслідок чорнобильської аварії, вплив екзоєкологічних факторів на людину, йододефіцитна патологія, фітотерапія. Розробив концепцію хронічного впливу малих доз радіації у поєднанні з іншими несприятливими факторами на здоров'я людини у довгостроковій перспективі. У своїй лікарській практиці успішно поєднує медицину офіційну та нетрадиційну, народну, а саме класичну фітотерапію, тобто використання лікарських трав, має значний досвід у застосуванні методики розвантажувально-дієтичної терапії.

З 2016 р. – заступник декана медичного факультету з наукової роботи.

Професор Т. М. Ганич має у своєму доробку понад 300 видрукованих наукових робіт, він є автором та співавтором, у тому числі близько 110 наукових робіт – з грифом МОН України, 5 монографій і 7 навчально-методичних посібників, 7 патентів на корисну модель або винахід.

Тарас Михайлович – різнобічна за інтересами і творча людина. Поряд із науковою та педагогічною діяльністю він цікавиться історією, літературою та мистецтвом, удосконалює знання іноземних мов, грає на скрипці, у часи його існування був багаторічним учасником камерного ансамблю університету "Дивертисменто", пропагує і поширює творчість закарпатських художників, любить подорожувати. Дружина професора Ганича Єва – невропатолог, лікар вищої категорії в міській лікарні м. Кішварда (Угорщина). А ще він є батьком кандидата медичних наук, викладача УжНУ Оксани Тарасівни Ганич – достойного продовження закарпатської лікарської династії Ганичів уже в третьому поколінні – та Тетяни Тарасівни Ганич, аспіранта нашого вузу, дипломованого медика та біолога. Третя дочка Катерина

успішно завершила в 2017 р. магістерську програму навчання в Будапештській музичній академії та музичному факультеті Дебреценського університету з виконавської та викладацької майстерності по класу фортепіано. Нарешті, син Михайло – гімназист, багаторазовий призер Всеугорських та регіональних математичних олімпіад.

Любов Дума

Джерельні приписи :

1. Ганич, О. М. Алкоголь і куріння: у путях рабської залежності / О. М. Ганич, Т. М. Ганич, П. П. Ганинець. – Ужгород : Говерла, 2009. – 128 с.

2. Ганич, М. М. Йод – стимул життя (Йодна недостатність) / М. М. Ганич, О. М. Ганич, Т. М. Ганич ; Ужгород. нац. ун-т, НДІ фітотерапії, Мед. ф-т, Ф-т післядиплом. освіти. – Ужгород : Говерла, 2010. – 135 с.

3. Ганич, Т. М. Клінічна фітотерапія : навч. посіб. для студентів мед. ф-тів ВНЗ / Т. М. Ганич, М. І. Фатула, О. М. Ганич ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т. – Вид. 2-ге, допов. і випр. – Ужгород : Говерла, 2008. – 304 с.

4. Ганич, О. М. Практична дієтологія : навч. посіб. для студентів, лікарів-інтернів ВНЗ III-IV рівнів акредитації, сімейних лікарів, лікарів загал. практики / О. М. Ганич, Т. М. Ганич, П. П. Ганинець ; під ред. М. М. Ганича. – Вид. 2-ге, доопрац. і доповн. – Ужгород : Говерла, 2009. – 264 с.

5. Ганич, Т. Радіація. Здоров'я. Радіопротекція : до 25-річчя аварії на ЧАЕС / Т. Ганич ; М-во освіти і науки України, М-во України у справах захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС, Ужгород. нац. ун-т, НДІ фітотерапії. – Ужгород : Говерла, 2011. – 304 с.

6. Ганич, О. М. Розвантажувально-дієтична терапія в комплексі оздоровлення людини / О. М. Ганич, Т. М. Ганич, П. П. Ганинець. – Вид. 2-ге, перероб. і розширене. – Ужгород : Карпати, 2015. – 128 с. : іл.

7. Ганич, Т. М. Хронічний ентерит : метод. рек. для самопідготовки до клініч. практич. занять з гастроентерології для студ. IV–VI курсу мед. ф-ту / Т. М. Ганич, М. М. Блецкан. – Ужгород, 2001. – 39 с.

8. Ганич, Т. М. Хронічний невиразковий коліт : метод. рек. для самопідготовки до клініч. практич. занять з гастроентерології для студ. VI курсу мед. ф-ту / Т. М. Ганич, М. М. Блецкан. – Ужгород, 2000. – 36 с.

9. Ганич, Т. М. Хронічний панкреатит : навч. посіб. для практич. занять з гастроентерології для студ. IV–VI курсів та інтернів ВНЗ України / Т. М. Ганич, О. М. Ганич, М. М. Блецкан ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т, Мед. ф-т. – Ужгород, 2000. – 99 с.

10. Ганич, О. М. Словник латино-українсько-російської медичної термінології з внутрішніх хвороб / О. М. Ганич, Т. М. Ганич ; М-во освіти України, Ужгород. держ. ун-т. – Ужгород, 1993. – 146 с.

11. Фітопрофілактика цереброваскулярних захворювань : метод. рек. для студ., лікарів, інтернів, сімейних лікарів, дільнич. терапевтів, лікарів цереброваскуляр. кабінетів / Б. А. Булеца, О. М. Ганич, Т. М. Ганич [та ін.] ; Ужгород. нац. ун-т, Ін-т фітотерапії. – Ужгород, 2003. – 16 с.

***

12. Ганич, Т. М. Досвід багаторічного застосування РГД : особливості перебігу, покази та результати / Т. М. Ганич // Фітотерапія : здобутки і перспективи : до 20-річчя НДІ фітотерапії : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 квіт. 2012 р. / голови редкол. : О. М. Ганич, Т. М. Ганич. – Ужгород : Говерла, 2012. – С. 185-192.

***

13. Вода і здоров'я людини : матеріали міжнар. міждисциплінар. наук.-практ. конф. : санаторій "Квітка полонини", 19-20 квіт. 2013 року (с. Солочин Сваляв. р-ну) / ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т ", НДІ фітотерапії [та ін.] ; [за ред. проф. Т. М. Ганича]. – Ужгород : Патент, 2013. – 302 с. : рис., табл.

14. Екзо- та ендоекологічні аспекти здоров'я людини. Ретроспектива і погляд у майбутнє : до 25-річчя Чорнобил. трагедії : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 квіт. 2011, санаторій "Квітка полонини" / голови редкол. : О. М. Ганич, Т. М. Ганич. – Ужгород : Говерла, 2011. – 464 с.

15. Клінічні класифікації захворювань внутрішніх органів : навч. посіб. для студ. IV–VI курсів мед. ф-ту / під заг. ред. Т. М. Ганича ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т, Мед. ф-т. – Ужгород, 2001. – 107 с.

***

16. Бедь, В. В. Ганич Тарас Михайлович / В. В. Бедь, М. В. Олашин // Енциклопедія Закарпаття : визнач. особи ХХ ст. – Ужгород : Гражда, 2007. – С. 85-86 : портр.

17. В ім'я життя : [розповідь про сім'ю проф. Ганичів] // Дурунда, Андрій. Замах на Паганіні : нариси / А. Дурунда. – Ужгород : Два кольори, 2002. – С. 65-100 : фот.

18. Ганич, О. М. Династія медиків / О. М. Ганич, М. М. Ганич, Т. М. Ганич. – Ужгород : Говерла, 2017. – 296 с. : іл.

19. Ганич Т. М. : [біогр. довідка] // Історія медичного факультету Ужгородського національного університету : до 60-річчя мед. ф-ту Ужгород. нац. ун-ту / за ред. С. О. Бойка ; М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. ун-т, Мед. ф-т. – Ужгород, 2005. – С. 142-143 : портр.

20. Доктору медичних наук, професору, завідувачу кафедри факультетської терапії Тарасу Ганичу – 50! / Колектив каф. факультет. терапії мед. ф-ту УжНУ, колектив НДІ фітотерапії УжНУ // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Медицина. – Вип. 34. – Ужгород, 2008. – С. 240-241.

21. Ганич, Т. Тарас Ганич про життя, живіт і живу воду : [розмова з д-ром мед. наук / розмовляв С. Федака] / Т. Ганич // Срібна Земля. Фест. – 2008. – 23-29 жовт. – С. 13.

Листопад: 26

ТЕАТР "НОВА СЦЕНА"

80-річчя від дня відкриття першого державного професійного українського театру на Закарпатті зі статусом "національний" (1938)

Професійний театр на Закарпатті у порівнянні з іншими регіонами України зародився значно пізніше. На перших порах його засновником були громадські організації.

15 січня 1921 р. – урочисто відкрито "Руський театр Товариства "Просвіта"" в Ужгороді (1921–1929). Мистецькими керівниками театру були: Микола Садовський, Олександр Загаров, Ярослав Барнич, Микола Певний, Федір Базилевич, Микола Аркас.

У проміжку 1930–1934 рр. театральне мистецтво презентували: "Дружество Руський театр", "Театр ім. Миколи Карповича Садовського". Позбавлені дотаційної підтримки від чеського уряду, українські театри були змушені припинити свою професійну діяльність.

1936 р. місцева влада та чеський уряд відкривають в Ужгороді державний тримовний (російська, українська, русинська) "Земський Підкарпаторуський народний театр", який проіснував до осені 1938 року. Мовна боротьба русофілів, українофілів та русинофілів в середині театру звела нанівець певні досягнення цього колективу.

26 листопада 1938 р. офіційно було відкрито державний театр Карпатської України "Нова Сцена".

Пролісками театру "Нова Сцена" були аматорські драматичні колективи "Верховина" та "Веселка". Аматорський театр "Верховина" було створено при "Союзі підкарпатських руських студентів у Празі" 1927 р. з ініціативи студента Карлового університету Юрія-Августина Шерегія. Під його керівництвом упродовж трьох років аматори зіграли чотирнадцять прем'єр. Серед них: "Заколот" А. Коцебу, "Украдене щастя" І. Франка, "Мартин Боруля" І. Карпенка-Карого, "Маруся Богуславка" М. Старицького та інші, які витримали 48 репріз, у Празі, Подєбрадах та Закарпатті, куди "Верховина" навідувалася під час студентських канікул. До цього періоду належить і перша п'єса Ю. Шерегія з життя закарпатців "Нова генерація", з якою 1929 р. "Верховина" здійснила успішне турне по селах і містах Срібної Землі.

З 1926 р. в Ужгороді під крилом "Просвіти" працював драматичний колектив "Веселка", керівником якого був актор і режисер "Руського театру" Михайло Біличенко.

Як відомо, початком 1930 р. “Руський театр” припинив свою діяльність. З метою збереження українського театру Товариством “Просвіта” було вирішено об’єднати “Верховину” і “Веселку” з перспективою створення на їх основі професійного театру. До складу новоствореного колективу з назвою “Веселка” увійшло 25 чоловік. Головою управи було обрано С. Куцина. Затверджено статут. Приміщення для підготовки вистав надала “Просвіта”. Першою виставою була “Нова генерація” Ю. Шерегія, з режисурою М. Біличенка. Після показу “Нової генерації” у Перечині, Великому Березному, на сторінках преси з’явилися відгуки і запрошення в інші райони Закарпаття. Наступна прем’єра – комедія “Весілля з перешкодами”. У квітні 1930 р. Ю. Шерегій переїжджає у м. Хуст для роботи в місцевій гімназії, організовує успішні гастролі “Веселки” у місті над Тисою.

У Хусті Ю. Шерегій і надалі співпрацює з аматорськими драматичними гуртками, залучивши до цієї справи і свого брата Євгена. Завдяки цьому гурток “Молодь” на пластовому святі у травні 1932 р. показав виставу “Сучасні діти”. Згодом при допомозі Ю. Шерегія, драмгуртківці “Жіночого Союзу” зіграли комедію “Марко Спотикайло”, а учні гімназії наприкінці навчального року – комедію Б. Грінченка “Нахмарило”. Вистави і виступи, які тепло сприймалися хустянами, надавали аматорам творчу наснагу.

У лютому 1934 р. брати Євген та Юрій Шерегії організовують спершу пластунський хор із драматичною секцією, а потім – театральну групу при філії Товариства “Просвіти” в Хусті. Із цієї театральної групи, артистами якої були вчителі, студенти-пластуни, частина яких пройшла вишкіл “Верховини” та “Веселки”, і виростає професійний театр “Нова Сцена”, першою виставою якого була опера С. Гулака-Артемовського “Запорожець за Дунаєм” (режисер Ю. Шерегій, диригент Є. Шерегій).

Це був винятково знаменитий момент в історії створення і розвитку на Закарпатті українського національного театру, що засвідчувало якісно новий етап – перехід від руського театру із наддніпрянсько-галицьким творчим складом до українського національного театру “Нова Сцена”, орієнтованого на місцевих артистів.

За п’ять років (1934–1939) творчої діяльності, спершу в Ужгороді (до 1938 р.), а згодом (кінець 1938 – початок 1939 р.) в Хусті, “Нова Сцена” під керівництвом Ю. Шерегія показала 240 вистав.

У театрі за цей час працювали такі майстри українського театру як актор і режисер Микола Аркас, балетмейстер – режисер Володимир Лібовицький.

На початку червня 1938 р. трупа "Нової Сцени" у складі 30-ти осіб здійснила гастролі до Праги. Протягом тижня в театрі "Акрополіс" було показано п'ять п'єс: "Маруся Богуславка", "Сорочинський ярмарок", "Запорожець за Дунаєм", "Флірт і кохання" та "Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці". Газета "Ven Kov", подаючи характеристику "Марусі Богуславки", писала: "Це народна гра в найкращім розумінні того слова. Те, що в ній найліпше, має народне походження: це є українські народні пісні, вивчені диригентом Є. Шерегієм, народні танці (пані Морозова), гарні народні строї... Вдалиий виступ "Нової Сцени" в Празі служить глибокому пізнанню Підкарпатської Русі, що дуже потрібно".

Готуючись до переходу на професійну основу, управа "Нової Сцени" вирішила провести 1938 р. театральньо-драматичний курс для акторів, керівником курсу було запрошено головного режисера Східнославацького театру з Кошиць Ярослава Скалу. В репертуар курсу було включено: драму К. Чапека "Біла хвороба" (режисура Я. Скали), оперету Ю. Шерегія "Діти ХХ століття" (режисер М. Аркас, диригент Є. Шерегій), оперету-жарт К. Ванченка "Запорожський скарб", драму Ю. Шерегія "Часи минають" (режисер М. Аркас).

На цей час припадає й ідея заснування щомісячного журналу "Нова Сцена". На посаду головного редактора було запрошено досвідченого театрального журналіста з Кошиць Ореста Черняка. Перший номер журналу побачив світ 1 січня 1939 р. на 16-ти сторінках із ілюстраціями.

Після Віденського арбітражного суду восени 1938 р. й захоплення західної частини Закарпаття Угорщиною, головний склад "Нової Сцени" переселився з Ужгорода до Хуста. "Нова Сцена" стає професійним державним театром Карпатської України. На новий театральний сезон було заплановано 16 прем'єр. Реалізувати вдалося лише дванадцять.

На першій прем'єрі "Запорожець за Дунаєм" 26 листопада 1938 р. був присутній уряд Карпатської України в повному складі на чолі з прем'єром А. Волошином. Вистава відбулася з небувалим успіхом. Цю дату і слід вважати днем народження театру самостійної держави Карпатської України під назвою "Український державний національний театр "Нова Сцена".

У першому номері журналу "Нова Сцена" було опубліковано творчий склад театру, адміністративний та обслуговуючий персонал, який нараховував близько тридцяти осіб.

На 14 березня 1939 р. була запланована прем'єра драматичної поеми Т. Шевченка "Гайдамаки" (інсценізація, режисура та хореографія

В. Лівовицького). Однак окупація Карпатської України угорськими військами перешкодила показу на сцені безсмертної поеми Кобзаря. Трагічна доля Карпатської України спіткала і трагічну долю першого державного українського театру на теренах Срібної Землі “Нова Сцена”, який вписав яскраві сторінки в історію Закарпаття.

Василь Андрійцьо

Джерельні приписи:

1. Андрійцьо, Василь. “Нова сцена”. Театр Карпатської України / В. Андрійцьо ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”, Карпат. ін-т підприємництва. – Ужгород : Гражда, 2006. – 128 с.

***

2. Андрійцьо, Василь. Корифеї театру Срібної Землі / В. Андрійцьо // Укр. театр. – 2007. – № 2. – С. 25-31.

3. Андрійцьо, Василь. Театр Карпатської України “Нова сцена” і його роль у формуванні української національної самосвідомості населення Закарпаття / В. Андрійцьо // Світове відлуння українського театру : матеріали Першого та Другого культуролог. міжнар. симпозіумів “Укр. театр. діаспора в контексті держав. мовної та культур. політики” / М-во культури і туризму України ; упоряд. В. П. Пацунов. – К. : Поліграфцентр “ТАТ”, 2006. – С. 165-178. – Бібліогр. наприкінці ст.

4. Баглай, Йосип Олексійович. Український державний національний театр “Нова сцена” у творенні Карпатської України / Й. О. Баглай // Наш рідний край. – 1999. – № 6-7 (лют.-берез.). – С. 25-27 : портр.

5. Стан і переглядний звіт діяльності : [“Нова сцена” при філ. “Просвіти в Хусті, від 10.11.1938] // ЦДАВО України, ф. 3803, оп. 1, спр. 26, арк. 12.

Грудень : 8

ВАСИЛЬ СТАНІСЛАВОВИЧ ЦИГАК

80-річчя від дня народження
заслуженого працівника культури України (нар. 1938)

Народився В. Цигак 8 грудня 1938 р. в с. Сухий Великоберезнянського району. Він закінчив історичний факультет Ужгородського державного університету. Загальний трудовий стаж В. С. Цигака – майже 50 років. Працював у комсомольських, державних та партійних органах. З 1982 до 1990 р. завідував Мукачівським міським відділом культури, де проявив неабиякі здібності як організатор, керівник-новатор. За період роботи В. Цигака на цій посаді рівень роботи

установ культури змінився якісно і кількісно: відкрито експериментальну хорову школу хлопчиків та юнаків, зросла кількість колективів художньої самодіяльності та народних колективів. В цей же час відкрито єдину на всю область картинну галерею. Відкриваються нові відділи в історичному музеї Паланок. Надзвичайно багато уваги приділяється роботі по залученню до творчої співпраці національних меншин. Відкривається Центр німецької культури "Паланок". На високому організаторському та професійному рівні проходять творчі звіти мистецьких установ та колективів міста. Започатковуються пісенні фестивалі "Вечори над Латорицею", в центральній міській бібліотеці проведено міжнародний фестиваль української поезії. У 1991 р. Василя Станіславовича обрано на посаду заступника Мукачівського міського голови з питань культури, освіти та охорони здоров'я. На цій посаді В. С. Цигак тільки підтвердив характерні йому професіоналізм та харизматичність і продовжив свою клопітку діяльність на підтримку і розвиток установ культури в місті. За участі Василя Станіславовича виготовлено та встановлено пам'ятники Міхаю Мункачі, Пресвятій Богородиці, Кирилу і Мефодію, погруддя О. Пушкіну та Т. Шевченку; меморіальні дошки А. Волошину, М. Грушевському, Т. Легоцькому та іншим видатним діячам історії та культури.

З листопада 1994 р. він працює директором мукачівського історичного музею "Замок Паланок". Тут Василь Станіславович розкрив свій талант як дбайливий та ініціативний господарник. Під його керівництвом проведено великий обсяг робіт щодо відбудови замку, збереження його історичної структури та переведення на баланс міста.

Відремонтовано приміщення верхнього та середнього дворів, бастіони, збудовано два мости, вимощено каменем двори та передзамкову площу, повністю перекрито дахи.

Освоєно близько трьох тисяч кв. м під нові музейні експозиції. Завдяки вмільй організації пошукової роботи вже за перші 3 роки на посаді директора В. С. Цигака, фонди музею збільшились на 2500 експонатів. Це дало можливість оформити нові експозиції з етнографії, народного побуту, значно розширити експозиції з археології, історії середніх віків та новітньої історії. Зібраний багатий матеріал, що стосується утвердження державності України. Музей налагодив зв'язки зі спорідненими колективами з Угорщини, зокрема з музеєм м. Шарошпоток та із творчим художнім табором "Хортобань". Завдяки їхній допомозі в замку відкрито меморіальні кімнати Ференца Ракоці II, Шандора Петефі, зал сучасного образотворчого мистецтва Угорщини.

За період діяльності В. Цигака у замку встановлено пам'ятник Федору Корятовичу, меморіальні дошки Шандору Петефі, Ференцу Казінці та Ілоні Зріні; кількість відвідувачів музею зроста майже в 6 разів!, а прибутки музею виросли з 100 тисяч грн. до 800 тисяч грн.

Завдяки величезному авторитету Василя Станіславовича полонина обсягу ремонтних робіт проводилися за рахунок спонсорських коштів та на громадських засадах.

З його ініціативи проведено акцію "Церкви Закарпаття – пам'ятки дерев'яної архітектури України", в результаті якої художники написали і подарували музею більш як 40 полотен цих споруд.

Щороку проводився конкурс пасхальної писанки, відкрито відповідну експозицію "Писанка". Стало традиційним проведення науково-практичних конференцій, круглих столів, учасниками яких були історики та архітектори з України, Угорщини, Румунії, Словаччини; міжнародних симпозіумів скульпторів та художників. Завдяки цим заходам наше місто збагатилося багатьма скульптурами та скульптурними композиціями, що і досі прикрашають вулиці та парки.

Замок-музей відвідує багато почесних гостей, керівники держав, дипломати. За безпосередньої участі В. Цигака було розроблено чинну символіку міста. За особисті заслуги в розвитку культури міста в 1998 р. йому присвоєно звання заслуженого працівника культури України, а в 2002 р. – почесного громадянина м. Мукачево та почесне звання "Закарпатець 2002 року".

Ольга Стадник

Джерельні приписи:

1. Мукачево. Історія – Культура – Туризм. Замок "Паланок" : путівник / авт. проекту О. Іванов ; текст : В. Цигак, О. Мірошніченко, О. Іванов ; пер. англ. М. Джус. – Тернопіль, 2006. – 20 с. : фот. кольор.

2. Мукачево. Замок "Паланок" / В. Гоменюк, В. Цигак [та ін.]. – Ужгород, 2002. – [буклет] : кольор. іл.

3. Мукачівський замок – свідок славної давнини / В. Цигак. – Мукачево : Карпат. вежа, [2010]. – 16 с. : іл. 8.

4. Цигак, В. Ювілею Перемоги – мистецькі дарунки / В. Цигак // Прапор перемоги. – 1985. – 3 берез. – С. 4.

***

5. Дочинець, Мирослав. Останній комендант Паланку. З Василем Цигаком пов'язаний справжній ренесанс древнього символу Мукачева / М. Дочинець // Фест. – 2008. – 3-9 квіт. – С. 14.

6. Мукачівський історичний музей замок "Паланок" : [в т. ч. про дир. музею В. С. Цигака] // Хто є хто. Закарпаття : міжнар. довід.-бібліогр. вид. –

Вип. 1 / В. В. Болгов, І. В. Болгов. – К. : Поліграфкн., 2004. – С. 172-173 : фот., портр.

7. Пагиря, В. Мукачево в історичних портретах / В. Пагиря. – Мукачево : Карпат. вежа. 2003. – 106 с.

Зі змісту: [про В. С. Цигака]. – С. 86-88.

8. Пагиря, В. Мукачево і його почесні громадяни / В. Пагиря, Є. Федів. – Мукачево : Карпат. вежа, 2008. – 128 с.

Зі змісту: [про В. С. Цигака]. – С. 81-83.

9. Пагиря, В. Сторінки історії Мукачева / В. Пагиря, Є. Федів. – Ужгород : Патент, 2012. – 127с.

Зі змісту: [про В. С. Цигака]. – С. 68-70.

10. Пагиря, В. Творці історії Мукачева / В. Пагиря, Є. Федів. – Ужгород : Патент, 2011. – 120 с.

Зі змісту: [про В. С. Цигака]. – С. 65-67.

11. Цигак Василь : діяч культури // Дочинець, Мирослав. Енциклопедія Мукачева в іменах / М. Дочинець, Василь Пагиря. – Мукачево : Карпат. вежа, 2006. – С. 138-139 : портр.

12. Цигак Василь Станіславович : біогр. довідка Почесного громадянина м. Мукачева // Мукачів. Ратуша. – 2010. – 9 груд. – С. 2.

ЮВІЛЕЇ ВЕТЕРАНІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ – 2018 рік

ІЛОНА МИХАЙЛІВНА ГОРВАТ

60-річчя від дня народження (нар.1958)

Народилася 28 січня 1958 року в м. Ужгород. Навчалася у ЗОШ № 10 ім. Мате Залки, після закінчення якої поступила на філологічний факультет Ужгородського державного університету (кафедра угорської мови та літератури). Отримавши диплом, у 1980 р. почала працювати в Закарпатській обласній універсальній науковій бібліотеці, де колись працював її дідусь. Бібліотекар, старший бібліотекар, завідувач відділу документів іноземними мовами. Працювала з відомими в краї бібліотекарями Пірошкою Гадар (заслужений працівник культури України) та Оленою Бардош. Клуб ім. Гізелли Дравої, який вони створили, активно діяв понад 35 років, знаний і в країнах Європи, і за океаном.

Ілона Михайлівна достойно продовжувала їх справу. Як згадує Христина Імривна Зикань, нині завідувачка кафедри угорської філології Українсько-угорського навчально-наукового Інституту ДВНЗ “УжНУ”, яка ще школяркою брала участь у роботі цього клубу: “Бібліотека була одним із основних місць угорської культури, центром, де організовувалися зустрічі митців з читачами, де з дитячого віку прищеплювали любов до угорської мови та читання. І все це – завдяки бібліотекарям, які не просто виконували свою роботу, а зробили її своїм покликанням. Завдяки особистісним та професійним якостям Ілони Михайлівни місцеві школярі та студенти радо відвідують бібліотеку і сьогодні, в добу Інтернету, бо у книгозбірні на них чекають цікаві зустрічі, майстер-класи, творчі акції і – книги”.

Ілона Михайлівна брала активну участь у створенні “Спілки угорських бібліотекарів Закарпаття” (1994 р.), налагодженні зв'язків із колегами Угорщини, завдяки яким бібліотека поповнювала фонди

угорською літературою, а бібліотекарі мали змогу брати участь в науково-практичних конференціях та пізнавально-ознайомлювальних поїздках до бібліотек Угорщини.

Неодноразово відзначена Почесними грамотами Закарпатської обласної ради та облдержадміністрації, Міністерства культури України. За креативність, активну діяльність з популяризації угорської культури краю нагороджена орденом "Золотого Хреста Угорської Республіки".

ВАЛЕНТИНА МИТРОФАНІВНА ДРЕБІТКО

85-річчя від дня народження (1933–2005)

Народилася 6 січня 1933 р. на хуторі Гарнешчина Городнянського р-ну Чернігівської області.

Спеціальну освіту здобула у Хустському культосвітньому технікумі (1953) та Харківському інституті культури (1967).

37 років її життя були пов'язані з книгозбірнями. Завідувала бібліотекою Свалявського політехнікуму, була завідувачкою Свалявської районної бібліотеки для дорослих, а у 1975 р. призначена директором Свалявської районної централізованої бібліотечної системи. Саме під її керівництвом була розпочата і успішно завершена централізація бібліотек району. Досвід роботи в цій справі переймали керівники бібліотек, що проводили централізацію пізніше. Її організаторський хист, професійні знання знадобилися в роботі культурно-освітніх установ. Тому Валентині Митрофанівні доручили очолити районний відділ культури (1977–1980), а згодом місцем її роботи став Свалявський краєзнавчий музей (1981–1987). Саме завдяки її наполегливості та авторитету вдалося багато зробити для зміцнення матеріальної бази музею і поповнення його краєзнавчими експонатами.

Валентина Митрофанівна вмiла співчувати людям, завжди готова була допомогти, але в той же час була дуже відповідальною і вимогливою, в першу чергу до себе. Вона користувалася повагою серед культосвітніх працівників, які неодноразово обирали її головою райкому профспілки працівників культури, а громадськість Свалявщини – депутатом міської ради. Її порад дослуховувались, сприймали як керівництво до дії. Її праця відзначалась численними Почесними грамотами управління культури та обкому профспілки працівників культури області.

Дребітко В. М. нагороджена медаллю "За доблесну працю".

ГАННА ЮРІЇВНА КАЧАЛА

80-річчя від дня народження (нар.1938)

Народилася 16 жовтня 1938 р. у старовинному містечку Перечин (з 1947 р. – смт, з 2004 р. – місто) Закарпатської обл. Після закінчення середньої школи, у 1956 р. вступила до Ужгородського державного університету, де у 1961 р. отримала диплом філолога із спеціальності українська мова та література. Першим місцем роботи була наукова бібліотека університету (1961–1970).

З 1970 до 1997 р. (до виходу на пенсію) працювала в Закарпатській обласній універсальній науковій бібліотеці. За цей час вона була бібліотекарем міського абонементу, старшим бібліотекарем, завідувачкою відділу загального книгозберігання, завідувачкою відділу виробничої та сільськогосподарської літератури.

Інтелегентність, тактовність у спілкуванні з відвідувачами, грамотне обслуговування спеціалістів народного господарства, змістовні Дні спеціаліста та Дні інформації здобули їй прихильність користувачів, а неконфліктний характер – авторитет і повагу колег по роботі.

Неодноразово відзначалась подяками та грамотами управління культури, нагороджена медаллю “Ветеран праці”.

ЙОЛАНА ЙОСИФІВНА МАТЛАХ (ІВАН)

95-річчя від дня народження (нар. 1923)

Народилася 26 травня 1923 р. у вчительській родині, в с. Кам'янське Іршавського р-ну, Закарпатської обл., де і закінчила 4 класи початкової школи. З 1932 до 1941 р. навчалась в Ужгородській реальній гімназії, а з 1941 до 1943 р. на філософському факультеті (за фахом природознавство і географія) Дебреценського університету ім. Стефана Тіси (Угорщина). Після звільнення Закарпаття з 1944 до 1945 р. працювала вчителем Берегівської середньої школи, помічником професора Берегівської гімназії.

У 1944 р. мешканцями с. Дейда Берегівського району була обрана делегатом Першого з'їзду Народних Комітетів Закарпатської України, на якому 26 листопада прийнято історичний Маніфест про возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною. У 1945 р. була референтом Центрального уряду у справах комунікації в м. Ужгород.

У 1951 р. закінчила Хустський технікум підготовки культурно-освітніх працівників, а у 1957 – Харківський державний бібліотечний інститут.

З 1946 до 1981 р. (до виходу на пенсію) працювала в Закарпатській обласній бібліотеці для дорослих. У бібліотеці працювала на різних посадах і у різних відділах, з успіхом застосовуючи в роботі знання мов – угорської, чеської, німецької, англійської, російської, української. Багато зусиль доклала до формування фонду іноземними мовами. Саме їй належить заслуга створення та розвитку відділу літератури іноземними мовами, який вона очолила і який швидко завоював авторитет серед мешканців області.

Йолана Йосифівна дуже порядна і доброзичлива людина, закохана у свій край і свою роботу, вже будучи на пенсії, кілька разів погоджувалась тимчасово попрацювати в бібліотеці, щоб допомогти порадами своїм молодшим послідовникам.

Нагороджена багатьма Почесними грамотами обласного управління культури, Міністерства культури УРСР та СРСР, значком "За відмінну роботу".

ІРИНА ВАСИЛІВНА МИКУЛЯНЕЦЬ

85-річчя від дня народження (нар.1933)

Народилася 12 листопада 1933 р. у м. Хуст Закарпатської області.

Після закінчення школи у 1948 р. поступила на навчання до Хустського культосвітнього училища, яке успішно закінчила у 1951 році. За направленням управління культури з 1951 до 1953 р. працювала завідувачкою Воловецької бібліотеки для дітей.

З травня 1953 до травня 1955 р. переведена на посаду завідувачки сільської бібліотеки с. Руське Поле Тячівського району. Здібну працівницю помітили і перевели до Тячівської районної бібліотеки для дорослих, де вона займала посади зав. пересувним фондом, методиста, завідувачки до 1963 року. З 1964 р. переведена завідувачкою читальної зали Тячівської районної бібліотеки для дітей, а пізніше – завідувачкою цієї бібліотеки. Очолювана нею бібліотека завжди була серед кращих. Отримала звання "Бібліотека відмінної роботи". Саме в цей час відбувалось об'єднання бібліотек в централізовані бібліотечні системи і п. Микулянець брала активну участь у вирішенні організаційних питань робочої групи з централізації.

З 1979 до 1988 р. займала посаду заступника директора по роботі з дітьми Тячівської централізованої бібліотечної системи.

Закарпатська обласна бібліотека для дітей ім. Д. Вакарова створила на базі Тячівської бібліотеки для дітей обласну "Школу передового бібліотечного досвіду", тут працював один із перших в області

ляльковий театр, проводились обласні семінари бібліотечних працівників.

За свою працю І. В. Микулянець відзначена медаллю “Ветеран праці”, неодноразово нагороджувалась Почесними грамотами Міністерства культури.

ЮЛІЯ ЮРІЇВНА РОГОВІКОВА

85-річчя від дня народження (нар. 1933)

Роговікова (Ситар) Юлія Юріївна народилася 1933 р. в с. Руське Поле Тячівського р-ну Закарпатської обл. Після закінчення школи у 1948 р. вступила до Хустського культосвітнього училища, яке успішно закінчила у 1951 р. і була направлена в Тячівську районну бібліотеку для дітей на посаду завідувачки.

У 1969 р. Ю. Ю. Роговікова здобула вищу освіту і отримала диплом Київського державного інституту культури ім. О. Корнійчука.

Діяльність бібліотеки під її керівництвом була помітною. Досвід роботи вивчався і розповсюджувався серед бібліотек області. На базі бібліотеки проводились республіканські “кущові” семінари.

Організаторський талант Юлії Юріївни, її здатність і вміння спілкуватись з людьми, і велика любов до культури і традицій свого краю були помічені керівництвом області й у 1975 р. їй доручають очолити Тячівський районний відділ культури, яким вона опікувалась до 1984 року.

З 1984 р. до виходу на пенсію працювала директором Тячівської районної централізованої бібліотечної системи.

Нагороджена медаллю “За доблесну працю”, значком Міністерства культури “За відмінну роботу”, численними Грамотами управління культури.

ОЛЬГА ПАВЛІВНА ПУДСАКУЛИЧ (ПОПОВА)

85-річчя від дня народження (1933–1994)

Народилась 4 серпня 1933 р. в с. Березівка Шапкінського р-ну Тамбовської області (Росія). По закінченні 7-річки працювала в колгоспі. Через 2 роки продовжила навчання у середній школі, яку закінчила у 1950 р. й переїхала на Закарпаття, де у Волівці проживала її сестра.

У 1952 р. влаштувалась на роботу завідувачкою методичним кабінетом Воловецького відділу народної освіти, була звільнена у зв'язку з відсутністю спеціальної освіти, працювала бухгалтером у райкомунгоспі, потім бібліотекарем в окружній бібліотеці для дорослих. У 1953 р. вступила на заочне відділення Харківського державного бібліотечного інституту, який закінчила у 1958 році. З 1954 до 1955 р. була завідувачкою окружної бібліотеки для дорослих. За сімейними обставинами переїхала до Ужгорода, де працювала завідувачкою читальної зали обласної бібліотеки для дітей та юнацтва (1955–1956), завідувачкою читальної зали міської бібліотеки для дітей № 2 (1956–1961), завідувачкою міської бібліотеки для дітей та юнацтва № 1 (1961–1963), головним бібліотекарем Закарпатської обласної бібліотеки для дорослих (1963–1968). У 1968 р. переведена на посаду завідувачки відділу культосвітніх установ Закарпатського управління культури, а у 1971 р. знов повернулась на свою посаду до бібліотеки.

З 1973 до 1988 р. Ольга Павлівна Пудсакулич очолювала Закарпатську обласну бібліотеку для дорослих (з 1980 р. – Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека). Відзначена Почесними грамотами управління культури, Міністерства культури УРСР, значком “Відмінник культосвітньої роботи”, медаллю “Ветеран праці”.

МАРТА ВАСИЛІВНА САВИНЕЦЬ

85-річчя від дня народження (нар.1933)

Народилася 20 жовтня 1933 р. в с. Дешковиця Іршавського р-ну Закарпатської обл. у родині селянина. З 1940 до 1945 р. навчалась у Дешковецькій початковій школі, потім закінчила Брідську семирічку, а у 1952 р. – Іршавську середню школу. Економічний стан родини не дозволяв продовжити навчання і дівчина працювала у Волівському ЛПХ № 6 рахівником, касиром, бухгалтером.

З 1955 до 1961 р. була завідувачкою бібліотеки с. Верхній Бистрий, а у 1961 р., після здобуття середньої спеціальної освіти у Хустському культосвітньому училищі, переведена завідувачкою районної бібліотеки для дітей, згодом – заступником директора по роботі з дітьми Міжгірської централізованої бібліотечної системи, де і працювала до виходу на пенсію у 1989 році. Марта Василівна брала активну участь

у громадському житті колективу. Понад 20 років очолювала профспілковий комітет клубно-бібліотечних працівників району.

Її любов до дітей, до книги та народного мистецтва рідного краю сприяли активізації дитячого читання в бібліотеках району, районна бібліотека отримала звання "Бібліотека відмінної роботи", а Марта Василівна відзначена численними Почесними грамотами і подяками районного та обласного управління культури, нагороджена медаллю "За довголетний и благородный труд".

Окрім професійної діяльності п. Савинець добре відома в краї як народна майстриня-вишивальниця. Її роботи демонструвались на вернісажах у Києві, Угорщині, Чехословаччині, Румунії; організовувались персональні виставки робіт вишивальниці, без них не обходились організатори виставок народного декоративно-прикладного мистецтва на обласних, районних фестивалях, творчих звітах кращих колективів художньої самодіяльності району.

КЛАВДІЯ ІВАНІВНА СУПЕНКО

90-річчя від дня народження (нар. 1928)

Супенко Клавдія Іванівна (дівоче прізвище Говеля) народилася 25 грудня 1928 р. в багатодітній сім'ї в с. Петрово Миколаївської області (нині – Дніпропетровщина). Після закінчення школи навчалася в культосвітньому технікумі; у 1950 р. була направлена на Закарпаття, в м. Мукачево, де була прийнята художнім керівником районного будинку культури. Відпрацювавши на цій посаді 2 роки, вступила на 1 курс заочного відділення Харківського бібліотечного інституту.

У Мукачівську міську бібліотеку для дітей № 1 Клавдія Іванівна була прийнята в 1955 р. – спочатку працювала бібліотекарем абонементу, а згодом завідувачкою. Активна, грамотна, а головне – самовіддано закохана у свою роботу, Клавдія Іванівна залюбки працювала з дітьми, віддаючи їм свої знання і досвід. Організація усних журналів, читачьких конференцій, зустрічей з письменниками, головні читки в школах, а влітку в парках відпочинку – К. І. Супенко завжди була прикладом для інших. У 1967 р. бібліотеці було присвоєно звання "Бібліотека відмінної роботи". На її базі обласна бібліотека для дітей ім. Д. Вакарова організовувала навчання бібліотекарів, що працюють з дітьми. Надзвичайно багато сил і енергії віддала Клавдія Іванівна бібліотеці в період її реорганізації, коли створювались

централізовані бібліотечні системи. З 1978 р. (до виходу на пенсію) працювала заступником директора по роботі з дітьми Мукачівської міської ЦБС.

Клавдія Іванівна Супенко користувалась авторитетом серед людей: обиралась головою профкому, очолювала первинну організацію товариства "Знання", її портрет за рішенням міської влади було розміщено на міській Дошці пошани, неодноразово нагороджувалась Почесними Грамотами та цінними подарунками Міністерства культури УРСР, виконкому обласної Ради.

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2018 РОКУ

Генеральною Асамблеєю ООН оголошено

- 2016–2025 рр.** Десятиріччям дій Організації Об'єднаних Націй з проблем харчування (A/RES/70/259)
- 2015–2024 рр.** Міжнародним десятиріччям осіб африканського походження (A/RES/68/237)
- 2014–2024 рр.** Десятиріччям постійної енергетики для всіх (A/RES/67/215)
- 2013–2022 рр.** Десятиріччям зближення культур (A/RES/67/104)
- 2011–2020 рр.** третім Десятиріччям за викорінення колоніалізму (A/RES/65/119)
- 2011–2020 рр.** Десятиріччям біорізноманіття (A/RES/65/161)
- 2011–2020 рр.** Десятиріччям дій по забезпеченню безпеки дорожнього руху (A/RES/64/255)
- 2010–2020 рр.** Десятиріччям, присвяченим пустелям і боротьбі з опустелюванням (A/RES/62/105)

Європейський Парламент прийняв рішення відзначити 2018 рік, як **Рік культурної спадщини в Європі**

Верховною Радою України

- 2011–2030 рр.** оголошені періодом розвитку Загальнодержавної програми мінерально-сировинної бази України (Постанова № 3268-VI від 21.04.2011 р.)
- 2006–2020 рр.** оголошені періодом виконання Загальнодержавної програми "Питна вода України" (Постанова № 2455-IV від 03.03.2005 р.)

В Україні 2018 рік оголошено

Роком реалізації правопросвітницького проекту "Я маю право!"
(Указ Президента України № 361/2017 від 14.11.2017 р.)
Роком охорони культурної спадщини

З вересня 2017 р. до літа 2018 р. в Україні та Німеччині проводиться спільний українсько-німецький рік мов

ЗНАМЕННІ ДАТИ У ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ 2018 РОКУ

1030 років від часу відкриття (988) князем Володимиром Великим школи “книжного вчення” (Двірцева школа Володимира), яка відіграла прогресивну роль в інтелектуальному житті слов’янських народів, була державним навчальним закладом вищого типу

1030 років від часу запровадження (988) князем Володимиром Великим християнства як державної релігії Київської Русі

950 років від часу створення “Ізборника Святослава 1073 року” – одного з найдавніших слов’янських і давньоруських збірників літературних творів церковно-релігійного змісту і відомостей з історії, математики, астрономії, медицини, ботаніки, зоології та інших наук

905 років від часу першої редакції (1113) літописного зведення “Повість врем’яних літ” (“Повість минулих літ”) – пам’ятки історіографії і літератури Київської Русі, авторство якої приписують Нестору Літописцю. Цей літопис – систематизована історія держави від найдавніших часів до початку XII ст., своєрідна хрестоматія поетичних і епічних сказань, оповідань, байок та філософських творів

670 років від часу заснування (1348) Карлом II Празького (Карлового) університету одного з найдавніших університетів у Європі і першого слов’янського вищого навчального закладу

440 років від часу другого видання (1578) в м. Острозі “Букваря” Івана Федорова (перший надрукований в Україні “Буквар” виданий І. Федоровим у Львові, 1574 р.). Видання доповнене посібником для вивчення грецької абетки і початків слов’янської пи-

- семності. “Букварем” Івана Федорова користувались у багатьох слов’янських країнах із кириличною абеткою
- 410 років** від часу заснування (1608) наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка як бібліотеки єзуїтського колегіуму, з 1784 р. бібліотека Львівського університету (засновник імператор Йосиф II Габсбург)
- 375 років** від часу створення (1643) Іваном Ужєвичем латинською мовою “Грамматыки словенской...” – першої відомої граматики староукраїнської літературної мови, в якій вдало викладено українську мовну систему
- 370 років** від початку гетьманування (1648) Богдана (Зіновія) Хмельницького та початку Визвольної війни українського народу (1648–1654) під його керівництвом
- 360 років** з часу підписання Гадяцького договору (1658)
- 250 років** з часу початку на Правобережній Україні у травні 1768 р. народно-визвольного й антифеодального повстання, відомого під назвою Коліївщина
- 220 років** від часу виходу друком (1798, Петербург) перших трьох частин епічної, травестійно-бурлескної поеми І. Котляревського “Енеїда” – першого твору нової української літератури, від якого бере початок новий етап українського відродження; повністю поема вийшла у Харкові в 1842 р.
- 200 років** від часу виходу (1818) “Граматики малоросійського наречія” О. П. Павловського – першої в українському мовознавстві друкованої граматики живої народної української мови
- 185 років** від часу заснування (1833–1837) у Львівській семінарії гуртка західноукраїнської демократичної молоді “Руська трійця” (засновники М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич). Метою гуртка було відродження української літератури в Галичині. У 1837 р. “Руська трійця” видала альманах “Русалка Дністровая”, що започаткував процес становлення нової української літератури в Галичині
- 185 років** від часу написання (1833) Г. Ф. Квіткою-Основ’яненком бурлескно-реалістичного твору-повісті “Конотопська відьма”, що є гострою сатирою на панівну верхівку українського суспільства XVIII ст.
- 180 років** від часу заснування (1838) у Києві Інституту шляхетних дівчат (Відомства імператриці Марії Федорівни), в якому здобували освіту дівчата віком від 6 до 18 років

- 150 років** від дня заснування (1868) у м. Львові культурно-освітньої громадської організації “Просвіта”
- 145 років** від часу відкриття (1873) першої публічної бібліотеки у Станіславові (тепер Івано-Франківськ), засновником і бібліотекарем якої був польський емігрант Вінцентій Смагловський. У 1883 р. бібліотека отримала його ім'я, яке носила до 1939 р. Є підстави вважати, що вона є попередником Станіславської обласної бібліотеки, відкритої 8 травня 1940 р. (нині Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка)
- 145 років** від часу заснування Наукового товариства ім. Т. Шевченка (НТШ)
- 140 років** від початку видання Михайлом Драгомановим у Женеві журналу “Громада” (1878–1882)
- 125 років** від часу відкриття (1893) трипільської культури – однієї з найбільших стародавніх землеробських культур (IV–III тисячоліття до н.е.) на території Південно-Східної Європи. Вперше дослідив пам'ятки цієї культури В. Хвойка. Назва походить від с. Трипільля Київської області
- 120 років** від дня заснування Чернігівської обласної бібліотеки для дітей (1898)
- 110 років** від часу заснування (1908) Київського товариства розповсюдження грамотності
- 105 років** від часу написання (1913) С. Ф. Русовою праці “Ідейні підвалини школи”, в якій обґрунтовано принципи (національний, демократичний), на яких має будуватися українська школа, і розроблено проект такої школи
- 100 років** тому (1918) згідно з законом П. Скоропадського засновано Українську академію наук (УАН). Нині – Національна академія наук України
- 100 років** від часу заснування Національної бібліотеки України імені В. Вернадського НАН України (1918)
- 100 років** від часу заснування Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України (1918)
- 100 років** від часу заснування Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. І. Майбороди (1918)
- 100 років** від часу заснування (1918) наукової бібліотеки Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара як бібліотеки Катеринославського державного університету (1918) на базі фондів Катеринославських вищих жіночих курсів, гімназій, реальних училищ та приватних зібрань

- 100 років** від часу прийняття (1918) Центральною Радою Четвертого універсалу, в якому Українську Народну Республіку проголошено самостійною і незалежною державою
- 100 років** від часу (1918) бою на залізничній станції Крути між військовими підрозділами Української Народної Республіки та більшовицькою армією під командуванням М. Муравйова
- 100 років** від часу затвердження Тризуба державним гербом Української Народної Республіки (1918)
- 100 років** від часу створення Українського військово-морського флоту (1918)
- 100 років** від часу "Листопадового зриву", українського повстання у Львові, внаслідок якого проголошено Західноукраїнську Народну Республіку (1918)
- 100 років** від часу закінчення Першої світової війни (1918)
- 95 років** від часу заснування Педагогічного товариства Підкарпатської Русі (Ужгород, 1923–1939), яке видавало підручники для народних і середніх шкіл та краєзнавчі місячники "Підкарпатська Русь". Головою товариства був Августин Волошин
- 90 років** з часу заснування Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка (1928)
- 85-ті роковини** Голодомору 1932–1933 років в Україні
- 85 років** від часу написання (1933) Уласом Самчуком роману-хроніки "Марія", першого твору про голодомор в Україні 1933 року
- 85 років** з часу виходу друком (1933) першого номеру журналу "Радянська література" (з 1946-го – журнал "Вітчизна")
- 85 років** з часу заснування Національної спілки архітекторів України (1933)
- 80-ті роковини** Великого терору – масових політичних репресій 1937–1938 рр.
- 80 років** з часу заснування Національної спілки художників України (1938)
- 80 років** з часу заснування Національного музею Тараса Шевченка у м. Києві (1938)
- 75 років** з часу визволення м. Києва від німецько-фашистських загартників (1943)
- 75 років** з часу заснування Національного заслуженого академічного українського народного хору України ім. Г. Г. Верьовки (1943)
- 70 років** від часу заснування (1948) Сумського державного університету

- 60 років** з часу заснування Національної спілки журналістів України (1958)
- 60 років** з часу заснування Національної спілки кінематографістів України (1958)
- 55 років** від часу опублікування (1963) в Нью-Йорку роману Василя Барки "Жовтий князь" – великого прозового твору про Голодомор в Україні 1933 року. В Україні роман вийшов друком у 1991 р.
- 50 років** від часу виходу друком (1968) роману Олесь Гончара "Собор", який закликає плекати і оберігати духовні скарби, історичну і культурну спадщину українців
- 50 років** з часу заснування Київського національного університету культури і мистецтв (1968)

Січень

- 1** – Новий рік. Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 1** – Всесвітній день Миру. Проголошено папою Павлом VI. Відзначається з 1968 р.
- 1** – 195 років тому народився Шандор Петефі, угорський поет, прозаїк, публіцист (1823–1849)
- 1** – 150 років тому народився Яков Іванович Невестюк, український письменник, драматург, лікар (1868–1934)
- 1** – 130 років тому народився Михайло Іванович Атаманюк, український письменник, перекладач, журналіст (1888–1939)
- 1** – 80 років тому народився Віктор Григорович Кулик (1938), український поет
- 3** – 150 років тому народився Микола Федорович Чернявський, український поет, прозаїк, педагог, громадський діяч (1868–1938)
- 6** – 140 років тому народився Карл Август Сендберг, американський письменник, фольклорист (1878–1967)
- 6** – 120 років тому народився Володимир Миколайович Сосюра, український письменник, поет-лірик (1898–1965)
- 6** – 110 років тому народився Павло Петрович Кармалюк, український оперний співак (1908–1986)
- 6** – 80 років тому народилася Лариса Юхимівна Шепітько, українська актриса, кінорежисер, сценарист (1938–1979)
- 6** – 80 років тому народився Василь Семенович Стус, український поет, перекладач, правозахисник, Герой України (1938–1985)

- 7** – Різдво Христове (за юліанським календарем). Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 7** – 165 років тому народився Микола Миколайович Аркас, український культурно-освітній діяч, письменник, композитор, історик (1853–1909)
- 7** – 90 років тому народився Леонід Дмитрович Залата, український письменник, поет, журналіст і перекладач (1928–2009)
- 8** – 130 років тому народився Гнат Петрович Юра, український актор, режисер (1888–1966)
- 9** – 90 років тому народився Микола Тодосійович Негода, український поет і письменник (1928–2008)
- 10** – 180 років тому народився Григорій Іванович Воробкевич, український поет (1838–1884)
- 11** – 170 років тому народився Василь Степанович Нагірний, український архітектор та громадський діяч (1848–1921)
- 11** – 100 років тому народився Яр Славутич (справжнє ім'я Григорій Михайлович Жученко), український поет, перекладач (1918–2011)
- 12** – День українського політв'язня. Ініціатором запровадження Дня (1975) був В'ячеслав Чорновіл
- 12** – 390 років тому народився Шарль Перро, французький письменник (1628–1703)
- 12** – 140 років тому народився Ференц Молнар, угорський письменник (1878–1952)
- 13** – 165 років тому народився Василь Петрович Горленко, український письменник, мистецтвознавець, фольклорист та етнограф (1853–1907)
- 14** – Новий рік за старим стилем. День пам'яті Василя Великого
- 15** – 26 років тому Президія Верховної Ради України ухвалила Указ про Державний гімн України (затверджено музичну редакцію, автором якої є М. М. Вербицький) (1992)
- 15** – 180 років тому народився Володимир Вікторович Лесевич, український та російський літературознавець, фольклорист, філософ (1838–1905)
- 16** – 140 років тому народилася Ольга Олександрівна Грушевська, українська історик, літературознавець, шевченкознавець (1878–1961)

- 17** – 100 років тому народився Василь Степанович Швець, український поет (1918–1993)
- 20** – 195 років тому народився Імре Мадач, угорський поет, філософ і драматург (1823–1864)
- 20** – 145 років тому народився Йоганнес Вільгельм Єнсен, датський письменник, поет, лауреат Нобелівської премії (1944) (1873–1950)
- 20** – 100 років тому народився Олександр Олексійович Шалімов, вчений-медик, хірург, один із засновників української хірургічної школи (1918–2006)
- 20** – 90 років тому народився Кость Іванович Дяченко, український письменник (1928–2006)
- 21** – 105 років тому народився Григорій Антонович Нудьга, український письменник, фольклорист, історик української літератури (1913–1994)
- 22** – День Соборності України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 871/2014 від 13.11.2014 р.
- 22** – 99 років тому Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софіївській площі в Києві злуку всіх українських земель (західних і східних) в єдину Українську Державу (1919)
- 22** – 230 років тому народився Джордж Ноел Гордон Байрон, англійський поет (1788–1824)
- 22-23** – 26 років тому в Києві відбувся Перший Світовий конгрес українців (1992)
- 23** – 235 років тому народився Стендаль (Анрі-Марі Бейль), французький письменник (1783–1842)
- 23** – 170 років тому народився Богдан Іванович Ханенко, український колекціонер-меценат і археолог (1848–1917)
- 24** – 150 років тому народився Григорій Олексійович Коваленко, український художник, письменник, етнограф, фольклорист (1868–1937)
- 24** – 85 років тому народився Євген Михайлович Дудар, український письменник-сатирик, публіцист (1933)
- 25** – 120 років тому народився Лев Олександрович Окіншевич, український правознавець, бібліограф (1898–1980)
- 25** – 80 років тому народився Володимир Семенович Висоцький, російський поет, співак і актор (1938–1980)
- 26** – Всесвітній день митниці (митника). Відзначається щорічно з 1983 року

- 26** – День працівника контрольно-ревізійної служби України. Відзначається відповідно до Закону “Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні” № 2939-XII від 26.01.1993 р.
- 27** – Міжнародний день пам’яті жертв Голокосту. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН (A/RES/60/7 від 21.11.2005 р.)
- 28** – 26 років тому Верховна Рада України прийняла постанову № 2067-XII від 28.01.1992 р. “Про Державний прапор України”
- 28** – 100 років тому народилася Лариса Архипівна Руденко, українська оперна та концертно-камерна співачка, громадська діячка (1918–1981)
- 28** – 90 років тому народився Віталій Андрійович Логвиненко, український письменник (1928–1990)
- 29** – День пам’яті Героїв Крут. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 15/07 від 15.01.2007 р.
- 30** – Всесвітній день допомоги хворим на проказу. Відзначається щорічно з 1954 року
- 30** – 150 років тому народився В’ячеслав Титович Будзиновський (псевдонім – Недоля), український політик, історик, письменник-публіцист (1868–1935)
- 30** – 110 років тому народився Василь Андрійович Лісняк, український поет (1908–1963)
- 30** – 90 років тому народився Анатолій Трохимович Мороз, український письменник (1928)
- 31** – 80 років тому народився Валентин Леонідович Мороз, український поет, журналіст (1938–2013)

Лютий

- 1** – 235 років тому народився Василь Іванович Ферлієвич, український письменник (1783–1851)
- 1** – 175 років тому народився Микола Андрійович Вербицький-Антіох, український письменник, громадський діяч (1843–1909)
- 1** – 65 років тому народився Павло Ананійович Дворський, український естрадний співак і композитор (1953)
- 1-7** – Всесвітній тиждень гармонійних міжконфесійних відносин. Відзначається протягом першого тижня лютого (A/RES/65/5)
- 2** – Всесвітній день водно-болотних угідь. Відзначається в день підписання “Конвенції про охорону водно-болотних угідь” у місті Рамсар (Іран) (1971)

- 2 – Міжнародний день захисту Дунайського біосферного заповідника
- 2 – 135 років тому народився Євген Миколайович Рудницький, український мовознавець, етнограф (1883–1937)
- 3 – 100 років тому народилася Любов Василівна Забашта, українська поетеса, прозаїк (1918–1990)
- 4 – 73 роки тому в Ялті відкрилась Кримська конференція глав держав Великої трійки – СРСР, США і Великобританії (1945)
- 4 – Всесвітній день боротьби із захворюванням на рак. Відзначається щорічно з ініціативи ВООЗ
- 5 – 230 років тому народився Карой Кішфалуді, угорський поет, письменник, редактор (1788–1830)
- 6 – День безпечного Інтернету. Відзначається щорічно з 2004 р. у другий день другого тижня лютого за ініціативою європейських некомерційних організацій
- 6 – 130 років тому народилася Людмила Стоянова, болгарська письменниця, поет, драматург і публіцист (1888–1973)
- 7 – 540 років тому народився Томас Мор, англійський філософ, державний діяч (1478–1535)
- 7 – 155 років тому народився Мечислав Солтис, український та польський композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч (1863–1929)
- 7 – 80 років тому народився Анатолій Олексійович Ластовецький, український поет (1938–1979)
- 8 – 190 років тому народився Жюль Верн, французький письменник, перший класик науково-фантастичного роману (1828–1905)
- 8 – 80 років тому народився Анатолій Іванович Давидов, український письменник, заслужений працівник культури України (1938–2002)
- 9 – 135 років тому народився Никифор Григор'єв-Наш, громадський та політичний діяч, публіцист і педагог (1883–1953)
- 10 – 120 років тому народився Бертольт Брехт, німецький письменник, теоретик мистецтвознавства, театральний і громадський діяч (1898–1956)
- 10 – 120 років тому народився Жозеф Кессель, французький письменник, публіцист (1898–1979)
- 11 – Всесвітній день хворого. Засновано 30 травня 1992 року папою Іоаном Павлом II

- 11** – Міжнародний день жінок і дівчат в науці (A/RES/70/212)
- 11** – 100 років тому народився Михайло Кирилович Масло, український поет і письменник (1918–1984)
- 12** – 190 років тому народився Джордж Мередіт, англійський письменник (1828–1909)
- 12** – 120 років тому народився Павло Антонович Козарь, український історик, археолог, публіцист і педагог (1898–1944)
- 13** – Всесвітній день радіо. Відзначається щорічно з ініціативи ЮНЕСКО з 2011 р.
- 14** – 110 років тому народився Петро Іванович Тернюк, український театрознавець, перекладач, актор (1908–1982)
- 15** – День комп'ютерника. Саме в цей день в 1946 році був запущений перший реально працюючий електронний комп'ютер ENIAC
- 15** – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 180/04 від 11.02.2004 р.
- 15** – Всесвітній день онкохворої дитини. Основна мета цього дня – покращити інформування суспільства про проблеми дитячих онкологічних хвороб. З 2003 року цей день відзначається і в Україні
- 16** – 205 років тому народився Семен Степанович Гулак-Артемівський, український композитор, автор першої національної опери (1813–1873)
- 17** – 110 років тому народився Олекса Федорович Влизько, український поет і письменник (1908–1934)
- 19** – 26 років тому Верховна Рада України затвердила Тризуб як малий герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного герба України (1992)
- 20** – Всесвітній день соціальної справедливості. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/10 від 18.12.2007 р. В Україні відзначається згідно з Указом Президента України № 1021 від 04.11.2011 р.
- 20** – День Героїв Небесної Сотні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 69/15 від 11.02.2015 р.
- 20** – 130 років тому народився Василь Олександрович Барвінський, український композитор, піаніст, музичний критик (1888–1963)
- 20** – 120 років тому народився Лука Петрович Калениченко, український художник-реставратор і мистецтвознавець (1898–1968)
- 20** – 110 років тому народилася Марія Аркадіївна Пригара, українська письменниця, перекладачка (1908–1983)

- 20** – 90 років тому народився Іван Олексійович Немирович, український письменник, поет, бандурист (1928–1986)
- 21** – Міжнародний день рідної мови. Проголошено Генеральною конференцією ЮНЕСКО 17.11.1999 р., відзначається щорічно з 2000 р.
- 22** – Міжнародний день підтримки жертв злочинів. Відзначається з 1990 року, коли в цей день уряд Англії надрукував “Хартію жертв злочинів”
- 22** – 230 років тому народився Артур Шопенгауер, німецький філософ (1788–1860)
- 22** – 110 років тому народився Іван Семенович Буше, український перекладач (1908–1979)
- 22** – 110 років тому народився Василь Антонович Головатий, український живописець (1908–1979)
- 22** – 80 років тому народився Олександр Явтухович Григоренко, український поет-шістдесятник (1938–1962)
- 23** – 260 років тому народився Василь Васильович Капніст, український поет, драматург і громадсько-політичний діяч (1758–1823)
- 23** – 140 років тому народився Казимир Северинович Малевич, художник-авангардист українсько-польського походження, теоретик мистецтва (1878–1935)
- 23** – 60 років тому народився Петро Михайлович Кралюк, український філософ, письменник, публіцист (1958)
- 23** – 55 років тому народився Кость (Костянтин) Вілійович Москалець, український поет, прозаїк, літературний критик, музикант (1963)
- 24** – 90 років тому народився Володимир Павлович Пекар, український хоровий диригент, педагог (1928–1990)
- 25** – 50 років тому народилася Олена Вікторівна Стяжкіна, українська письменниця, публіцистка (1968)
- 26** – 85 років тому народився Любомир Гузар, український релігійний діяч, патріарх-предстоятель Української Греко-Католицької Церкви (1933–2017)
- 26** – 80 років тому народився Володимир Володимирович Бегма, український режисер (1938–2007)
- 27** – 110 років тому народився Олександр Федорович Зноско-Боровиковський, український композитор (1908–1983)
- 27** – 105 років тому народився Ірвін Шоу, американський письменник (1913–1984)
- 27** – 90 років тому народився Валентин Кузьмович Нагнибіда, український різьбяр по дереву (1928–1985)

- 28** – 120 років тому народився Юрій Зіновійович Жилко, український поет, журналіст, педагог (1898–1938)
- 28** – 80 років тому народився Стефан Васильович Турчак, український диригент (1938–1988)
- 28** – 60 років тому народилася Лілія Василівна Сандулесу, українська естрадна співачка (1958)
- 29** – 150 років тому народився Лев Васильович Лопатинський, український актор, драматург і публіцист (1868–1914)

Березень

- 1** – Всесвітній день цивільної оборони. Саме в цей день 1972 р. набрав чинності статут МОЦО, який схвалили 18 держав
- 1** – Міжнародний день боротьби з наркоманією та наркобізнесом. Відзначається за рішенням ООН
- 1** – 160 років тому народився Павло Аполлонович Тутковський, український геолог-дослідник, один з основоположників геології та географії України (1858–1920)
- 1** – 80 років тому народився Борислав Миколайович Брондуков, український актор театру і кіно (1938–2004)
- 3** – Всесвітній день письменника. Відзначається за рішенням 48-го конгресу Міжнародного Пен-клубу, який відбувся 12-18 січня 1986 р.
- 3** – Всесвітній день дикої природи
- 3** – 130 років тому народилася Наталена Андріанівна Королева, українська письменниця, актриса (1888–1966)
- 3** – 130 років тому народився Левко Євгенович Чикаленко, український громадсько-політичний діяч, археолог (1888–1965)
- 4** – Міжнародний день дитячого телебачення і радіомовлення. Проголошений на Міжнародному ринку телепрограм представниками Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) у квітні 1994 р., відзначається в першу неділю березня
- 4** – 340 років тому народився Антоніо Вівальді, італійський композитор (1678–1741)
- 4** – 140 років тому народився Такео Арісіма, японський письменник (1878–1923)
- 4** – 75 років тому народився Микола Степанович Литвин, український кобзар, композитор, письменник, журналіст, громадський діяч (1943)
- 5** – 115 років тому народилася Наталя Львівна Забіла, українська поетеса, драматург (1903–1985)

- 6** – 90 років тому народився Габріель Гарсія Маркес, колумбійський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури (1982) (1928–2014)
- 7** – 110 років тому народився Іона Ісакович Грубер, єврейський поет і перекладач (1908–1980)
- 8** – Міжнародний день прав жінок і миру. Відзначається щорічно згідно з рішенням Генеральної Асамблеї ООН A/RES/32/142 від 16.12.1977 р.
- 8** – Міжнародний жіночий день. Святковий неробочий день в Україні відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 9** – 204 роки тому народився Тарас Григорович Шевченко, український поет, художник, мислитель, громадський та політичний діяч (1814–1861)
- 9** – 110 років тому народився Тарас Дмитрович Боровець (псевдоніми: Тарас Бульба, Чуб, Гонта), діяч українського повстанського руху часів Другої світової війни, засновник УПА “Поліська Січ” (1908–1981)
- 10** – День землевпорядника. Відзначається щорічно у другу суботу березня відповідно до Указу Президента України № 1556/99 від 11.12.1999 р.
- 10** – 65 років тому народився Тарас Гаринальдович Петриненко, український музикант, співак, композитор, поет (1953)
- 11** – 130 років тому народився Василь Михайлович Чечвянський (справжнє прізвище Губенко), український письменник, гуморист і сатирик (1888–1938)
- 11** – 120 років тому народився Василь Петрович Бобинський, український письменник, журналіст, перекладач (1898–1938)
- 12** – 155 років тому народився Володимир Іванович Вернадський, вчений-енциклопедист, природознавець, мислитель, засновник Національної бібліотеки Української держави (1863–1945)
- 13** – 180 років тому народився Рафаелл Джованьйолі, італійський письменник (1838–1915)
- 13** – 130 років тому народився Антон Семенович Макаренко, український педагог-новатор, письменник (1888–1939)
- 13** – 130 років тому народився Касіян Харитонович Гранат, український письменник (1888–1977)
- 14** – День українського добровольця. Відзначається щорічно згідно постанови Верховної Ради України № 1822-VIII від 17.01.2017 р.

- 14** – 110 років тому народився Олексій Никифорович Мороз, український літературознавець (1908–1984)
- 15** – Всесвітній день захисту прав споживачів
- 17** – День мобілізаційного працівника
- 18** – День працівника податкової та митної справи України. Відзначається щорічно згідно з Указом Президента України № 554/13 від 11.10.2013 р.
- 18** – День планетаріїв. Найближча неділя до весняного рівнодення. Це свято вперше було проведено в Італії в 1990 році з ініціативи Асоціації італійських планетаріїв
- 18** – День працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (№ 46/94 від 15.05.1994 р.) в редакції Указу Президента № 385/95 19.05.1995 р. у третю неділю березня як професійне свято
- 19** – 180 років тому народився Володимир Дмитрович Лучаківський, український громадський діяч, письменник, перекладач (1838–1903)
- 19** – 110 років тому народився Сергій Олексійович Завгородній, український письменник (1908–1994)
- 20** – Міжнародний день щастя. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/281 від 12.07.2012 р.
- 20** – Міжнародний день Франкофонії. Відзначається у 47 країнах світу
- 20** – День Землі. Відзначається щорічно у день весняного сонцестояння. Проголошено Генеральним секретарем ООН у березні 1971 р.
- 20** – 190 років тому народився Генрік Ібсен, норвезький драматург, поет, публіцист (1828–1906)
- 20** – 120 років тому народився Микола Іванович Марфієвич, український письменник (1898–1967)
- 21** – Всесвітній день поезії. Відзначається щорічно відповідно до резолюції 30-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 15.11.1999 р.
- 21** – Всесвітній день людей з синдромом Дауна. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/149 від 29.02.2012 р.
- 21** – Міжнародний день лісів. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/67/200 від 14.02.2013 р.
- 21** – Міжнародний день льялькаря
- 21** – Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 14C/11 A/RES/2142(XXI)

- 21-27** – Тиждень солідарності з народами, які борються проти расизму і расової дискримінації. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/34/24
- 21** – 90 років тому народилася Ганна Михайлівна Польова, українська письменниця (Канада) (1928)
- 22** – Всесвітній день водних ресурсів. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН 141EX/22 A/RES/47/193
- 23** – Всесвітній метеорологічний день. Відзначається щорічно з 1950 р. від дня набуття чинності Конвенції Всесвітньої метеорологічної організації (ВМО)
- 24** – Міжнародний день права на встановлення істини щодо грубих порушень прав людини та гідності жертв. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/65/196 від 03.03.2011 р.
- 24** – Всесвітній день боротьби з туберкульозом. Відзначається щорічно з 1882 р. від дня, коли доктор Р. Кох оголосив, що виявив туберкульозну бацилу
- 24** – Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на туберкульоз. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 290/2002 від 22.03.2002 р.
- 25** – Міжнародний день солідарності із жертвами рабства та трансатлантичної работоргівлі. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/122 від 17.12.2007 р.
- 25** – День Служби безпеки України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 193/01 від 22.03.2001 р.
- 26** – День Національної гвардії України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 148/15 від 18.03.2015 р.
- 27** – Міжнародний день театру. Відзначається щорічно з 1962 р. відповідно до рішення IX конгресу Міжнародного інституту театру при ЮНЕСКО
- 27** – 100 років тому народилася Ірина Іванівна Твердохліб-Банах, українська художниця, графік, ілюстраторка книжок (1918–2013)
- 28** – 90 років тому народилася Марія (Ірина) Миколаївна Мольнар-Мундяк, український літературознавець (1928-1958)
- 28** – 80 років тому народився Олесь (Олександр) Васильович Лупій, український поет, прозаїк, драматург, сценарист (1938)

- 29** – 290 років тому народився Кирило Григорович Розумовський, останній гетьман Лівобережної України (1728–1803)
- 30** – 100 років тому народився Олесь (Олексій) Іванович Жолдак, український поет, сатирик, перекладач (1918–2000)
- 31** – 145 років тому народився Микола Іванович Міхновський, український політичний і громадський діяч, адвокат, публіцист (1873–1924)

Квітень

- 1** – День геолога. Відзначається щорічно у першу неділю квітня відповідно до Указу Президента України № 110/95 від 07.02.1995 р.
- 1** – Міжнародний день птахів. Відзначається щорічно з 1906 р. з дня підписання Міжнародної Конвенції про охорону птахів
- 1** – 140 років тому народилася Юлія Віргінія (Шойерманн-Фульд-Ленгсдорф), німецька письменниця, художниця, скульпторка, перекладачка (1878–1942)
- 2** – Всесвітній день поширення інформації про проблему аутизму. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/139 від 18.12.2007 р.
- 2** – Міжнародний день дитячої книги. Відзначається у день народження казкаря Ганса Крістіана Андерсена
- 2** – 100 років тому народився Леонід Васильович Куліченко, український письменник (1918–1977)
- 2** – 70 років тому народився Данило Іванович Кулиняк, український поет, прозаїк, публіцист (1948–2016)
- 3** – 110 років тому народився Степан Іванович Олійник, український поет-гуморист, сатирик, журналіст (1908–1982)
- 3** – 100 років тому народився Олесь (Олександр) Терентійович Гончар, український письменник, літературний критик, громадський діяч (1918–1995)
- 3** – 115 років тому народилася Леся Верховинка (справжнє ім'я Ярослава-Олександра Миколаївна Лагодинська-Кучковська), українська письменниця, драматург (1903–1936)
- 4** – Міжнародний день Інтернету
- 4** – День створення НАТО
- 4** – Міжнародний день просвіти з питань мінної загрози і допомоги в діяльності, пов'язаної з розмінуванням. Відзначається згідно з резолюцією Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/97 від 08.12.2005 р.

- 4** – 200 років тому народився Томас Майн Рід, ірландський письменник (1818–1883)
- 4** – 135 років тому народився Дюла Югас, угорський поет (1883–1937)
- 4** – 100 років тому народився Міклош Губай, угорський письменник (1918–2011)
- 4** – 65 років тому народилася Квітка Цісик, американська співачка українського походження, виконавиця українських народних і популярних пісень (1953–1998)
- 6** – Міжнародний день спорту на благо розвитку та миру
- 6** – День працівників слідчих органів України
- 7** – Міжнародний день пам'яті євреїв – жертв фашизму
- 7** – Всесвітній день здоров'я. Відзначається щорічно в день набуття чинності Статуту ВООЗ WHA/A.2/Res.35, 1948 р.
- 8** – Міжнародний день ромів. У цей день 1971 року в Лондоні, відбувся Всесвітній конгрес циган, де були представники 30 країн світу. Цигани (роми) визнали себе єдиною нетериторіальною нацією і прийняли національні символи – прапор і гімн
- 8** – Пасха (Великдень). Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 10** – 120 років тому народився Патріарх Київський і всієї Руси-України Мстислав (у миру Степан Іванович Скрипник), український церковний діяч (1898–1993)
- 10** – 85 років тому народився Віктор Семенович Близнець, український письменник (1933–1981)
- 11** – Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів. Відзначається щорічно за ініціативою ООН в день, коли в'язні концтабору Бухенвальд почали інтернаціональне повстання проти гітлерівців
- 11** – Всесвітній День боротьби з хворобою Паркінсона
- 12** – Міжнародний день польоту людини в космос. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/65/271 від 07.04.2011 р.
- 12** – Всесвітній день авіації та космонавтики. Відзначається щорічно за рішенням Міжнародної авіаційної федерації (ФАІ)
- 12** – День працівників ракетно-космічної галузі України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 230/97 від 13.03.1997 р.
- 14** – 130 років тому народився Леонід Арсенович Булаховський, український мовознавець і педагог (1888–1961)

- 14** – 130 років тому народився Володимир Іванович Нарбут, український російськомовний поет і літературний діяч (1888–1938)
- 15** – День працівників карного розшуку України
- 15** – Міжнародний день культури
- 15** – 175 років тому народився Генрі Джеймс, американський письменник (1843–1916)
- 15** – 80 років тому народився Юрій Олександрович Сердюк, український поет, прозаїк (1938)
- 17** – Міжнародний день гемофілії. Відзначається за рішенням Всесвітньої федерації гемофілії та Всесвітньої організації охорони здоров'я щорічно в цей день
- 17** – День пожежної охорони. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 555/13 від 11.10.2013 р.
- 18** – Міжнародний день пам'яток та визначних місць
- 18** – День пам'яток історії та культури. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1062/99 від 23.08.1999 р. у Міжнародний день пам'яток і визначних місць
- 19** – День Голокосту. Відзначається в пам'ять про євреїв – жертв нацизму. Цей день приурочено до початку повстання у Варшавському гетто 19 квітня 1943 р.
- 20** – 115 років тому народився Гєо Шкурупій (справжнє ім'я Георгій (Юрій) Данилович Шкурупій), український письменник (1903–1937)
- 21** – День довкілля. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (№ 855/98, від 06.08.1998 р.) щорічно у третю суботу квітня
- 22** – Міжнародний день Матері Землі. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/63/278 від 22.04.2009 р.
- 23** – Всесвітній день книги і авторського права. Відзначається щорічно відповідно до рішення 28-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО від 15.11.1995 р.
- 23** – Всеукраїнський день психолога
- 23** – 100 років тому народився Моріс Дрюон, французький письменник (1918–2009)
- 23** – 95 років тому народився Василь Сидорович Земляк (справжнє ім'я Вацлав Вацек), український письменник і кінорежисер (1923–1977)
- 23** – 80 років тому народився Віталій Аркадійович Гінзбург, український художник (1938–2006)
- 24** – Міжнародний день солідарності молоді

- 25** – Всесвітній день боротьби проти малярії. Заснований Всесвітньою асамблеєю охорони здоров'я 60-ю сесією в травні 2007 р.
- 25** – Міжнародний день ДНК
- 26** – Міжнародний день інтелектуальної власності. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), ухваленого у вересні 2000 р.
- 26** – Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій. Відзначається за рішенням ООН
- 26** – День Чорнобильської трагедії (1986)
- 26** – 140 років тому народилася Надія Костянтинівна Кибальчич, українська письменниця (1878–1914)
- 26** – 120 років тому народився Вісенте Алейксандре, іспанський поет, лауреат Нобелівської премії (1977) (1898–1984)
- 26** – 90 років тому народився Василь Якович Грінчак, український поет (1928–1987)
- 27** – 80 років тому народився Анатолій Агафонович Бортняк, український поет, публіцист, перекладач, літературознавець (1938–2009)
- 28** – Всесвітній день охорони праці. Відзначається щорічно з 2003 р. з ініціативи Міжнародної організації праці (МОП)
- 28** – День охорони праці. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 685/06 від 18.08.2006 р.
- 28** – 150 років тому народився Георгій Феодосійович Вороний, український математик (1868–1908)
- 29** – Міжнародний день танцю. Відзначається з 1982 р. за рішенням ЮНЕСКО в день народження Ж. Ж. Новера, французького балетмейстера
- 29** – День пам'яті жертв застосування хімічної зброї. Відзначається щорічно відповідно до рішення 10-ї сесії Конференції держав-учасниць Організації заборони хімічної зброї С-10/5 від 11.11.2005 р.
- 29** – Всесвітній день поріднених міст. Відзначається щорічно в останню неділю квітня за рішенням Всесвітньої федерації поріднених міст
- 30** – Міжнародний день джазу
- 30** – 170 років тому народилася Олександра Яківна Єфименко, український історик і етнограф (1848–1918)
- 30** – 135 років тому народився Ярослав Гашек, чеський письменник (1883–1923)

Травень

- 1 – День праці. Відзначається в Україні щорічно. Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 2 – 130 років тому народився Микола Миколайович Вілінський, український композитор і педагог, музикознавець (1888–1956)
- 3 – Всесвітній день свободи преси. Відзначається щорічно, відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/48/432 від 20.12.1993 р.
- 3 – Міжнародний день Сонця. Відзначається щорічно з 1994 р. з ініціативи Міжнародного товариства сонячної енергії (МТСЕ)
- 4 – 130 років тому народився Микола Олексійович Грінченко, український музикознавець, фольклорист (1888–1942)
- 4 – 110 років тому народився Віталій Єлисейович Чигирин, український письменник та журналіст (1908–1937)
- 5 – Міжнародний день акушерства. Відзначати цей день запропоновано у 1987 р. Міжнародною конфедерацією акушерок
- 5 – 130 років тому народився Мирослав Дмитрович Капій, український письменник-фантаст та перекладач (1888–1949)
- 5 – 90 років тому народилася Ганна Барвінок (справжнє ім'я Олександра Михайлівна Білозерська-Куліш), українська письменниця (1928–1911)
- 6 – Міжнародний день астрономії – професійне свято людей, чия діяльність безпосередньо пов'язана з астрономією
- 8 – Міжнародний день Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Відзначається щорічно у день народження Анрі Дюнан (1828–1910), засновника Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця
- 8-9 – Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни. Відзначаються щорічно, спираючись на резолюцію Генеральної Асамблеї ООН від 22.11.2004 р. № A/RES/59/26
- 8 – День пам'яті та примирення – пам'ятний день в Україні, відзначається щороку відповідно до Указу Президента України № 169/15 від 24.03.2015 р.

- 9** – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День Перемоги). Державне свято в Україні відзначається щороку
- 9** – День Європи. Відзначається щорічно за рішенням, прийнятим лідерами країн-членів ЄС на зустрічі у Мілані у 1985 р.
- 9** – 255 років тому народився Янош Бачані, угорський поет, редактор, науковець (1763–1845)
- 9** – 85 років тому народився Роман Васильович Андріяшик, український письменник, журналіст (1933–2000)
- 10** – Міжнародний день мігруючих птахів (ЮНЕП). Відзначається з 2006 р.
- 12** – День екологічної освіти. Цю дату святкують із 1992 р. У цей день заходи проводять у навчальних закладах усіх рівнів
- 12** – Міжнародний день медичної сестри. Започатковано в 1971 році та відзначається на честь англійської медсестри Флоренс Найтінгейл у день її народження 12 травня 1820 р. за рішенням Міжнародної організації Червоного Хреста
- 12** – 190 років тому народився Данте Габріель Росетті, англійський поет, художник, перекладач італійського походження (1828–1882)
- 12** – 130 років тому народилася Варвара Павлівна Адріанова-Перетц, український та російський літературознавець, текстолог, бібліограф, педагог (1888–1972)
- 13** – День Матері. Відзначається щорічно в другу неділю травня відповідно до Указу Президента України № 489/99 від 10.05.1999 р.
- 14** – 105 років тому народився Ігор Богданович Костецький (справжнє ім'я Ігор В'ячеславович Мерзляков), письменник, перекладач, критик, режисер, видавець (1913–1983)
- 15** – Міжнародний день сім'ї. Відзначається щорічно за рішенням Генеральної Асамблеї ООН A/RES/47/237 від 20.09.1993 р.
- 15** – Міжнародний день клімату. Міжнародне співтовариство відзначає цей день із 1992 р.
- 15** – 145 років тому народився Павло Петрович Скоропадський, український державний, політичний і громадський діяч, військовик (1873– 1945)
- 15** – 70 років тому народився Рауль Шалвович Чілачава, український дипломат, поет, перекладач і літературознавець грузинського походження (1948)
- 16** – 50 років тому народився Тарас Богданович Прохасько, український письменник, журналіст, перекладач (1968)

- 17** – Всесвітній день електров'язку та інформаційного суспільства. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/252 від 27.03.2006 р. у день підписання першої Міжнародної телеграфної конвенції і створення Міжнародного союзу електров'язку
- 17** – День вишиванки – всеукраїнське свято, дата проведення – щороку в третій четвер травня
- 17** – 110 років тому народився Леонід Соломонович Первомайський (справжнє ім'я Ілля Шльомович Гуревич), український письменник, поет, перекладач (1908–1973)
- 18** – Міжнародний день музеїв. Відзначається щорічно відповідно до рішення XI Генеральної Конференції Міжнародної ради музеїв, яка відбулась у травні 1977 р.
- 18** – Міжнародний день рослин. Відбувається під егідою Європейської організації біології рослин (Брюссель) та відзначається з 2012 р. в понад 50 країнах світу
- 18** – День боротьби за права кримськотатарського народу. Відзначається щорічно в Україні згідно з Указом в. о. Президента України № 472/2014 від 16.05.2014 р.
- 19** – День Європи в Україні. Відзначається щорічно у третю суботу травня згідно з Указом Президента України № 339/03 від 19.04.2003 р.
- 19** – День науки. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 145/97 від 14.02.1997 р. у третю суботу травня
- 20** – Всесвітній день метрології. Відзначається щорічно з 1999 р. відповідно до пропозиції Міжнародного комітету мір та ваг (МКМВ)
- 20** – День банківських працівників. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 316/04 від 06.03.2004 р.
- 20** – День пам'яті померлих від СНІДу. Відзначається щорічно з 1983 р. в третю неділю травня
- 20** – День перекладача жестової мови. В Україні відзначається щорічно
- 20** – День пам'яті жертв політичних репресій. Відзначається щорічно в третю неділю травня відповідно до Указу Президента України № 431/2007 від 21.05.2007 р.
- 21** – Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку. Відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН A/RES/57/249 від 20.12.2002 р.
- 22** – Міжнародний день біологічного різноманіття. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/55/201 від 08.02.2001 р.

- 22** – 157 років тому відбулось перепоховання Тараса Григоровича Шевченка на Чернечій горі поблизу м. Канева (1861)
- 24** – День слов'янської писемності й культури. Відзначається щорічно в день вшанування пам'яті святих рівноапостольних Кирила і Мефодія відповідно до Указу Президента України № 1096/04 від 17.09.2004 р.
- 24** – Європейський День Парків. Організований Федерацією Європарк, святкується щорічно по всій Європі. Саме 24 травня 1909 у Швеції було створено перший з дев'яти Європейських Національних Парків
- 24** – 80 років тому народився Михайло Михайлович Медуниця, український письменник та журналіст (1938–2009)
- 25-31** – Тиждень солідарності з народами несамоврядних територій. Проводиться щорічно з 1972 р. під егідою Спеціального комітету по деколонізації з ініціативи Генеральної Асамблеї ООН
- 25** – Всесвітній день щитовидної залози
- 25** – День філолога. Відзначається щорічно в цей день, як професійне свято
- 25** – День зниклих безвісти дітей. Відзначається з 2002 р. з ініціативи Європейського центру зниклих і таких, що зазнали сексуального насильства, дітей
- 26** – День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження. Відзначається щорічно в останню суботу травня відповідно до Указу Президента України № 563/99 від 25.05.1999 р.
- 27** – День святої Трійці. П'ятидесятниця. Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 27** – День хіміка. Відзначається щорічно в останню неділю травня відповідно до Указу Президента України № 219/94 від 07.05.1994 р.
- 28** – День прикордонника. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 308/1992 від 25.05.1992 р.; зі змінами № 431/03 від 21.05.2003 р.
- 28** – 90 років тому народилася Маргіта Сичі, угорська поетеса (1928–1990)
- 29** – Міжнародний день миротворців. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/57/129 від 11.12.2002 р.
- 29** – День миротворців в Україні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 374/03 від 30.04.2003 р.
- 29** – 140 років тому народився Петро Сильвестрович Карманський, український поет, перекладач (1878–1956)

- 31** – Всесвітній день проти тютюну. Проводиться за ініціативою Всесвітньої організації охорони здоров'я
- 31** – 70 років тому народилася Світлана Олександрівна Алексієвич, білоруська письменниця та публіцистка українського походження, лауреатка Нобелівської премії з літератури за 2015 р. (1948)

Червень

- 1** – Всесвітній день батьків. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/292 від 15.10.2012 р.
- 1** – Міжнародний день захисту дітей. Проводиться щорічно з 1949 р. відповідно до ухвали Ради Міжнародної демократичної федерації жінок
- 1** – День захисту дітей. Відзначається в Україні щорічно згідно з Указом Президента України № 568/98 від 30.05.1998 р.
- 1** – 140 років тому народився Джон Мейсфілд, англійський письменник, критик (1878–1967)
- 1** – 110 років тому народився Іван Оникійович Вирган (справжнє прізвище Вергун), український поет, перекладач (1908–1975)
- 2** – 90 років тому народився Леопольд Іванович Яценко, український композитор, музикознавець, фольклорист, диригент (1928–2016)
- 3** – День працівників водного господарства. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 226/03 від 18.03.2003 р. щорічно у першу неділю червня
- 3** – День працівників місцевої промисловості. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 726/02 від 20.08.02 р. щорічно в першу неділю червня
- 3** – 155 років тому народився Євген Омелянович Петрушевич, український громадсько-політичний діяч, правник (1863–1940)
- 3** – 90 років тому народився Костянтин Петрович Степанков, український актор театру і кіно (1928–2004)
- 4** – Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії. Відзначається щорічно відповідно до рішення Надзвичайної спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН A/RES/ES-7/8 від 19.08.1982 р.
- 4** – День господарських судів України. 4 червня 1991 р. Верховною Радою України був прийнятий Закон № 1142-XII “Про арбітражний суд” (а 6 листопада 1991 – Арбітражний процесуальний кодекс України, який набув чинності з 1 березня 1992 р.)

- 4** – 155 років тому народився Владислав Владиславович Городецький (справжнє ім'я Лешко Дезидерій Владислав), український та польський архітектор-новатор, підприємець, меценат, літератор (1863–1930)
- 5** – Всесвітній день навколишнього середовища. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/2994 (XXVII) від 15.12.1972 р.
- 5** – 120 років тому народився Федеріко Гарсія Лорка, іспанський поет, драматург (1898–1936)
- 6** – День журналіста. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 251/94 від 25.05.1994 р. як професійне свято працівників засобів масової інформації
- 7** – 170 років тому народився Поль Гоген, французький художник-імпресіоніст (1848–1903)
- 8** – Всесвітній день океанів. Всесвітній день боротьби за збереження біорізноманіття мешканців морських глибин і стабільну екологічну ситуацію в океанах проводиться щорічно
- 8** – 125 років тому народилася Марія Пуйманова, чеська письменниця (1893–1958)
- 8** – 100 років тому народився Володимир Дмитрович Булаєнко, український поет (1918–1944)
- 10** – День працівників легкої промисловості. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 285/94 від 09.06.1994 р. у другу неділю червня
- 10** – 130 років тому народився Микита Львович Магир, український письменник, перекладач (1888–1948)
- 10** – 115 років тому народився Микита Михейович Шумило, український прозаїк, сценарист і перекладач (1903–1982)
- 12** – Всесвітній день боротьби з дитячою працею, встановлений Міжнародною організацією праці (МОП), відзначається щорічно
- 12** – День працівника фондового ринку. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 202/2008 від 11.03.2008 р. щорічно в цей день
- 13** – 155 років тому народилася Марія Миколаївна Грінченко, українська письменниця, перекладач, педагог (1863–1928)
- 14** – Всесвітній день донора крові. Відзначається щорічно відповідно до рішення Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я ВНА 58.13 від 23.05.2005 р. Цього дня в 1868 р. народився австрійський лікар К. Ландштейнер, який відкрив існування груп крові людини

- 15** – Всесвітній день поширення інформації щодо зловживань стосовно літніх людей. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/66/127 від 09.03.2012 р.
- 16** – 180 років тому народився Онуфрій Теодорович Лепкий, український філолог, публіцист, літературознавець, письменник (1838–1905)
- 17** – Всесвітній день боротьби з опустелюванням і засухою. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/49/115 від 19.12.1994 р.
- 17** – Міжнародний день батька. Святкують у третю неділю червня
- 17** – День медичного працівника. Відзначається щорічно в третю неділю червня відповідно до Указу Президента України № 281/94 від 03.06.1994 р.
- 18** – 90 років тому народився Сергій Петрович Плачинда (псевдонім – Сергій Кожухар), український письменник, прозаїк, публіцист, критик (1928–2013)
- 20** – Всесвітній день біженців. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/55/76 від 04.12.2000 р.
- 21** – Міжнародний день йоги. Відзначається згідно з резолюцією Генеральної Асамблеї ООН A/RES/69/131 від 11.12.2014 р.
- 21** – Всесвітній день гідрографії. Відзначається з 2006 р. з ініціативи Міжнародної географічної організації за підтримки Генеральної Асамблеї ООН
- 21** – 80 років тому народився Сергій Романович Бурлаков, український поет, критик (1938)
- 22** – День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1245/2000 від 17.11.2000 р.
- 22** – 120 років тому народився Еріх Марія Ремарк, німецький письменник (1898–1970)
- 22** – 110 років тому народився Арсен Олексійович Іщук, український літературознавець, прозаїк (1908–1982)
- 22** – 105 років тому народився Шандор Вереш, угорський поет, перекладач, драматург (1913–1989)
- 23** – Міжнародний день вдів. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/65/189 від 23.02.2011 р.
- 23** – Міжнародний Олімпійський День. Святкується за рішенням Міжнародного Олімпійського комітету щорічно

- 23** – День державної служби ООН. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/57/277 від 20.12.2002 р.
- 23** – День державної служби – професійне свято в Україні. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 291/03 від 04.04.2003 р.
- 23** – 130 років тому народився Олександр Йосипович Гавронський, український та російський режисер театру і кіно, філософ (1888–1958)
- 24** – День молодіжних та дитячих громадських організацій. Відзначається щорічно в останню неділю червня відповідно до Указу Президента України № 599/2008 від 27.06.2008 р.; зі змінами № 600/2011 від 24.05.2011 р.
- 24** – День молоді. Відзначається щорічно в останню неділю червня відповідно до Указу Президента України № 323/94 від 22.06.1994 р.
- 24** – 145 років тому народився Іван Матвійович Стешенко, літературознавець, письменник, громадський і політичний діяч (1873–1918)
- 24** – 120 років тому народилася Олена Журлива (справжнє ім'я Олена Костівна Котова), українська письменниця та співачка (1898–1971)
- 25** – 115 років тому народився Джордж Орвелл (справжнє ім'я Ерік Артур Блер), англійський письменник (1903-1950)
- 26** – Міжнародний день ООН у підтримку жертв катувань. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/52/149 від 12.12.1997 р.
- 26** – Міжнародний день боротьби із зловживанням наркотиками і їх незаконним обігом. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/42/112 від 07.12.1987 р.
- 26** – День кримськотатарського прапора – національного прапора кримських татар, корінного народу Криму. Відзначається з 2010 р.
- 26** – 100 років тому народився Василь Павлович Бережний, український письменник (1918–1993)
- 27** – Всесвітній день рибальства. Відзначається щорічно за рішенням Міжнародної конференції з урегулювання та розвитку рибальства, яка відбулась у липні 1984 р.
- 28** – День Конституції України. Відзначається щорічно в день прийняття Верховною Радою України Основного Закону України. Святковий неробочий день в Україні відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 28** – 190 років тому народився Леон Куніцький, польський письменник, художник (1828–1873)

- 29** – День Дунаю. Відзначається з 2004 р. з ініціативи Міжнародної комісії ООН з охорони басейну ріки Дунай
- 30** – Міжнародний день дружби оголошений Генеральною Асамблеєю ООН в резолюції № 65/275 від 27.04.2011 р.

Липень

- 1** – День архітектури України. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 456/95 від 17.06.1995 р. у Всесвітній день архітектури
- 2** – Міжнародний день спортивного журналіста. Відзначається за ініціативою Міжнародної асоціації спортивної преси з 1995 р.
- 2** – День Військово-Морських Сил Збройних Сил України, відзначається щорічно у першу неділю липня згідно з Указом Президента України № 331/2015 від 12.06.2015 р.
- 2** – День працівників морського та річкового флоту, відзначається щорічно у першу неділю липня згідно з Указом Президента України № 332/15 від 12.06.2015 р.
- 2** – 95 років тому народилася Віслава Шимборська, польська поетеса, лауреат Нобелівської премії (1996) (1923–2012)
- 2** – 130 років тому народився Сергій Олексійович Бугославський, історик літератури, музикознавець, композитор (1888–1946)
- 3** – 135 років тому народився Франц Кафка, австрійський письменник єврейського походження, уродженець Праги (1883–1924)
- 4** – День судового експерта. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 424/09 від 10.06.2009 р.
- 4** – 130 років тому народився Володимир Григорович Ярошенко, український мовознавець (1888–1957)
- 4** – 60 років тому народився Ігор Миколайович Римарук, український поет (1958–2008)
- 7** – День працівника природно-заповідної справи. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 629/09 від 18.08.2009 р.
- 7** – Міжнародний день Дніпра. Свято третьої по величині (після Волги та Дунаю) річки Європи відзначається щорічно в першу суботу липня
- 7** – Міжнародний день кооперативів. Відзначається щорічно в першу суботу липня відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/47/90 від 16.12.1992 р.

- 7** – 30 років тому заснована “Українська Гельсінська спілка” – українська громадсько-політична і правозахисна організація (1988)
- 7** – 130 років тому народився Артур Зеліб, польський і німецький літературознавець, публіцист і перекладач (1878–1958)
- 8** – День родини. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1209/11 від 30.12.2011 р.
- 8** – День рибалки. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 464/95 від 22.06.1995 р. у другу неділю липня як професійне свято працівників рибного господарства
- 8** – 80 років тому народився Лесь (Леонід) Степанович Танюк, український режисер театру і кіно, перекладач, громадський діяч (1938–2016)
- 9** – 80 років тому народилася Лія Меджидівна Ахеджакова, російська акторка театру і кіно (1938)
- 10** – 100 років тому народився Джеймс Олдрідж, австралійський письменник і громадський діяч (1918–2015)
- 11** – Всесвітній день народонаселення. Відзначається щорічно відповідно до рекомендацій Керівної ради Фонду ООН в галузі народонаселення, поданих у рішенні № 89/46 від 1989 р.
- 13** – 80 років тому народився Мирослав Михайлович Скорик, український композитор і музикознавець (1938)
- 14** – 90 років тому народився Нодар Володимирович Думбадзе, грузинський письменник (1928–1984)
- 15** – День українських миротворців. Відзначається щорічно відповідно до Постанови Верховної Ради України № 292-VII від 21.05.2013 р.
- 15** – День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості. Відзначається щорічно в третю неділю липня відповідно до Указу Президента України № 187/93 від 03.06.1993 р.
- 16** – 28 років тому Верховна Рада Української РСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України (1990)
- 16** – День бухгалтера. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 662/2004 від 18.06.2004 р.
- 16** – 110 років тому народився Василь Барка (справжнє ім'я Василь Костянтинович Очерет), український поет-модерніст, прозаїк, перекладач (1908–2003)
- 16** – 90 років тому народився Роберт Шеклі, американський прозаїк, класик світової фантастики (1928–2005)
- 17** – 130 років тому народився Мілан Фюшт, угорський поет, письменник, драматург (1888–1967)

- 17** – 130 років тому народився Йосеф Агнон Шмуель, єврейський письменник, виходець з Галичини, лауреат Нобелівської премії з літератури (1966) (1888–1970)
- 18** – 130 років тому народився Володимир Варламович Міяковський, український вчений-суспільствознавець, історик-архівіст (1888–1972)
- 19** – 125 років тому народився Володимир Володимирович Маяковський, російський поет, публіцист, драматург та громадський діяч (1893–1930)
- 20** – Міжнародний день шахів
- 20** – День шахів в Україні. Відзначають щорічно згідно постанови Верховної Ради України № 3985-VI від 01.11.2011 р.
- 22** – 140 років тому народився Януш Корчак (справжнє ім'я Генрик Гольдшмідт), польський педагог-гуманіст, письменник, публіцист, громадський діяч (1878-1942)
- 23** – 155 років тому народився Шандор Броді, угорський письменник, журналіст (1863–1924)
- 24** – День святої княгині Ольги. Велика княгиня увійшла в історію як творець державного життя і культури Київської Русі
- 24** – 190 років тому народився Микола Гаврилович Чернишевський, російський письменник, літературний критик, революціонер-демократ (1828–1889)
- 25** – 70 років тому народився Іштван Бака, угорський письменник, перекладач, редактор (1948–1995)
- 26** – 60 років тому народилася Галина Пагутяк (справжнє ім'я Галина Василівна Москалець), українська письменниця (1958)
- 27** – 165 років тому народився Володимир Галактіонович Короленко, російський та український письменник, журналіст, публіцист і громадський діяч (1853–1921)
- 27** – Міжнародний день системного адміністратора. Відзначається з 2000 року в останню п'ятницю липня
- 28** – День хрещення Київської Русі – України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 668/08 від 25.07.2008 р.
- 28** – День пам'яті святого рівноапостольного князя Володимира – хрестителя Київської Русі
- 29** – День Сил спеціальних операцій Збройних Сил України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 311/2016 від 26.07.2016 р.

- 29** – День працівників торгівлі. Відзначається щорічно в останню неділю липня відповідно до Указу Президента України № 427/95 від 05.06.1995 р.
- 30** – Всесвітній день протидії торгівлі людьми. У 2013 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію A/RES/68/192
- 30** – 200 років тому народилася Емілі Бронте, англійська письменниця (1818–1848)
- 30** – 110 років тому народився Іван Іванович Гончаренко, український письменник (1908–1989)

Серпень

- 1** – День інкасатора. Професійний святковий день щорічно відзначається всіма співробітниками інкасаційних служб
- 2** – Міжнародний день Голокосту ромів. В цей день 1944 р. у концтаборі Аушвіц-Біркенау гітлерівські фашисти влаштували “циганську ніч”. Відзначається в Україні згідно з постановою Верховної Ради № 2085-IV від 08.10.2004 р.
- 2** – 130 років тому народився Кость Степанович Буревій (Буровій), український поет, драматург, театрознавець і літературний критик (1888–1934)
- 2** – 25 років тому народився Сергій Гагікович Нігоян, учасник Євромайдану, Герой України (1993–2014)
- 3** – 185 років тому народився Омелян Михайлович Огоновський, український учений-філолог і громадський діяч (1833–1894)
- 3** – 155 років тому народився Гейза Гардоні, угорський письменник, журналіст (1863–1922)
- 4** – День Національної поліції України. Починаючи з 2016 року, це свято відзначається у день підписання Президентом Закону України “Про Національну поліцію”
- 4** – 140 років тому народився Антін Владиславович Крушельницький, український письменник, літературний критик і літературознавець (1878–1937)
- 5** – День Повітряних Сил Збройних Сил України. Відзначається щорічно у першу неділю серпня відповідно до Указу Президента України № 579/2007 від 27.06.2007 р.
- 5** – 140 років тому народився Борис Романович Гмиря, український оперний і камерний співак (1903–1969)

- 6** – Всесвітній день боротьби за заборону ядерної зброї. В цей день американська авіація здійснила атомне бомбардування японського міста Хіросіма (1945)
- 6** – Міжнародний день “Лікарі світу за мир”. Відзначається за рішенням виконкому Міжнародного руху “Лікарі світу за запобігання ядерної війни”
- 8** – День військ зв’язку. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 154/2000 від 01.02.2000 р.
- 8** – 110 років тому народився Яків Баш (справжнє ім’я Яків Васильович Башмак), український письменник, драматург (1908–1986)
- 9** – Міжнародний день корінних народів світу. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/49/214 від 17.02.1995 р.
- 9** – 80 років тому народився Леонід Данилович Кучма, український політичний і державний діяч, Президент України (1994–2005) (1938)
- 12** – Міжнародний день молоді. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/54/120 від 20.01.2000 р.
- 12** – День будівельника. Відзначається в другу неділю серпня відповідно до Указу Президента України № 273/93 від 22.07.1993 р. як професійне свято працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів
- 12** – День працівників ветеринарної медицини. Відзначається щорічно в другу неділю серпня відповідно до Указу Президента України № 1035/01 від 01.11.2001 р.
- 14** – 80 років тому народився Олександр Кіндратович Глушко, український письменник, літературознавець, критик (1938)
- 15** – День археолога. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 694/08 від 06.08.2008 р.
- 15** – 190 років тому народився Степан Іванович Пономарьов, український бібліограф, літературознавець (1828–1913)
- 17** – 65 років тому народилася Герта Мюллер, румунська та німецька письменниця, лауреатка Нобелівської премії з літератури 2009 р. (1953)
- 17** – 50 років тому народився Андрій Вікторович Кузьменко (псевдонім – Кузьма), український співак, письменник, телеведучий, продюсер, актор (1968–2015)
- 18** – 130 років тому народився Іван Каленикович Українець, український художник, майстер розпису на фарфорі (1888–1945)

- 19** – Всесвітній день гуманітарної допомоги. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/63/139/ від 05.03.2009 р.
- 19** – День пасічника. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 815/97 від 15.08.1997 р. як професійне свято бджолярів
- 19** – 90 років тому народився Ференц Югас, угорський поет, редактор (1928–2015)
- 20** – 120 років тому народився Вільгельм Муберг, шведський прозаїк, драматург (1898–1973)
- 21** – 100 років тому народився Балаж Лендьел, угорський критик, письменник, перекладач (1918)
- 21** – 130 років тому народився Володимир Антонович Ґадзинський, український поет, критик (1888–1932)
- 23** – Міжнародний день пам'яті жертв работоргівлі та її ліквідації. (Рішення 8.2 150-ї сесії Виконавчої ради ЮНЕСКО)
- 23** – День Державного Прапора України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 987/04 від 23.08.2004 р.
- 23** – 110 років тому народився Лаврін Прокопович Гроха, український письменник, драматург (1908–1976)
- 24** – День Незалежності України (1991). Відзначається щорічно як державне загальнонародне свято відповідно до постанови Верховної Ради України № 2143-XII від 20.02.1992 р. Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 24** – 90 років тому народився Левко Григорович Лук'яненко, український політик та громадський діяч, письменник, співзасновник Української Гельсінської Групи, Герой України (1928)
- 25** – День авіації. Відзначається щорічно в останню суботу серпня відповідно до Указу Президента України № 305/93 від 16.08.1993 р. як професійне свято військових і цивільних авіаторів та працівників авіаційної промисловості і транспорту
- 26** – День шахтаря. Відзначається щорічно в останню неділю серпня відповідно до Указу Президента України № 304/93 від 16.08.1993 р.
- 27** – 100 років тому народився Деже Мейсель, угорський письменник, поет, перекладач, літературознавець (1918–2011)
- 28** – 100 років тому народилася Олена Нилівна Яблонська, українська художниця, графік (1918–2009)

- 29** – 150 років тому народилася Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська, українська письменниця, перекладачка (1868–1941)
- 29** – 135 років тому народився Дмитро Іванович Донцов, український літературний критик, публіцист, філософ, політичний діяч (1883–1973)
- 29** – 110 років тому народився Робер Мерль, французький письменник (1908–2004)
- 30** – 90 років тому народилася Магдалина Андріївна Ласло-Куцюк, румунський літературознавець-україніст, перекладач (1928–2010)
- 31** – 135 років тому народився Осип Тадейович Назарук, український громадський і політичний діяч, письменник, журналіст, публіцист (1883–1940)
- 31** – 50 років тому народився Олексій Володимирович Зарахович, український поет, культуролог (1968)

Вересень

- 1** – Всесвітній день миру. Відзначається в день початку Другої світової війни
- 1** – День знань. Відзначається з 1984 р.
- 1** – 79 років від дня нападу фашистської Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни (1939)
- 1** – 120 років тому народився Євген Антонович Дроб'язко, український письменник, перекладач (1898–1980)
- 1** – 100 років тому народився Ігор Васильович Качуровський, український поет, перекладач, прозаїк, літературознавець (1918–2013)
- 2** – День закінчення Другої світової війни (1945)
- 2** – День нотаріату. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 211/10 від 22.02.2010 р.
- 2** – День підприємця. Відзначається щорічно в першу неділю вересня відповідно до Указу Президента України № 1110/98 від 05.10.1998 р.
- 4** – 170 років тому народився Жолт Бейті, угорський письменник, літературознавець (1848–1922)
- 4** – 120 років тому народився Віктор Васильович Данилевський, український вчений і письменник (1898–1960)
- 4** – 100 років тому народився Ерно Урбан, угорський поет, письменник, журналіст (1918–1974)
- 4** – 110 років тому народився Річард Райт, американський письменник (1908–1960)

- 5 – Міжнародний день благодійництва, встановлений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН A/RES/67/105 від 07.03.2013 р., відзначається щорічно, збігається й приурочений до Дня пам'яті Терези Калькутської
- 5 – 450 років тому народився Томмазо Кампанелла, італійський філософ-утопіст, теолог та поет (1568–1639)
- 5 – 95 років тому народився Григорій Пилипович Бойко, український письменник, поет і перекладач (1923–1978)
- 5 – 90 років тому народилася Наталія Борисівна Кузякіна, українська письменниця, театрознавець і літературознавець (1928–1994)
- 7 – День знищення військової іграшки. Відзначається з 1998 р. за ініціативою Всесвітньої асоціації допомоги сиротам та дітям, які не мають батьківської опіки
- 7 – День військової розвідки України
- 7 – 70 років тому народилася Софія Василівна Майданська, українська письменниця, перекладачка (1948)
- 8 – Міжнародний день грамотності. Відзначається в системі Організації Об'єднаних Націй щорічно відповідно до рішення 14-ї сесії ЮНЕСКО № 1.141 від 1966 р.
- 8 – Міжнародний день солідарності журналістів. Відзначається щорічно з 1958 р. відповідно до рішення IV конгресу Міжнародної організації журналістів. Приурочений до дня пам'яті Ю. Фучика
- 8 – День фізичної культури і спорту. Відзначається щорічно в другу суботу вересня відповідно до Указу Президента України № 340/94 від 29.06.1994 р.
- 8 – День українського кіно. Відзначається щорічно в другу суботу вересня відповідно до Указу Президента України № 52/96 від 12.01.1996 р. як професійне свято працівників кінематографії
- 8 – Міжнародний день грамотності. Відзначається системою ООН
- 8 – 130 років тому народилася Наталія Михайлівна Ужвій, українська акторка театру та кіно (1898–1986)
- 8 – 95 років тому народився Расул Гамзатович Гамзатов, аварський поет, громадський діяч (1923–2003)
- 9 – День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості. Відзначається щорічно в другу неділю вересня відповідно до Указу Президента України № 302/93 від 12.08.1993 р.
- 9 – Всесвітній день краси. Проводиться за ініціативою Міжнародного комітету естетики та косметології
- 9 – Всесвітній день надання першої медичної допомоги

- 9** – День танкістів. Відзначається щорічно в другу неділю вересня відповідно до Указу Президента України № 922/97 від 29.08.1997 р.
- 9** – Міжнародний день пам'яті жертв фашизму. Відзначається щорічно у другу неділю вересня
- 9** – 190 років тому народився Лев Миколайович Толстой, російський письменник і мислитель (1828–1910)
- 9** – 140 років тому народився Іван Михайлович Труба, український письменник, перекладач, громадський і політичний діяч (1878–1950)
- 9** – 110 років тому народився Чезаро Павезе, італійський письменник перекладач (1908–1950)
- 10** – 100 років тому народився Роман Мусійович Чумак, український письменник (1918)
- 11** – 115 років тому народився Теодор Адорно, німецький філософ, соціолог, музикознавець (1903–1969)
- 11** – 80 років тому народився Володимир Петрович Каліка, український поет (1938)
- 13** – 200 років тому народився Густав Емар, французький письменник (1818–1883)
- 13** – 120 років тому народився Микола Іванович Терещенко, український поет і перекладач (1898–1966)
- 14** – 150 років тому народився Володимир Іванович Масляк, український письменник, поет, перекладач (1858–1924)
- 15** – Міжнародний день демократії. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/7 від 13.12.1997 р. в цей день
- 15** – День створення міжнародної екологічної організації “Грінпіс”
- 15** – День фармацевтичного працівника. Відзначається щорічно в третю суботу вересня відповідно до Указу Президента України № 1128/99 від 07.09.1999 р.
- 15** – День винахідника і раціоналізатора. Відзначається щорічно в третю суботу вересня відповідно до Указу Президента України № 443/94 від 16.08.1994 р.
- 16** – Міжнародний день збереження озонового шару. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/49/114 від 23.01.1995 р.
- 16** – День працівників лісу. Відзначається щорічно в третю неділю вересня відповідно до Указу Президента України № 356/93 від 28.08.1993 р.

- 16** – 130 років тому народився Франс Ееміль Сілланпяя, фінський письменник, лауреат Нобелівської премії (1939) (1888–1964)
- 17** – День рятувника. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 830/08 від 12.09.2008 р.
- 17** – 165 років тому народився Михайло Іванович Павлик, український письменник, публіцист, громадський діяч (1853–1915)
- 17** – 80 років тому народився Микола Іванович Гриценко, український журналіст, поет (1938)
- 21** – Міжнародний день миру. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/55/282 від 07.09.2001 р.
- 21** – День миру. Відзначається в Україні щорічно відповідно до Указу Президента України № 100/02 від 05.02.2002 р. у Міжнародний день миру
- 21** – День пам'яті українських журналістів. Відзначається в Україні щороку в третю п'ятницю вересня. День встановлений у 2007 році з ініціативи Національної спілки журналістів України
- 22** – День партизанської слави. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1020/2001 від 30.10.2001 р.
- 23** – День машинобудівника. Відзначається щорічно в четверту неділю вересня відповідно до Указу Президента України № 361/93 від 08.09.1993 р. як професійне свято працівників машинобудування і приладобудування
- 25** – 100 років тому народився Ігор Петрович Герета, український археолог, мистецтвознавець, історик, поет (1938–2002)
- 26** – Європейський день мов
- 26** – 130 років тому народився Томас Стернс Еліот, англійський поет американського походження, драматург, критик, лауреат Нобелівської премії (1948) (1888–1965)
- 27** – Всесвітній день туризму. Відзначається щорічно в день затвердження статуту Всесвітньої туристської організації
- 27** – День туризму. Відзначається щорічно в Україні відповідно до Указу Президента України № 1047/98 від 21.09.1998 р.
- 27** – Міжнародний день Права знати. Започаткований у 2002 році на конференції, де зібралися різні громадські організації та ініціативи, які працюють у сфері доступу до публічної інформації та обстоюють право громадян "знати"
- 27** – 485 років тому народився Іштван Баторі, угорський літературознавець (1533–1586)
- 28** – Всесвітній день моря. Відзначається за рішенням X сесії Асамблеї Міжурядової морської консультативної організації, яка відбу-

- лася у листопаді 1977 р. У різних країнах День моря святкується в найбільш доречний день останнього тижня вересня
- 28** – 215 років тому народився Проспер Меріме, французький письменник (1803–1870)
  - 28** – 100 років тому народився Василь Олександрович Сухомлинський, український педагог, публіцист, письменник (1918–1970)
  - 28** – 200 років тому народився Йосафат Миколайович Кобринський, український церковний і громадський діяч, автор “Букваря” (1842), в якому вперше в Галичині застосував цивільний шрифт (1818–1901)
  - 29** – День пам’яті жертв Бабиного Яру
  - 29** – Всесвітній день серця
  - 30** – Міжнародний день перекладача, відзначають щорічно. Його проголосили члени Міжнародної Федерації перекладачів, вибравши для свята саме 30 вересня, оскільки цього дня в 420 році помер перекладач, історик і письменник Ієронім Стридонський
  - 30** – Міжнародний день глухонімих. Встановлено в пам’ять про створення Міжнародної Федерації глухонімих (1951 рік). Відзначається в останню неділю вересня
  - 30** – Всеукраїнський день бібліотек. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 471/98 від 14.05.1998 р.
  - 30** – Всеукраїнський день дошкілля. Відзначається щорічно в останню неділю вересня
  - 30** – День усиновлення. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1088/08 від 27.11.2008 р.
  - 30** – 70 років тому народився Віктор Анастасійович Бурбела, український літературознавець, поет (1948)

Жовтень

- 1** – Міжнародний день музики. Відзначається за рішенням Міжнародної музичної ради ЮНЕСКО, ініціатором відзначення цього дня був Д. Шостакович
- 1** – Міжнародний день громадян похилого віку. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/45/106 від 14.12.1990 р.
- 1** – Всесвітній день середовища проживання. Відзначається за рішенням Генеральної Асамблеї ООН (1985 р.) у перший понеділок жовтня

- 1 – День ветерана. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1135/04 від 24.09.2004 р.
- 1 – 160 років тому народився Адріан Феофанович Кащенко, український письменник (1858–1921)
- 2 – Всесвітній день архітектури. Відзначається щорічно, проголошено Міжнародною спілкою архітекторів у 1985 році
- 2 – Міжнародний день боротьби проти насилля. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/61271 від 15.06.2007 р.
- 2 – 75 років тому народився Богдан Михайлович Стельмах, український поет, драматург, перекладач (1943)
- 3 – 85 років тому народився Іван Пилипович Ющук, український мовознавець, літературознавець, перекладач, громадський діяч (1933)
- 4-10 – Всесвітній тиждень космосу. Проголошено Міжнародною Федерацією астронавтики на честь запуску першого в світі штучного супутника Землі (A/54/68)
- 4 – Всесвітній день тварин
- 4 – 150 років тому народився Кирило Йосипович Студинський, український літературознавець, громадський діяч (1868–1941)
- 4 – 60 років тому народився Леонід Григорович Кононович, український письменник, перекладач (1958)
- 5 – Всесвітній день учителя. Відзначається щорічно в ознаменування річниці підписання рекомендації ЮНЕСКО та Міжнародної організації праці щодо становища вчителів
- 5 – 305 років тому народився Дені Дідро, французький філософ та енциклопедист, драматург, літературний критик (1713–1784)
- 5 – 95 років тому народився Володимир Васильович Канівець, український письменник, драматург (1923–2017)
- 7 – День працівників освіти. Відзначається щорічно в першу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 513/94 від 11.09.1994 р.
- 7 – 80 років тому народився Дмитро Власович Степовик, український мистецтвознавець (1938)
- 8 – День юриста. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1022/97 від 16.09.1997 р.
- 9 – Міжнародний день поштової служби. Відзначається щорічно в річницю заснування Всесвітнього поштового союзу (1874 р., м. Берн, Швейцарія). В усьому світі починаючи з 9 жовтня проводять Міжнародний тиждень листа

- 9-15** – Європейський тиждень місцевої демократії. Держави-члени Ради Європи, які підписали Хартію (15 жовтня 1985 р.), зобов'язуються втілювати принципи місцевого самоврядування у своєму національному законодавстві. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 922/07 від 27.09.2007 р. щорічно в тиждень, що включає 15 жовтня
- 9** – 55 років тому народився Павло Іванович Вольвач, український прозаїк, поет, публіцист (1963)
- 10** – Всесвітній день охорони психічного здоров'я. Відзначається щорічно з 1992 р. за ініціативою Всесвітньої федерації психічного здоров'я ВООЗ
- 10** – Міжнародний день стандартизації. Відзначається в день створення Міжнародної організації зі стандартизації
- 10** – День працівників стандартизації та метрології. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 910/02 від 08.10.2002 р.
- 13** – Міжнародний день зменшення ризику природних катастроф. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/64/200 від 25.02.2010 р.
- 13** – 130 років тому народився Михайло Якович Калинович, український мовознавець, літературознавець (1888–1949)
- 13** – 95 років тому народився Михайло Іванович Сікорський, український історик, культуролог, етнограф (1923–2011)
- 13** – 65 років тому народився Петро Васильович Білоус, український літературознавець, перекладач, письменник (1953)
- 14** – День захисника України. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 806/14 від 14.10.2014 р. Святковий неробочий день відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 14** – День Українського козацтва. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 966/99 від 07.08.1999 р. в день свята Покрови Пресвятої Богородиці
- 14** – День художника. Відзначається згідно з Указом Президента України № 1132/98 від 09.10.1998 р. у другу неділю жовтня
- 14** – День працівників санітарно-епідеміологічної служби. Відзначається щорічно в другу неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 1178/04 від 05.10.2004 р.
- 14** – Міжнародний день стандартизації. Відзначається в день створення Міжнародної організації зі стандартизації
- 14** – 76 років тому утворено Українську повстанську армію (УПА) (1942)

- 14** – 75 років тому народилася Раїса Опанасівна Кириченко, українська співачка, Герой України (1943–2005)
- 15** – Міжнародний день сільських жінок. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/62/136 від 18.12.2007 р. Ініціатором відзначення цього свята в Україні стало Всеукраїнське громадське об'єднання “Рада жінок-фермерів України”, яке створено в 1998 р.
- 16** – Всесвітній день продовольства. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/35/70 від 05.12.1980 р.
- 16** – 130 років тому народився Юджин Гладстоун О’Ніл, американський драматург, лауреат Нобелівської премії (1936) (1888–1953)
- 16** – 100 років тому народився Олександр Миколайович Підсуха, український поет, прозаїк, драматург, перекладач, громадський діяч (1918–1990)
- 17** – Міжнародний день боротьби за ліквідацію бідності. Відзначається відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/47/196 від 22.12.1992 р.
- 18** – 100 років тому у Львові було засновано Українську Національну Раду (ЗУНР – ЗОУНР) (1918)
- 18** – 150 років тому народилася Євгенія Іванівна Ярошинська, українська письменниця, фольклористка, педагог і громадська діячка (1868–1904)
- 20** – Міжнародний день авіадиспетчера. Міжнародна федерація асоціацій авіаційних диспетчерів була створена в Амстердамі 20 жовтня 1961 р. Федерація представляє інтереси більше сорока тисяч авіадиспетчерів 127 країн світу
- 20** – Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на рак молочної залози. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 42/05 від 17.01.2005 р.
- 20** – День працівників целюлозно-паперової промисловості. Відзначається щорічно у третю суботу жовтня відповідно до Указу Президента України № 885/2008 від 01.10.2008 р.
- 21** – День працівників харчової промисловості. Відзначається в третю неділю жовтня відповідно до Указу Президента України № 714/95 від 08.08.1995 р.
- 21** – 185 років тому народився Альфред Бернард Нобель, шведський хімік, винахідник, підприємець і благодійник (1833–1896)
- 21** – 140 років тому народився Дюла Круді, угорський письменник, журналіст (1878–1933)

- 21** – 80 років тому народився Вірко Балей (справжнє ім'я Вірослав Петрович Балей), українсько-американський диригент, піаніст, композитор, музичний діяч (1938)
- 22** – Міжнародний день шкільних бібліотек. Відзначається щорічно четвертого понеділка жовтня, починаючи з 1999 р. за ініціативою ЮНЕСКО
- 24-30** – Тиждень роззброєння. Проводиться щорічно за закликом спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН (1978) і починається у день річниці заснування ООН A/RES/S–10/2, п.102
- 24** – День Організації Об'єднаних Націй. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/168 (II) від 31.10.1947 р.
- 24** – Всесвітній день інформації щодо розвитку. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/3038 (XXVII) від 19.12.1972 р.
- 25** – Міжнародний день боротьби жінок за мир
- 25** – 110 років тому народився Дмитро Іванович Чепурний, український поет і перекладач (1908–1944)
- 25** – 100 років тому народився Микола Степанович Шуть, український поет (1918–1943)
- 26** – 70 років тому народилася Галина Тимофіївна Тарасюк, українська поетеса, прозаїк, критик, перекладач (1948)
- 28** – 29 років тому Верховна Рада УРСР затвердила Закон про державний статус української мови № 8312/XI від 28.10.1989 р.
- 28** – День визволення України від фашистських загарбників. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 836/09 від 20.10.2009 р.
- 28** – День автомобіліста і дорожника. Відзначається в Україні в останню неділю жовтня як професійне свято працівників автомобільного транспорту і дорожнього господарства згідно з Указом Президента України № 452/93 від 13.10.1993 р., в редакції Указу Президента України № 1173/97 від 22.10.1997 р.
- 28** – 110 років тому народився Альберт Мальц, американський письменник, сценарист (1908–1985)
- 28** – 50 років тому народився Дмитро Сергійович Бураго, український поет, культуролог, видавець, громадський діяч (1968)
- 31** – Міжнародний день Чорного моря. Ініційовано громадськістю та владними структурами причорноморських країн

- 31** – Всесвітній день заощаджень. Цей день відзначають у багатьох країнах Європи, де громадяни користуються послугами банків і зберігають там свої заощадження
- 31** – 150 років тому народився Тадей Вікторович Рутковський, український драматург, актор, театральний діяч (1868–1927)
- 31** – 80 років тому народився Леонід Васильович Череватенко, український поет, мистецтвознавець (1938–2014)

Листопад

- 1** – 27 років тому Верховна Рада України прийняла “Декларацію прав національностей України” (1991)
- 1** – 120 років тому народився Дмитро Іванович Бедзик, український прозаїк, драматург, журналіст (1898–1982)
- 2** – 110 років тому народився Іван Захарович Бойко, український бібліограф, письменник (1908–1970)
- 3** – День інженерних військ. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 1390/99 від 27.10.1999 р.
- 3** – День ракетних військ і артилерії. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 1215/97 від 31.10.1997 р.
- 3** – Всесвітній день чоловіків. Цей день було встановлено в 2000 році за ініціативою магістрату Відня (Австрія) і керівництва відділення ООН у Відні. Його святкують першої суботи листопада
- 3** – 120 років тому народився Дмитро Никанорович Фальківський (справжнє прізвище Левчук), український поет, прозаїк, перекладач (1898–1934)
- 4** – 72 років тому у Парижі створено Організацію Об’єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) (1946)
- 4** – День залізничника. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1140/02 від 11.12.2002 р. Саме в цей день в 1861 р. з Відня через Перемишль до залізничного вокзалу Львова прибув перший поїзд на територію сучасної України. Цей день вважається початком історії залізниць в Україні
- 4** – День працівника соціальної сфери. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (№ 374/99, від 13.04.1999 р.) в першу неділю листопада
- 4** – 170 років тому народився Кароль Беднарський, український друкар (1848–1911)

- 4** – 130 років тому народився Яков Андрійович Мамонтов, український письменник, драматург, театрознавець (1888–1940)
- 4** – 100 років тому народився Олег Кіндратович Бабишкін, український літературознавець і мистецтвознавець (1918–1991)
- 5**–80 років тому народилася Стефанія Михайлівна Шабатура, українська митець-килимар, член Української Гельсінської групи (1938–2014)
- 6** – Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів
- 7** – 105 років тому народився Альберт Камю, французький романіст, драматург, лауреат Нобелівської премії (1957) (1913–1960)
- 7** – 170 років тому народився Дмитро Васильович Маркович, український письменник і громадський діяч (1848–1920)
- 7** – 130 років тому народився Нестор Іванович Махно, політичний та військовий діяч, анархіст (1888–1934)
- 8** – 120 років тому народився Микола Панасович Ледянко, український драматург, прозаїк (1898–1963)
- 8** – 100 років тому народився Дмитро Михайлович Прилюк, український письменник, публіцист (1918–1987)
- 9** – Всесвітній день якості. Відзначається за ініціативою міжнародних організацій зі стандартизації та якості, при підтримці ООН
- 9** – День української писемності та мови. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 1241/97 від 6.11.1997 р. в день вшанування пам'яті преподобного Нестора Літописця
- 9** – Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва. Відзначається щорічно згідно Указу Президента України від 30.12.2013 р. № 717/13 "Про додаткові заходи щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні"
- 9** – 100 років тому Українська Національна Рада проголосила Західно-Українську Народну Республіку (1918)
- 9** – День Книги рекордів Гіннеса
- 10** – Всесвітній день молоді. Відзначається у день створення Всесвітньої Федерації демократичної молоді
- 10** – Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку
- 11** – 245 років тому народився Мігаль Вітез Чоконай, угорський поет, письменник, перекладач (1773–1805)
- 12** – 210 років тому народився Йосип Максимович Бодянський, український і російський філолог-славіст, видавець, письменник (1808–1877)

- 13** – Всесвітній день сліпих. Відзначається у день народження Валентина Гаюї, французького педагога, який у 1784 році заснував у Парижі перший у світі інтернат для сліпих
- 13** – 100 років тому було створено Директорію Української Народної Республіки – найвищий орган державної влади (1918)
- 13** – 75 років тому народився Мустафа Джемілев, політичний та громадський діяч кримськотатарського походження, один із провідників кримськотатарського національного руху, правозахисник, учасник дисидентського руху (1943)
- 14** – Всесвітній день боротьби із захворюванням на діабет. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/61/225 від 18.01.2007 р.
- 15** – Міжнародний день відмови від паління. Відзначається щорічно в третій четвер листопада в більшості країн світу. Встановлений Американським онкологічним товариством в 1977 р.
- 15** – Всесвітній день філософії. Свято відзначається в третій четвер листопада, починаючи з 2002 року, за регламентом ЮНЕСКО
- 15** – 70 років тому народився Олександр Йосипович Злотник, український композитор, народний артист України (1948)
- 16** – Міжнародний день толерантності. Відзначається в усьому світі з 1995 р. за рішенням ЮНЕСКО. Саме цього дня ухвалили Декларацію принципів терпимості
- 16** – День працівників радіо, телебачення та зв'язку. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 667/94 від 11.11.1994 р.
- 16** – 150 років тому народився Богдан (Федір) Олександрович Кістяківський, український правознавець, філософ, громадський діяч (1868–1920)
- 16** – 130 років тому народився Євген Антонович Рихлік, мовознавець, етнограф, культурно-освітній діяч (1888–1937)
- 17** – Міжнародний день студентів. Встановлений 17 листопада 1946 р. на Всесвітньому конгресі студентів, що відбувся в Празі, в пам'ять чеських студентів-патріотів
- 17** – День студента. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 659/99 від 16.07.1999 р.
- 17** – 110 років тому народився Григорій Порфірович Кочур, український перекладач, поет, літературознавець (1908–1994)
- 18** – День працівників сільського господарства. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (№ 428/93 від 07.10.1993 р.) у третю неділю листопада як професійне свято

- 18** – Всесвітній день іммігранта. Відзначається у третю неділю листопада за ініціативою національних єпископських конференцій
- 19** – День працівників гідрометеорологічної служби. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 208/03 від 11.03.2003 р.
- 19** – День скловиробника. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1417/03 від 09.12.2003 р.
- 20** – Всесвітній день дітей. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/836(1X) від 14.12.1954 р. 20 листопада 1959 р. Генеральна Асамблея ООН схвалила Декларацію прав дитини
- 20** – 210 років тому народився Віктор Миколайович Забіла, український поет, сентиментально-романтичний лірик (1808–1869)
- 20** – 160 років тому народилася Сельма Лагерлеф, шведська письменниця, лауреат Нобелівської премії (1909) (1858–1940)
- 20** – 95 років тому народилася Надін Гордімер, південноафриканська англомовна письменниця, лауреат Нобелівської премії (1991) (1923–2014)
- 21** – Всесвітній день телебачення. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/51/205 від 17.12.1996 р.
- 21** – День Гідності та Свободи. Відзначається щорічно в Україні згідно з Указом Президента України № 872/2014 від 13.11.2014 р. на честь початку цього дня двох революцій: Помаранчевої революції (2004 р.) та Революції Гідності (2013 р.)
- 21** – День Десантно-штурмових військ Збройних Сил України
- 21** – 90 років тому народилася Тетяна Петрівна Маєвська, український літературознавець (1928–2003)
- 21** – 80 років тому народився Михайло Кузьмович Наєнко, український літературознавець, критик, драматург (1938)
- 23** – 110 років тому народився Андрій Володимирович Недзвіський, український театрознавець, літературознавець (1908–1984)
- 24** – День пам'яті жертв голодоморів. Відзначається щорічно у четверту суботу листопада відповідно до Указу Президента України № 1310/98 від 26.11.1998 р.
- 24** – 100 років тому народився Віктор Маркович Лагоза, український письменник, поет-байкар (1918–2002)
- 24** – 80 років тому народився Анатолій Васильович Горецький, український літературознавець (1938–1972)

- 25** – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок. Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/54/134 від 17.12.1999 р.
- 25** – 180 років тому народився Іван Семенович Нечуй-Левицький (справжнє прізвище Левицький), український письменник, етнограф і педагог (1838–1918)
- 26** – Всесвітній день інформації. Це свято проводиться щорічно з 1994 року за ініціативою Міжнародної академії інформатизації
- 26** – 135 років тому народився Мігай Бабич, угорський письменник, перекладач (1883–1941)
- 27** – 155 років тому народилася Ольга Юліанівна Кобилянська, українська письменниця (1863–1942)
- 27** – 110 років тому народилася Ольга-Любомира Вітошинська (псевдонім Софія Наумович), українська громадська діячка, журналістка, письменниця (1908–2000)
- 27** – 100 років тому народився Борис Євгенович Патон, український науковець, академік, Герой України (1918)
- 28** – 80 років тому народився Володимир Костянтинівич Житник, український письменник, мовознавець, перекладач (1938–2010)
- 29** – Міжнародний день солідарності з палестинським народом. Відзначається щорічно за закликм резолюції Генеральної Асамблеї ООН (1977 р.) у день, коли у 1947 році Генеральною Асамблеєю ООН було схвалено резолюцію про розділ Палестини
- 29** – 240 років тому народився Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко, український прозаїк, драматург, літературний критик і культурно-громадський діяч (1778–1843)
- 29** – 120 років тому народився Клайв Стейплз Льюїс, ірландський та англійський прозаїк-фантаст, поет (1898–1963)
- 30** – Міжнародний день захисту інформації

Грудень

- 1** – Всесвітній день боротьби зі СНІДом. Відзначається щорічно з ініціативи ВООЗ відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/43/15 від 27.10.1988 р.
- 1** – 26 років тому на всенародному референдумі підтверджено Акт проголошення незалежності України (1991)
- 1** – День працівників прокуратури. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1190/00 від 02.11.2000 р.

- 1 – 105 років тому народився Георгій Іларіонович Майборода, український композитор (1913–1992)
- 1 – 100 років тому народився Платон Микитович Воронько, український поет, письменник, публіцист, драматург (1918–1989)
- 1 – 100 років тому народився Платон Іларіонович Майборода, український композитор (1918–1989)
- 2 – Міжнародний день боротьби за скасування рабства. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/317(1V) від 02.12.1949 р.
- 3 – Міжнародний день інвалідів. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/47/3 від 14.10.1992 р.
- 4 – 145 років тому народився Михайло Михайлович Могилянський, український літературний критик і публіцист, літературознавець (1873–1942)
- 5 – Міжнародний день волонтерів. Відзначається щорічно відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/40/212 від 17.12.1985 р.
- 5 – День працівників статистики. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1120/2002 від 02.12.2002 р.
- 5 – 140 років тому народився Олександр Олесь (справжнє ім'я Олександр Іванович Кандиба), український письменник, поет, драматург (1878–1944)
- 6 – День Збройних Сил України. Відзначається відповідно до Постанови Верховної Ради України № 3528-XII від 19.10.1993 р.
- 6 – 105 років тому народився Микола Михайлович Амосов, український лікар, учений, письменник (1913–2002)
- 6 – 70 років тому народився Анатолій Георгійович Костецький, український поет, прозаїк (1948–2005)
- 7 – Міжнародний день цивільної авіації. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/51/33 від 06.12.1996 р.
- 7 – День місцевого самоврядування. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1250/2000 від 25.11.2000 р.
- 7 – 130 років тому народився Лев (Левко) Сильвестрович Лепкий, український поет, прозаїк, композитор, художник (1888–1971)
- 8 – 80 років тому народився Деже Тандорі, угорський поет, письменник, перекладач (1938)
- 8-12 – Всеукраїнський тиждень права. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента України № 1149/08 від 08.12.2008 р. щорічно в тиждень, що включає День прав людини, який відзначається

(10 грудня) в пам'ять проголошення Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 р. "Загальної декларації прав людини"

- 9** – Міжнародний день боротьби з корупцією. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/58/4 від 31.10.2003 р.
- 9** – День благодійництва. Відзначається щорічно у другу неділю грудня відповідно до Указу Президента України № 1220/2007 від 13.12.2007 р.
- 9** – 410 років тому народився Джон Мілтон, англійський поет, публіцист (1608–1674)
- 9** – 170 років тому народився Джоель Чандлер Харріс, американський журналіст, письменник і фольклорист (1848–1908)
- 9** – 155 років тому народився Борис Дмитрович Грінченко, український письменник, педагог, літературознавець, історик, публіцист (1863–1910)
- 10** – День захисту прав людини. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/423(V) від 04.12.1950 р.
- 11** – Міжнародний день гір. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/57/245 від 20.12.2002 р.
- 11** – 100 років тому народився Юрій Семенович Бурляй, український письменник, літературознавець, критик (1918–1998)
- 12** – День Сухопутних військ України. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1167/97 від 18.10.1997 р.
- 12** – 130 років тому народився Золтан Бороньої, угорський літературознавець (1888–1948)
- 12** – 90 років тому народився Леонід Федорович Биков, український актор, кінорежисер, сценарист (1928–1979)
- 13** – 125 років тому народився Микола Хвильовий (справжнє ім'я Микола Григорович Фітільов), український прозаїк, поет, публіцист (1893–1933)
- 14** – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 945/2006 від 10.10.2006 р.
- 15** – День працівників суду. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1318/2000 від 08.12.2000 р.
- 15** – 60 років тому народилася Соломія Дмитрівна Павличко, письменниця, літературознавець, перекладач, публіцист (1958–1999)
- 17** – 110 років тому народився Юрій Володимирович Шевельов, українсько-американський славіст-мовознавець, історик української літератури (1908–2002)

- 17** – 85 років тому народився Дмитро Андрійович Головка, український поет, прозаїк (1933)
- 18** – Міжнародний день мігрантів. Відзначається відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/55/93 від 04.12.2000 р.
- 18** – 115 років тому народився Роман Михайлович Завадович, український поет, прозаїк, журналіст (1903–1985)
- 18** – 110 років тому народився Юрій Миколайович Косач, український поет, прозаїк, драматург, редактор (1908–1990)
- 19** – День адвокатури. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1121/02 від 02.12.2002 р.
- 19** – 80 років тому народилася Валерія Василівна Врублевська, українська письменниця, перекладач, драматург (1938)
- 20** – Міжнародний день солідарності людей. Відзначається щорічно за рішенням Генеральної Асамблеї ООН A/RES/60/209
- 21** – 90 років тому народився Микола Васильович Білкун, український прозаїк, письменник-фантаст (1928–1995)
- 22** – День працівника дипломатичної служби. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1639/05 від 21.11.2005 р.
- 22** – День енергетика. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 282/01 від 25.04.2001 р.
- 22** – 185 років тому народилася Марко Вовчок (справжнє ім'я Марія Олександрівна Вілінська), українська письменниця, перекладачка (1833–1907)
- 23** – 150 років тому народився Віктор Чолнокі, угорський письменник, журналіст, перекладач (1868–1912)
- 23** – 100 років тому народився Іван Манді, угорський письменник (1918–1995)
- 24** – День працівників архівних установ. Відзначається щорічно відповідно до Указу Президента України № 1200/98 від 30.10.1998 р.
- 24** – 220 років тому народився Адам Міцкевич, польський поет (1798–1855)
- 25** – Різдво Христове (за григоріанським календарем). Вважається святковим неробочим днем відповідно до ст. 73 Кодексу законів про працю
- 26** – 120 років тому народився Євген Павлович Плужник, український поет, драматург, перекладач (1898–1936)
- 28** – 50 років тому народився Іван Михайлович Андрусяк, український поет, дитячий письменник, прозаїк, літературний критик, перекладач (1968)
- 29** – 130 років тому народилася Галина Журба (справжнє ім'я Галина Маврикіївна Домбровська), українська письменниця (1888–1979)

ПОКАЖЧИК ПРИЗВИЩ ЮВІЛЯНТІВ ТА АВТОРІВ СТАТЕЙ ПРО НИХ

А

Абоні Е. 44
Адорно Т. 209
Адріанова-Перетц В. П. 194
Акулова Г. М. 12
Алейксандре В. 192
Алексієвич С. О. 197
Амосов М. М. 221
Андрійцьо В. 3, 132, 161
Андріяшик Р. В. 194
Андрусів В. А. 46
Андрусяк І. М. 223
Арісіма Т. 185
Арістов Ф. Ф. 39
Аркас М. М. 179
Аркас Н. 35, 131
Атаманюк М. І. 178
Ахеджакова Л. М. 202

Б

Бабидорич М. І. 37
Бабич І. Ю. 6
Бабич М. 220
Бабишкін О. К. 217
Баб'як Ю. О. 10
Байрон Дж. 180
Бака І. 203
Балега Ю. І. 47
Балега Ю. Ю. 7
Балей Вірко (Балей В. П.) 215
Балей В. П. *див.* Балей Вірко
Балінський Г. Г. *див.* Ігнатович Г. Г.
Балла Д. 46
Балог І. М. 42
Балог К. Ф. 30
Бандусяк Ю. 11
Баран В.-Г. Д. 10
Баранник А. Ф. 8

Барвінок Ганна
(Білозерська-Куліш О. М.) 193
Барвінський В. О. 183
Барка В. (Очерет В. К.) 202
Басараб М. 3, 126
Баторі І. 210
Бахматова Л. М. 35
Бачані Я. 194
Баш Я. (Башмак Я. В.) 205
Башмак Я. В. *див.* Баш Я.
Бегма В. В. 184
Бедзик Д. І. 216
Беднарський К. 216
Бейль Анрі-Марі *див.* Стендаль
Бейті Ж. 207
Безверхнев Ф. П. 38
Бендас С. М. 31
Бережний В. П. 200
Бескид К. М. 32
Бескид М. О. 27
Биков Л. Ф. 222
Бичко М. В. 34
Білак В. М. 45
Білкун М. В. 223
Білозерська-Куліш О. М.
див. Барвінок Ганна
Білоус П. В. 213
Блер Е. А. *див.* Орвелл Дж.
Близнаць В. С. 190
Блецкан М. І. 30
Бобинський В. П. 186
Бобонич Ф. М. 38
Богатирьов П. Г. 8
Бодянський Й. М. 217
Бойко Г. П. 208
Бойко І. З. 216

Бойко М. М. 20, 97
Бойко Я. 3. 100
Бокотей А. А. 15
Болдижар М. М. 43
Боніславський Т. 39, 136
Боровець Т. Д.
    (Бульба Тарас, Чуб, Гонта) 186
Бороньї З. 222
Бортняк А. А. 192
Борто Г. 36
Бращайко М. М. 38
Брехт Б. 182
Бровдїй І. І. 35
Броді М. Ю. 22
Броді П. 46
Броді Ш. 203
Брондуков Б. М. 185
Бронте Е. 204
Бугославський С. О. 201
Будзиновський В. Т. 181
Булаєнко В. Д. 198
Булаховський Л. А. 190
Бульба Тарас *див.* Боровець Т. Д.
Бунганич П. 47
Бураго Д. С. 215
Бурбела В. А. 211
Буревій К. С. (Буровій) 204
Бурлак І. *див.* Угрин І.
Бурлаков С. Р. 199
Бурляй Ю. С. 222
Буровій *див.* Буревій К. С.
Бут Н. І. 42
Буше І. С. 184

В

Вавринчик І. 18
Вайнагій В. М. 35
Вайс В. М. 33
Вакула Н. 3, 83
Валла Ф. 48

Вароді В. І. 28
Василенко Ю. А. 14
Василиха Г. М. 11
Васько Г. І. 25
Вацек В. *див.* Земляк В. С.
Веконь А. 26
Вербицький-Антіох М. А. 181
Вербьоці І. 38
Вергун *див.* Вирган І. О.
Вереш П. П. 14, 68
Вереш Ш. 199
Верн Ж. 182
Вернадський В. І. 186
Верховинка Леся
    (Лагодинська-Кучковська Я.-О. М.) 189
Вирган І. О. (Вергун) 197
Вислоцький Д. Ф. 17
Висоцький В. С. 180
Вівальді А. 185
Вігула М. О. 19
Вілінська М. О. *див.* Вовчок Марко
Вілінський М. М. 193
Віргінія Ю.
    (Шойерманн-Фульд-Ленгсдорф) 189
Вітошинська О.-Л.
    (Наумович Софія) 220
Владика І. 31
Владимир М. М. 7
Влизько О. Ф. 183
Вовчок В. Ю. 29
Вовчок Марко (Вілінська М. О.) 223
Вольвач П. І. 213
Воробкевич Г. І. 179
Вороний Г. Ф. 192
Воронич О. Г. 32
Воронько П. М. 221
Вощепинець Г. А. 43
Врублевська В. В. 223

Г

Габовда М. Д. 37
Гавацко С. П. 39
Гаврилець М. Д. 33
Гаврилко П. П. 31
Гавронський О. Й. 200
Гаврош О. 3, 74
Гайдук В. М. 9
Галас В. І. 29
Галасі А. А. 7
Галла В. Ю. 5
Гамзатов Р. Г. 208
Ганич Т. М. 43, 153
Ганчин В. В. 18
Гардоні Г. 204
Гартман Е. 48
Гарчар Й. Й. 8
Гашек Я. 192
Гвоздяк-Фрідманська О. М. 21
Гебеш В. В. 32
Гендера-Суходольський І. 8
Герзанич О. І. 28
Геровський О. Ю. 37
Гінзбург В. А. 191
Глібович О. 22
Глушко О. К. 205
Гмиря Б. Р. 204
Гойда О. А. 34
Головатий В. А. 184
Головатий В. П. 39
Головачко І. В. 22
Головка Д. А. 223
Голомб Л. Г. (Марченко) 25, 101
Гомечко М. С. 47
Гомічков М. Ю. 36, 133
Гомонай В. І. 12
Гомонай О. В. 7
Гомонайський І. *див. Другет І.*
Гончар О. Т. 189
Гончаренко І. І. 204
Гораль О. М. 22
Горват Д. 11

Горват І. М. 165
Гордімер Н. 219
Горецький А. В. 219
Горленко В. П. 179
Горліс-Горський Ю. Ю.
(Городянин-Лісовський) 6
Городецький В. В. (Лешко Д. В.) 198
Городянин-Лісовський Ю. Ю.
див. Горліс-Горський Ю. Ю.
Грбар О. 33
Гранат К. Х. 186
Григора І. М. 36
Григоренко О. Я. 184
Григор'єв-Наш Н. 182
Грицак М. А. 47
Грицак М. Ю. 12
Гриценко М. І. 210
Грінчак В. Я. 192
Грінченко Б. Д. 222
Грінченко М. М. 198
Грінченко М. О. 193
Громовий О. 6
Грот К. Я. 27
Гроха Л. П. 206
Грубер І. І. 186
Грунянський І. І. 26
Грушевська О. О. 179
Губай М. 190
Гулак-Артемівський С. С. 183
Гузар Л. 184
Гуревич І. Ш. *див. Первомайський Л. С.*
Густі В. 3, 130
Густі Й. Й. 54

Ґ

Ґаґанець Й. 18, 91
Ґадзинський В. А. 206
Ґерета І. П. 210
Ґойдич П., єпископ (Павло, ЧСВВ) 30
Ґоген П. 198
Ґольдшмідт Г. *див. Корчак Я.*
Ґонта *див. Боровець Т. Д.*

Д

Давидов А. І. 182
Данилович Ю. *див.* Шкурупій Г.
Данилевський В. В. 207
Данілак М. 42
Данко Е. Е. 36
Данко В. М. 13
Дворський П. А. 181
Дворщина Л.-А. Й. 46
Делеган М. В. 8
Дєрдь Й. (Дьордь) 53
Джеймс Г. 191
Джемілев М. 218
Джованьолі Р. 186
Дзендзелівська Н. Й. 42
Дідро Д. 212
Ділунг Й. Й. 27
Довгович В. (Довганич) 16
Довганич В. *див.* Довгович В.
Долгош-Сопко О. І. 18
Домбровська Г. М.
див. Журба Галина
Донцов Д. І. 207
Дребітко В. М. 166
Дробнич В. Г. 44
Дроб'язко Є. А. 207
Дорофей, митрополит
див. Філіп Д. Г.
Другет І. (Гомонайський) 51
Дрюон М. 191
Дубовий Б. І. 25
Дудар Є. М. 180
Дулішкович Г. 15
Дулішкович І. 11
Дулішкович Т. Є. 48
Дума Л. 3, 156
Думбадзе Н. В. 202
Дурунда А. 3, 62
Духнович О. В. 19
Дьордь Й. *див.* Дєрдь Й.
Дяченко К. І. 180
Дячук В. В. 10

Е

Еліот Т. С. 210
Емар Г. 209
Ердеvdій Є. М. *див.* Задорожна Є. М.
Ердейї Г. 35

Є

Єльнікова В. Д. *див.* Чіка В. Д.
Єнковський А. 39
Єнсен Й. В. 180
Єфименко О. Я. 192

Ж

Жеґуц І. 27
Железник Ю. 21
Желтвай В. В. 20
Жилко Ю. З. 185
Житник В. К. 220
Жіро С. (Широ) 52
Жолдак О. І. 189
Жукова Є. Л. 47
Журба Галина
(Домбровська Г. М.) 223
Журлива Олена (Котова О. К.) 200
Жученко Г. М. *див.* Славутич Яр

З

Забашта Л. В. 182
Забіла В. М. 219
Забіла Н. Л. 185
Завадович Р. М. 223
Завгородній С. О. 187
Задорожна Є. М. (Ердеvdій) 30
Закривидорога О. Д. 28
Залата Л. Д. 179
Засухіна Н. М. 15, 72
Захарова Ф. А. *див.* Попович Ф. А.
Зарахович О. В. 207
Звонар В. Ю. 6
Зейкан Ю. П. 43
Зекань І. 42
Зеліба А. 202
Земляк В. С. (Вацек В.) 191

Злотник О. Й. 218
Зноско-Боровиковський О. Ф. 184
Зріні І. 48

І

Ібсен Г. 187
Іван Г. Ю. *див.* Матлах Г. Ю.
Івановчик І. І. 36
Івашкович В. М. 48
Ігнат А. М. 12
Ігнатко П. 31
Ігнатович Г. Г. (Балінський) 41
Ілку М. Й. 23
Ілько В. І. 33
Ілько І. І. 14
Імре А. Й. 6
Імре Ш. 37
Іщук А. О. 199

К

Калениченко Л. П. 183
Калин А. С. 39
Калинич Д. В. 36
Калинович М. Я. 213
Каліка В. П. 209
Камінський Й. В. 43
Кампанелла Т. 208
Камю А. 217
Кандиба О. І. *див.* Олесь О.
Канівець В. В. 212
Канюка І. І. 34, 127
Капій М. Д. 193
Капніст В. В. 184
Карабелеш Є. В. 42
Караман В. 22
Карловскі Г. (Мітіцкі І.) 18
Кармалюк П. П. 178
Карманський П. С. 196
Кафка Ф. 201
Качала Г. Ю. 167
Качур І. 30
Качуровський І. В. 207
Кашченко А. Ф. 212

Квітка-Основ'яненко Г. Ф. 220
Керецман І. В. 37
Керча І. 11
Кессель Ж. 182
Кибальчич Н. К. 192
Кизак Й. 16
Кирилова Н. В. 38
Кириченко А. Г. 10
Кириченко Р. О. 214
Киртиця І. 23
Кінах Г. 37
Кістяківський Б. О. 218
Кішпешт І. 45
Кішфалуді К. 182
Кішш Ф. 43
Клевець М. Ю. 17
Кобаль В. В. 26
Кобилянська О. Ю. 220
Кобринський Й. М. 211
Коваленко Г. О. 180
Ковальов А. О. 31
Ковальчук І. О. 39
Когутко Г. М. 38
Кожухар С. *див.* Плачинда С. П.
Козар І. П. 18
Козарь П. А. 183
Козубовська І. В. 8
Колесник М. К. 20
Коложварі Ф. Ж. 27
Коломієць І. Г. 27
Коман М. М. 17
Кондратюк О. Є. 16, 86
Кононович Л. Г. 212
Контратович І. 54
Копинець П. М. 8
Коприва А. 4, 71
Королева Н. А. 185
Короленко В. Г. 203
Королович В. 33
Корсак В. М. 35

Корчак Я. (Гольдшмідт Г.) 203
Коршинський І. Ю. 24
Косач Ю. М. 223
Костецький А. Г. 221
Костецький І. Б.
    (Мерзляков І. В.) 194
Костка Т. *див.* Чонтварі Т.
Котова О. К.
    див. Журлива Олена
Кочубайло А. С. 36
Кочур Г. П. 218
Крайняниця В. І. 22
Кралюк П. М. 184
Кремінь Д. Д. 33
Кривін Ф. Д. 25
Кричевський М. 44
Круді Д. 214
Кельницький А. В. 204
Куба Л. 19
Кудрявська Л. Б. 35
Кузан В. В. 12
Кузьма *див.* Кузьменко А. В.
Кузьма Б. І. 12
Кузьма Н. М. *див.* Рішко Н. М.
Кузьма О. 4, 104
Кузьменко А. В. (Кузьма) 205
Кузякіна Н. Б. 208
Кулик В. Г. 178
Кулиняк Д. І. 189
Куліченко Л. В. 189
Куніцький Л. 200
Курах І. І. 25
Куртяк І. Ф. 11
Кутка М. П. (Куткафалві М.) 39
Куткафалві М. *див.* Кутка М. П.
Кухарев М. *див.* Сокач М.
Кухта М. І. 39
Кучерук В. В. 38
Кучерявий В. С. 9
Кучма Л. Д. 205
Кушнір Б. 4, 120

Л

Лавер Г. М. 14
Лагерлеф С. 219
Лагодинська-Кучковська Я.-О. М.
    див. Верховинка Леся
Лагоза В. М. 219
Ладченко М. М. 29
Лазорик Ф. С. 17
Лакиза М. П. 25
Лангазо З. П. 21
Ландштейнер К. 198
Ласло-Куцюк М. А. 207
Ластовецький А. О. 182
Левадська Е. 4, 108
Левадський Г. З. 26, 106
Левицький І. С.
    див. Нечуй-Левицький І. С.
Ледяно М. П. 217
Лемеш П. В. 54
Лендъел Б. 206
Лепкий Л. С. 221
Лепкий О. Т. 199
Лесевич В. В. 179
Лешко Д. В. *див.* Городецький В. В.
Литвин М. С. 185
Литвинова К. А. 24
Лихвар С. 22
Лісняк В. А. 181
Лісовий П. М. 36
Логай І. М. 5
Логвиненко В. А. 181
о. Логойда М. 45
Лопатинський Л. В. 185
Лорка Ф. Г. 198
Лук'яненко Л. Г. 206
Лупій О. В. 188
Лучкай М. 46
Лучаківський В. Д. 187
Льюїс К. С. 220
Лявинець І., екзарх 19

М

- Магдинець В. В. 40
Магир М. Л. 198
Мадач І. 180
Мадяр Є. 47
Мадяр П. І. 11
Мадяр-Новак В. 4, 142
Маєвська Т. П. 219
Мазила І. В. 19
Мазур В. М. 29
Мазурок М. О. (Морозова) 38
Майборода Г. І. 221
Майборода П. І. 221
Майданська С. В. 208
Майор М. 41
Макаренко А. С. 186
Малевич К. С. 184
Малета В. М. 15
Мальц А. 215
Мамонтов Я. А. 217
Манді І. 223
Манто І. Ю. (Степанова) 45
Маркес Г. Г. 186
Маркович В. П. 37
Маркович Д. В. 217
Мартин П. В. 23
Мартон А. О. 13
Мартон І. Ф. 44
Марфієвич М. І. 187
Марущак О. 32
Марченко Л. Г. *див.* Голомб Л. Г.
Масло М. К. 183
Масляк В. І. 209
Матезонський К. 47
Матій П. П. 20
Матіко І. І. 17
Матлах Г. Ю. (Іван) 167
Махно Н. І. 217
Маяковський В. В. 203
Медуниця М. М. 196
Межберг Н. І. 33
Мейсель Д. 206
Мейсфілд Д. 197
Мередіт Дж. 183
Мерзляков І. В. *див.* Костецький І. Б.
Меріме П. 211
Мерль Р. 207
Микуланинець С. М. 15, 75
Микулянець І. В. 168
Митрик М. І. 40
Михайленко О. Т. 11
Мицюк О. К. 27, 109
Мишанич О. В. 17
Мідельський Л. І. 34
Мікла В. І. 31
Мілтон Д. 222
Мінь А. 45
Міравчик-Ракович Ю. 47
Мітіцкі І. *див.* Карловські Г.
Міхновський М. І. 189
Міцкевич А. 223
Міяковський В. В. 203
Могилянський М. М. 221
Молнар Ф. 179
Мольнар-Мундяк М. М. 188
Мондок І. І. 22
Мор Т. 182
Моріц К. 33
Мороз А. Т. 181
Мороз В. Л. 181
Мороз О. Н. 187
Морозова М. О. *див.* Мазурок М. О.
Москалець Г. В. *див.* Пагутяк Г.
Москалець К. В. 184
Мстислав, митрополит
(Скрипник С. І.) 190
Мункачі П. 35
Муберг В. 206
Мушак П. О. 19
Мюллер Г. 205

Н

Нагірний В. С. 179
Нагнибіда В. К. 184
Наєнко М. К. 219
Назарук О. Т. 207
Нарбут В. І. 191
Наумович Софія

див. Вітошинська О.-Л.

Невестюк Я. І. 178
Невицький О. 26
Негода М. Т. 179
Недзвіський А. В. 219
Нейметі С. 48
Немирович І. О. 184
Нетяженко В. З. 18
Нечас Я. 43
Нечуй-Левицький І. С.

(Левицький І. С.) 220

Нігоян С. Г. 204
Німчук В. В. 28
Нобель А. Б. 214
Ножова Г. М. 30
Носак-Незабудов Б. 9
Нудьга Г. А. 180

О

Огоновський О. М. 204
Окіншевич Л. О. 180
Олдрідж Д. 202
Олесь О. (Кандиба О. І.) 221
Олійник С. І. 189
О'Ніл Ю. Г. 214
Опаленик О. В. (Семенюк) 44
Орвелл Дж. (Блер Е. А.) 200
Офіцинський Р. 4, 152
Очерет В. К. *див.* Барка В.
Ошват Е. 14

П

Павезе Ч. 209
Павлик М. І. 210

Павличко С. Д. 222
Павло, ЧСВВ *див.* Гойдич П.
Пагиря В. В. 5
Пагутяк Г. (Москалець Г. В.) 203
Панкулич В. М. 13
Панцо С. М. 33
Панченко В. Ф. 29
Панчук Н. 4, 145
Патон Б. Є. 220
Пачовський В. М. 7
Пашкевич В. Г. 44
Пащенко О. Ю. 46
Пекар В. П. 184
Пекар О. В. 22
Пеняк П. С. 24
Первомайський Л. С.

(Гуревич І. Ш.) 195

Перевузник І. І. 37
Перені Ж. 44
Перро Ш. 179
Перфецький Є. Ю. 18
Петефі Ш. 178
Петій-Потапчук Н. Й. 8
Петрецький В. В. 30, 113
Петриненко Т. Г. 186
Петрушевич Є. О. 197
Пилюгіна Е. О. 27
Підсуха О. М. 214
Плачинда С. П. (Кожухар С.) 199
Плоскіна В. М. 29
Плужник Є. П. 223
Пойда С. П. 32
Поліщук В. П. 23
Польова Г. М. 188
Поляк С. С. 10
Пономарьов Г. І. 40
Пономарьов С. І. 205
Попадинець В. І. 32
Поп В. С. 8
Поп І. І. 23
Попов О. В. 18
Попова О. П. *див.* Пудсакулич О. П.

Попович М. Д. 10
Попович С. Ю. 13
Попович Т. М. 21
Попович Ф. А. (Захарова) 22
Приємська-Дніпрова М. 16
Прилюк Д. М. 217
Пригара М. А. 183
Приймич Л. Ю. 8
Приходько О. В. 12
Прохасько Т. Б. 194
Пудсакуліч О. П. (Попова) 169
Пуйманова М. 198
Пушкаш А. І. 14

Р

Райт Р. 207
Рак П. М. 26
Ракоці І. Д. 28
Рац П. 9
Ремарк Е. М. 199
Римарук І. М. 201
Рихлік Є. А. 218
Рід Т. М. 190
Різак В. М. 29
Рішаві О. І. 7
Рішко Н. М. (Кузьма) 22
Рогач І. А. 23
Роговікова Ю. Ю. 169
Розгоні І. І. 12
Розумовський К. Г. 189
Романишин М. М. 32
Ронто М. Й. 16
Роскін М. Н. 28
Росоха С. Ю. 23
Росетті Д. Г. 194
Росул М. О. 40, 143
Рошкович Ю. В. 14
Рубіш Ю. Ю. 40
Руденко Л. А. 181
Рудницький Є. М. 182
Русин Г. І. 14

Рутковський Т. В. 216
Руцак Г. В. 26
Руцак Й. Л. 16

С

Сабов В. М. 23
Сабов Є. 37
Сабов К. А. 34
Сабов С. А. 33
Савинець М. В. 170
Сагарда В. В. 13
Самовольський Е. 77
Сандулесу Л. В. 185
Санич М. М. 21
Свида В. І. 39
Сейкі І. К. 52
Семенюк О. В.
див. Опаленик О. В.
Семрад О. О. 34
Сендберг К. А. 178
Сердюк Ю. О. 191
Сидор О. С. 34
Симулик М. В. 30
Сирохман М. 4, 89, 116
Сичі М. 196
Сікорський М. І. 213
Сілланпяя Ф. Е. 210
Сільвай І. А. (Урііл Мереор) 15
Сірко І. М. 54
Скиба А. І. 9
Скоблик В. П. 16
Скорик М. М. 202
Скоропадський П. П. 194
Скрипник С. І.
див. Мстислав, митрополит
Слава С. С. 30
Славутич Яр (Жученко Г. М.) 179
Сливка В. Ю. 19
Слимак В. 31
Сміян П. К. 7

Сможаник В. Ф. 27
Сокач М. Е. 20
Сокач М. (Кухарев) 46
Солтис М. 182
Сопільняк В. І. 6
Сопко В. В. 41
Сорока С. С. 25
Сосюра В. М. 178
Стадник О. 4, 163
Старицька-Черняхівська Л. М. 207
Сташко Ю. Ю. 11
Стельмах Б. М. 212
Стендаль (Бейль Анрі-Марі) 180
Степанков К. П. 197
Степанова І. Ю. *див.* Манто І. Ю.
Степовик Д. В. 212
Стешенко І. М. 200
Стоянова Л. 182
Студинський К. Й. 212
Стус В. С. 178
Стяжкіна О. В. 184
Сугай М. *див.* Шугай М.
Супенко К. І. 171
Суран В. В. 10
Сусліков Л. М. 23
Сухомлинський В. О. 211

Т

Тандорі Д. 221
Танюк Л. С. 202
Тарасюк Г. Т. 215
Тарчинець В. Ф. 6, 56
Твердохліб-Банах І. І. 188
Тевельов М. Г. 15
Телекі Й. 47
Теличко Ф. Ф. 42
Терек П. Ф. 7
Тереля Й. М. 40
Терещенко М. І. 209
Тернюк П. І. 183

Теслевич М. 16
Тимко В. 11
Тимофієва О. О. (Шандровська) 25
Товт М. 32
Токар Н. М. 24
Толстой Л. М. 209
Томашовський С. І. 20
Томчани В. І. 45
Третиник В. Ю. 41
Троян М. В. 26
Труба І. М. 209
Трухманова М. К. 9
Турбаніст Т. 4, 67
Туркельтауб М. С. 17
Турчак С. В. 185
Турияниця В. В. 8
Тутковський П. А. 185

У

Угрин І. (Бурлак) 46
Ужвій Н. М. 208
Уйлакі Й. Й. 24
Українець І. К. 205
Улинець О. М. 15
Урбан Е. 207
Урііл Мереор *див.* Сільвай І. А.
Усик Т. С. 36
Уста І. П. 23

Ф

Фалес Й. Г. 25
Фальківський Д. Н. 216
Фатула Ю. М. 26
Федака С. 4, 111, 134
Фединишинець В. С. 21
Фенич В. 4, 95
Фенцик Є. А. 46
Ферлієвич В. І. 181
Фігула Й. 19
Філеп А. 14

Філіп Д. Г. (Дорофей), митрополит 39
Філіп Л. І. 46
Філоненко І. С. 6
Фітільов М. Г. *див.* Хвильовий М.
Фогел П. 27
Фюшт М. 202

Х

Ханенко Б. І. 180
Харріс Д. Ч. 222
Хвильовий М. (Фітільов М. Г.) 222
Химинець В. В. 33, 123
Химишинець В. В. 10

Ц

Царгородська Н. 11
Ценклер Н. І. 19
Цигак В. С. 46, 161
Цікайло П. 54
Цісик К. 190
Цуперяк М. В. 46
Цурканович І. Ю. 7

Ч

Чейпеш Е. П. 32
Чепур Д. В. 41
Чепурний Д. І. 215
Череватенко Л. В. 216
Черничко М. 47
Чернишова І. В. 25
Чернишевський М. Г. 203
Чернявський М. Ф. 178
Черній Й. Й. 12
Чернявський Ф. Ф. 31
Чечвянський В. М. 186
Чигирин В. Є. 193
Чикаленко Л. Є. 185
Чіка В. Д. (Єльнікова) 10, 64
Чілачава Р. Ш. 194

Чолнокі В. 223
Чоконай М. В. 217
Чонка І. А. 24
Чонтварі Т. (Костка) 28
Чопей Г. 47
Чопей І. Ю. 25
Чорі Ю. С. 16
Чотарі Д. 38
Чуб *див.* Боровець Т. Д.
Чумак Р. М. 209
Чумак Т. М. 14
Чучка П. П. 12

Ш

Шабак К. А. 44
Шабатура С. М. 217
Шалімов О. О. 180
Шандровська О. О.
див. Тимофієва О. О.
Шанта Ю. 9
Швець В. С. 180
Шевельов Ю. В. 222
Шевера М. В. 38
Шевченко Т. Г. 186
Шевчук М. І. 21
Шеклі Р. 202
Шепа А. О. 19
Шепітько Л. Ю. 178
Шерегій М. Ю. 35
Шеремет П. Ф. 43
Шимборська В. 201
Шиндра В. В. 35
Шип Ю. В. 21
Широ С. *див.* Жіро С.
Шкіря В. В. 23
Шкробинець Ю. В. 43
Шкурупій Гео 191
Шманько М. І. 15
Шмуель Й. А. 203

Шойерманн-Фульд-Ленгсдорф

див. Вірґінія Ю.

Шопенгауер А. 184

Шоссел А. 53

Шостак В. А. 32, 117

Шоу І. 184

Шпеник О. Б. 29

Штефан А. Е. 7

Шуба М. Ф. 40

Шугай М. (Сугай) 17

Шумило М. М. 198

Шутєв І. М. 40

Шуть М. С. 215

Щ

Щуровська-Росиневич П. І. 18

Ю

Югас Д. 190

Югас Ф. 206

Юра Г. П. 179

Ющук І. П. 212

З М І С Т

Від укладачів	3
КАЛЕНДАР КРАЄЗНАВЧИХ ЗНАМЕННИХ ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2018 РОКУ	5
ЦЕ ЦІКАВО ЗНАТИ – 2018 РІК	49
КРАЄЗНАВЧІ ЗНАМЕННІ ДАТИ	
Василь Федорович Тарчинець	56
Валентина Дмитрівна Чіка (Єльнікова)	64
Пейтер Павлович Вереш	68
Наталія Михайлівна Засухіна	72
Степан Миколайович Микуланинець	75
Олена Євгенівна Кондратюк	86
Йосиф Гаганець	91
Микола Миколайович Бойко	97
Лідія Григорівна Голомб	101
Георгій Зіновійович Левадський	106
Олександр Корнійович Мицюк	109
Василь Васильович Петрецький	113
Віктор Андрійович Шостак	117
Василь Васильович Химинець	123
Іван Іванович Канюка	127
Надія Аркас	131
Микола Юрійович Гомічко	133
Тиберій Дезидерович Боніславський	136
Мирослава Омелянівна Росул	143
Гуцульська Республіка	146
Тарас Михайлович Ганич	153
Театр “Нова сцена”	158
Василь Станіславович Цигак	161
ЮВІЛЕЇ ВЕТЕРАНІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ – 2018 РІК	165
КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2018 РОКУ	173
ЗНАМЕННІ ДАТИ У ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ 2018 РОКУ	174
ПОКАЖЧИК ПРИЗВИЩ ЮВІЛЯНТІВ ТА АВТОРІВ СТАТЕЙ ПРО НИХ	224

2018

Січень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Лютий

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

Березень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Квітень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Травень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Червень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Липень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Серпень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Вересень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Жовтень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Листопад

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Грудень

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Довідкове видання

КАЛЕНДАР КРАЄЗНАВЧИХ ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2018 РІК

Рекомендаційний
бібліографічний посібник

Укладачі:

Л. О. Падяк, Г. М. Ростецька, М. Б. Бадида
за участі:

Є. Й. Слуцька, І. Р. Фофлак, О. В. Шмайда

Випусковий редактор *Л. О. Падяк*

Коректор *Н. М. Панчук*

Художньо-технічна редакція *О. Є. Гаркуша*

Дизайн обкладинки *О. Є. Гаркуша*

Комп'ютерна верстка *О. Є. Гаркуша*

Відповідальна за випуск *О. А. Канюка*

Підписано до друку 27.12.2017

Формат 60x84/16. Папір офс. Гарнітура Corbel. Друк офс.

Умов. друк. арк. 13,95. Тираж 300 прим.

Замовлення № 29-17.

Видавництво Олександри Гаркуші

м. Ужгород, вул. Погорєлова, 4

тел.: (0312) 66-49-38, e-mail: alexhgarkusha@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

серія 3т № 23 від 06.09.2005 р.

К 17 Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2018 рік : рек. бібліогр. посіб. / Упр. культури Закарпат. облдержадмін. ; КЗ "Закарпат. обл. універс. наук. б-ка ім. Ф. Потушняка" Закарпат. обл. ради ; уклад. : Л. О. Падяк, Г. М. Ростецька, М. Б. Бадида ; відп. за вип. О. А. Канюка ; вип. ред. Л. О. Падяк. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2017. – 240 с.

ISBN 978-617-531-173-8

Календар-щорічник є орієнтиром для громадськості краю у перебігу подій, ювілеїв та пам'ятних дат у 2018 році. Основу календаря складають ґрунтовні наукові розвідки про визначних діячів краю, підготовлені провідними карпатознавцями. Окремим розділом подано календар знаменних дат, які відзначатиме в 2018 році громадськість світу та України.

Представлені матеріали з успіхом можуть бути використані не лише в бібліотеках краю, але й у регіональній пресі, культосвітніх установах, навчальних закладах тощо.

УДК 015(059)(477.87)“2018”

